ARMIJA
BOSNE I HERCEGOVINE

kraj milenija

ARMIJA BOSNE I HERCEGOVINE

Izdanje: **NIPP "Ljiljan"**
Za izdavača: **Mensur Brdar**
Biblioteka: **Kraj milenija**

Pripremili: **Zehrudin Isaković i Nedžad Latić**
Redakcija: **Fahrudin Đapo, Fahira Fejzić, Hadžem Hajdarević, Zehrudin Isaković, Džemaludin Latić,** Nedžad Latić, **Mustafa Spahić**
Recezenti: **Hadžem Hajdarević, Mustafa Spahić**
Lektori: **Lejla Mešanović i Sabina Šehović**
Design & computer layout: **"IPC" Sarajevo**
Fotografija sa naslovne strane: **Damir Šagolj**

Napomena: u pripremi publikacije korišteni su intevjui i reportaže objavljeni u domaćim i inozemnim medijima, u periodu od 1992. do 1995. godine.

Izuzev u posebnim slučajevima, publikacija *Armija Bosne i Hercegovine* lektorirana je prema bosanskom jezičkom standardu.

Tisak: **Delo-Tisk časopisev in revij d. d., Ljubljana**
Direktor: **Alojz Zibelnik, oec**

Tiraž prvog izdanja: **10.000**

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo
UDK 355.4:355.1(497.6)(047.53)
ARMIJA Bosne i Hercegovine / [priredili Nedžad Latić i Zehrudin Isaković]. - 1. izd. - Sarajevo : Ljiljan, 1997. - 140 str. : fotogr. u bojama ; 29 cm. - (Biblioteka Kraj milenija)
1. LATIĆ, Nedžad 2. ISAKOVIĆ Zehrudin

ARMIJA
BOSNE I HERCEGOVINE

1992. - 1995.

SADRŽAJ

Predgovor (Zehrudin Isaković, Nedžad Latić) 7
Velikim Bogom se kunemo da robovi biti nećemo (Alija Izetbegović) 8
Obračun sa snajperistima (Dragan Vikić) 12
Blokada Sarajeva još će dugo trajati (Sefer Halilović) 13
Bitka na Neretvi (Arif Pašalić) 15
Oružje i hrabrost njegov su zanat (Mustafa Hajrulahović - Talijan) 16
"Sinovi Drine" idu dalje (Senad Šahinpašić Šaja) 18
Korak po korak ka slobodi (Džemal Merdan) 19
Legenda s visova Međeđe (Hajrudin Mešić) 21
Čestitke u rovovima na Žuči (Safet Zajko) 24
Ubrzan tempo vojnih pobjeda (Sefer Halilović) 25
Bosnu brane njeni patrioti (Stjepan Šiber) 27
Murate, Šabane...! (Murat Šabanović) 29
Uslijedit će žestoki sukobi između Armije BiH i HVO-a (Vehbija Karić) 31
Neki su opijeni medijskom slavom (Ramiz Šuvalić) 32
Tek sada pred nama su bitke (Mustafa Hajrulahović - Talijan) 34
Borbe u Konjicu i Jablanici, a u Mostaru je vrlo napeto (Arif Pašalić) 35
Nikad se ne vraćam nazad! (Mithat Hujdur Hujka) 37
Mi, ratnici, najbliži smo smrti (Zaim Imamović) 39
Pravedan mir ovdje je teško ostvariti (Rasim DelićH) 41
Ostali smo sa osam metaka (Avdo Palić) 44
Svaki moj borac poštuje odredbe Ženevske konvencije o zarobljenicima (Rasim Imamović) 45
Lovac: Gdje je Hujke stao ja sam nastavio (Semir Drljević, Sudo Muharemović, Nijaz Hodžić) 47
Uspjeh u borbi je odraz naše svijesti (Selmo Cikotić) 49
Stari most je srušen! - to nam je dalo novu snagu (Sulejman Budaković Tetak) 51
Zakon je isti za sve (Dževad Rađa) 56
"Crni labudovi" su endemska vrsta (Hase Tirić) 57
U 1993. rođeno je 600 mališana (Ferid Buljubašić) 60
I na drugoj strani je naš narod (Amir Avdić) 62

Sedma muslimanska i Prva podrinjska muslimanska brigada dale su veliki doprinos borbi Armije Bosne i Hercegovine (Rasim Delić) 63
Uskro ćemo biti na vrhu Vlašića (Fikret Ćuskić) 65
Moralni principi utemeljeni u vjeri (Halil Brzina) 66
Nama ne treba mir, nama treba sloboda (Zaim Imamović) 68
Mi nikada nećemo srušiti crkvu (Asim Koričić) 71
Sve naše jedinice imaju manevarske sposobnosti (Hazim Šadić) 73
Srebrenica ne smije zaziniti u zaborav (Naser Orić) 75
Slom najveće četničke ofanzive (Izet Nanić) 77
Sa novooslobođenih teritorija možemo tući i Kalinovik i Nevesinje (Ramiz Dreković) 79
Posljednje tri operacije izveli smo bez ljudskih žrtava (Sakib Mahmuljin) 81
Iz Titove vile "Koprivnica" nazvao sam predsjednika Izetbegovića i lično mu predao raport (Mehmed Alagić) 83
Razbili smo elitni četnički korpus (Atif Dudaković) 85
Pet ovogodišnjih ofanziva Prvog korpusa (Vahid Karavelić) 87
Što budemo vojnički jači, to nam je mir bliži (Rasim Delić) 89
Osuđeni na pobjedu (Sead Delić) 91
Zajedničkom akcijom Armija BiH i HVO mogu lahko presjeći Posavski koridor, ali očito je da HVO to ne želi (Jovan Divjak) 96
Kako je oslobođena Lisača (Salih Malkić) 98
"Mojih devetsto dana u Goraždu" (Ferid Buljubašić) 100
Časno je biti vojnik ove Armije (Rasim Delić) 102
Život dat za slobodu sa osmijehom na usnama (Izet Nanić) 104
Kahva na Paljeniku (Fikret Ćuskić) 105
Iznenadili smo svjetske analitičare (Atif Dudaković) 107
Bosna će biti cijela (Atif Dudaković) 109
Ustanovio sam "upravu za moral" (Fikret Muslimović) 111
Ratna komedija u kojoj smo namagarčili Fikreta Abdića (Hamdija Abdić) 114
Kontroliramo 53 odsto bosanskohercegovačkog teritorija (Mustafa Hajrulahović Talijan) 116
Kada je Mladić okupio sve četnike oko Sarajeva, Armija i HVO krenuli su u oslobađanje drugih gradova (Mehmed Alagić) 118
Sa Bjelašnice do Goražda pješačili smo pet dana i pet noći (Hamid Bahto) 120
Kruzu Dejtonskog sporazuma neće razriješiti moja smjena (Hasan Čengić) 124
Foto prilog 128

Čudo bosanskog otpora

VELIKI HEROJI MALIH NARODA

Možda se nekad i negdje stvarala vojska i pod težim uvjetima, možda je neka vojska vodila i herojskiju borbu od ovdašnje, ali ono što je napravila Armija Bosne i Hercegovine opire se svim naporima sjećanja, svim pokušajima da se u povijesti nađe sličan primjer. Upravo kao što se ono što je učinila Armija BiH ne može naći ni u jednoj ratnoj teoriji, ni u jednoj ratnoj praksi, od Sun Cu Vua do Napoleona.

U neku ruku, to je i razumljivo. Jer, koja to ratna teorija može smisliti, a kamoli izvesti nešto slično onome što je izveo Hamdija Abdić u operaciji Tigar - sloboda 94' - kada je namagarčio Fikreta Abdića! Koja je ratna teorija mogla predvidjeti otpor u Sarajevu, gdje su bez ikakvog oružja, danima bez grama hrane, vode, bez ijedne egzistencijalne a kamoli civilizacijske potrepštine, taj grad odbranili njeni građani!? Kako objasniti rat u državi gdje je odbrana svakog grada predstavljala herojstvo za sebe? Kako objasniti...

Otpor koji su pružili bosanskohercegovački patrioti nešto je poput borbe mahovine na kamenu - svoju energiju crpio je iz golom oku potpuno skrivenih izvora. Pobijediti zakon gravitacije ponekad se činilo mnogo lakšim zadatkom nego zadržati linije na Gradačcu, Goraždu, Teočaku, Brčkom, Bihaću, Mostaru... Put svile, dug hiljedama kilometara, bio je puno kraći od prelaska sa jedne na drugu stranu Šantićeve ulice... Tek kada se zapitate šta sutra jesti? - otkriva se sva jednostavnost Einsteinove teorije relativiteta...

Kako objasniti čudo bosanskog otpora?

"U oslobodilačkim ratovima ima neka neuhvatljiva veličina koja se opire analizama. Stoga se neki vojni i politički analitičari na Zapadu stalno varaju u prognozama. Naš narod se bori za slobodu ili, više od toga, za goli opstanak. Takva borba se obično teško vodi, ali teško i gubi. Nijedan oslobodilački rat u posljednji 50 godina nije bio izgubljen. Ne znam zašto bi naš."

Ovo objašnjenje, koje je ponudio Alija Izetbegović, potpuno se slaže sa izjavama koje su - u ovoj publikaciji ponovljene - davali naši heroji, od rahmetli Hujke, preko rahmetli Zaje, rahmetli kapetana Hajre, rahmetli Izeta Nanića... do mnogobrojnih živih heroja koje nema smisla nabrajati, jer je nemoguće sve spomenuti (zauzimo mnogo prostora, a i dugo bi trajalo).

Zaista? Ima li išta prirodnije od borbe za goli opstanak? Ima li išta svetije i uzvišenije od borbe za slobodu?

Motivirani imperativom borbe za život, ali i imperativom slobode, kao mnoštvo potočića skupljenih u moćnu rijeku, patrioti ove zemlje okupili su se pod zastavom Armije Bosne i Hercegovine, da bi stopu po stopu, korak po korak, širili prostore slobode...

Ovaj izbor ratnih članaka krajnje je nepretenciozan. Ne samo stoga što je mogao biti bolji, niti stoga što je tekstovima, zapravo, nemoguće uhvatiti "neuhvatljivu veličinu" ovog rata, nego, nažalost, zato što smo svjesni da su ovakvi i slični projekti unaprijed osuđeni na nepravednost... - Nadamo se da će nam svi oni koje nismo spomenuli i uvrstili u ovaj izbor oprostiti. Naprosto je nemoguće bilo predstaviti sve heroje ovog rata. Koliko zbog prostora, toliko što, kao i u svim pravednim ratovima, naših heroja ima - koliko i pripadnika Armije!

Neka ova publikacija bude namijenjena upravo onima koji nisu spomenuti.

I onima koji su za našu slobodu dali svoj život.

Zehrudin ISAKOVIĆ
Nedžad LATIĆ

Otpor koji su pružili bosanskohercegovački patrioti nešto je poput borbe mahovine na kamenu - svoju energiju crpio je iz golom oku potpuno skrivenih izvora. Pobijediti zakon gravitacije ponekad se činilo mnogo lakšim zadatkom nego zadržati linije na Gradačcu, Goraždu, Teočaku, Brčkom, Bihaću, Mostaru... Put svile, dug hiljedama kilometara, bio je puno kraći od prelaska sa jedne na drugu stranu Šantićeve ulice...

Alija Izetbegović o oružanoj odbrani i Armiji Bosne i Hercegovine

"VELIKIM BOGOM SE KUNEMO DA ROBOVI BITI NEĆEMO!"

Vidite kako se na čudan način historija ponavlja. Sad u Bosni ponovo imamo neku sliku iz Drugoga svjetskog rata. Taj rat dobro pamtim. Kada je počeo rat, bilo mi je 20 godina. I tada su bili četnici i ustaše. I sad ih, evo, ponovno na sceni. Samo gori četnici od onih četnika, gore ustaše od onih ustaša, to sasvim sigurno mogu kazati, jer one ustaše ipak nisu srušile ni most, ni džamije po Mostaru, a ovi, eto, jesu. Sad se postavlja pitanje: Gdje je ta treća strana? Onda su treća strana bili partizani. I sada postoji treća strana. To je naša narodna bosanska vojska, koja nema onaj ideološki, komunistički predznak, koja je demokratska. Mi ne spadamo u ljude koji smatraju da historija počinje sa nama. Historija Bosne duga je hiljadu i kusur godina. I sve što je dobro iz prošlosti treba naučiti i pamtiti. I onda sam kao mlad čovjek išao po Bosni, baš sam bio u Gradačcu, koncem 1944. godine, gdje mi je brat živio. Dolazile su razne vojske. Kad dolaze četnici i ustaše, narod bježi. Jer to su bile vojske koje ubijaju građane. A kad dolaze partizani, narod ne bježi. Narod nije znao za komunizam, niti ga se to puno ticalo. Partizani nisu puno o njemu govorili, neće ni govoriti sve do '45., '46. godine, dok nisu učvrstili vlast, nego su govorili o oslobodilačkom ratu i pratio ih je glas vojske koja ne ubija nejač. Partizani jesu bili i grubi, i ponekad surovi, prema protivnicima, ali činjenica je da nisu ubijali žene i djecu. I zato su pobijedili. Mi to trebamo dobro upamtiti i trebamo izvući pouku: Mi ćemo pobijediti ako nas bude pratio glas vojske koja ne ubija žene i djecu. Ako to ne bude slučaj, onda će se sve pretvoriti u jedan krvavi kolopllet triju vojski koja jedna drugu goni, gdje su svi isti. Mi se moramo izdvojiti i biti drukčiji. Tako ćemo pobijediti? Usprkos svemu!

24. 11. 1993.

(...) Malo prije spomenuti Safet Hadžić, jedan je od prvih heroja, šehid, koji je poginuo u borbi kad smo pokušali zauzeti Vogošću. Čovjek je svjesno otišao u smrt. Ja znam da mu je prije toga govoreno da je 20 posto vjerovatnosti da izvuče živu glavu. On je krenuo. Njega spominjem, a ovdje među nama ima ljudi koje ne bih želio spominjati, jer ne valja spominjati zasluge živih, mogu uvijek pogriješiti pa da padnu. Ali spominjem one koji ne mogu više napraviti grješku, a to su naši poginuli, šehidi, heroji! Pa Safet Zajko, pa Hujka, koji je pao u jurišu na Sjeverni logor, pa Ramiz Salčin..., to su sve ugledni članovi Stranke. Sve su to heroji. Mi ćemo pobrojati naše heroje. Nek se vidi šta je SDA dala u toj borbi.

A podsjetio bih ovdje vas, mnogi od vas bili su prisutni na jednom sastanku koji je održan 10. juna 1991. godine, u Domu milicije, kada je bilo prisutno tri stotine i osamdeset ljudi iz čitave bivše Jugoslavije, na Proglasu koji smo tada dali. Bilo je to deset mjeseci prije početka rata, a mnogi od vas, ovdje prisutnih, bili su na tom sastanku. U tom Proglasu mi smo najavili početak odbrane, oružane odbrane Bosne i Hercegovine. Najavili smo to u tački sedam toga Proglasa. Ali u prethodnim tačkama rekli smo da mi hoćemo da se nađe miran izlaz iz te situacije, da činimo to i to, i tako dalje. Jer smo znali da bi rat, svaki rat u Bosni i Hercegovini, s obzirom na situaciju, bio veoma krvav. I posebno tragičan za muslimanski narod. I činili smo sve da taj rat izbjegnemo. Izložili smo bili naše poglede, način na koji bismo, možda, mogli doći do jednoga civiliziranog razvoda, jer Jugoslavija je očigledno stajala pred raspadom.

Vi znate da sam ja lično podnosio čitav niz prijedloga, učestvovao na onim javnim konferencijama, sve u pokušaju da se nađe miran izlaz. Mi smo u junu mjesecu to vidjeli, ali to je bilo predvečerje rata u bivšoj Jugoslaviji, jer će rat početi, mislim 25. juna 1991. godine agresijom JNA u Sloveniji, a zatim u Hrvatskoj i tako dalje. Petnaest dana prije toga, 10. juna 1991. godine mi smo održali taj veliki skup.

U tački sedam Proglasa, mi konstatiramo, citiram po sjećanju, da se ti naši napori da se

nade miran izlaz, očigledno sukobljavaju sa politikom velikodržavlja i hegemonije i da mi to trpjeti nećemo, i da, s obzirom na to, danas formirano Vijeće nacionalne odbrane bosanskog naroda. Mnogi ovdje sjetit će se toga. Ja sam taj Proglas neki dan ponovo pročitao i sjetio se tih dana. Odmah smo pristupili: stvorili smo to Vijeće nacionalne odbrane i formirali njegovo vojno krilo Patriotsku ligu. To je bilo, dakle, 10. juna.

I ja sam u oktobru te godine, to sad više

U oslobodilačkim ratovima ima neka neuhvatljiva veličina koja se opire analizama. Stoga se neki vojni i politički analitičari na Zapadu stalno varaju u prognozama. Naš narod se bori za slobodu ili, više od toga, za opstanak. Takva borba obično se teško vodi, ali teško i gubi. Nijedan oslobodilački rat u posljednjih 50 godina nije bio izgubljen. Ne znam zašto bi bio naš

nije tajna, jer je neki dan jedna žena na televiziji govorila o tom događaju, u Hrasnici, primio prvi izvještaj o organiziranju Patriotske lige. Ja sam prvi izvještaj primio tajno, naravno, jer nas je tada KOS pratio više nego ikada. Taj izvještaj podnio mi je, između ostalih, Sefer Halilović. Mi nećemo biti od ljudi koji retuširaju historiju. Ono što je bilo, treba da bude prikazano da je bilo. Ne treba sada kazati, pa dobro, Sefer je kao u maloj nemilosti, ne treba ga spomenuti. Treba ga spomenuti. On se borio tada. Kasnije je napravio neke grješke, pa je sad malo udaljen. Ali, jedan broj oficira i jedan broj naših političkih radnika, među kojima je bio i Hasan Čengić, organizirali su tu Patriotsku ligu; organizirali su nabavku oružja. Mi smo u mnogim mjestima Bosne stvorili mrežu, nabavili oružje, organizirali grupe, i tako dalje.

U aprilu mjesecu 1992. godine, došlo je do udarca. Do stravičnog udarca, na više mjesta u Bosni i Hercegovini, istovremeno. U Mostaru, Sarajevu, itd. Bijeljina je bila nešto ranije. Zahuktavao se rat u Bosni i Hercegovini. Patriotska liga nije u cjelosti izdržala taj udarac. Nije ga mogla izdržati. Ona je pružila otpor koliko je mogla. Negdje veći, negdje manji. Uvijek je to zavisilo, naravno, od kvaliteta ljudi. Od njihove hrabrosti. Negdje je Patriotska liga pružala otpor deset dana, kao što je u Foči bilo slučaj, pa smo se povukli. Negdje se borila daleko više, kao što je to bilo u Zvorniku. Ja vas podsjećam na onu herojsku borbu zvorničkog Grada, gore, na kojem se borba vodila, mislim trideset i šest ili trideset i sedam dana, na kojem su skoro svi izginuli...

(...) Svojevremeno su se pisali boće li zvati Spahu, pa su odlučili da ga ne zovu, ali danas se ne mogu odlučiti da ne zovu Aliju Izetbegovića, jer iza njega stoji dvjesta hiljada vojnika, pa je to sad malo drukčije...

(...) Uz sve čestitke koje se mogu uputiti našim borcima, treba reći da glavnina tih ljudi, ono što bih rekao, krv i meso vojske, manje ili više, članovi su Stranke ili njeni simpatizeri... Oficiri to najčešće nisu i ne moraju biti. Potrebno je reći, međutim, i nešto drugo. Ja sam prije četiri-pet dana kod Konjica imao jedno savjetovanje sa kompletnim vojnim vrhom. Bila je u novinama jedna kratka crtica o tome. Taj sastanak završio sam jednom porukom oficirima. Ta poruka bila je vrlo kratka i ona je glasila: ličite na narod iz kojeg potječete. Potrudite se da ličite na taj narod. Taj narod nešto voli, a nešto ne voli. Volite ono što on voli, ne volite ono što on ne voli, pa ćete ličiti na taj narod. Taj narod je hrabar. Taj narod je pametan. Ne treba vas biti sramota da ličite na taj narod, pa makar dijelili s njime, možda, i neke mahane. Jer, nije naš narod savršen, jer nema savršenog. Ali ne treba bježati od toga. Ličite na taj narod.

... Još da citiram svog omiljenog pjesnika: "Velikim Bogom se kunemo da robovi biti nećemo!"

12. 1. 1994.

(...) Bosna, uprkos svemu što se dogodilo, nije šutke pala.

Znate li odakle potiče ova riječ: šutke - ova priča o nečujnom padu Bosne? Ona se odnosi na događaje iz 1939. godine. Jer, tada je Bosna stvarno - šutke pala. Bilo je to onda kada su se Srbi i Hrvati dogovorili da podijele Bosnu na dva dijela. I to se dogodilo bez ikakva otpora. Ja sam pokušavao utvrditi da li je bilo nekih otpora. Nikakvih otpora nije bilo, pa čak ni ozbiljnih protesta. Bilo je tek nekih kritičkih članaka u štampi o toj sramnoj podjeli Bosne.

Ali, vidite kako su se prilike promijenile. Bosnu su ponovo pokušali oboriti. Ali, ovaj put, Bosna nije šutke pala. Grmljavina našeg otpora čuje se širom planete, mogu li reći do neba se čuje. I to skoro bukvalno. Jer, pet miliona granata, prema najskorijim procjenama, bačeno je u pokušaju da se Bosna obori na koljena. Ali Bosna pati, trpi i drži se, hvala Bogu!

25. 3. 1994.

(...) Pružili smo neočekivan i, mnogima od vas, neobjašnjiv otpor. Početkom rata, sa svega stotinjak grupa od po 20 do 150 ljudi naoružanih samo puškama, stvorili smo vojsku od 150 hiljada vojnika, koja je iz stroja izbacila nekoliko desetina hiljada napadačkih vojnika i uništila više od hiljadu njihovih tenkova i oklopnih vozila...

(...) U oslobodilačkim ratovima ima neka neuhvatljiva veličina koja se opire analizama. Stoga se neki vojni i politički analitičari na Zapadu stalno varaju u prognozama. Naš narod bori se za slobodu ili, više od toga, za opstanak. Takva borba obično se teško vodi, ali teško i gubi. Nijedan oslobodilački rat u posljednjih 50 godina nije bio izgubljen. Ne znam zašto bi bio naš. Niko i ničim ne može prisiliti naših 150 hiljada vojnika da polože oružje. Preporučio bih svakome da o ovoj činjenici vodi računa i zbog nas i zbog sebe. Nadam se da mi prijatelji Bosne neće zamjeriti na ovim riječima, a za one druge, nakon svega, nije me briga.

8. 12. 1994.

(...) Dozvolite da se ne složim sa mišljenjem da sam ja toliko važan za odbranu, pa i opstanak bošnjačkog naroda. Bilo bi loše da je to tako, ali, hvala Bogu, nije. Hiljade ljudi se bori, lakše im je sa mnom, kao što je meni lakše sa njima, ali oni bi se borili i bez mene i nastavit će se boriti i raditi kada ja odem. Uvjerio sam se u to u oktobru 1992. kada sam prvi put prošao uzduž i poprijeko Bosnu u kojoj je bjesnio rat. Ponovio sam taj obilazak dva mjeseca kasnije, u decembru iste godine. Došao sam u jedan Gradačac, koji je već bio odbranjen i koji će biti konačno odbranjen u bici što će se voditi u novembru 1992., kada smo napravili hošnu. Šta sam im ja i ljudi oko mene u Sarajevu pomogli u tome? Nismo mnogo. Pomogli smo im utoliko što smo prije početka rata

Mi ćemo pobijediti ako nas bude pratio glas vojske koja ne ubija žene i djecu. Ako to ne bude slučaj, onda će se sve pretvoriti u jedan krvavi kloplet triju vojski koja jedna drugu goni, gdje su svi isti. Mi se moramo izdvojiti i biti drukčiji. Tako ćemo pobijediti? Usprkos svemu!

organizirali narod i pripremili nešto oružja, nažalost ne mnogo, i što smo im negdje uješeti, a prije ove odlučne bitke u novembru, dostavili nešto oružja protiv oklopa. Sve drugo odradili su oni sami, na osnovu lične inicijative, organizirajući i pomoć iz svoje dijaspore u Evropi. U ovome su pokazali veliku mjeru samostalnosti, snalažljivosti i mašte. Sjetite se onoga oklopnog voza kada su ga borci Gradačca namamili i uništili. Nije to bila naša ideja, bilo je to i u zamisli i u izvedbi njihovo djelo...

31. 12. 1994.

1992.

Dragan VIKIĆ, komandant specijalne jedinice MUP-a

OBRAČUN SA SNAJPERISTIMA

Ovi dramatični sarajevski dani [illegible] Dragana Vikića, komandanta [illegible] MUP-ovih [illegible] Ko je taj [illegible] u direktnom televizijskom prijenosu, u spektakularnoj akciji pohvatali snajperiste koji su baš kao izvođači zla i mraka, [illegible] ruku narod ispred Skupštine Bosne i Hercegovine.

Jučer smo stupili u vezu sa Vikićem [illegible] devet sati ujutro. Pristao je na kratki razgovor jer za duge priče nema vremena. Ali, kaže [illegible] malo odspava, jer već dugo oka nije sklopio.

Dolazimo u njegov štab, u jednu dobro [illegible] zgradu MUP-a BiH, [illegible]

Pitamo jednog od onih koji [illegible] [illegible]

[illegible]

Zahvaljujući jednom našem poznaniku koji ove vrijeme [illegible] Vikićevih saradnika, ulazimo u Vikićev štab.

Vikić vodi vruć razgovor sa jednim od čelnika MUP-a. Razgovor dugo [illegible] bez imalo diplomatskog uvijanja.

[illegible] rođen u Sarajevu [illegible] narodom, borit za njega i ako bude trebalo - poginuti. Meni ne treba druga domovina niti [illegible] Vikić. - A [illegible] kako ćete objasniti narodu šta se ovo događa?

Neprestalno u Štab [illegible] Vikićevi saradnici [illegible] depeše [illegible] izvještaje o hapšenju novih snajperista. I neprekidno zvone telefoni.

Vikić nije u maskirnoj uniformi. Na njemu su farmerke i džemper.

[illegible] sada smo ih uhvatili oko dvadeset - kaže Vikić. - I dalje ih hvatamo. Moji momci su hrabri i vješti pa do sada nijedan od specijalaca nije ni poginuo ni ranjen.

Je li bilo među snajperistima poginulih i [illegible] kratko Vikić.

[illegible]

Vikić vodi vruć razgovor sa jednim od čelnika MUP-a. Razgovor dugo traje i on izgovara sve teže i teže riječi, bez imalo diplomatskog uvijanja. Jesam rođen u Sarajevu, častno ću se, s narodom, borit za njega i ako bude trebalo - poginuti. Meni ne treba druga domovina niti drugi grad - odsječno govori Vikić. - A vi, kako ćete objasniti narodu šta se ovo događa?

[illegible] Milenko [illegible] Republi. On je [illegible]

[illegible]

[illegible] zaustav. [illegible] ne da čujemo.

O svakoj akciji koja bude završena, dobit ćete podatke, o ostalom ništa - kaže on.

[illegible] kako je tekla akcija hvatanja snajperista iz *Holiday Inna* - pitamo.

Tu je narod imao presudnu ulogu. - Vidjeli ste kako su golorukí išli na hotel i snajperiste. Sam čovjek se plaši, masa nema straha. Oni su nam olakšali posao. Ali, brinuli smo [illegible] jer je veliki trebalo [illegible]

Vikić nam [illegible] snajperista.

[illegible] sada nisu ubili ni ranili nijednog policajca, niti vojnika, nego samo nenaoružane civile [illegible] Shvatate li šta to znači [illegible]

Ko su ti ljudi kojim komandujete? - pitamo ga.

[illegible] Sarajeva.

[illegible] Vikića željeli pitati o odnosu [illegible] pa i njega, prema MUP-u BiH jer nam se činilo da se tu "ima šta kazati". Međutim, jedan od specijalaca je ušao u Štab i pokazao mu hitno kratku depešu.

Vikić je naglo ustao i rekao:

Razgovor je završen.

A zatim brzo izdavao naređenja [illegible] koji su se tu zatekli. Radilo se, očito, o krupnijem ratnom zadatku.

Znali smo da više nema nade da ga privolimo za nastavak razgovora.

8. april 1992. *Oslobođenje*

Sefer HALILOVIĆ, komandant ABiH

BLOKADA SARAJEVA JOŠ ĆE DUGO TRAJATI

Na okolnim brdima nalazi se 450 artiljerijskih oruda svih mogućih kalibara, sa oko 120 tenkova, 200 oklopnih transportera i masa protuavionskih topova. To je čelični prsten koji će biti teško do kraja uništiti. Cilj četničke strategije jeste to da se zauzimanjem šireg prostora Sarajeva rat u Bosni završi

Sefer Halilović prvi je zapovjednik bosanskohercegovačke Armije u nastajanju koja, kako tvrde, već ima 180 hiljada ljudi. Komandant Glavnog štaba Armije Bosne i Hercegovine nakon uspješne vojne karijere prošle godine u septembru napustio je Jugoslavensku armiju, iz protesta zbog rata u Hrvatskoj.

Otad pa do početka totalnog rata u BiH kao patriot, ilegalno priprema Republiku za odbranu. Dok govori, ostavlja dojam mlađeg energičnog i beskompromisnog čovjeka. Ono što je zapadna Hercegovina za Zagreb, to je Sandžak za Sarajevo. Dakle, najveći Bosanac dolazi upravo iz Sandžaka.

● **U posljednjih dvadesetak dana, na sarajevskom ratištu vode se intenzivne borbe. Kakav je ishod tih operacija?**

HALILOVIĆ. Kao svaki put [illegible] Srž je u tome da četnici na sarajevskom ratištu, a i na cijelom prostoru Republike, pa vjerovatno i u Hrvatskoj, imaju problema s osiguravanjem žive sile, tj. nedostaje im ljudstvo. Kad prikupe dobrovoljce i razne četničke bande, onda s tim kontingentom krenu napadati Sarajevo i druga mjesta. U posljednjih dvadesetak dana intenzitet napada bila je veća, ali jedinice Armije BiH onemogućile su te napade i stvorile preduvjete za protunapad. Gotovo na svim linijama odbrane grada mi smo pomakli [illegible]. Dopremili smo rezervne količine oružja i municije. U posljednjim borbama definitivno smo oslobodili Trnovo. Oslobodiocima Republike prepušteno je 11 haubica 105 mm i 5 minobacača 20 mm.

● **Međutim, već pet mjeseci Sarajevo je u totalnom četničkom okruženju.**

HALILOVIĆ. Vjerovatno će to okruženje

[illegible] Sarajevo je blokirano [illegible] za opsadu jednog grada. Na okolnim brdima nalazi se 450 artiljerijskih oruđa svih mogućih kalibara, sa oko 120 tenkova, 200 oklopnih transportera i masa protuavionskih topova. To je čelični prsten koji će biti teško do kraja [illegible] strategije jeste to da se [illegible] šireg prostora Sarajeva rat u Bosni završi.

● **Dio ovdašnje javnosti tvrdi da je odbrana Sarajeva znatno lošije postavljena i organizirana nego u Mostaru i Zenici.**

HALILOVIĆ. To nije tačno. Vrlo ozbiljni vojni analitičari, s kojima sam imao prilike sresti se preko UNPROFOR-a i u UNPROFOR-u, kao i strana štampa koja je meni dostupna, naprosto se ne mogu načuditi kako odbrana ovoga grada, s [illegible] naoružanja, uspijeva odoljeti takvoj sili kakva je Jugoslavenska armija. Imamo sasvim pouzdane podatke da se primjer odbrane grada Sarajeva, u takvom [illegible] smislu, kao i herojstvo branilaca, počinje proučavati na nekoliko vojnih akademija u svijetu. Ta teza je van zdrave pameti, jer su se i Bosna i Hercegovina i Bosanci pripremali za odbranu [illegible] koliko se moglo! A o tome ćemo [illegible] kasnije. Kad se pravi usporedba s odbranom Tuzle i Zenice, onda se zaboravlja da Tuzli i Zenici nije upućen ni pedeseti dio agresorskih efektiva koji je poslan na Sarajevo [illegible] je napadnuta [illegible] blokade [illegible] oruđa. Međutim, oni još imaju problema s četnicima, što, svakako, ne umanjuje uspjeh odbrane Mostara.

● **Kad smo uspoređivali odbranu Sarajeva sa tri spomenuta grada, nismo htjeli osporiti umješnost ovdašnjih branitelja, nego smo imali na umu činjenicu da javnost misli da su ga političari žrtvovali ne bi li izmudili vojnu intervenciju...**

HALILOVIĆ. I to je izvan zdrave pameti. Neki političari procjenjivali su da Sarajevo neće biti ovako žestoko napadnuto, ali mi iz vojnog rukovodstva Patriotske lige bili smo vrlo realni u procjenama. Naša procjena bila je da će najjači udar biti upravo na Sarajevo, kao i na istočnu Bosnu i, eventualno, na Mostar. Četnički plan bio je da se Bosna bar na koljena. Morate znati da je, prema pouzdanim podacima, na sarajevskom ratištu poginulo više od 6.000 četnika i da je prepolovljena tehnika agresora s kojom je započeo rat. Mi smo tu postigli s minimalnim [illegible] do kojeg smo, uglavnom, došli otimanjem od

četnika. Naravno, cijena je za to visoka, i mi smo platili odbranu Sarajeva i Republike žrtvama. Iako se cijena svaki dan povećava, mi moramo odbraniti grad i probiti blokadu.

● **Od početka rata Armija BiH i HVO ne funkcioniraju zajednički, iako im je neprijatelj zajednički. Kako Vi to komentirate?**

HALILOVIĆ: Mislim da je za to kriv HVO koji sanja da će BiH biti podijeljena i da će HVO biti stožerna vojska u dijelu podijeljene BiH. Mi smo [illegible] da je raspoloženje boraca HVO [illegible] protiv bilo kakve podjele BiH.

● **Stječe se dojam da su odnosi Armije BiH i HVO najlošiji ovdje u središnjoj Bosni. Neki čak tvrde da je to uslijed toga što između četnika i postrojbi HVO ne postoji spor oko teritorija, za razliku od Bosanske Posavine i Hercegovine, i da zbog toga otvoreno surađuju...**

HALILOVIĆ: Struja o kojoj sam govorio ekstremistička je na onim područjima na kojima se nije ratovalo. To je vrlo zanimljivo. S druge strane, tamo gdje je bilo sukoba s četnicima, pripadnici vojske BiH i snage HVO-a vrlo uspješno surađuju. [illegible] Dakle, to je zasnovano na kriminalu i interesima. Naravno, ta struja u HVO-u nije dominantna i nadam se da će to biti vrlo brzo riješeno u duhu Sporazuma o prijateljstvu koji su nedavno potpisali Izetbegović i dr. Tuđman. U tom Sporazumu precizirano je da se [illegible] stvori zajednička komanda [illegible] koja će sve naoružane formacije koje brane BiH. Zašto sukob između Armije BiH i HVO [illegible]. Vrlo je [illegible] slučaj [illegible] Snage HVO-a i snage Armije BiH, zbog nesporazuma, sukobile su se. Onda su četnici, nastojeći produbiti sukob, na teren ubacili snajperiste koji su naizmjenice pucali sad na hrvatske, sad na bošnjačke kuće. To se dogodilo prije neki dan. No, cijela stvar je, srećom, otkrivena i potpuno okončana.

● **Sporazumi o suradnji Izetbegovića i dr. Tuđmana zasad su potpisani tri puta. No, situacija na terenu ne ide najbolje.**

HALILOVIĆ: Often [illegible] neke lokalne vođe prave se da za taj sporazum nikad nisu čuli. Vlada uvjerenje da [illegible] na. Tako nastaje [illegible] Republiku Hrvatsku. Tim koji tako lijepo surađuju s četnicima sigurno je jasno da je podjela Bosne, koju oni priželjkuju, pravljenje računa bez krčmara.

● **U redovima HVO-a često se može čuti da Bošnjaci neće da se bore i da su kukavice. S druge strane, Bošnjaci tvrde: ako oni napuste redove, brojčano će stanje tih jedinica biti prepolovljeno. Posljednjih dana Sarajevom se prenosi vijest da bi vrhovni poglavar Islamske zajednice reisu'l-ulema Hadžiselimović, zbog navodnog dogovora Bobana i Karadžića na račun muslimana, mogao pozvati muslimane da napuste postrojbe HVO-a. Znate li nešto o tome?**

HALILOVIĆ: Danas sam saznao slučajno, od Izetbegovića saznao kako predsjednik Tuđman raspolaže informacijom da se u BiH tobože bore samo Hrvati, a Bošnjaci da sjede po kućama, zavlače se u podrume i samo su u nekim jedinicama, koje, zapravo, i ne postoje. Za one koji raspolažu ovakvim tobožnjim informacijama [illegible] neke činjenice. Ističe se da je odbrana BiH organizirana u brigade i taktičke grupe i da [illegible] sada broj [illegible] naoružanih ljudi, koji se vrlo uspješno bore protiv četnika. To je prva činjenica.

Prvo, ja ne vjerujem u vojnu intervenciju. Mislim da četnike neće poraziti niko drugi ako to ne učinimo sami. Možda će nekih akcija Zapada biti, ali one neće ići za definitivnim uništenjem četničkih snaga. Priče o nekakvom spasu sa Zapada kontraproduktivne su jer umrtvljuju otpor dijela naših boraca

Druga je, o kojoj svaki se čitalac može i sam uvjeriti, da se upravo najteže napadaju krajevi s pretežno bošnjačkim stanovništvom. Ti koji tvrde da se Bošnjaci ne bore, neka dođu ovamo, na groblje! Nakon toga sve će im biti jasno. Takvih priča ima i za neke političke ciljeve. Mi ćemo kao Armija, tj. kao država, predsjedniku Tuđmanu dostaviti dokument o tome ko se ovdje i koliko bori. Ne da bismo mu polagali račune, nego da bismo ga, kao predsjednika nama prijateljske armije obavijestili da se ovdje vodi krvavi rat, i da Bošnjaci vrlo skupo plaćaju dug domovini. S druge strane, ima i onih koji proturaju tezu da se HVO ne bori protiv četnika. To također nije tačno. O udjelu Bošnjaka u postrojbama HVO, također [illegible] se spekulira. Znamo samo da sam ja [illegible] komandant Patriotske lige prije početka rata [illegible] boraca povezanih u tri odreda i jednu brigadu. Ako u HVO-u prevlada struja koja radi na podjeli BiH, mislim da ih [illegible] onda će to biti Glavni štab BiH.

● **Imate li podatke, koliko se Bošnjaka boraca bori u redovima HVO?**

HALILOVIĆ: Od jedinice do jedinice taj broj varira, a ima i jedinica HVO gdje je više od 50 posto Bošnjaka. I [illegible] jedinica gdje ih je jedva 20 do 30 procenata.

● **HVO tvrdi da raspolaže sa 80 posto vatrene moći koja se nalazi u rukama branitelja Republike. Je li taj podatak tačan?**

HALILOVIĆ: Taj je podatak iz iste one [illegible] koja smatra da se Bošnjaci ne žele boriti. Ja sam već naveo cifru koja govori o broju boraca u BiH. Istina je da nam još nedostaje teškog [illegible], ali svaki dan otimamo od četnika ponešto. Kad smo počeli rat, nismo imali sredstava za odbranu, a sad [illegible] formirane artiljerijske brigade.

● **Posljednjih dana, ovdje u Sarajevu, mnogo se govori o ubojstvu general-bojnika Blaža Kraljevića, čije su jedinice oslobodile Trebinje. Šta znate o tome i kakva je [illegible] pozicija HOS-a u bosanskohercegovačkom ra[illegible]**

HALILOVIĆ: Kad je HOS došao u odbranu Republike BiH, rekao je da priznaje Predsjednika kao vrhovnog komandanta i zatražio borbeni zadatak. O njima kao borcima sad mislim ljepše nego u početku jer tajni [illegible] četnika nimi pravih nikakve kalk [illegible] protiv četnika, a sutra [illegible] BiH bude oslobođena [illegible] uređenju. Nama je taj stav bio prihvatljiv i nama je u ovom trenutku borba protiv četnika najvažnija. Stoga mislim da je tragičan gubitak g. Blaža Kraljevića [illegible] oslobodila kom rata. Ja sam [illegible] sredstava informiranja njegovoj obitelji [illegible] podataka kako je [illegible] Nakon istraga [illegible] dana [illegible]

● **Ovih dana ponovo je aktualna vojna intervencija Zapada u BiH. Vjerujete li u takvo što i, ako vjerujete, kakav oblik intervencije priželjkujete?**

HALILOVIĆ: [illegible] Mislim da četnike neće poraziti niko drugi ako to ne učinimo sami. Možda će nekih akcija Zapada biti, ali one neće ići za definitivnim uništenjem četničkih snaga. [illegible] nekakvom spasu sa Zapada kontraproduktivne su jer umrtvljuju otpor dijela naših boraca.

● **Ima li nešto što nismo pitali, a što biste željeli poručiti hrvatskoj javnosti.**

HALILOVIĆ: Kao pripadnik Armije BiH [illegible] kao musliman i Bošnjak želim reći da od države [illegible] građana očekujem razumijevanje, barem [illegible] smo za nju imali dok se rat vo-

dio u Hrvatskoj. Istina je da smo se mi tada držali prilično [illegible] strategijska greška. Da [illegible] na oružje agresor [illegible] država Slovenija.

● Vi smatrate da je general Špegelj, koji je kako se u kuloarima tvrdi, upravo to predlagao, imao pravo?

HALILOVIĆ. Ja ne znam tačno kakav je bio Špegeljev plan, koliko je [illegible] u Hrvatskoj. [illegible] Neka nam Hrvatske [illegible] ometali smo i sprečavali vojne konvoje. S druge strane, nemali broj naših boraca branio je Hrvatsku, borio se [illegible] Međutim, neki krugovi u Hrvatskoj podmeću [illegible] 1939. Borci HVO-a, da bili bio prave [illegible] Hercegovine. [illegible] Mi ćemo dugo [illegible] može, a ko odmaže. Neki ljudi, pod [illegible] hrvatski narod, zaustavljaju [illegible] oružje za Bosnu. Ne moramo nešto [illegible] briga za Hrvatsku mi se tako ne [illegible] način. Recimo, treba osloboditi [illegible] okupiranih teritorija. A ne da nam zaustavljaju konvoje, ili čak idu dotle da razoružavaju naše jedinice [illegible] ispravnih jer iz jednog [illegible] a iz drugog pomenuje. Bolje bi bilo da [illegible] u borbu protiv četnika, jer je to u interesu hrvatstva [illegible] saveznika. Nije mi jasno kako neko može se udruživati s četnicima koji ne vrše genocid samo nad Bosnicima [illegible] Osim toga, mi ne priznajemo [illegible] iz 1939. i nikakve banovine [illegible] maštalima velike srpske stare Jugoslavije. [illegible] su naše domovine poznate, i svako ko [illegible]

28. august 1992., Globus

Arif PAŠALIĆ, komandant Samostalnog mostarskog bataljona

BITKA NA NERETVI

U HVO-u postoje snage koje smatraju da ne postoji nikakava druga vojna organizacija osim HVO-a. Mi priznajemo njihove oznake, a oni ne priznaju naše

● Kako ste napustili JNA?

PAŠALIĆ. Mi Bosanci [illegible] Mostaru se već počelo [illegible] Rekli su mi da me u samoronoj [illegible] Mostar i onda [illegible] gosp. Semir Hasić, koji je [illegible] štab TO u Sa[illegible] Mostaru. Od početka ovoga formirali smo Samo[illegible] Na obje strane shvatili smo da moramo ima[illegible] je Općinski štab HVO-a Mostar.

● Kako su okršaji bili naporni.

PAŠALIĆ. [illegible]

● Otkuda nesporazumi s HVO-om?

PAŠALIĆ. U HVO-u postoje snage koje [illegible] druga vojna [illegible] HVO-a. Mi priznajemo njihove [illegible] naše. [illegible] Herceg-Bosna zajednica [illegible] HVO-a. Ja ovdje odajem priznanje gosp. Milien[illegible]

● Kako ste uspjeli prijeći Neretvu?

PAŠALIĆ. Borci su bili pod [illegible] lijevoj obali. [illegible] dana svakodnevno [illegible] bio smješten [illegible] Zajednički smo napravili platove. Krenuli smo sa 340 boraca [illegible] pripadnika HVO-a, jednim vodom HOS-a [illegible] Prelaz je bio dobro [illegible] Dobro su nam došli Mostarci [illegible] prešli smo rijeku. Desetak dana [illegible] njihovoj koncentraciji [illegible] na lijevu obalu. HVO davao [illegible] artiljerijsku podršku. Za tri sahata [illegible] 14 boraca, a 43 borca su što teže što lakše ranjena. Agresor je imao mnogo više gubitaka. [illegible]

● Kakvo je stanje u našim jedinicama?

PAŠALIĆ. Mi svakog dana jačamo. Ovih dana [illegible] smo, konačno, jednu [illegible] Armije BiH koja nas je obrađivala i koja je [illegible] zemlje šalju materijal, novac. Sve ide naopako [illegible] što kraćem roku definišu [illegible]

31. august 1992., Ljiljan

Mustafa HAJRULAHOVIĆ TALIJAN, komandant 1. korpusa ABiH

ORUŽJE I HRABROST NJEGOV SU ZANAT

Završio sam Pomorsku vojnu akademiju a potom školu za pomorske diverzante. Bio sam na usavršavanju u Italiji. Tako sam i dobio nadimak Talijan. Govorim i španski, a služim se engleskim i njemačkim jezikom. Bio sam jedan od najmlađih vojnih starješina u najatraktivnijoj i najoperativnijoj jedinici pomorskih diverzanata u bivšoj JNA. To je bila profesionalna jedinica po uzoru na američke marince

Komandant Regionalnog štaba Teritorijalne odbrane Sarajeva od početka je zagonetna i neprístupačna osoba u Sarajevu.

O njemu su kružile razne priče, a tek u posljednje vrijeme, zahvaljujući [illegible] Informativne službe Regionalnog štaba, pristao je na kontakte s novinarima. Tako je [illegible] razgovor.

● **Možete li nam reći, ko je, zapravo - Talijan?**

TALIJAN: Nema tu misterije, postojali su neki praktični razlozi do sada. Pravo ime mi je Mustafa Hajrulahović. Rođen sam u Banjoj Luci. Za Banju Luku emotivno [illegible] njenu malu čaršiju. Vrbas, sport. Naravno, mislim na Banju Luku otprije, zapravo, na Banju Luku prije potresa. Tada je imala oko 60 hiljada stanovnika, grad finog života i prijateljstva. Poslije potresa počelo je veliko doseljavanje [illegible] pretežno srpske nacionalnosti, ja još uvijek sjećanjem, uprkos tome što je taj grad pokorila velika vojna sila i negativna populaka, da nije sve izgubljeno i da će se oslobođiti tog zla, naravno i uz našu pomoć.

● **Bili ste u JNA?**

TALIJAN: Završio sam Pomorsku vojnu akademiju a potom školu za pomorske diverzante. Bio sam na usavršavanju u Italiji. Tako sam i dobio nadimak Talijan. Govorim i španski, a služim se engleskim i njemačkim jezikom. Bio sam jedan od najmlađih vojnih starješina u najatraktivnijoj i najoperativnijoj jedinici pomorskih diverzanata u bivšoj JNA. To je bila profesionalna jedinica po uzoru na američke marince.

● **Kada je počeo Vaš raskid s bivšom JNA?**

TALIJAN: Moja karijera bila je uspješna. Mi smo bili elitna jedinica, školovali smo se u

inostranstvu [illegible] je bilo problema s komandnom strukturom JNA. Dobivali smo strane vojne časopise. Prvi put bio sam šokiran pisanjem "[illegible]" [illegible] organizacija kao što je JNA. Međutim, kad sam kasnije počeo analizirati te strane tekstove [illegible] da su u pravu. Moj raskid s JNA počeo je njenim napadom na Sloveniju. Nakon nekoliko [illegible] počeo je nadzirati KOS. To je u meni stvaralo otpor i pat se produbljavao. [illegible] Uglavnom među prvima demobilizirao sam se iz JNA, naravno uz silne probleme.

● **U Sarajevu je već postojala jezgra otpora?**

TALIJAN: Postojala je tajna grupa [illegible] se može [illegible] grupa vizionara. Stvorili smo Patriotsku ligu. Napravili smo bazu organiza-

cije, vrbovali prijeratne kolege i počeli pripremati narod. Naravno, sve u tajnosti. Uprkos djelovanju KOS-a, pete kolone i prilika koje [illegible] Ta akcionost trajala je gotovo godinu dana. [illegible] sredstvima. Ali, osoba hrabrost, entuzijazam, daju rezultate. To se vidi i danas. Danas se govori da je Bosna i Hercegovina potpuno nespremna ušla u rat. Danas mogu [illegible] da je Patriotska liga bila u datom okolnostima [illegible] aktivna. [illegible] objedinili snage na prostoru Republike i stvorili [illegible] Armiju BiH.

● **Vi ste, praktički, komandant odbrane Sarajeva. Kako nakon četiri i po mjeseca procjenjujete vojnu situaciju?**

TALIJAN: Veliki je uspjeh što smo uspjeli odbraniti Sarajevo. Sarajevo je trebalo pasti za 48 sati plus [illegible] dan, prema dobro smišljenom planu srbočetničkog agresora. Prema tom planu na dominantne kote grada [illegible] je približno pet stotina artiljerijskih oruđa. Tolika sila na ovakvom relativno malom prostoru nezapamćena je u povijesti ratovanja. Uspostavili smo čvrste linije odbrane, vršimo [illegible] i pomičemo ih prema mogućnostima. Usavršavamo diverzantska djelovanja. Neprijatelj je još uvijek jak, daleko superiorniji u teškom naoružanju. Svaki pomak zahtijeva teška [illegible] rada. Ovako prljavi agresorski napadi učvršćuju moral i povećavaju [illegible] naših boraca. A žrtava smo imali vrlo često nepotrebnih. Želja za oslobođenjem vrlo je velika i to kod mladih ljudi dovodi do pretjerane hrabrosti, ali rat je [illegible] su potrebni vještina i znanje i obučenost. Moraju postojati predrujeti. Mi ih upravo stvaramo.

● **Armija BiH, Oslobodilačke snage ili, kao do sada, Teritorijalna odbrana?**

Velika je uspjeh što smo uspjeli odbraniti Sarajevo. Sarajevo je trebalo pasti za 48 sati plus jedan rezervni dan, prema dobro smišljenom planu srbočetničkog agresora. Prema tom planu na dominantne kote grada izvučeno je približno pet stotina artiljerijskih oruđa. Tolika sila na ovakvom relativno malom prostoru nezapamćena je u povijesti ratovanja. Uspostavili smo čvrste linije odbrane, vršimo prodore i pomičemo ih prema mogućnostima

TALIJAN: Spontano samoorganiziranje naroda dovelo je do stvaranja [illegible] odbrane. Sada imamo jedinstvene oslobodilačke snage kao zbir svih patriotskih grupacija u Republici sa zajedničkom komandom. Mi u hodu stvaramo Armiju Republike. Cilj je isti. To nije lahko u ovakvim uvjetima. Mi [illegible] kasarni za prihvat ljudi, naoružanja, mogućnosti jedinstvene obuke. Upoređo formiramo i prilagođavamo, i povezujemo. P[illegible] zna se. Na strani neprijatelja samo je superiornost u tehnici, a na našoj strani su sve ostale prednosti.

● **Vjerujete li u djelatnu stranu pomoć?**

Mi smo suverena i samostalna zemlja, priznata od svijeta. S obzirom na to da smo izloženi agresiji s elementima teškog [illegible] mjenog genocida i da se u toj borbi neravnopravni [illegible] da [illegible] pr[illegible] svijeta [illegible] ima neprijatelja i ona to i pokazuje. Ja sam [illegible] da se [illegible] Nama je potrebno da se [illegible] zanje stavi pod kontrolu, što je i predviđeno Rezolucijom Saveta sigurnosti [illegible] kod naših boraca, ali bismo brzo završili ovaj prljavi rat. Rekao sam da za svaki rat moraju postojati kod [illegible] Ali, od ljudi ne može se tražiti da tijelima idu na tenkove. Vjerujem da će svijet [illegible] i da će nam pomoći.

● **Vi ste stalno na prvim linijama bez pancirne košulje i bez pratnje. Što mislite o momcima koji se s dobrim osjećajem i pancirima šeću po središtu grada? Ima mnogo ratnih profitera, nezakonitosti.**

TALIJAN: Da, rat [illegible] negativne oblike pon[illegible] [illegible] Međutim [illegible] M[illegible] P[illegible] [illegible] mošima, [illegible] ma s tenisicama, pravim herojima koji rijetko [illegible] Ja sam i obučavan za vojnog komandosa na prvoj [illegible] stvaranju operativnih grupa i jedinica komandosa najsposobnijih za komandni kadar. Posla [illegible]

8. 9. 1992., *Glas Slavonije*

Ja sam najsretniji s momcima na prvim linijama, momcima u farmericama i tenisicama, pravim herojima koji rijetko i idu u grad. Ja lično nemam potrebu za pratnjom i nekim krutim vojničkim manirima. Ja sam i obučavan za vojnog komandosa na prvoj liniji i sada to svoje znanje prenosim na te divne momke. Pokušavam biti stručnjak, a ne zapovjednik

Senad ŠAHINPAŠIĆ ŠAJA, borac sa drinskog fronta, šef Logističkog centra u Tarčinu

"SINOVI DRINE" IDU DALJE

Borba u i oko Goražda može se nazvati velikom pobjedom bosnjačkih boraca. Goražde, taktika, vojno i na svaki drugi način predstavlja bitku u kojoj su naši borci pokazali izuzetnu hrabrost i odlučnost. Četnike u Goraždu skoro u potpunosti smo razbili, tako da nikada više neće postići one pozicije koje su imali u trenutku kada su ih naši napali

● **Deblokada Goražda spektakularno je izvedena. Što ona znači za daljnje oslobađanje istočne Bosne?**

ŠAJA. Borba u i oko Goražda može se nazvati [illegible] bosnjačkih boraca. Goražde, taktika, vojno i na svaki drugi način predstavlja bitku u kojoj su naši borci pokazali izuzetnu hrabrost i odlučnost. Četnike u Goraždu [illegible] potpunosti smo razbili, tako da nikada [illegible] postići one pozicije koje su imali u trenutku kada su ih naši napali. Sada je front odnosno [illegible] Foče. Zatim, obuhvata se novi [illegible] rogatičko i čajničko. Na tom frontu naše drže [illegible] koje ugrožavaju stratešku važnu komunikaciju Rogatica - Višegrad [illegible] na dužini od [illegible] "Devete stanice" do Međeđe. Na cijelom tom frontu naši se konstantno dobro drže [illegible] zbog nedovoljnog naoružanja ne mogu [illegible] front intenzivno aktivirati u deblokadi [illegible]. Mi [illegible] i jednim dijelom Kalinovika. Na tom dijelu [illegible] držimo oko brojnih četnika. U Kalinoviku je i veliko skladište [illegible] Bistrica [illegible] tom. Dolina Sutjeske također je u našim rukama [illegible]

● **Da li su aktivnosti na ovom frontu u direktnoj vezi s oslobađanjem Sarajeva?**

ŠAJA: Svakako. Nakon oslobađanja Igmana i [illegible] na redu su Miljevina i Kalinovik [illegible] komunikacije [illegible] sigurne i stabilne pozicije [illegible] Zulfikar [illegible] napadnut [illegible] doživio da je napadnut onom silinom i na [illegible] istočna Bosna, uglavnom je [illegible]

● **Kakav je moral naših vojnika i čime se bore?**

ŠAJA. [illegible]

● **Kakva je situacija u Srebrenici i Žepi?**

ŠAJA. Znam da se Srebrenica i Žepa [illegible] drže. Bratunac nije loš. [illegible] dar. Neko je proizveo [illegible] prave greške [illegible]

● **Kakva je situacija na frontovima od Goražda prema Sarajevu?**

ŠAJA. Na [illegible] brigada Zulfikar [illegible] znači teren [illegible] prema Drini u potpunosti je čist.

● **Kakve su naše šanse na tom, najvažnijem frontu u BiH?**

ŠAJA. Po meni, najteži dio fronta je [illegible]

● **Kako se snalazite u dopremanju hrane za civile u Goraždu?**

ŠAJA. [illegible] UNPROFOR-a [illegible] komunikacije [illegible] Goražda, hrana će odmah biti dostavljena. Imamo uvjeta za to i nadamo se da će se [illegible]

● **Kako danas izgleda Foča?**

ŠAJA. Grad je [illegible] Bosanska [illegible] istočne Bosne. Pravo je [illegible]

[illegible] kao mrtvi grad [illegible] ne [illegible] Moram se priznati [illegible] sila mogli uzeti. Mi vojnici [illegible] godine.

● **Je li tačno da četnici svaki dan po nekoliko ih nesretnika kolju na mostu?**

ŠAJA: Da, i to kolju onoliko ljudi koliko njihovih na frontu pogine. Tako vele osvetu.

● **Spomenuli ste brigadu "Zulfikar" sa Igmana?**

ŠAJA. To je jedna elitna brigada sastavljena od Sandžaklija [illegible] u [illegible] akcijama na teritoriju [illegible] Zulfikar [illegible] brigade [illegible] Igmanu nalazi se i dobro organiziran zdravstveni [illegible] Goražde. Naše [illegible] u igmanskom [illegible] Gornjovakufljani, Zeničani, Kaka-

[illegible] Također pod Dandzinom [illegible] Gorani, Osterlinazu [illegible]

Da li su riješeni nesporazumi s HVO-om?

SAJA: Da. HVO iz Kiseljaka odlučio je [illegible] pomoći pri deblokiranju Sarajeva. [illegible] je popravilo situaciju sve do Kiseljaka [illegible] slučaju, HVO iz Kiseljaka neće ometati akcije deblokade [illegible]

Bosnjacima se prigovara da su kukavice, da bježe sa ratišta itd. Kako gledate na to?

SAJA: Bosnjaci su već na primjeru Goražda

Na Igmanu je stanje odlično. U Trnovu postoje određeni problemi zbog lokalizma pojedinaca, mada tu ima izuzetnih boraca kao što su Mirso Mizdrak, Edo Godinjak, Hamdija i mnogi drugi. U Rogoju je zauzeto 11 cijevi teške artiljerije. Rogoj smo jednom prilikom zauzeli, a nakon toga oni su ga vratili, međutim, sutradan je ponovo bio u našim rukama. Rogoj je ponovno vratila brigada "Zulfikar" uz pomoć grupe iz Trnova, tako da je tok u dolini rijeke Bistrice, a u odnosu na Kalinovik, potpuno očišćena. Znači, teren ispod Jahorine prema Drini u potpunosti je čist

pokazali kakve su "kukavice". Zatim, to je [illegible] Bosnjaci [illegible] dova pa bi tek [illegible]

14. septembar 1992., *Ljiljan*

Džemal MERDAN, komandant Okružnog štaba odbrane Zenica

KORAK PO KORAK KA SLOBODI

Sadašnji tok oružane borbe pokazuje da je neophodno imati stručne kadrove za vođenje borbe

Dž[illegible]

[illegible] Merdan odlučio je da se vrati u rodni kraj [illegible] organiziranje Armije Republike Bosne i Hercegovine.

[illegible] odbrane Zenica [illegible] kaže Džemal Merdan.

Komandant Okružnog štaba odbrane Zenice boravi u kancelariji samo dok ne riješi najneophodnije poslove i dok ne izda naređenja [illegible] što bolje. Ostalo vrijeme provedem na terenu, na prvim borbenim linijama, kaže Merdan. Ovo je jednostavno komandant koji je svakodnevno na bosanskim ratištima, Jajcu, Maglaju, Travniku, okolici Sarajeva. Za Merdana, napose oficira Armije BiH na području srednje Bosne, takav rad nije počeo agresijom. U njegove vojničke [illegible] da se započne pravovremeno organiziranje oružanih otpora na području srednje Bosne kroz stvaranje Patriotske lige. Još od početka imali smo dobru organizaciju, pratili smo događaje, pripremali Zenicu i zenički kraj za otpor agresoru. O tom dijelu [illegible] tek treba da se o govori.

Odnos HVO i Oružanih snaga BiH nije na takvom nivou kakav bi trebao biti, jer se još uvijek ne ostvaruje jedinstven sistem rukovođenja i komandovanja. Na tom planu pomaci su u pozitivnom smislu neznatni, ali obećavaju da će se taj problem ubrzo razriješiti. Pored toga što se ostvaruje uspješna saradnja na nivou Glavnog štaba srednje Bosne i mene lično, ima pojedinačnih slučajeva na najnižem nivou rukovođenja i komandovanja, gdje dolazi do verbalnih sukoba, ogovaranja, tračeva, optuživanja jedne strane na račun druge, objašnjava komandant Džemal Merdan

[illegible] zatečeni [illegible] organizacijom [illegible] otpora, zenički okrug je danas najvećim dijelom slobodan. Svega 5 odsto teritorije okruga je privremeno okupirano. To su dijelovi Žepča i Travnika, manji dio Žepča, najveći dio općine Donji Vakuf, te dio Bugojna. Stvaranje ovog slobodnog teritorija omogućilo je da se [illegible] odbrana Bosne i Hercegovine konsolidira i da se stvore pola-

[illegible] Što se [illegible] Z[illegible] već se odazi[illegible] borbene djelovanja u cilju slama[illegible] [illegible] aps[illegible] [illegible] dk[illegible]

[illegible]zne osnove za oslobađanje cijele BiH. Više ni je riječ o odbrani slobodnog te[illegible] nego [illegible] oslobađanju privremeno zaposjednutih dijelova teritorije okruga i Republike. Kod boraca Armije BiH pod mojom komandom nema [illegible] oko toga za kakvu i koliku se Republiku bore. Svi [illegible] su za slobodnu, demokratsku i građansku državu u granicama koje su priznate od međunarodne zajednice. [illegible] kakvu drugu državu osim opisane u Platformi [illegible] Republike, mi se ne borimo. To je osnovni motiv koji pokreće b[illegible] Armije Bosne i He[illegible] kaže Meman [illegible] takvog [illegible] neprijateljske ofanzive.

[illegible] agresorova ofanziva slabi zahvaljujući uspješnoj odbrani naših jedinica. Agresor je spriječen na svim pravcima da ostvari postavljene ciljeve prije otpočinjanja zadnje ofanzive. Zbog toga se odlučio na razaranja iz zraka što potvrđuju svakodnevna bombardiranja civilnih objekata, civilnih ciljeva, industrijskih [illegible], zgrada, ustanova. Ni jednom do sada agresor nije djelovao po vojnim, nego isključivo po civilnim ciljevima. Ovim svojim postupcima agresor nastoji stanovništvu srednje Bosne dovesti [illegible] života, posebno pred nastupajuću zimu. Sto[illegible] ne objekte, krovne konstrukcije zgrada, kuća, ostavljajući narod nezbrinut, na ulici, objašnjava komandant Džemal Merdan.

O trenutnom stanju na ratištima srednje Bosne početkom oktobra, Merdan kaže:

Na teritoriji Jajca uspostavljena je čvrsta odbrambena linija. Ona se za sada ni sa kakvim agresorskim snagama ne može probiti. Zbog toga je agresor očigledno u nemoći da [illegible] Jajce više ne postoji. Praktično, agresor ravna grad, uništavajući sve. Jajce se do sada uspjelo odbraniti od svih napada agresora, ali još se ne uspijeva odbraniti od agresorske avijacije i

zaposjednutih teritorija, posebno na dijelu teritorija prema Ozrenu. Naše jedinice poduzimaju borbene aktivnosti i zadnje u cilju zauzimanja povoljnih taktičkih položaja za vođenje oružane borbe u zimskim uvjetima. [illegible] bugojanskom rajonu, gdje se također ofanzivnim borbenim djelovanjem [illegible] se u Donjem Vakufu. U zadnje vrijeme [illegible] uspjehe u borbi protiv neprijateljske avijacije. Tako smo u zadnja dva bombardiranja šire teritorije regije Zenica onesposobili [illegible] Zenicom.

MORAMO DEBLOKIRATI SARAJEVO

O borba[illegible] prema Sarajevu, Merdan kaže:

Borbe prema Sa[illegible] [illegible] borbenim djelovanjima i [illegible]njem diverzantskih akcija na dobro utvrđene [illegible] objekte agresora, ali to još uvijek nije dovoljno da se izvrši deblokada Sarajeva. Od deblokade Sarajeva [illegible] mi je moramo izvršiti. Uvjeren sam da četnici neće uspostaviti humanitarne koridore. Jedino vojnom porazom četnika moguć je mir na ovim prostorima. Istovremeno s borbom protiv četnika vodi se i borba za organiziranje i stvaranje Armije Republike Bosne i Hercegovine.

NOVO ORGANIZIRANJE ARMIJE BiH

[illegible] borbe. Mi nemamo mogućnosti da te kadrove za sada školujemo, ali moramo [illegible] školovanog u bivšoj JNA. Mislim na kadrove koji su patriotski odani ideji stvaranja nezavisne i nedjeljive Republike Bosne i Hercegovine. Tačno je da još uvijek imamo pojedinačnih slučajeva starješina bivše JNA koji se ponašaju po starim načelima, ostajući po kancelarijama, ne želeći da budu s narodom na [illegible] fronta. Oni ponekad znaju i odbiti naređenje pretpostavljenog starješine što je neprihvatljivo s aspekta sistema rukovođenja i komandovanja. Svi oni koji ne daju svoj puni stručni doprinos vođenju oružane borbe [illegible] će pred narodom i pred svojom savješću. Oružane snage BiH već sada su [illegible] [illegible], a ne samo [illegible] velikog srca i želje da u što kraćem periodu oslobode cjelovitu Bosnu i Hercegovinu. Bez prave organizacije ne može se ostvariti ni osnovno načelo svake [illegible] pa i naše armije, a to [illegible]. To zna[illegible] građani i sve jedi[illegible] da uvijek potčinjeni ima svog pretpostavljenog, sve do najviše komande. O [illegible] Hrvatskim vijećem odbrane na području [illegible] komandant Džemal Merdan kaže:

Odnos HVO [illegible] Oružanih snaga BiH [illegible] na takvom nivou kakav bi trebao [illegible] jer se još uvijek ne ostvaruje jedinstven sistem rukovođenja i kom[illegible]ovanja. Na tom planu pomaci su u pozitivnom smislu neznatni, ali očekuje se da će se taj problem ubrzo razriješiti. Po[illegible] Glavnog stožera srednje Bosne i Her[illegible] zem nivou rukovođenja i komandovanja, gdje dolazi do verbalnih sukoba, ogovaranja, [illegible] ceva, optuživanja jedne strane na račun druge, objašnjava komandant Džemal Merdan.

ARMIJA S MORALNIM VRIJEDNOSTIMA

Za Džemala Merdana dat[illegible] angažman u Armiji Republike Bosne i Hercegovine više [illegible] predstavlja povratak vrijednostima [illegible] izgrade mir u djetinjstvu. Nije riječ samo o vojničkoj borbi za [illegible] kraj i svoju [illegible] državu nego i o povratku zaboravljenim moralnim vrijednostima koje [illegible] ignorirala bivša JNA, ne dozvoljavajući ih svojim vojnicima a kamoli starješinama.

Vjerujem da je odbrana zemlje i naroda danas moja osnovna i vjerska i ljudska [illegible] kojoj posvećujem sve svoje sposobnosti [illegible] snagu. Stoga sam [illegible] veći vjernik od mnogih koji obavljaju [illegible] obrede. Hoću kazati da ne upražnjavam sve vjerske obrede [illegible] vremena bio odsutan od vjerskih obreda boraveći u tzv. JNA, koja je to sprečavala. U duši osjećam vjernik, jer "moralni zakon je u svakom od nas".

12. oktobar 1992. *Ljiljan*

Na vijest da je poginuo legendarni kapetan Hajro, Hajrudin Mešic, komandant Prve teočanske brigade

LEGENDA S VISOVA MEĐEĐE

Sjeme otpora koje je zasijao Hajrudin Mešić isklijalo je u teočanskom kraju u grudima njegovih suboraca. Naučili su mnogo od njega. U amanet ostavio im je puno toga, kao i brojni drugi šehidi diljem krvave Bosne, što će se pamtiti i što se ne smije nikada zaboraviti

Vijest je [illegible] Poginuo je kapetan [illegible] Ne može biti, kako, [illegible]" Pitanje je ispaljeno, ali svaki se put izvukao. Međutim, za [illegible] nije bilo mjesta, vijest je potvrđena u Operativnog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u Tuzli. Preko svojih veza Hajrudin [illegible] već su i ranije znali da su ostali bez svog komandanta. Hajrudin Mešić, alias kapetan Hajro, kako su [illegible], poginuo je od granate negdje na visovima [illegible] Međeđe nakon uspješno izvedene akcije. Nove akcije komandanta Hajre [illegible] Na koji je [illegible] loše pile njegovoj domovini, skinuo je [illegible] stan, vikendicu [illegible] kojoj su suborci [illegible] koji je [illegible] suhetih i nikad ostvari- [illegible] Vidio je šta se dešavalo u Hrvatskoj. Kao časnik [illegible] žbi armije koja je trebalo da bude narodna [illegible] njegovog naroda nisu mogli naslutiti. Znao je Hajro da će se snaga zločinačke JNA upotrijebiti protiv njegovih sunarodnjaka i da će [illegible] biti potrebna. Šta je učinio kapetan Hajrudin Mešić za narod [illegible] čkoj i teočanskoj regiji, to zna svaka [illegible] kraju. Jer za Hajrom lišćem je sve krenulo. On je prvi imao svoju jedinicu, danas brigadu, Prvu teočansku brigadu, koja je [illegible] u legende otpora, u zlatne hronike. Kao i njezin komandant. I dok, ipak, pokušavam razaznati da li je moguća grješka u vezama, da je komandant Hajrudin Mešić, možda, ipak izbjegao tu zlosretnu granatu, prisjećam se nedavnog susreta s njim u jednoj [illegible] Poslije [illegible] [illegible] Nosi [illegible]

Njegovi suborci često su znali ispričati kako je reagirao kada su u brigadu stigle prve dvije pancir-košulje. Kapetan, i pored silnih nagovaranja, nije htio prvi niti jednu obući. Rekao je: "Kada nema za sve nas, neću ni ja." Njegovi borci uvjeravali su ga da on prvi mora obući pancirku. Ali uzalud, komandant je bio tvrdoglav

S mnogo žući kapetan Hajro govorio je o [illegible] ve. On je uvijek bio na prvim borbenim linijama. Prvo je on kretao, a za njim njegovi borci. Takvim ponašanjem i znanjem koje je [illegible] otpor u početku. Poslije je bilo sve lakše. Je Hajro je bio tu. Njegove akcije bile su nevjerovatne za priču, za antologiju otpora nenaoružanog naroda protiv moćnijeg neprijatelja. Tako je na početku agresije na Bosnu [illegible] nekoliko Bosne do zavrnice nekoliko granata. [illegible] kako to izgleda kada se gađaju [illegible] je krenuo u jednu akciju [illegible] boraca krenulo je s puškama na četničke kote. Za njima onaj drugi dio Hajrinih momaka zavikao je gromoglasno "Allahu ekber. Allahu ekber!" U četničkim redovima izbila je panika. "Evo mudžahedina" zavikali su [illegible] bez ijednog ispaljenog metka. Ostalo je poznato [illegible] Hajrinih momci došli su oružje. Ova akcija kapetana Hajre prepričava se kao užitak [illegible] Ne znam da li je komandant Prve teočanske ipak [illegible] patetiku. Njegovi suborci često su znali ispričati kako je reagirao kada su u brigadu stigle prve dvije pancir-košulje. Kapetan i pored silnih nagovaranja, nije [illegible] Rekao je: "Kada nema za sve nas, neću ni ja." Njegovi borci uvjeravali su ga da on prvi mora obući pancirku. Ali uzalud. Komandant je bio tvrdoglav.

Kada je Hajro iz Zagreba [illegible] na ratište, njegovi suborci koji su ostali da zalijeće rane, plakali su. Nisu mogli krenuti sa svojim [illegible] svoga kapetana. Jedan od njih, na tom kratkom ispraćaju, uz obavezno "Čuvaj nam se i [illegible] nam kapetana" poslije [illegible] Bosna bila spašena da ima "jedno deset Hajra". To je živa istina. Sada je ostala bez ovog [illegible] Ili, ipak, nije. Sjeme otpora koje je zasijao Hajrudin Mešić isklijalo je u teočanskom kraju u grudima njegovih suboraca. Naučili su mnogo od njega. U amanet ostavio im je puno toga, kao i brojni drugi šehidi diljem krvave Bosne, što će se pamtiti i što se ne smije nikada zaboraviti.

9. novembar 1992. *Ljiljan*

1993.

Novogodišnja noc sa Safetom Zajkom, komandantom Druge motorizirane brigade Prvog sarajevskog korpusa

ČESTITKE U ROVOVIMA NA ŽUČI

Novu 1993. godinu dočekali smo s borcima prve linije fronta [illegible] glavnog grada [illegible] nta drže borci Druge motorizirane brigade Prvog sarajevskog korpusa.

S komandantom [illegible] Safetom Zajkom krenuli smo na [illegible] Novu godinu [illegible] Bosne [illegible] zak drugih položaja, a posjete porodicama poginulih već su obavili Safet Kešo, Senad Vilaro, Osman Lanja i Jusuf Hasmanović.

- Naredio sam punu borbenu gotovost svih naših [illegible] kaže [illegible] Safet Zajko. - Nema, dakle, nikakvog slavlja, nego puna mobilnost. Također sam angažirao [illegible] na čelu sa Smajom Šikalom, da u naseljima ne dozvole nikakvo šenlučenje i rasipanje municije.

S nama kreću i Enes Šikalo i Ismet Šahović [illegible]

[illegible] ne mogu nas vidjeti. Dva sahata prije pola noći [illegible] ma sve u redu, a upravnik kuhinje Ferid Hrustić [illegible]

Idemo dalje nabrdo. Mjesečina, svjetleći [illegible] spod vrhova Visa [illegible] tome ni Zajko "status komandanta".

Ovdje smo na prve linije - kaže dr. Ćorić. - A šta to znači za borce, to pitajte njih. Srećom, da nas nemamo nijednog pacijenta. Ovdje se [illegible]

[illegible] strane fronta [illegible]

Naredio sam punu borbenu gotovost svih naših linija - kaže nam na polasku Safet Zajko. - Nema, dakle, nikakvog slavlja, nego puna mobilnost. Također sam angažirao policiju naše brigade, na čelu sa Smajom Šikalom, da u naseljima ne dozvole nikakvo šenlučenje i rasipanje municije

[illegible] Ferida [illegible] Murata Bakdara, Mirsada Džomba, Firketa [illegible] Jusa [illegible]

[illegible] ćasto se postavlja se pitanje da li je [illegible] rija obrto je umukla.

[illegible] Nova godina. Uzmimo ženski glas kaže: "Svim [illegible] puno mnogo pobjeda u novoj godini". Zapitke [illegible] čitkama. Ali, ipak mnogo je više onih poruka ko [illegible] ju se same komande.

U "novogodišnji rov" stižemo motorolka do ponoći. Već se tu okupio nekolik [illegible] Tu je jedna lijepa djevojka: M [illegible] Zaga, pa borci Zaim Saraš, Ismet Šahović, [illegible] Hali Beša, Huseo, Zulfo, Kešo [illegible]

I onda - Nova godina. Na toboj Visu, pa i u ovoj zemunici, jedni drugima čestitaju. Čuje se takođe [illegible] Mustafa [illegible]

Sa slobodne kosama Žuči Visom, Golo brdo, "Kotom 850", Orlićima, četnici "šibaju [illegible] Jedna eksplozija [illegible] meci. Svjetleća raketa, koja se polahko spuštala [illegible] Zuč. Obasja gole grane [illegible]

Kako su četnici stotinjak metara od nas, ispada da zajedno slavimo Novu godinu - kaže

[illegible]

[illegible] plamen" čijem je oslobađanju [illegible] Zajko kaže.

Smrt jeste teška. Ali je časno poginuti za ovu za Bosnu i Hercegovinu.

Komanda. Pred mehanizirane sefaje naredba [illegible] o hrabrosti, o zajedni[illegible]

[illegible] dobrotom sarajevska [illegible] kaže Zajko. Dugo već traje pucnjava. Onda Zajk[illegible]

[illegible] da krenem [illegible] [illegible] dočekao prvi sabah Nove 1993. godine.

A dolje u bazi, Zajko [illegible] Safet Iskovi[illegible] Tinanović, Beko i Esad Radetaš [illegible] linijama koje drži ova [illegible] Karavelić. Vojnička ko[illegible]

[illegible]

101. brdska, kojom komanduje Nedžad Ajnadžić, prve razbile [illegible] [illegible] [illegible] oslobođenih [illegible] mlitovna nazvana [illegible]

[illegible] veze sa probojem sarajevskog obruča [illegible]

[illegible] kaže Karavelić [illegible] proboj sarajevske blokade [illegible] glavnog grada. Naš [illegible] grad će osloboditi zajednički naše snage [illegible] Sarajeva [illegible]

Karavelića je postavljeno i pitanje [illegible]

[illegible] će Armija Bosne i Hercegovine.

[illegible] "ponoćnog intervjua" sa Vahidom Ka[illegible] svoje zadatke. Karave[illegible]

[illegible] Istinović, Bos[illegible] opet odlaze svojim putevima. [illegible]

[illegible]

Bili [illegible] prve linije fronta na Visu [illegible] najnaljuđenijom [illegible] najljepša.

I. 3. 1993., *Oslobođenje*

Sefer HALILOVIĆ, komandant Armije BiH

UBRZAN TEMPO VOJNIH POBJEDA

Sama činjenica da Armija RBiH već ima pet korpusa, Glavni štab, izuzetno veliki broj manevarskih prostornih jedinica, specijalnih jedinica, kao i rezultate na bojnom polju govori da je formirana snažna i organizirana vojna sila da za sebe ima briljantne vojničke pobjede koje će zasigurno imati mjesto u povijesti oslobodilačkih ratova. Mogu slobodno najaviti ubrzan tempo naših pobjeda. Armija RBiH će, željeli ili ne, morati uvažiti i kartografiju BiH kao nepremostivu činjenicu za takve svoje planove

● **Za početak bih Vas zamolio da prokomentarate globalnu situaciju na bosanskohercegovačkim ratištima.**

HALILOVIĆ: Što se tiče ocjene stanja na [illegible] evidentno je da četničke snage [illegible] tom prostoru posustaju, gube jedan po jedan [illegible] u defanzivu. Naše snage uspješno nastavljaju oslobađanje privremeno okupiranih teritorija. Za nas ne postoji nikakva mogućnost podjele Bosne i Hercegovine. Mi se bo[illegible] demokra[illegible] državu, koja će biti ustrojena na način [illegible] sva tri naroda koja u njoj [illegible] odnosno volji svih građana države Bosne [illegible] Hercegovine.

● **Sarajevo je već devet mjeseci u okruženju. Neki strani mediji baš su u ovim danima prorokovali pad Sarajeva u četničke ruke. Tako je nedavno tvrdio i zagrebački Globus, i neke zapadne TV kompanije, i Teodor Geršak?**

HALILOVIĆ: U strategiji okupatora, Srbije, Crne Gore i bivše tzv. JNA, bilo je zacrtano da u cilju sloma Bosne i Hercegovine moraju [illegible] Sarajevo na prvom mjestu. U tom sklopu [illegible] razvoja svojih snaga [illegible] Sarajevo i druge gradove u BiH i to sa ogromnim [illegible] snagama. [illegible] na osnovu takve procjene svojih snaga vjerovali da će za petnaestak dana osvojiti cjelokupan prostor Bosne i Hercegovine. Samo na sarajevskom ratištu agresor je tvrdio [illegible] ra i sa više od 400 cijevi kalibra ne manjih od 82 mm. Njihova procjena bila je da se tako ja[illegible] mogu slomiti odbranu [illegible] simbol naše države, njene državnosti [illegible] otpora u Bosni i Hercegovini. Njihova namjera bila je [illegible] prijestolnicu za dva-tri dana i proglasi je srpskim Sarajevom. Danas mnogi [illegible] da je agresor na početku rata, osim jakih snaga koncentriranih na liniji [illegible] "Viktor Bubanj", "Butile", "Lukavica", kasarna [illegible] manjih kasarni diljem Republike. Iako je agresor znao za Patriotsku ligu, nije dobro procijenio našu snagu kojom smo ih do sada razbili u gradu. To se najbolje danas vidi. Sada linija odbrane oko Sarajeva ima duplo veći prečnik od one u samom početku napada. U toku su intenzivna borbena djelovanja koja su rezultat naše odluke da svakog dana izvodimo akcije. Od silnih materijalno-tehničkih sredstava koje je agresor usmjerio ka gradu, do danas je pola uništeno. Iako je to još uvijek snaga [illegible] ge kako bismo u određenom trenutku izvršili proboj. Teško vam mogu reći termin kad će se to desiti. Ali, budite sigurni da četnici ne mogu održati borbe na svim linijama fronte. U [illegible] kih petnaest dana naše snage zabilježile su briljantne uspjehe.

● **Rekli ste da će bitke za odbranu Sarajeva ući u udžbenike vojne teorije i da će se zasigurno izučavati na vojnim akademijama u svijetu. Neki pesimisti vide pad Sarajeva u četničke ruke.**

HALILOVIĆ: Nisam razumio – da li to neko vjeruje da se mi ne možemo odbraniti?

● **Da. Neki prorokuju pad Sarajeva između dva Božića.**

HALILOVIĆ: Ako bi smo se rukovodili klasičnom vojnom teorijom, uvažili činjenicu koja govori o ogromnoj razlici u naoružanju u korist četnika, takva procjena i mogla bi stajati. Danas su, međutim, takve ocjene i takva mišljenja neprimjerena našem uspjehu i oni koji ih zastupaju, rukovode se stanjem kakvo

je na [illegible] pr[illegible] složili s nama da se Sarajevo uspjelo briljantno odbraniti i da nikada ne može pasti u četničke ruke. Ponavljam, teritoriju oko okruženog grada proširili smo za više od sto posto i svako ko uvazi ovu činjenicu, trebao bi prije dati prognozu da će Sarajevo [illegible] pravoslavnog Božića (7. januara) biti deblokirano.

● **Kako ocjenjujete razvoj oslobodilačkih snaga koje su ponikle u ovom oslobodilačkom ratu?**

HALILOVIĆ: S ovakvim agres[illegible] jako se može boriti samo jedna, moder[illegible] ustrojena Armija, savremeno [illegible] prilagođena uvjetima rata u Bosni i Hercegovini. Od početka vodimo bitku na dva [illegible] svakodnevna oružana borba protiv a[illegible] svakodnevna i uporna borba na organiziranju i ustrojstvu Armije RBiH. I na jed[illegible] gom frontu bilo je teško. Na [illegible] nizirania i jačanja Armije RBiH bilo je naročito poteškoća zbog pete kolone, obavještajne službe agresora i neodbronaznjenih snaga [illegible] BiH. One su uporno nastojale po svaku cijenu spriječiti organiziranje [illegible] njeno jačanje. U tom skopu su u jednom periodu veoma vješto, čak i kroz sredstva informiranja, ovdje u Sarajevu, pokušali nametnuti neke sumnjive ljude kao nekakve klipne bra[illegible] ovi ni tada ni sada nisu imali nikakve veze sa najtežim poslom ili je njihov doprinos borbi bio minimalan. Cilj im je, dakle, bio da se ljudi sumnjive prirode promoviraju u nacionalne heroje kako bi ne[illegible] imali alibi za svoju tezu da Bosanci [illegible] politički narod nestane sa političke scene po onoj narodnoj "Kakav narod, takve i vođe". Od nekih ozbiljnih ljudi [illegible] da su Bošnjaci toliko nezreo politički narod [illegible] ga treći put kolju, a oni za svoje vođe uzima ljude bez građanskog kredibiliteta, čak i kriminalce. I kao takav narod, po njima, Bošnjaci i ne zaslužuju da imaju svoju maticnu državu. Kako sam im tada odgovorio i danas im poručujem u redovima bošnjačkog naroda u odbrani domovine stoji veoma visok procenat obrazovanih i darovitih ljudi kojima bi se ponosila svaka država na svijetu. Snage koje rade na onemogućavanju organiziranja Armije RBiH mogu nam naškoditi, ali nas ne mogu spriječiti u stvaranju moderne i snažne Armije koje je kadra do nogu potući srpsko-crnogorski fašizam tako da se on nikad više ne povampiri na ovim prostorima. Sama činjenica da Armija RBiH već ima pet korpusa, Glavni štab, značajno veliki broj manevarskih pros[illegible] jedinica, specijalnih jedinica, kao i rezultate na bojnom polju, govore da je formirana snažna i organizirana vojna sila da iza sebe ima briljantne vojničke pobjede koje [illegible] povijesti oslobodilačkih ratova. Mogu slobodno najaviti u [illegible] novih pobjeda Armija RBiH će [illegible] kartografi BiH [illegible] činjenicu za takve svoje [illegible].

● **U razgovoru sa nekim eminentnim vojnim analitičarima čuo sam procjene da agresor do sada nije ispunio nijedan od svojih strategijskih ciljeva. Prvi njegov cilj bio je onemogućiti građane BiH da organiziraju oružani otpor. Taj cilj onemogućila je prvenstveno "PL".**

HALILOVIĆ: "PL" bila je strategijsk[illegible] Podsjećam da sam bio načelnik štaba PL. Po nekim podacima kojima tek danas raspolažemo, čak [illegible] oružja preko špijuna KOS-a i samo [illegible] do tkiva PL. Ovu činjenicu [illegible] I imamo vrlo objektivne informacije o aktivno[illegible] takvim akcijama KOS-a. Dakle, bez ob[illegible] spoznajama bivši šef KOS-a Vasilj[illegible] detaljan uvid u rad PL, ni[illegible] KOS-u [illegible] pod[illegible] dali do znanja da ćemo osjetiti nj[illegible]

Mislim da je priča o međunarodnoj vojnoj intervenciji šarena laža koja ima za cilj da homogenizira agresorske snage i na taj način pomogne agresoru te da umrtvi, odnosno bloki ra naše akcije

[illegible] marnu, ne sjećam se. Taj potez bio [illegible] Međutim, [illegible] više sa bili ugazili u rat i otpor da bi tako olahko odustali. Al[illegible] PL bila [illegible] BiH, posebno je glavni [illegible] jedinice [illegible] smo prvi [illegible] udarce agresije od Bijeljine, Goražda, itd. Dakle, mi smo bili kljiučni nosioci otpora ove dok Predsjedništvo nije donijelo odluku [illegible] TO, zatim i Armije RBiH.

● **Maloprije sretoh pukovnika Divjaka. Šta možete reći o aferi o preprodaji oružja na Igmanu. U tom kontekstu potencirano je i Divjakovo ime?**

HALILOVIĆ: [illegible] Ovu [illegible] ocjenu. Ograđujemo, na osnovu [illegible] kojima raspolažemo, radi se o grupi ljudi koja je zloupotrijebila svoje mjesto i položaj. Mislim da je u pitanju kriminal. Pravosudni organi će dati konačnu riječ. [illegible] zadatke i nije [illegible] kako će biti [illegible] podrobnije razgovarati. Tek je st[illegible]

● **Još uvijek naše vojne pobjede, od Goražda, preko Olova i ratišta u Bosanskoj Posavini, nemaju promociju adekvatnu blistavim uspjesima naše Armije. Agresor tvrdi da su bitkom za oslobađanje Goražda komandovali američki vojni eksperti. Šta i ko ometa takvu prezentaciju naše oslobodilačke borbe?**

HALILOVIĆ: Od početka rata, pa i danas, tako mislim, da je ova država na [illegible] bio pripremljena za pad u roku od petnaestak dana. To je pitanje za jednu dublju vojno-političku analizu i uvjeren da će vojni analiti[illegible] dati za pravo [illegible] tvrdnji [illegible] kao centar opstrukcije svake vrste [illegible] našoj Republici. Nažalost, naši mediji nisu se opametili. Tako su i nakon nekoliko mjeseci [illegible] RTVBiH još nije prešla na ratnu shemu. Zbog svega toga, a i uslijed nekih objektivnih okolnosti, tako velike bitke i tako veliki heroji još nisu adekvatno predstavljeni javnosti. Istina [illegible] uporna, ali ne i sakrita. Istina o velikim pobjedama i herojim borcima kad-tad izaći će na vidjelo, prije ili kasnije to će se saznati i pravilno valorizirati. Znat će se kolosalna uloga ljudi iz PL, naših komandanata [illegible] koji su odmah otišli iz četničkih ruku da bi ih potukli.

● **Stičem dojam da se potpuno oslanjate na naše vojne snage. Šta mislite o ozbiljno najavljenoj vojnoj intervenciji?**

HALILOVIĆ: Mislim da je priča o međunarodnoj vojnoj intervenciji šarena laža koja ima za cilj da homogenizira agresorske snage i na taj način pomogne agresoru te da umrtvi, odnosno blokira naše akcije. [illegible] tom pitanju od vojne intervencije treba [illegible] sta. Naša strategija bila je i ostaje oslonac na vlastite snage i dosadašnje uspjehe bilježimo [illegible] takvoj strategiji.

● **Vi ste vojnik, niste političar. Ipak, dozvolite da Vas upitam, da li ćete učestvovati na pregovorima u Ženevi 2. januara 1993. godine i šta očekujete od tih pregovora.**

HALILOVIĆ: Predsjedništvo je donijelo odluku da ja učestvujem u tim pregovorima. Kao vojnik, izvršit ću naređenje svoje Vrhovne komande i, naravno, otići na pregovore. Ne očekujem da će oni išta kvalitativno novo donijeti. U njih ne polažem nikakve nade. To je samo demonstracija sa ciljem da evropski i svjetski centri moći peru svoju savjest i obraz pred vlastitom javnošću zbog tolerisanja zvjerskih zločinstava u Hrvatskoj.

● **Ako se potpuno oslanjate na vlastite snage, moramo se dotaći pitanja odnosa HVO-a i Armije RBiH.**

HALILOVIĆ: Za mene je [illegible] od samog po-

čečka bio politička, a ne vojni problem. Politička platforma HVO-a je tzv. Herceg-Bosna kad se pokrećeš u ovom problemu dogovore generala Milivoja Petkovića ja ćemo se dogovoriti za nekoliko minuta. Mi vojnici, što posto [illegible] sa [illegible]. Nekoliko puta kontaktirao sam sa glavnim stožerom HVO-a sa molbom da se uključimo i ove vojničke probleme formalno otklonimo. Našeg načelnika za [illegible] g. [illegible] Ivana Slavička slao sam kod g. Mate Bobana sa porukom da od strane Armije RBiH neće i ne može biti nikakvih zapreka potpunom [illegible] naših oslobodilačkih snaga. Za sada uspjeli smo oko zap[illegible], a to je [illegible] HVO je svoj vojnički posao odradio [illegible]. Moja jedina zamjerka im je da [illegible] na određenim linijama gdje nisu morali, jer su bili u poziciji, a imali su snaga, još dublje pors[illegible]. Dakle još jednom ponavljam [illegible] vojnici u [illegible] hrvatskog i bosnjačkog naroda vrlo brzo riješe i prevaziđu sve probleme. Na potezu su, prije svega, političari.

● **Možete li u tom kontekstu prokomentirati najavljeni dolazak g. Bože Rajića u Sarajevo na mjesto ministra odbrane?**

HALILOVIĆ. Kao [illegible] štaba OS, član sam Predsjedništva RBiH i sa te pozicije zalagao sam se da gospodin Rajić što prije dođe. I iskreno kažem da se radujem njegovom najavljenom dolasku i nadam se [illegible] kontakt [illegible]

● **Čuju se primjedbe zašto se glavni štab OS ne izmjesti iz Sarajeva na slobodnu teritoriju?**

HALILOVIĆ. Sjedište glavnog štaba Armije RBiH ostaje u Sarajevu zato što je

Sarajevo glavni grad države BiH, zato što je centar svih državnih institucija [illegible]. U ovom trenutku od devet načelnika SVK OS BiH, šest načelnika [illegible] nalazi na slobodnoj teritoriji BiH [illegible] mjestima. [illegible] načelnika Štaba bio je na terenu [illegible] dana. I sam planiram jedan put po [illegible] našim teritorijama da obiđem sve korpuse da pokušam dati vlastiti [illegible] Armije. Sa druge strane, moje prisustvo u Sarajevu [illegible] zato što se ovdje nalaze izuzetno jake snage Armije RBiH u Sarajevu [illegible] jakog agresorskog napada. [illegible] to je ono vojno pravilo da se komandant nalazi [illegible] gdje se vodi glavna bitka. Smatram da su bitke za Sarajevo glavne bitke za državu BiH i zbog toga sam ovdje.

● **Dakle, ovih dana mogu Vas očekivati branioci Gradačca, naprimjer?**

HALILOVIĆ: Svakako. I ne samo [illegible].

4. januar 1993., *Ljiljan*

Stjepan ŠIBER, zamjenik komandanta Glavnog štaba OS BiH

BOSNU BRANE NJENI PATRIOTI

Armija BiH u svojim redovima ima pripadnika sva tri naroda u BiH I ona je armija svih a ne samo Bošnjaka kako se to, ponekad, želi dokazati. Recimo, ja sam toliko iritirao generala Morillona kada je general Gvero ispred agresora spominjao našu pregovaračku ekipu kao muslimansku, a ja sjedim u toj ekipi. Svaki put protestirao sam, tako da je Morillon rekao da sam tvrdoglaviji od njega

● **Prekjučer su predsjednici Izetbegović i Tuđman ponovno potpisali dogovor o formiranju zajedničkog zapovjedništva između Armije BiH i HVO. Pošto od početka rata imate uvida u odnose Armije BiH i HVO-a, recite nam šta očekujete od ovog dogovora?**

ŠIBER. To još nije završena stvar. Naime, [illegible] o čemu se radi. Zajedničko zapovjedništvo vojske jedne države treba postojati. I mi od početka [illegible] zapovjedništvu. Drugi put [illegible] doći da oni imaju dvije ideje i [illegible]. Naime, [illegible] štaba [illegible] BiH [illegible] da zapovjedništvo mora biti od vrha do dna zap[illegible]. Ja sam puno uputio i preko tirke [illegible] zamisli [illegible] Bobana [illegible] ekipa misli [illegible] kraju. Da [illegible] tome. Mi smatramo da [illegible] postojati glavno zapovjedništvo [illegible] oružanih snaga BiH OS [illegible] Armije BiH i HVO na nivou države g[illegible] paritet za sastav vrhovnih čelnika [illegible] Bio bi pola-pola. A kad dođe vrijeme, na nekim nižim mjestima [illegible] Bošnjaci i Hrvati paritetno [illegible], u nekim mjestima kao što je, npr. Mostar, odnosno mostarska provincija, gdje većinsko stanovništvo predstavljaju Hrvati, tu bi omjer oficira trebao biti prema popisu stanovnika iz 1991.

g [illegible] ili na osnovu učešća sta [illegible] OS. Naravno, shodno tome u tuzlanskoj [illegible] vinciji bilo bi više bosanjačkih oficira. Spuštaju- [illegible] da bi se svuda morao poštovati ovaj princip.

Naša ideja je da jedinice na teritoriji [illegible] pusa zadrže sve svoje nazive, recimo, brigada "Kralj Tvrtko" HVO, ali u sastavu sarajevskog korpusa. Ili, brigada "Husein kapetan Grada- [illegible]vić" u sastavu I [illegible] korpusa. To bi bila bošnjačka brigada, [illegible] sa [illegible] hrvatskih pre[illegible]

I [illegible] nivo tog stožera, te bi [illegible] [illegible] Na [illegible] [illegible] bila bi zastupljenost pre[illegible] odnosu borbi ili prema popisu iz 1991. [illegible] bude hrvatske nacionalnosti. I obrnuto, u Ča- [illegible] ili Velikoj Kladuši, [illegible] na Bošnja- [illegible] Ili, Drvaru i Bosanskom Grahovu, gdje su većina Srbi. Ali zato [illegible] Zenici i drugim gradovima bili i jedni i dru- gi, i treći.

Zapovjedništvo HVO misli drukčije. Oni [illegible] provincijama, za koje misle da [illegible] hrvatske ili srpske [illegible] posebno vojska, sto [illegible] opredijeli [illegible] va nas i Predsjedništvo BiH [illegible] tako nazivati, jer to su provincije [illegible] Bosne i Hercegovine ili, kako se to ranije zvalo, okruzi, srezovi. Ideja HVO-a je da u tim provincijama bude rukovodstvo HVO [illegible] 10 provincija [illegible] da se zovu provincije HVO-a, ali opet kao [illegible] misle na procenat stanovništva u dotičnoj provinciji. Dakle [illegible]

U mojoj zgradi žive tri srpske porodice, koje su i danas tamo. Imamo bivših oficira JNA, Srba, u našim redovima. Srba, kao i drugih, ima i po podrumima. Vjerujte, nije ni njima lako. Oni su za one s brda izdajnici. Možda se pitaju, a šta ako oni s brda pobijede? S druge strane, četnici su sve vrijeme rata priželjkivali masakr nad Srbima u gradu. Mi im to nismo htjeli priuštiti niti to građani mogu dozvoliti. Svako odgovara za svoje greške. Svi jednako pate u Sarajevu i svi su žrtve agresora, bez obzira na naciju

● Ako četnici budu pritisnuti od svijeta i počnu gubiti rat, postoji li mogućnost ponavljanja 1944. godine? Naime, kada se vidjelo da će fašizam izgubiti u Evropi, veliki dio četnika obrijao je brade, zamijenio kokarde petokrakama i priključio se pobjednicima, koji su im to i dozvolili. I to je jedan od razloga što se bivša JNA od partizanske (višenacionalne) pretvorila u četničku (srpsku) vojsku

SIBER: Godina 1944. [illegible] truditi da to pokopu. Neki dan [illegible] borac sa TVBiH pobjegao je na Pale i p[illegible] "SRNI" da u Sarajevu po Miljacki [illegible] [illegible] ema, više likvidirani Srbi. Znam pouzdano [illegible]

● Murat Šabanović kaže da su Srbi najbolje zaštićeni u Sarajevu, čak više nego drugi

SIBER: Murat Šaba[illegible]

Međutim [illegible] Srbi [illegible] tako govori [illegible] lojalan Srbin [illegible] bi se mogli [illegible] to nepopu[illegible] drugi obavi[illegible] Hrvata. [illegible] koje su i danas [illegible] JNA, Srba, u našim redovima, Srba, kao i drugih [illegible] bez obzira na naciju

● Slučaj Jovan Divjak: Hoćete li nam nešto reći o tome

SIBER: Jovan Divjak [illegible] na istom mjestu, radi gdje je i ranije radio [illegible] u Glavnom štabu Armije BiH [illegible] o njegovom i Dokićevom ponašanju još nije završena istraga. Ja mislim da nikakav [illegible] [illegible] Hrvata. Budućnost će potvrditi ko je bio izdajica.

● Rat je, i to užasan rat. Ovaj rat donio nam je veliku, nezapamćenu nesreću, bol, tugu. Agresor je počinio stravične zločine nad civilima, silovanja, organizirao koncelogore... Kako god da se ovo završi, ljudi će željeti da se osvete a vjerovatno neki to i čine, kada su u mogućnosti. U vezi s tim, recite nam nešto o moralnom kodeksu ponašanja boraca Armije

SIBER: Mi smo još u početku [illegible] kodeks [illegible] Armije [illegible] [illegible] borca, patriota, čovjeka [illegible] [illegible] reći da je otežavajuća okolnost [illegible] Mnogo faktora u gradu su zatajili, počev od [illegible] Tu je potre[illegible] [illegible] Upravo [illegible] tega sam [illegible] ljudi [illegible] svijetom. Posebno ovih ratova to je bi[illegible]

Znam pouzdano da su Srbi u Sarajevu u potpuno istom položaju kao i drugi njegovi stanovnici. U nekim drugim mjestima možda nije lako i slučaj. Prema tome, Srbi u Sarajevu pate, gladuju, bivaju žrtve granata i snajperista svojih sunarodnjaka koliko i drugi građani ovog grada

[illegible] da će nam [illegible] kada budemo stvarali uvjete za normalan život, za po[illegible] izbjeglica, kako budimo objasniti [illegible] u svoje ruke. Pritom mislim da zločinci [illegible] gdje u BiH [illegible] srpske, a ne Bošnjaci i Hrvati, jer su [illegible] napali, [illegible]

h, palili... Ni Hitler [illegible] nisu radili ovakve [illegible] kako [illegible] premio srpski agresor. Teško će biti, jer [illegible] mo svakog čovjeka [illegible] gdje je bio.

● **Pošto ste bili u delegaciji BiH u New Yorku, možete li nam nešto reći o vojnom aspektu Vance-Owenovog plana, demilitarizaciji, povlačenju u "svoje" provincije i, uopće, kako vidite realizaciju ovog plana?**

ŠIBER. Ovaj plan donesen [illegible] svijeta, posebno SAD, koje su se na kraju uključile u dogovaranje. Mi smo [illegible] New York [illegible] vojni dio plana [illegible] oružje iznad 12,7 mm stavi [illegible] kontrolu. To je bio [illegible] go dogovaranje.

Po dolasku u New York dobili smo garancije od Nambiara da [illegible] ideja delegacije [illegible]

[illegible]

[illegible] čistih ljudi i uništavanja objekata tim teškim oružjem. Trebamo se nadati da ćemo ovo napraviti ili će nam se ukinuti embargo [illegible]

● **Ko brani BiH?**

ŠIBER. BiH brane borci Armije BiH i HVO [illegible] dokazati [illegible] Armija BiH [illegible] BiH i ona je armija svih, a ne samo Bošnjaka kako se to ponekad [illegible] dokazati. Recimo, ja sam toliko [illegible] ala Morillona kada je general Cvetko ispred agresora spominjao našu pregovaračku ekipu kao muslimansku, a ja sjedim u toj ekipi. Svaki put protestirao sam, tako da je Morillon rekao da sam tvrdoglaviji od njega. Moramo se kloniti nekih [illegible] ustaše, mudžahedini i sl. Znamo ko nam je [illegible] sve sile upotrijebiti da [illegible] da vratimo ljude na njihova ognjišta. Imamo obećanja velikog broja zemlja da će uložiti sredstva da se BiH revitalizira.

15. april 1993. *Ljiljan*

Murat ŠABANOVIĆ, borac sa Drine

MURATE, ŠABANE...!

Mi smo samoinicijativno minirali i zarušili tunele i ja sam u dogovoru sa svojim ljudima tamo, a radi spasavanja civilnog stanovništva, i bez dogovora s nadređenima učinio ono na brani. Presušio sam Drinu da bi vojnici mogli pregaziti rijeku

● **Molim Vas za komentar teške situacije na dva fronta na kojima ste bili. Na Drini je stanje nakon pada Cerske i Kamenice i dodatnog ugrožavanje Konjević-Polja, pa Srebrenice i Žepe izuzetno teško, ali nije mnogo bolje ni u Sarajevu, gdje su pali prije nekoliko mjeseci Stup i Otes a sada i Azići. Od ljeta prošle godine [illegible] duće medijske najave deblokade glavnog grada operacijom "Jug 92" pa preko [illegible] "Labirinta" i drugih tajnih šifri, samo se govori o probijanju obruča sa [illegible] preko Hadžića i Butmira i Dobrinje, iz Breze i Visokog preko Ilijaša, iz grada preko Vogošće i Ilidže. A događa se upravo obratno [illegible] što je bilo slobodno. Ako ne bude uskoro deblokade, hoće li Sarajevo pasti?**

ŠABANOVIĆ. [illegible]

[illegible] Armija BiH i HVO [illegible] propagiranja [illegible] drugih sredstava. Narodni sud je najvažniji, a narod je i danas [illegible] hrvatsko-bošnjačkog sukoba, koji nikada nije bio, a ni danas nije [illegible]

● **Zašto ste početkom rata imali srušene mostove na Drini? Ima li Turbanska korpus odgovornost za neke neuspjehe u donjem, sjevernom toku Drine?**

ŠABANOVIĆ. Ne znam puno o [illegible] Predsjedništvo [illegible]

Narodni sud je najvažniji, a narod je i danas uglavnom protiv hrvatsko-bošnjačkog sukoba, koji nikada nije bio, a ni danas nije u interesu ijednoj od tih dviju strana

[illegible] Kalla [illegible] nije bilo [illegible] nog stanovništva, i bez dogovora s nadređenima učinio ono na brani. Presušio sam Drinu da bi [illegible] Bosne i Hercegovine [illegible] Bosni i Hercegovini [illegible] dobili smo od [illegible] Najveći [illegible] da je on švercer [illegible]

VBR-ove itd. Nama je naoružao jednu četu [illegible] smo imali. A prije rata bilo je svakakvih planova te stručna pomoć iz Sarajeva, te obuka, [illegible] a da nam nije bilo Saje jos bismo gore prošli.

Koliko bi vam trebalo za završetak rata kada bi vam ukinuli embargo na oružje?

ŠABANOVIĆ: Kada bi Armija BiH imala [illegible] na onoga čime raspolaže druga strana, ne bi stali na Drini, nego bi išli do Beograda pa se tamo nagodili. I ovako bismo mi za nekoliko [illegible] mjeseci bili u dobroj situaciji kada ne bi bili ovako [illegible] hrvatski odnos [illegible] mi moramo shvatiti da [illegible] Hrvatima zajedno živjeti [illegible] sada i kasnije [illegible] raju razumjeti. Trebaju i s jedne i s druge strane otići oni koji potpiruju sukob. Ako se skine embargo četnici su gotovi, a ako se ne skine, mi smo gotovi ali će rat duže [illegible] premda za tame zločince generalima Lewisu MacKenziju, Philippeu Morillonu i njihovim [illegible]

● **Šta je funkcija eventualnog, simboličnog i spektakularnog međunarodnog suđenja ratnim zločincima na koje će, ako se to i dogodi, biti izvedeno nekoliko ljudi?**

ŠABANOVIĆ: Bi[illegible] mir i pravda kada svi počinitelji ratnih zločina budu kažnjeni, [illegible] koji im naređuju tako i oni koji ih izvršavaju. Jer me zanima po kojem pravilu bi [illegible] bio jedan artiljerac koji dan i noć tuče [illegible] po naseljima i ubija civile. Ja više nisam [illegible] ću više raditi a izgubio sam u Višegradu [illegible] vrijednosti [illegible] pola miliona maraka, pa ću otići po svoj namještaj i tehničku robu u Užice.

● **Šta sa ratnim profiterima?**

ŠABANOVIĆ: Trebalo bi ih proglasiti za ratne zločince i zabraniti im vječno povratak u BiH, te oduzeti im svu (ne)pokretnu imovinu. A ne da nakon rata dođu s punim džepovima deviza i imaju posl[illegible] [illegible] Ja znam da [illegible] vi, a ne po dogovoru i samoup[illegible]

● **Neki kažu da je još jedan razlog neuspjeha, tamo gdje su se oni mogli izbjeći, u tome što gotovo niko do sada od strane branitelja nije kažnjen primjereno.**

ŠABANOVIĆ: Vojska ima svoju logiku: vojnik može biti kriv ili prav. Ako je kriv, onda je mrtav, a prav - na prvoj liniji. Bolje da jedan dan bude kažnjen nego da stotinu strada zbog nekog. I Sarajevo [illegible] četnici a one je opljačkano. Nema ni HVO da bude za to kriv, a u se[illegible] gradu zato nije kriv ni UNPROFOR. Nego [illegible] nam od njih nije 15 dana visio kao primjer ostalima. Ja skačem po brdima oko Sarajeva i tučem [illegible], a kada siđem u grad, moram vojnoj policiji plaćati lunch-paket 30 DEM.

● **Više sapreco govori se o skorom oslobađanju preostalog dijela Vogošće. Kakvo je tamo, zapravo, stanje?**

ŠABANOVIĆ: Istina je da smo četnicima [illegible] dominantne tačke. Lično sam bio [illegible]

● **Kakvi su Vaši dalji planovi?**

ŠABANOVIĆ: Ovo mi je jakna dao komandant Hrasnice Fikret Prevljak. Sada sam u Hrvatskoj i bit [illegible] neko vrijeme u jednoj bolnici. Ja sam bolestan i nisam vojni obveznik, ali ću napustiti vojsku kad u BiH ne bude više četnika, a prije toga ne. Uskoro ću se vratiti na Drinu i u Sarajevo i nastaviti rat. Moja supruga i četvero djece na području [illegible] su Sarajeva. A ja još imam dovoljno krvi i snage za nastavak borbe.

● **Koliko može BiH bez vodrenoga eventualnom sukobima F. Abdića i A. Izetbegovića, te što, inače, mislite o medijskim tvrdnjama o odgovornosti Izetbegovića za sadašnje stanje?**

ŠABANOVIĆ: Bolje je izbjeći sukob između Alije i Fikreta, kao i, npr., između Alije i Bobana. Što se tiče Alije, mislim da je on veoma pametan i mudar čovjek i da je visoko njegovo mjesto u politici u svjetskim razmjerima. Vojna [illegible] pješnata vojska, a država joj treba [illegible] reći - "Naprijed!"

● **Zima se približava kraju, te Armija BiH gubi jednog opasnog neprijatelja koji je odnio i brojne civilne žrtve. Može li proljeće donijeti preokret u korist branitelja?**

ŠABANOVIĆ: Jasno da može, ali da bi to bilo potpuno, potrebno je postići suradnju svih odbrambenih snaga, dakle, Armije BiH i HVO-a. I još bi se želio i na ovaj način zahvaliti za ono što su učinili komandantu Prve višegradske brigade Sepiću, komandantu 10[illegible] motorizirane brigade u Sarajevu Nedžadu Ajnadžiću, kao i još jednom Senadu Šahinpašiću Šaji, koji je uložio svoj kapital u odbranu prostora od Foče do Žepe.

15. april 1993., *Ljiljan*

Vehbija KARIĆ, pukovnik ABiH

● **O sadašnjim sukobima u Gornjem Vakufu, Busovači i Prozoru kruže tri teorije: da se radi o totalnom ratu između Bošnjaka i Hrvata, da su sukobi između Armije i HVO-a samo incidenti lokalnih fanatika, i da se radi o napadu jedne vojske na drugu. Koju teoriju Vi nudite?**

KARIĆ: Najprije treba reći da su klimu za sukobe stvorile političke prilike, a ne želje ljudi koji žive u mjestima gdje je došlo do sukoba. Od toga što ste nabrojali, sve je pomalo istina. Od početka rata među Bošnjacima i Hrvatima postoje velike napetosti. Zbog razvoja situacije oba naroda veoma su frustrirana. Istovremeno, postavljaju se pitanja koja su bila nejasna i na početku rata. Sve vrijeme nam nije jasno priznaju li Hrvati ovu državu, priznaju li komandu u Sarajevu za svoju komandu ili je njihova komanda u nekoj trećoj državi i, konačno, jesu li političke institucije države BiH i njihove političke institucije. Deklarativno, oni sve to priznaju, a na terenu izgleda da BiH nije njihova domovina i da je njihova komanda u Zagrebu. Zajednička komanda koju smo predlagali na početku rata, nikada nije uspostavljena. U Sarajevu prihvatili su odluku da je HVO dio ARBiH i da se skupa borimo za zajedničke ciljeve. Na terenu HVO iz svih snaga istrajava na tome da je samostalna vojska koja djeluje prema vlastitim planovima, i tako nikada nije uspostavljena zajednička vojska.

Srednja Bosna nema nikakav izlaz na more, u Evropu ili svijet. Na tri strane su četnici, sa četvrte nas blokira HVO. Ko sada kontrolira put Metković - Prozor - Zenica, kontrolira srednju Bosnu. Gradovi pored tog puta su većinom naseljeni bošnjačkim stanovništvom, a Hrvati su ih ubrojali u svoj teritorij

● Zašto ne?

KARIĆ: HVO je prema Armiji RBiH uvijek imao rezerviran stav. Politički cilj HVO nije država BiH, nego država Herceg-Bosna, koja graniči sa BiH. Zbog nejasnog položaja obje vojske vremenom dolazilo je do sve većih pritisaka i trenja koja su sada eskalirala u otvorene sukobe.

● **Radi li se sada o borbi za kontrolu na putevima koji vežu obalu i srednju Bosnu?**

KARIĆ: Apsolutno. Srednja Bosna nema

USLIJEĐIT ĆE ŽESTOKI SUKOBI IZMEĐU ARMIJE BiH i HVO-a

Sve vrijeme, naime, nije jasno priznaju li Hrvati ovu državu, priznaju li komandu u Sarajevu za svoju komandu ili je njihova komanda u nekoj trećoj državi i, konačno, jesu li političke institucije države BiH i njihove političke institucije

nikakav izlaz na more, u Evropu ili svijet. Na tri strane su četnici, sa četvrte nas blokira HVO. Ko sada kontrolira put Metković - Prozor - Zenica, kontrolira srednju Bosnu. Gradovi pored tog puta većinom su naseljeni bošnjačkim stanovništvom, a Hrvati su ih ubrojali u svoj teritorij. Ali, ne radi se samo o tome. Taj problem sa Hrvatima lahko bismo riješili, ali u jedinicama HVO postoje rezerve prema sukobu sa zajedničkim neprijateljem. Politika HVO-a vrlo je čudna i nerazumljiva je [illegible] pameti. Hrvatski narod je [illegible] bošnjački. Ne smije se zaboraviti ni šta je sve hrvatski narod [illegible] u prošlosti. Hrvati brane granice i interese Herceg-Bosne. Oni neće da zajedno sa nama pod jednom komandom [illegible] djeluju protiv zajedničkog neprijatelja. Stalno je dolazilo do opstrukcija, do kašnjenja, jer nisu dobili naređenja iz svoje komande u Grudama ili jer nisu [illegible] imali vezu sa Zagrebom, ili prolazak naših jedinica koje su išle da brane napadane bošnjačke gradove. Izgleda da nam rat nije zajednički. Dani prolaze, a žrtava je sve više.

● **Šta je izazvalo sukobe u Busovači?**

KARIĆ: Busovača je produkt onoga što se desilo u Gornjem Vakufu. Radi se o putnoj komunikaciji između Kiseljaka i Zenice. Zbog zatvorenog puta u Gornjem Vakufu to je jedini put koji vodi u Travnik. HVO hoće da kontrolira Travnik, kao što su tu i napetosti u Prozoru gdje su Hrvati doveli 500 vojnika iz zapadne Hercegovine. Između Kiseljaka i Viteza je Busovača, gdje se nalazi miješano stanovništvo ali su većina Hrvati. Okolna sela su bošnjačka. I kao što su uzeli Prozor, Hrvati su sad pokušali uzeti Gornji Vakuf. Granatirali su ga nekoliko dana, a pokušali su ući i sa pješadijom.

● **Zašto su Hrvati napali Gornji Vakuf?**

KARIĆ: Kada su vidjeli kako su ušli u Prozor, porasli su im apetiti i prema Gornjem Vakufu. U Prozoru su pripadnici HVO rušili bošnjačke kuće, palili sve, upotrijebili iste metode kao četnici kada su uzimali gradove na Drini. Naše političko vodstvo pogriješilo je jer je šutke prešlo preko toga što se desilo u Prozoru. Pošto Hrvate niko nije osudio zbog Prozora, pokušali su uzeti Gornji Vakuf. Iste planove imaju za Jablanicu, Konjic, dolinu Lašve itd. Ako ih sada niko ne udari po prstima i po nosu, ići će dalje jer će misliti da Bošnjaci sve [illegible].

● **Gornji Vakuf je u zoni odgovornosti Zeničkog korpusa i brani se sam. Busovača je nekoliko kilometara od Zenice, a Treći korpus ne intervenira da bi spriječio uništenje Kaćuna i Merdana. Na jednoj strani gradite imidž jake vojske koja može sve, sa druge ne možete donijeti odluku za akciju u nekom lokalnom sporu?**

KARIĆ. Vojska ne može donijeti odluku da adekvatno odgovori bez odobrenja vrhovnog komandanta.

● **Alije Izetbegovića?**

KARIĆ: Bez naređenja predsjednika kao vrhovnog [illegible], također, drugih članova Predsjedništva. Za radikalne poteze trebamo jasna naređenja. Ako bi neko od nas, vojnika, dao takvo naređenje, bio bi krivac za eskalaciju sukoba. Predsjedništvo nam nije dalo takva naređenja.

● **Kakva, onda, naređenja dobijate?**

KARIĆ: Govore nam da spriječimo eskalaciju sukoba, da spriječimo njihovo širenje na druga područja. Ako dođe do napada, možemo odgovoriti vatrom, ali bez ofanzivnog djelovanja. Takva naređenja vežu nam ruke. [illegible] je od početka pokušavala biti strpljiva jer bi potpuni slom [illegible] sa Hrvatima značio presijecanje puteva kojima se snabdijevamo.

● **Optužuju Vas da ste bošnjački ekstremist, te da ste zajedno sa Enverom Hadžihasanovićem neposredno odgovorni za sukobe u Busovači?**

KARIĆ. Znate šta se dogodilo u Busovači. Hrvati su granatirali bošnjačka naselja i nekoliko puta pokušali s pješadijskim napadima. Naši su [illegible], tada smo prešli u kontranapad. Hrvati su pogodili nekoliko bošnjačkih kuća, jednog našeg borca ubili su pred njegovom vlastitom kućom sa [illegible]. Taj koji ga je ubio, naravno, imao je automatsku pušku. [illegible] na izboru bolje oružje, a izabere [illegible] - hoće poniziti čovjeka i ubiti ga kao životinju. Ljudima prijete, miniraju kuće, pale trgovine, prekinuli su jedinu telefonsku liniju koja je Zenicu vezala sa Busovačom, hoće nas satjerati u ćošak, a mi ih nismo izazvali. Cijelo vrijeme pokušavali smo održati dobre odnose sa Hrvatima jer smo mislili da se radi o prirodnom savezništvu dva ugrožena naroda. Ali, sve vrijeme moramo biti veoma pažljivi. U pitanju je opstanak Bošnjaka na ovim prostorima. Bojim se za razvoj događaja jer se puno gorčine nakupilo i postoji mogućnost da stvari izmaknu kontroli.

● **Znači, može doći do eskalacije sukoba između Hrvata i Bošnjaka?**

KARIĆ: Teško mi je to da kažem, ali do toga može doći. Jedini koji će imati koristi bit će [illegible].

april 1993., *Mladina*

Ramiz ŠUVALIĆ, zamjenik komandanta Drugog korpusa ABiH

NEKI SU OPIJENI MEDIJSKOM SLAVOM

Ti ljudi su u određenim momentima naše borbe, jednostavno, bili naši heroji. Ali, također, u određenom momentu, evo, oni su "iskočili" iz zakonitosti naše borbe, počeli su se ponašati neodgovorno. Izgleda da su se opili medijskom slavom, da su očekivali velike položaje, da budu generali

● Gospodine Šuvaliću, možete li nam "ocrtati borbenu kartu" ovoga vremena u zoni odgovornosti Drugog korpusa?

ŠUVALIĆ: [illegible] ...ndustrijskom potencija[illegible] ...ke. [illegible] ...Drugi korpus je prije [illegible] ...vojnu organizaciju. [illegible] ...Armije BiH kao i HVO-a [illegible] ...to je pokretljivost [illegible] ...Lesani, kao [illegible] ...Čelić. Te[illegible] ...ja. Tešnja i [illegible] ...2? Da ne [illegible] ...odgovornosti 2. korpusa stalno su napadala 4 (četiri!) korpusa agresorske vojske!

● Komandi 2. korpusa zamjera se da nije dovoljno pažnje posvetila rejonu Srebrenice?

ŠUVALIĆ: Ta tvrdnja, odmah da kažem, ne stoji! Štab Vrhovne komande našem korpusu dao je zada[illegible] ...koridora kroz Posavinu velike [illegible] ...ogromne četničke snage za taj prostor te su [illegible] ...naše tamo usmjere[illegible] ...agresorske snage koje [illegible] ...namijenjene agresi[illegible] ...Maglaj, Kladanj, pa i Srebrenicu.

● Ipak, zar se nije moglo učiniti više za Srebrenicu?

ŠUVALIĆ: Da, sada iz [illegible] ...pozicije, kada se vide [illegible] ...posljedice, može se postaviti to pitanje. Ali [illegible] ...da mi doista nismo [illegible] ...zbog našeg Teslić [illegible] ...do ostalog, naprimjer, bilo je teško pokrenuti [illegible] ...iz Srebrenice, Vlasenice, Bratunca, Zvornika [illegible] ...

● U zoni odgovornosti 2. korpusa je i aerodrom Dubrave. Šta je sa njegovim otvaranjem.

ŠUVALIĆ: Aerodrom je jedan od najznačajnijih objekata koje imamo. Kada bi se on stavio u funkciju, onda bi mnoge muke [illegible] ...okrugu bile riješene. Međutim, međunarodne organizacije, koliko god deklarativno pomažu našu borbu za opstanak, nisu učinile mnogo. Lično sam uvjeren [illegible] ...bacanjem hrane mome narodu iz aviona. Eto, neki dan bio sam na aerodromu Dubrave, gdje smo čekali helikoptere za evakuaciju ranjenika iz Srebrenice. [illegible] ...granate. [illegible] ...aerodroma.

● Postoji mišljenje da je naša Armija stala u svome napredovanju prije šest mjeseci. Konkretno, što se tiče vašega Korpusa, zar se nije moglo i osloboditi koje mjesto, ili, još konkretnije, zar se nije mogao "uzeti" Ozren?

ŠUVALIĆ: Osobno ne mogu odgovoriti na to kada je u pitanju odgovornost 2. korpusa. Naime, ja sam prije tri mjeseca došao u 2. korpus. Ali, opet osobno, moglo se učiniti više. A Ozrena što se tiče, on nam u taktičkom pogledu nije toliko bitan. Ozren je u okruženju, gotovo je "umren" i, kada uradimo posao u [illegible] ...za nas značajnijim, odiko ćemo za Ozren.

● Gospodine pukovniče, poznato je da revolucija jede svoju djecu. Naša revolucija već je "pojela" jednog Juku Prazinu a, nekidan, čini se, i Arminu Poharu, prvoborce naše borbe.

ŠUVALIĆ: Teško se pomiriti s time da gubimo takve ljude. Ti ljudi, u određenim momentima naše borbe, jednostavno, bili su na-

si borcu. Ali također u određenom mi ... [illegible] ... se borbe počeli su se ponašati ne ... Izgleda da su se opili mentalskom slavom da ... položaje da budu genera... A onda su ... Ali ja mislim da ... [illegible]

Slomili smo ofanzive na Gradačac na Tešanj, Kalesiju, odbranjen je Maglaj, Posavina, Čelić, Teočak.. Samo na Gradačcu uništena su, oštećena ili zarobljena 92 oklopna borbena vozila srpskog agresora

... [illegible] ...

● Koliko su, po Vama, osnovane optužbe o KOS-ovcima u našim redovima

SUVALIĆ: Lično ... sam ... ne postoje ... kosovci u našim redovima. Svaki ... JNA koji je prišao u Armiju BiH pristupio je ... [illegible]

● Bivše oficire JNA, u koje i Vi spadate, optužuju da stvarate Armiju BiH kao drugu JNA (A. Pohara), dok su oni, tj. samonikli armijski kadar, prije za Armiju RBiH na principu zapadnih armija.

SUVALIĆ: Otvoreno da vam kažem, JNA je bila moderna armija. Druga je stvar ... do kada je ona bila ... [illegible] ... Nema organizacija nema veze sa politikom koju provodi ... [illegible] ... Samo je pitanje šta su ciljevi naše Armije. Pa zna se šta su njeni ciljevi. Među Armija BiH nema mnogo ... JNA ... [illegible] ... dobra iskustva stranih armija ... JNA. Mi moramo napraviti armiju koja će ... našeg čovjeka.

● Po Vance-Owenovom planu, međutim predviđeno je ukidanje Armije BiH

SUVALIĆ: Ja bih ... [illegible]

● Da, ali ko bi onda bio garant očuvanju interesa naroda, poglavito bošnjačkom, ako BiH ne bi imala Armije? Pogotovo, ako se ima u vidu da je BiH okružena dobro naoružanim, i ne baš ljubavlju sklonim, "komšijama"?

SUVALIĆ: Ga... je maksimalističkom ... neka ... Bio bih sretan kada bi se našla neka sila moćnija od Armije BiH koja bi zaštitila ... narod ... Armija BiH da štiti taj narod.

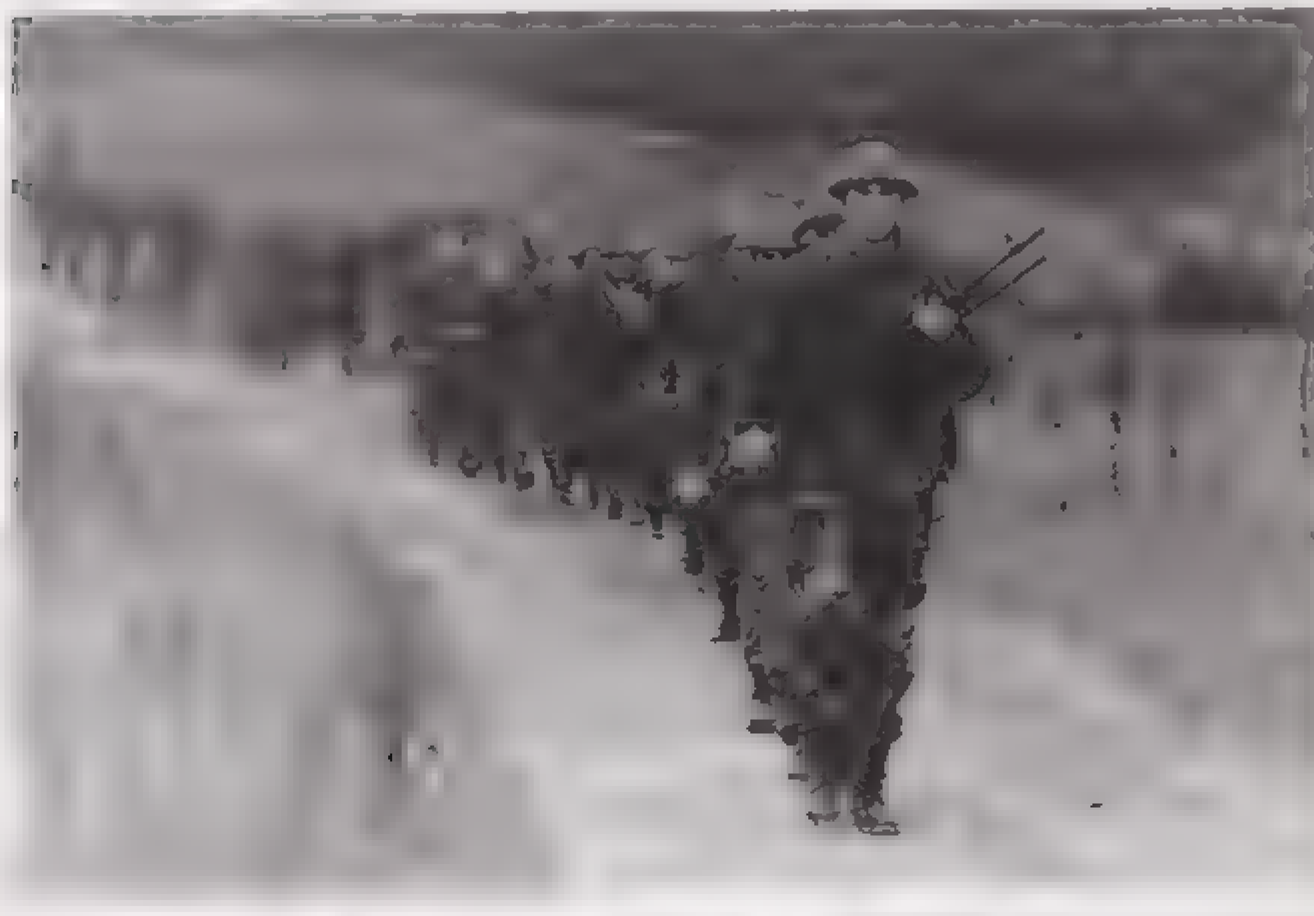
● I, pravo ste. Jer, šta učiniti dok traju pregovori? Evidentno je da četnici ne poštuju niti jedno primirje, a, bogme, niti pristaju na mirno rješenje.

SUVALIĆ: Ruku na srce, ja ne vjerujem u ... kakav mir dok se četnici vojnički ne poraze ... Drugo je pitanje da li će oni biti ... Armije BiH ... [illegible] ... borbe će biti smanjene.

● Na kraju, šta biste poručili svojim borcima, a, kako se *Ljiljan* čita i diljem svijeta, šta poručujete potencijalnim "borcima u tuđini?"

SUVALIĆ: Svojim borcima: Izdržite još malo dalje. A "potencijalnim": Vratite se, bit će vam jednom žao što niste branili domovinu.

10. maj 1993. *Ljiljan*

Mustafa HAJRULAHOVIĆ TALIJAN, komandant Prvog korpusa

TEK SADA PRED NAMA SU BITKE

U Bosni i Hercegovini ostalo je oko 800 tenkova; a tenkovi iz Srbije svakodnevno pristižu - čak ih ima i iz Rusije i Rumunije, što govori da će oni upotrijebiti tu svoju tehniku. Međutim, već je dosta toga učinjeno, borci su se prilagodili, stvorena su i specifična protivoklopna borbena sredstva koja prave dar - mar među četnicima

● Molimo Vas da, za početak razgovora, date prikaz globalne situacije u zoni odgovornosti Vašeg korpusa.

HAJRULAHOVIĆ: Da bi se [illegible] kompletna situacija u Sarajevu i zoni odgovornosti Prvog korpusa [illegible] neprijatelja. Najvažnije [illegible] je Sarajevo [illegible] vog državnog, vojnog, privrednog, političkog, kulturnog značenja za Republiku. Blokada jednog grada, kao što je blokada Sarajeva, nije viđena u cijeloj historiji ratovanja: znači - gdje je gotovo 8 brigada oko Sarajeva, na jednom kvadratnom kilometru 35 artiljerijskih oruđa sistem vatre je stručno postavljen. Unatoč tome, zahvaljujući entuzijazmu grupe ljudi iz Patriotske lige i ostalih patriota u Sarajevu: ta organizacija pokrenuta je nešto prije rata, uspjela se stvoriti jedna kontura prave vojske koja se, normalno, vremenom dograđivala. Stvorene su najprije manje jedinice koje su odigrale ključnu ulogu u odbrani Sarajeva, kasnije je to preraslo u odrede, pa u brigade. Sada smo izvršili reorganizaciju snaga tako da sada u Sarajevu ima pet brigada, jakih, koje su sposobne organizacijski i donekle naoružanošću izvršavati određene zadatke [illegible] dosta teritorije i oslobodili. U Sarajevu se nije moglo, maltene, ni kretati od Marindvora [illegible] Skupštine; tenkovi su bili kod Skenderije [illegible] li smo u ovom području dosta ubačenih ekstremista, snajperista, koji su [illegible] put na jedan specifičan način bili upotrijebljeni. [illegible] snajperista u jednom gradu, [illegible] opet u historiji ratovanja, nije zabilježen. Znači - imali smo dosta problema, ali, eto, hvala Bogu, uspjeli smo i njih očistiti, desnu stranu Sarajeva, doći do Rajlovca, doći do Vogošće. Tako što se tiče fronta u samom gradu, on je stabilan; ima nekoliko "tenkoprohodnih" pravaca koje sa umješnošću i hrabrošću pokrivamo i za sada je situacija stabilna. [illegible] formiranju posebnih odreda. Konstantno [illegible] konstantnom unapređivanju vatrene [illegible] jedinica koje će biti osnova za oslobađanje [illegible]

● Da li ste sami sebi postavljali pitanje - kako se Sarajevo odbranilo?

HAJRULAHOVIĆ: [illegible] Uprava sam sinoć o tome [illegible] sa Envorom Hadžihasanovićem, komandantom 3. korpusa, i Vehbijom Karićem, [illegible] Štaba vrhovne komande. Prosto je nevjerovatno da smo uspjeli odoljeti četnicima u [illegible] i otjerati ga iz grada i, opet [illegible] stvoriti jednu operativnu [illegible] koje ćemo mi djelovati. Ta naša inferiornost u naoružanju plaćena je životima mladića koji su izuzetnim entuzijazmom i hrabrošću uspjeli [illegible]

● Uspjeh je samo odbrana grada, ali da ste uspjeli deblokirati grad, bili biste najslavniji oficir na svijetu. Vjerovatno?

HAJRULAHOVIĆ: Evo, upravo [illegible] ostala je [illegible] sam rekao - ima je i dalje prevlast [illegible] kakva jeste i da stvaramo realne pretpostavke da bi [illegible] U ovim uvjetima sada to nije moguće učiniti.

● Ipak su iz nekih vojnih krugova isplivale (zvanično ili su procurile) vijesti da su, u najmanju ruku, tri puta spremane opsežne mjere za deblokadu?

HAJRULAHOVIĆ: Sve je to bilo nekada, ja lično kao komandant korpusa, ili kao [illegible] korpusa [illegible] deblokade [illegible] neprijatelja. Znači, nikada nije izvršena kvalitetna priprema za deblokadu grada Sarajeva. Za pojedine dijelove - da, ali za kompletnu deblokadu - ne.

● Osim što je vojnički izvršio okruženje grada, neprijatelj je ubacio i jake snage iznutra, jer je Sarajevo prijestolnica države. Tako ste imali, u jednom trenutku, zahtjev za formiranjem motorizirane brigade vojne policije što ne poznaje niti jedna vojska na svijetu.

HAJRULAHOVIĆ: Motorizirana brigada vojne policije.

● Koliko je meni poznato, to je tražio Kerim Lučarević!? Ali da budem jasan, priča se da se upravo preko te Vojne policije, od Kerima do Juke, trebalo raditi na destabilizaciji odbrane Sarajeva?

HAJRULAHOVIĆ: Ja ne bih tako rekao jer je svaka formacija od početka nekako odigrala svoju ulogu i ima svoje mjesto u odbrani Sarajeva. Međutim, vremenom se željelo ukrupnjavanjem jedinica stvoriti jedan sistem koji će biti sposoban da se suprotstavi neprijatelju. Jer niko nije važan ni kao pojedinac ni kao formacija. Išli smo na povezivanje i ukrupnjavanje snaga na jednom kvalitetnom i savremenom nivou. Upravo u tome [illegible] nisu isplivavale su se sujeta i čudne želje. Juka kao Juka - ima svoju zaslugu. Te specijalne jedinice učestvovale su u nizu određenih akcija kao i bataljon vojne policije koji je u početku sigurno bio progresivan. Međutim, kasnije su pojedinci dolazili iz koristoljublja u tu formaciju, naš grad je opljačkan a da četnik nije ni ušao u njega. Mi smo istinske borce odveli izvan grada na liniju fronta prema neprijatelju dok smo grad ostavili nezaštićen. I upravo zbog te nezaštićenosti došlo je do velikih pljački, došlo je do gotovo ogoljavanja grada od svega što je bilo potrebno narodu - vojsci. Uspjeli smo, na [illegible] način i to, i od te formacije formirati jedinice koje su ušle u sastav brigada.

● Ne, ipak da govorimo političkim jezikom. Ako je bilo zahtjeva formiranjem motorizirane brigade vojne policije, onda su neki krugovi ocijenili da cilj nije bio samo pljačka nego izvođenje prevrata u gradu?

U Sarajevu se nije moglo, maltene, ni kretati od Marindvora do Skupštine; tenkovi su bili kod Skenderije, imali smo u ovom području dosta ubačenih ekstremista, snajperista, koji su po prvi put na jedan specifičan način bili upotrijebljeni. Toliki broj snajperista u jednom gradu, u historiji ratovanja, nije zabilježen

HAJRULAHOVIĆ: Sada [illegible] ja sam čisto zanatlija. [illegible] maksim[illegible] [illegible] povjerovano su pojedinci manje bolj[illegible] [illegible] određene političke poene. Motoriz[illegible] [illegible] je jedina snaga koja je [illegible] pod komandom nekoga ko je [illegible] ambi[illegible] [illegible] stvoriti određene nevolje.

● Mnogi su zamjerali Haliloviću što se ne nalazi na terenu. Vi ste ga imali konstantno pored sebe, čak se u javnosti miješa ko je komandant odbrane grada Sarajeva - Vi ili on?

HAJRULAHOVIĆ: Nema tu nikakve dileme. [illegible] Sarajeva, garantiram da tu ne[illegible] nikakvih [illegible] samo komanda Prvog korpusa, a ne Štab vrhovne koman[illegible].

● Dok su sa terena stalno zamjerke što glavni komandant nije i na drugim dijelovima slobodnih teritorija, Vama je stalno pri ruci.

HAJRULAHOVIĆ: Štab Vrhovne k[illegible] [illegible] dijelom [illegible] rukovođenja i kom[illegible] [illegible] nikako. [illegible] Halilović kao načelnik Štaba, rukovod[illegible] [illegible] Druga stvar: Komanda Prvog korpusa [illegible] važno gdje je Štab Vrhovne komande [illegible] gdje [illegible] komande korpus[illegible] Štaba vrhovne ko[illegible] [illegible]

● I sam kao borac svjedok sam, a to se već malo zaboravlja, da ste Vi u onim prvim akcijama davali, takoreći, ništa doprinos. Na samom početku, tandem Hajrulahović - Halilović davao je sliku mlade armije, poletne i svježe. To je neko ocijenio kao "mladu metodu" u Bosni i Hercegovini, gdje mladi kadar predstavlja čak političku i vojnu potencijal. Kako danas gledate na vitalnost naših jedinica?

HAJRULAHOVIĆ: [illegible] počeo sam kao instruktor [illegible] te momke po gradu, zatim sam bio vođa [illegible] grupa - znači, neposredno [illegible] borbe [illegible] komandant korpusa, [illegible] nisam želio biti, želio sam [illegible] [illegible]". Međutim, Sarajevo k[illegible] Sarajevo, [illegible] [illegible] sve to donekle povezati. Sve te grupe i u Dobrinji i na Starom Gradu i na Koševu i sa Brekom, odnosno Bolničkom Potoku, pa i Sokolju. Brijesu [illegible] povežem [illegible] [illegible] konturu koja [illegible] vitalnih jedinica koje upravo [illegible] svojeg više [illegible] naoružanju, opremi... Zapovjednički kadar je [illegible] mlad i potpomognut znanjem oli[illegible]

26. april 1993., *Ljiljan*

Arif PAŠALIĆ, komandant Četvrtog korpusa ABiH

BORBE U KONJICU I JABLANICI, A U MOSTARU JE VRLO NAPETO

U Mostaru je, kao što ste i sami primijetili, vrlo napeto. Posebno je teško u noći, tokom koje te novopridošle jedinice idu mimohodom ulicama sa puškama na gotovs, opsjedaju raskrsnice, postavljaju snajperiste, čime vrše psihološki pritisak na naše jedinice ali i na građane. Proglasili su nevažećim i sve propusnice koje su važile u vrijeme policijskog sahata i sve što se zatekne na ulicama u to doba, a posebno ako su pripadnici Armije BiH, hapse i odvode u kasarnu na helidromu, gdje su instalirali zatvor u kojem se naši pripadnici fizički zlostavljaju, a finale svega toga je određivanje zatvorske kazne u trajanju od petnaest dana. U najkraćem, mir u Mostaru održava se najviše zahvaljujući strpljivosti naših pripadnika

● **Razgovaramo, nažalost, u vrijeme dok se u zoni odgovornosti Četvrtog korpusa Armije Bosne i Hercegovine, naročito u Konjicu i Jablanici, vode žestoke borbe između HVO-a i Armije BiH. Pošto je u to područje sada nemoguće doći, recite nam kakva je trenutna situacija.**

PAŠALIĆ: [illegible] između Armije BiH [illegible] prije dvadesetak dana [illegible] Parsovića, kod [illegible] zausta[illegible] [illegible] HVO brigada Petković [illegible] [illegible] potrebe HVO [illegible] pih položaja. I [illegible] [illegible]eli su i sa granatiranjem okolnih sela, tako [illegible] se sukob rasplamsao. Trenutno se vode žestoke borbe u Konjicu i J[illegible] [illegible] granate [illegible] koje se razara te svih [illegible]. Za sada naše jedinice [illegible] [illegible] [illegible] neophodno da zaštite ljudstvo. Nažalost, u Konjicu i Jablanici [illegible] devet pog[illegible] [illegible], dok je veći [illegible] pripadnika [illegible] [illegible] HVO-a, za sada ne [illegible] [illegible] da ovi sukobi budu [illegible] [illegible] sam dobili smo i zaključke do[illegible] [illegible] i g. Mate Bo[illegible] [illegible] stupiti u vezu sa HVO-[illegible] stožerom, i, ako bude [illegible] [illegible] je gotovo nemoguće jer su nam isključili telefone, a i kada su veze u redu, uvijek nam kažu da su [illegible] celnici negdje na terenu, čime odmah u [illegible]

● *Za razliku od Konjica i Jablanice, u Mostaru, bar za sada, nema sukoba, ali prema atmosferi na gradskim ulicama, ti sukobi prosto vise u zraku. Kakvo je vaše mišljenje?*

PAŠALIĆ: U Mostaru je, kao što ste [illegible] [illegible] naših jedinica, koje nisu na položajima prema četnicima, nalaze se u kasarnama. Nažalost, postrojbe HVO iz Lašve, Posušja, Čitluka i Grude dovode se u ovaj grad [illegible]. Pr[illegible] [illegible] dana kada smo [illegible] Armije [illegible] Bosne i H[illegible] [illegible] jer smo im poslali pr[illegible] [illegible] špartali gradom u trokolicama i [illegible] [illegible] [illegible] sa puškama na gotovs, opsjedaju raskrsnice, postavljaju snajperiste, čime [illegible]hološki pritisak na naše jedinice ali i na građane. Proglasili su nevažećim i sve propusnice koje su važile u vrijeme policijskog sahata i sve što se zatekne na ulicama u to doba, a posebno ako su pripadnici Armije BiH, hapse i odvode u ka[illegible] [illegible] od petnaest dana. U najkraćem, mir u Mostaru održava se najviše zahvaljujući strpljivosti naših pripadnika

● **Što je vaš odgovor na takve postupke Hrvatskog vijeća odbrane?**

PAŠALIĆ: Rekao s[illegible] [illegible] stupio u kontakt sa odgovornim ljudima u HVO-u, odnosno sa Glavnim stožerom i zapovjedništvom operativne zone, ali sve su prilike da oni i neće ozbiljno da razgovaraju. Pokušavaju, na neki način, izmanipulirati te razgovore jer traže da u kontaktu budu sa prvom instan-

● Na press-konferenciji Odjela odbrane HVO-a prije tri dana, glasnogovornik HVO-a Veso Vegar kategorički je tvrdio da posjeduje dokument o Vašoj naredbi gatačkom bataljonu "Šargan" da napadne kasarnu HVO "Tihomir Mišić". Navodno, borci gatačkog bataljona odbili su tu naredbu i nakon toga, prema Vegarovoj tvrdnji, prešli pod zapovjedništvo HVO-a. Da li je to tačno?

● Prije nekoliko dana ujavili ste da se u neposrednoj blizini Mostara nalaze regularne trupe Republike Hrvatske.

● Odnosi Armije BiH i HVO ne mogu se riješiti na nivou korpusa, nego samo na nivou Republike.

PAŠALIĆ: To je samo ...

● Da li Vi mislite da republički vrhovi nemaju prave informacije o događajima na terenu?

U početku nisam imao ništa protiv toga što se regularne trupe Hrvatske vojske nalaze ovdje, u zoni Četvrtog korpusa, jer su bile u funkciji borbe protiv četnika. Nažalost u posljednje vrijeme nije tako. Ovdje se, u širem rejonu Mostara te prema Jablanici i Konjicu, nalaze 116. splitska i 114 neretvanska brigada i neke specijalne jedinice.

● Kada ističe ultimatum o potčinjavanju Armije BiH Hrvatskom vijeću obrane u tzv. hrvatskim provincijama i kako prognozirate dalji tok događaja?

PAŠALIĆ: Taj momenat ...

.0. maj 1993., Ljiljan

Mithat Hujdur Hujka, komandant Prve mostarske brigade

NIKAD SE NE VRAĆAM NAZAD!

Ja se, zaista, ničega i nikoga ne bojim, osim Boga Jedinoga. Kad mi je bivalo najteže, dobivao sam najviše hrabrosti. Tada dobivam inspiraciju, mozak mi strahovito radi... Idem direktno na osinje gnijezdo, nikad se ne vraćam nazad. Povratka nema!

Mithat Hujdur Hujka, za povjednik je Prve mostarske brigade u sastavu Četvrtog korpusa Armije BiH. Od samog početka rata njegovo ime odzvanja ulicama Mostara. Je [illegible] pri svakom [illegible] ke stotina dobrovoljaca za akciju. Ovaj temperamentan čovjek satkan je [illegible] varca sa Istoka [illegible] dijeli svojom jedi [illegible] Luke, a ostatak do [illegible] Kad priča o sebi, priča o tajnama Luke koja je [illegible]

● **Eksplozija "legendarne cisterne" uzima se najčešće kao početak rata u Mostaru. Vi smatrate da je ovdje rat mnogo prije počeo?**

HUJKA: Kada se sjećam napada [illegible] bio sam tamo na službenom putu i zgražavao se nad zlodjelima Sadama Husejna. Djeca od petnaest godina bili su u stroju sa puškama u rukama. Nisam [illegible] Danas kažem da je to bilo Božja [illegible] grada. Moj prvi susret sa četnicima bio je na Bunu u ljeto 1991. [illegible] su nas [illegible] sa crnim čarapama na glavama [illegible] puškama u rukama. Jedan od njih [illegible] Prepoznao sam glas svog nekadašnjeg kolege Voje Radojčića. Od tog [illegible] sve mi je bilo [illegible] Više nikad nisam otišao na posao [illegible] rezervne [illegible]

● **Vi ste sa Luke, kao i mnogi iz periferijskih mahala grada, bili bolje organizirani nego oni iz centra.**

HUJKA: Dolazak srpskih rezervista [illegible]

[illegible] Nino Šefić, Caba Ćelebić [illegible] Azer Husković [illegible] SDA [illegible] Peri Mandi [illegible]

Mahali i Luci. Tražili smo da se zatvore [illegible] kafane [illegible]

● **Gdje ste bili početkom aprila prošle godine?**

HUJKA: Samo [illegible] prije eksplozije cisterne kod StevePa [illegible] Elvedin Ajanić, Semir Bašić, Gevra iz Mahale i ja, [illegible] bili kao zarobljenici. Zarobili su nas srpski rezervisti u hotelu na Buni. Tamo smo [illegible] armije i Hrvatske [illegible] Kako se stotinak četnika od Gubavice približavalo Buni

tako se sve razbježalo. U hotelu ih je čekalo samo nas nekoliko. Uvukli smo se u hotel kroz prozor. Skinuli smo rešetke, pa ih opet stavili. Četnici su otišli po ključ i otključavali ne sluteći da smo unutra. Plani-

Moj prvi susret sa četnicima bio je na Bišini u ljeto 1991. Putovao sam u Gacko. Zaustavili su nas ljudi sa crnim čarapama na glavama i puškama u rukama. Jedan od njih proderao se: "Otvorite mu kofer!" Prepoznao sam glas svog nekadašnjeg kolege Voje Radojicica. Od tog trenutka sve mi je bilo jasno. Više nikad nisam otišao na posao, već sam se prijavio u sastav rezervne milicije i obukao uniformu

rao sam da ih upustimo unutra, zatim ih zarobimo i razoružamo. Međutim, Ajanr je izgubio strpljenje i ispalio je metak. Satima smo ih držali u uvjerenju da nas je tri stotine. Nismo htjeli tako izgubiti glave i predali smo se. Maltretirali su nas i na Bišini i u Sjevernom logoru. Poslije određenih intervencija pušteni smo. Vidjelo se na televiziji kako smo bili maltretirani.

● **Kako ste sa minimalnim naoružanjem uspjevali mjesec i po dana pružati otpor četnicima na Luci?**

HUJKA: Mi na Luci, kao i ostali Mostarci

Odgovorno tvrdim da su borci Armije BiH na desetine propusta HVO-a prešutjeli, da ne bi dolijevali ulje na vatru, pa iz istih razloga ni sada neću navoditi propuste HVO-a, koji su nama i našem narodu nanijeli ogromnu štetu

u Donjoj Mahali, Cernici, Carini i drugim mostarskim mahalama, branili smo svoje mahale, avlije, ognjišta srcem. Da smo imali samo malo više oružja, četnici nikada ne bi došli blizu naših kuća. Napustili smo lijevu obalu u trenutku kada je sve gorjelo, plamen do neba, kad je sve plivalo, cijevi popucale, a topovi rigali granate. Četnici su uništavali sve bez milosti, misleći da će uništiti i naši dušu. Grdno su se prevarili. Zaboravili su da Feniks niče iz pepela i svija sebi gnijezdo na hramu boga Sunca. Tako smo i mi, Mostarci, nakratko ostavili svoje sokake i kuće da bismo pripremili za ponovni povratak i gradnju naših domova i na lijevoj i na desnoj obali. Mi se ne želimo dijeliti, mi se borimo za cijeli grad i sve Mostarce.

● **Kako i kad se desio taj povratak na lijevu obalu?**

HUJKA: Mjesec dana kasnije, negdje polovinom juna, poslije obuke na Goranicima. Na Goranicima desila se velika tragedija - poginuo je nesretnim slučajem moj nezaboravni prijatelj **Mustafa Purić**. Svi smo jedva čekali da pređemo Neretvu i otjeramo zločinačku soldatesku. Sa Goranaca pješke smo došli do Bišine. Faktor iznenađenja bio je presudan. Četnici su pred nama bježali uz Bišinu i Bjelušine prema Bijelom Polju. Tom prilikom došli smo do Bišine, Podveležja, čak smo bili osvojili relej na Veležu. Zarobili smo ogromne količine naoružanja. Tada četnici nisu bili ukopani kao danas. Nikada mi neće biti jasno što smo dobili naređenje da stanemo. Mogli smo ih

Imam dosta prijatelja u HVO-u i cijenim ih. Kada usmeno razgovaramo uglavnom se slažemo i kažu mi da neće biti problema. Od prvog dana naše zajedničke borbe neka sredstva infromiranja uvijek u prvi plan stavljaju HVO, kao da Armija BiH ne postoji

tjerati do Drine. Sad je znatno teži zadatak obračunati se sa njima, ali nije nemoguće. Da se samo malo više dogovorimo sa HVO-om, mogli bismo oslobodit Nevesinje, Gacko, Trebinje... Sada smo jači i organizirani. Nekome kao da to nije u interesu.

● **Prije nekoliko mjeseci bila je počela nova ofanziva. Zašto se stalo?**

HUJKA: Bili smo krenuli u novu ofanzivu. Istina, bilo je teže nego prije. Četnici su uspjeli dobro ukopati se. Pošli smo u akciju, bilo je i nekih rezultata. Posebno je borce motivirala podrška svih građana. Cijeli grad je bio uz nas. Grad je bio naša najveća logistička baza. Žene su odvajale svoje posljednje rezerve i kuhale za borce. Bio je to divan osjećaj podrške i uzajamnog povjerenja. Ali, svijet se digao na noge da spriječi naše akcije. Ponova smo morali stati.

● **Odkud Vam tolika hrabrost?**

HUJKA: Ja se, zaista, ničega i nikoga ne bojim, osim Boga Jedinoga. Kad mi je bivalo najteže, dobivao sam najviše hrabrosti. Tada dobivam inspiraciju, mozak mi strahovito radi... Idem direktno na osinje gnijezdo, nikad se ne vraćam nazad. Povratka nema! Ako se vraćaš, lakše ćeš biti pogođen. Treba ići direktno prema neprijatelju da bi ga istjerao iz jazbine. Lovac nikad ni-

Van svake zdrave pameti su ultimativni zahtjevi onih koji nemaju sluha za mostarsku čaršiju. Da se mi silom stavljamo pod nečiju zapovjed, da predamo oružje i da se mi, rođeni Mostarci, proglašavamo paravojnom formacijom i protjerujemo iz naših mahala!? Pa, zar nismo ušli u ovaj rat sa četnicima da sačuvamo svoja ognjišta - nama tuđe ne trebaju. Nama muslimanima i u Kur'anu piše, da smo dužni svoja ognjišta braniti

je ubio zeca u jazbini, nego onda kad napravi hajku na njega. Tako treba vršiti diverzije na one jazavčare u jazbinama. Oni su kukavice i bježe glavom bez obzira.

● **U posljednje vrijeme bilo je nekih nesuglasica sa HVO-om?**

HUJKA: Pojavili su se određeni problemi poslije ultimativnog zahtjeva Bože Rajića da se Armija BiH stavi pod komandu HVO-a u određenom roku. Mi smo do sada zajednički odrađivali zadatke i borili se protiv zajedničkog nam neprijatelja - četnika. I ova transformacija u Armiji i formira-

Ako se vraćaš, lakše ćeš biti pogođen. Treba ići direktno prema neprijetelju da bi ga istjerao iz jazbine. Lovac nikad nije ubio zeca u jazbini, nego onda kad napravi hajku na njega. Tako treba vršiti diverzije na one jazavčare u jazbinama. Oni su kukavice i bježe glavom bez obzira

nje 4. korpusa u kontekstu je stvaranja zajedničke komande. Ni pomislili nismo da se nećemo zajednički boriti do konačnog oslobođenja. Na kraju krajeva, u ovaj rat sam ušao skupa sa **Zelenikom**, **Stojićem** i drugim hrvatskim borcima iz Mostara. Ali van svake zdrave pameti su ultimativni zahtjevi onih koji nemaju sluha za mostarsku čaršiju. Da se mi silom stavljamo pod nečiju zapovjed, da predamo oružje i da se mi rođeni Mostarci, proglašavamo paravojnom formacijom i protjerujemo iz naših

mahalu? Pa, zar nismo ušli u ovaj rat sa će... imena da sačuvamo svoja ognjišta... nama tuđe ne trebaju. To nama muslimanima, i u Kur'anu piše, da smo dužni svoja ognjišta braniti. Taktika četnika je bila da naš narod natjeraju na predaju oružja da bi izvršili genocid nad Bošnjacima i Hrvatima. Valjda se nećemo služiti taktikom našeg zajedničkog neprijatelja. U prvim danima suprotstavljali smo se četnicima sa minimalnim naoružanjem mjesec i po dana, a da sad, kada smo znatno naoružani i organizirani, da nekome dozvolimo da od nas traži povlačenje i predaju oružja?! Stotine djevojaka od mene traži puške. Niko nema pravo od nas tražiti da ustuknemo i da postanemo građani prvog reda. Svima odgovaramo sa veliko NE. Silom vise ništa, ali uvijek zajedno sa dogovorom, jer mi smo za zajednički život svih časnih i dobronamjernih ljudi.

● **Šta Vam najviše smeta u relacijama između Armije BiH i HVO-a?**

HUJKA. Imam dosta prijatelja u HVO-u i cijenim ih. Kada usmeno razgovaramo ...uglavnom se slažemo i kažu mi da neće biti problema. Od prvog dana naše zajedničke borbe neka sredstva informiranja uvijek u prvi plan stavljaju HVO, kao da Armija BiH ne postoji. Svi naši uspjesi se minimiziraju, a greške i propusti se napuhavaju i od toga se iskonstruiraju problemi. Odgovorno tvrdim da su borci Armije BiH na desetine propusta HVO-a prešutjeli, da ne bi dolijevali ulje na vatru, pa iz istih razloga ni sada neću navoditi propuste HVO-a, koji su nama i našem narodu nanijeli ogromnu štetu.

Ali i oni moraju računati kada je puna čaša da je samo jedan kap dovoljan da se voda prelije. Nekima u HVO-u ne služi na čast ono zaustavljanje kamiona humanitarne pomoći.

Razgovarao sam sa Brunom Stojićem o tim problemima ... on mi kaže ... nego da postoji neki veći nivo. Ko je taj veći nivo? Hajde da sjednemo i ljudski se dogovorimo ... neka svako svojoj strani naredi. Najlakše je izvesti svoje ljude na punktove ... Pa, zar ćemo se baviti hajdučijom dok nas sa brda ubijaju naše sugrađane.

Mi se zaklinjemo da sve što radimo, radimo ... narod ... a narod niko ništa ne pita. Narod želi mir, slobodu i jesti vlastitim rukama zarađeni hljeb, a ne od ... Hajde da jednom ... se već jedanput i počnimo graditi državu po mjeri čovjeka.

proljeće 1993., *Mostarsko ratno*

Zaim IMAMOVIĆ, komandant Prve drinske brigade u Goraždu

MI, RATNICI, NAJBLIŽI SMO SMRTI

Ja, evo, imam za sahat vremena avion za Split. Jedva čekam da se vratim svojim borcima jer se tamo najbolje osjećam. Primijetio sam da ljudi koji su napustili Bosnu vrlo rado govore o miru koji se naziva nekim Vanceovim planom. To je zabluda. To je vrlo opasno za nas jer se stvara pogrešno uvjerenje da je mir blizu, a to je velika greška. Mi, ratnici, najbliže smo smrti

● **Odbrana Goražda od srpskog agresora jedna je od prvih i najvažnijih pobjeda Armije BiH. Ko je zaslužan za odbranu Goražda i spas oko sedamdeset hiljada civila, predmet je različitih komentara i mišljenja. Razgovarali smo sa Zaimom Imamovićem, čovjekom koji je u istočnoj Bosni postao legenda i simbol bosanske nepobjedivosti. Svi oni koji poznaju prilike i okolnosti u kojima se dešavala tragična sudbina naroda u ovome kraju u toku prošle godine, slažu se da je za spas onoga što se moglo spasiti najzaslužniji Zaim Imamović. Zamolili smo ga da nam da informacije iz prve ruke**

IMAMOVIĆ: Meni smeta što puno ljudi daje različite izjave o situaciji u Goraždu a da pri tome nemaju činjenice ili nisu bili u toku događaja da bi mogli o tome govoriti. Goražde je pred sobom imalo iskustvo Foče, Čajniča, Rudog, Višegrada, Rogatice i drugih gradova. Istina je samo to da se Goražde našlo u totalnoj blokadi i ne bi bilo drugog rješenja nego da se brani. Kada sam došao na to područje, nisam zatekao organizirane jedinice. Zatekao sam samo spiskove po selima i mjesnim zajednicama. Ljudi nisu bili spremni da povjeruju da će se izvršiti agresija na to područje u obimu i mjeri u kojoj je to učinjeno. U najkritičnijem trenutku osjetio sam da postoji samo jedan način odbrane, a to je ofanzivno djelovanje s naše strane.

● **Vjerovatno postoji neki datum ili događaj koji je označio prekretnicu za organizirano pružanje otpora agresoru.**

IMAMOVIĆ. Dana 7. 5. 1992. imali smo uspješan napad na Štolac, na dominantniju kotu koja se nalazi na granici sa Fočom. Kad smo se popeli na tih 1.020 metara na kotu koja dominira tim prostorom, tada sam sebi rekao: pa, ako smo uspjeli osvojiti ovo četničko uporište na ovaj način, neprijatelj tehnički daleko moćniji može biti poražen do kraja. I 25. 5. 1992. g. izveli smo napad i osvojili jedan dio fočanske teritorije. "Srna" je tada priznala 42 poginula četnika. U psihološkom smislu, to je bilo od ogromnog značaja za stvaranje uvjerenja kod naroda da se može pružiti opći narodni otpor na svakom mjestu. Zahvaljujući tome zarobili smo 54 mine i bacača na Orahovici. Odmah iza toga zaustavili četničku ofanzivu iz pravca Ustiprače prema Goraždu u Kopačima. Ključ slobodnog Goražda (uvjetno rečeno) operacija je "Krug", gdje smo

Ključ slobodnog Goražda (uvjetno rečeno) operacija je "Krug", gdje smo znatno proširili prostor slobodne teritorije i u kojoj smo, praktično, razbili četničke snage. Ova akcija trajala je od 15. do 29. augusta 1992. Usuđujem se reći da je tu razbijen san o "velikoj Srbiji". U suprotnom, da je ova ofanziva četnika uspjela, da je Goražde bilo okupirano, ne bi bilo Bošnjaka do Miljacke

znatno proširili prostor slobodne teritorije i u kojoj smo, praktično, razbili četničke snage. Ova akcija trajala je od 15. do 29. augusta 1992. Usuđujem se reći da je tu razbijen san o "velikoj Srbiji". U suprotnom, da je ova ofanziva četnika uspjela, da je Goražde bilo okupirano, ne bi bilo Bošnjaka do Miljacke.

● **U vođenju tih akcija sigurno ima neko ime ili grupa koja zaslužuje Vaše pohvale.**

IMAMOVIĆ: Znate, svako ko je ostao u

[illegible] Hrvati, 29. 5. 1992. za sve nas bio je [illegible] dan kada su djeca [illegible] skoriasta [illegible]

● **Odbrana Goražda je ipak fenomen. Imamo u vidu vojni arsenal kojim je agresor raspolagao, a posebno tragično iskustvo Zvornika, Bijeljine, Višegrada, Rogatice i Foče**

IMAMOVIĆ: Ra[illegible] smo dobili onda kada smo počeli [illegible]. Ono što bih želio naglasiti je saradnja, koordinacija i stopostotno je[illegible] [illegible] bijem se reći da smo zahvaljujući tome uspje[illegible] [illegible] postojala jedna komanda koja nas je obavez[illegible] [illegible] operativne brigade" rezultat je postignute sa[illegible]. Ta brigada obuhvata [illegible] la Foče, Goražda, Rogatice [illegible] Srebrenice. U svemu tome lični primjer koma[illegible] [illegible] je [illegible] stvar. Nijedan [illegible] [illegible] vojnici su toga vrlo svjesni. Recimo, jedan takav komandant je Sejdo [illegible] [illegible]

● **Je li to rezultiralo uspješnom akcijom na Rado?**

IMAMOVIĆ: Da, to je bila [illegible] [illegible] Ta akcija izvela je P[illegible] [illegible] Za cilj smo [illegible] materijalno [illegible] Noćni pragu haubice 152 i 105 mm, tri brdska topa, tri PAM-a, top 120 mm, dvije kamp[illegible] [illegible] Zarobili smo 26 četnika, a među njima dva oficira jugoslovenske armije. Jedan od [illegible] je [illegible] Armija. To govori koliko Srbija [illegible] je u agresiji nad BiH.

● **Da malo prebacimo razgovor na drugi teren. Šta mislite o Vance-Owenovom planu. Nije li to prisiljavanje Bošnjaka da prihvate podjelu Bosne i Hercegovine?**

IMAMOVIĆ: B[illegible] priznata država. Nju [illegible] [illegible] Međunarodna zajednica konkretnim potezima dokaz[illegible] [illegible] BiH [illegible] prihvatiti takvu po[illegible] [illegible] mjesta bilo [illegible] [illegible] Bošnjaca niti Srbi niti Hrvati. Ova [illegible] je [illegible] agresor. To su četničke s[illegible] s Karadžićem i Mlađi[illegible] [illegible] kada te snage budu [illegible] [illegible] narod zvanično priznat i prihvati su[illegible] [illegible] jedinstvena Bosna i Hercegovina za [illegible] [illegible]

● **Mnogi se pitaju da li ima srpskog stanovništva u Goraždu jer u okruženju u kojem su učestvovali u četničkim snagama utisak je da između pojma četnik i Srbin nema razlike**

IMAMOVIĆ: Ono ko[illegible] [illegible] Njih ima oko 700. Četnička propaganda [illegible] [illegible] prema tim ljudima. Oni koji [illegible] bit će kažnjeni za zlodjela koja su [illegible] Takvim [illegible]

● **Ujedinjene nacije imaju mandat da na okupirana područja dostave humanitarnu pomoć. Da li možete biti zadovoljni količinama hrane i lijekova što su dostavljeni u istočnu Bosnu**

IMAMOVIĆ: Sve što je došlo je kap u[illegible] [illegible] [illegible] Postavimo se bolje je [illegible] [illegible] da se ta [illegible] Meni je neshvatljiv odnos humanitarnih organizacija iza kojih stoje UN naspram onih koji pred njihovim [illegible]

● **Rekli ste maloprije da očekujete od srpskog naroda da prizna BiH za suverenu i svoju domovinu. Međutim, kod hrvatskog naroda u Bosni sve više se aktualizira politička opcija koja na jedan drugi način želi podjelu Bosne**

IMAMOVIĆ: Ide [illegible] [illegible] bilo dovoljna garancija da političk[illegible] [illegible] otvorene sukobe ili ne da Bo[illegible] [illegible] i isto tijelo [illegible] [illegible] borimo do pobjede. Del[illegible] [illegible] [illegible] Hrvata u "Herceg[illegible] [illegible] [illegible] srpskih [illegible]

[illegible]

● **Mnogi vojni obveznici nalaze se u izbjeglištvu. Neki kalkuliraju, neki bi se bijeli vratili, ali ne smiju zbog straha što su pobjegli ili zbog odgovornosti**

IMAMOVIĆ: Tre[illegible] [illegible] ljude koji [illegible] garancija [illegible] [illegible] zali na slobodnom područja [illegible] uključe se u redove Armije [illegible] [illegible] moraju znati da [illegible] [illegible] zajedničke [illegible] [illegible] [illegible] da se što [illegible] svom zavičaju. Oni znaju da u [illegible] [illegible]

● **Bili ste nekoliko dana u Zagrebu. Nema rata, život je normalan. Susreli ste mnoge ljude iz Bosne. Jedni rade za Bosnu, a druge ta napaćena zemlja čeka.**

IMAMOVIĆ: Ja, evo, [illegible] [illegible] Primijetio sam da ljudi koji su napustili Bo[illegible] [illegible] o onima koji se nalaze u [illegible] To je zabluda. [illegible] jer se stvara pogr[illegible] [illegible] bazu, a to je velika grije[illegible] [illegible] smi[illegible]

10. maj 1993., *Ljiljan*

Rasim DELIC, komandant Armije BiH

PRAVEDAN MIR OVDJE JE TEŠKO OSTVARITI

U uvjetima u kojima je nastala, sredstvima kojima je raspolagala i kojima danas raspolaže, Armija BiH postiže izvanredne rezultate. Treba još izvršiti izvjesne promjene u doktrini rata i sferi politike odnosa prema ratu, pa da se mogu očekivati i veći rezultati

● Mnogi analitičari vojno-političkih prilika smatraju da se stavljanjem potpisa na Ženevski plan, od strane bh. delegacije, rat bliži kraju. Da li se slažete sa takvim tvrdnjama?

DELIC: Da [illegible]

[illegible]

vati potpis, ali samo zbog svjetskog javnog mnijenja, dok njihove želje i težnje ostaju iste. Prema tome, da bi se završio rat [illegible]

[illegible] stavovi mjeti na terenu da puške zašute.

Imamo, recimo, dokument od 19. maja prošle godine gdje se vidi da je Janko Bobetko vršio postavljanje za pomjednika u srednjoj Bosni. Oko Gornjeg Vakufa, Prozora, Jablanice, Mostara angažirane su cijele formacije Hrvatske vojske. Čak i u centralnoj Bosni. Materijalno-tehnička sredstva i naoružanje HVO-a su iz Hrvatske. Odakle HVO-u tenkovi? Jer, koliko znam, oni nigdje nijedan tenk nisu zaplijenili. Mi jesmo

[illegible]

● Šta podrazumijevate pod stvaranjem "takvih uvjeta" da zašute puške?

DELIC: [illegible]

[illegible] ku politiku [illegible]

● Ukoliko se ipak potpiše Ženevski plan, da li smatrate da je Armija BiH iz rata izašla kao pobjednička ili kao pobijeđena vojska, pogotovo ako se imaju u vidu proklamirani armijski ciljevi na početku rata, znači: suverena, jedinstvena, nedjeljiva BiH

DELIC: [illegible]

[illegible]

kao pobjednici. Po naučnim prikazima rata kao pojavi znamo da naša Armija uopće nije imala šansu da se bori. Mi pokušavamo i dokazujemo ne samo [illegible] da se borimo nego smo uspjeli osloboditi velike dijelove BiH. U rukama Armije BiH nalaze se najvažniji gradovi, najvažniji industrijski objekti. Prema tome, narod i prijatelji Armije trebaju ovu Armiju doživljavati kao pobjednika. U uslovima u kojima je nastala, sredstvima kojima je raspolagala i kojima danas raspolaže ona postiže izvanredne rezultate. Treba još izvršiti izvjesne promjene u doktrini rata i šeri pol[illegible]tike odnosa prema ratu, tako da se mogu očekivati i veći rezultati.

● **Ocjenjujući uzroke rata rekli ste da je to srpski hegemonizam, kojem je jedan od ciljeva uništenje Bošnjaka. Ukoliko se potpiše Ženevski plan koji podrazumijeva demilitarizaciju, ko će biti garant sigurnosti Bošnjaka da se ne ponovi situacija slična onoj s početka rata, pogotovo jer one ostaju unutar trojnog vojno-političkog saveza, između Srbije, Crne Gore i Hrvatske?**

DELIĆ: Ovaj narod nikada ne smije dozvoliti da bude nenaoružan. Može se samo razgovarati o tome koji će biti principi organizovanja oružane sile. U klasičnom smislu riječi [illegible] na ovim prostorima nema šanse. Nema šanse sve dotle dok države koje u ovom momentu atakuju na BiH imaju oružje - Hrvatska i Srbija i Crna Gora. Nema toga koji može od ovog naroda, koji je preživio jedan genocid, da traži da odbaci oružje, dok bi zadržali oružje oni koji su taj genocid počinili. Demilitarizacija na prostorima kompletne bivše Jugoslavije - da! Sve dotle dok toga nema, ne može se od ovog naroda tražiti da bude demilitarizovan. Siguran sam da i kada bi htjeli, naš narod ne bi mogli ostaviti nenaoružan da čeka neku sljedeću agresiju koju će izvršiti ovaj ili onaj agresor.

● **Svjetski mediji tek sada bave se učešćem Hrvatske u agresiji na BiH. Od kada je, prema Vašem viđenju, Hrvatska, da kažem, negativno uključena u ovaj rat, znajući da je na početku rata bila na našoj strani, da je onda uslijedila faza zahlađenja odnosa i, konačno, ovo sada.**

DELIĆ: Od početka sukoba između Armije BiH i HVO-a Hrvatska vojska prisutna je na ovim prostorima. Odje ćete dalje od ocjene da je HVO organizirala Hrvatska vojska. Na čelu HVO-a je od početka oficir Hrvatske vojske. Sva značajnija, da kažem, kadrovska rješenja u HVO-u ljudi su iz Hrvatske vojske. HVO-om se od početka rukovodilo iz Zagreba. Mi imamo zvanične dokumente od maja prošle godine, u kojima se vidi da su postavljenja starješinskog kadra HVO-a vršena od strane Ministarstva odbrane Hrvatske vojske. Imamo [illegible] dokument od 19. maja prošle godine gdje se vidi da je Janko Bobetko vršio postavljanje zapovjednika u srednjoj Bosni. Oko Gornjeg Vakufa, Prozora, Jablanice, Mostara angažirane su cijele formacije Hrvatske vojske. Čak i u centralnoj Bosni. Materijalno-tehničko [illegible] HVO-a sa iz Hrvatske. Odavde HVO-u [illegible] gdje nijedan [illegible] Mi [illegible]

● **Koliko.**

DELIĆ: Desno [illegible] Tešnja i Maglaja. Među njima i mnogo tankova M-84. Tešanjci su u tom pogledu stručnjaci, kada im [illegible] padne na pamet [illegible] zarobe i zaplijene tenk.

● **Prilikom Vašeg postavljanja za komandanta Armije BiH, predsjednik Izetbegović izjavio je da je zbog nesporazuma između MUP-a i Armije došlo do smjene dotadašnjeg ministra policije i Vašeg postavljanja za komandanta vojske. Možete li to podrobnije objasniti?**

DELIĆ: Sefer Halilović [illegible]

Ovaj narod nikada ne smije dozvoliti da bude nenaoružan. Može se samo razgovarati o tome koji će biti principi organizovanja oružane sile. U klasičnom smislu riječi, demilitarizacija na ovim prostorima nema šanse. Nema šanse sve dotle dok države koje u ovom momentu atakuju na BiH imaju oružje - i Hrvatska i Srbija i Crna Gora. Nema toga koji može od ovog naroda, koji je preživio jedan genocid, da traži da odbaci oružje, dok bi zadržali oružje oni koji su taj genocid počinili

doprinos Armiji BiH. Njegov pristup i principi koje je zastupao u oružanoj borbi principi su koje Armija i dalje prakticira [illegible] To je učešće svih ljudi koji imaju oružje u oružanoj borbi. Mada je riječ o sada [illegible] između MUP-a i Armije postignut [illegible] rezultat. Pristup oružanoj borbi daleko je kvalitetniji, i [illegible] nego prije. Na skoro svim ratištima BiH imamo angažirane jedinice MUP-a. Da li je to dovoljno? Ne, još uvijek. Postojala je naredba, potpisana maja prošle godine, po kojoj se rezervni sastav MUP-a prepotčinjava Armiji BiH u [illegible] oružane borbe. Ta naredba različito je tumačena. To znači da još imamo prostora za angažiranje pod jedinstvenim [illegible] rukovođenju i komandovanju. Pošto je pitanje više usmjereno [illegible] se između ministra [illegible] postavljanja [illegible] komandanta štaba Vrhovne komande, mogu reći da tu nema nikakvih promjena, postizane dobre rezultate [illegible] radio.

● **S obzirom da je uobičajeno da se dolaskom novog komandanta na čelo Armije dešavaju izvjesne promjene u njegovom štabu, mogu li se sada očekivati neke personalne promjene u Armiji BiH?**

DELIĆ: [illegible] bili vezane za komandanta. One su neophodne u Armiji. Mi smo u posljednja dva-tri mjeseca [illegible] kadrova u Armiji. Ali ne zato što je došao novi komandant. Jednostavno, negdje se osjeća zasićenost, negdje se osjeća potreba da se mijenjaju ljudi. Nama gotovo komandanti brigada, onda bude [illegible] došlo u situaciju da ne mogu [illegible] su previše psihički i fizički iscrpljeni.

● **Kako tumačite "smjenu generala" u vojsci tzv. Jugoslavije? Da li isturanje Momčila Perišića u prvi plan znači da se nastavlja sa hegemonističkom strujom u Generalštabu bivše JNA?**

DELIĆ: Perišić se "proslavio" u BiH. [illegible] politika hegemonizma [illegible] znaju da se u ratu, iako je rat sam po sebi nehuman, ipak poštuju neka pravila humanosti. Poštuju se konvencije o ljudskim pravima, pravima zarobljenika. Momčilo Perišić jedan je od onih koji su eksponenti najkrvoločnijeg pristupa ratu, što je on pokazao u Mostaru. Sam izbor Perišića pokazuje da je samo nastavljeno sa ratnom opcijom u Generalštabu vojske bivše Jugoslavije.

● **Koliko je poznato, u Armiji je povedena istraga oko pada Igmana i Bjelašnice. Da li izlazak UNPROFOR-a na Igman označava kraj priče o njemu? Kakvo je zvanično, armijsko objašnjenje za pad Igmana?**

DELIĆ: Ta istraga još uvijek je u toku. Nas više interesira Trnovo, Grebak i Rogoj, jer je tamo sve počelo. Ima više uzroka za pad Igmana. Normalno da je bilo grešaka u sistemu rukovođenja i komandiranja u jedinicama koje su bile na tom prostoru, sistemu rukovođenja i komandovanja svih formacija, uključujući i [illegible] Štaba Vrhovne komande. Kada se [illegible] desi, [illegible] treba snositi svoj dio odgovornosti. Bilo je problema i u organizaciji civilne vlasti koja se na tim prostorima manje bavila borbom, manje se nalazila na prvim borbenim linijama, a više trgovinom [illegible] u situaciji kada su četnici krenuli u [illegible] drastično padanje morala [illegible] kako mi to zovemo, "sindrom Jajca", što znači lavine u kojoj iz nekog [illegible] dolazi do podaćenja, također su karakteristični za spomenute prostore. Mi smo [illegible]

[illegible] parlamenta Bosne i [illegible] da bi nakon pogibije jednog broja [illegible] opet sve pogrešno spomenute dime[illegible] smo poveli istragu u [illegible] razgovori sa borcima, starj[illegible] istrage biti će povedeno i pitanje odgo[illegible] [illegible] Ljudi, treba imati u vidu da je rat. A rat je [illegible] [illegible] situaciju da se ljudi [illegible] pripalo bosanskoj [illegible] pregovorima. I šta ćemo [illegible] Bilo je takvih stavova. [illegible] je faktora uticalo da se na Igmanu [illegible]

● **Područje koje pripada zoni odgovornosti Petog korpusa je "terra incognita" za veći dio BiH javnosti. Kakvi su odnosi između vojnih i civilnih vlasti u Cazinskoj krajini, naročito nakon Fikreta Abdića, u vezi sa autonomijom zapadne Bosne?**

DELIĆ: Armija [illegible] Skupština BiH. Jer, vidjeli ste [illegible] je naprimjer, Skupština BiH donijela odluku o pregovorima. U tom kontekstu mogu reći da komanda [illegible] korpusa [illegible] [illegible] u kojima se nalazi. Sta[illegible]

Armija BiH nikada ni u centralnoj Bosni, ni u Hercegovini nije prva izazvala sukob sa HVO-om. Uvijek je HVO kretao prvi sa željom da osvoji određeni prostor i uvijek je dobio, kako mi kažemo, po nosu. Nadam se da će jednom shvatiti da broj uvijek ostaje samo broj i da HVO može angažirati vojnike onoliko koliko može. Ni Gornji Vakuf ni Mostar ne mogu biti hrvatski gradovi. Mi ne tražimo da budu bošnjački, niti smo to ikada rekli, ali hrvatski ne mogu biti. Jer, ovo je borba cijelog naroda za svoju slobodu, ovo je borba naroda u Armiji BiH, a on ne može biti pobijeđen!

[illegible] želi osnovati državu za sebe. [illegible] Predsjedništvo BiH u kome se nalazi [illegible]

● **Činjenica je da na terenu ima mnogo nekada dobrih, nekad loših jedinica koje nisu formalno uobličene po armijskim standardima. Hoće li se one "uvezivati" u veće vojne formacije ili će se zadržati u obliku koji sada imaju?**

DELIĆ: Armija je nastala "samoniklo" i [illegible] [illegible] Armije BiH važi da moraju biti na određenim formacijama koje su propisane od Predsjedništva kao Vrhovne komande. U tom pogledu već sam poslao naređenja korpusima [illegible]

● **Šta sa jedinicama koje su postigle odlične rezultate i koje imaju svoju tradiciju?**

DELIĆ: [illegible] da koje su pripisani u Armiju BiH ali moraju [illegible] Kodekse, uzakonjene koji važi u cijeloj Armiji [illegible]

● **Budući da su Mostar i Gornji Vakuf gradovi u kojima trenutno traju veliki napadi HVO-a, možete li nam reći šta se dešava u ova dva grada?**

DELIĆ: U Gornjem Vakufu i Mostaru [illegible] je situacija iz prostog razloga što HVO [illegible] ova dva grada [illegible] Vance-Owenovim planom. Oni su tada [illegible] [illegible] glavni grad, zatim Gornji [illegible] je potreban zbog [illegible] HVO će prije [illegible] HVO [illegible] prije svega, šteti hrvatskom [illegible] [illegible] na tim prostorima [illegible] genocid nad Bošnjacima [illegible] Hrvatima. Armija BiH nikada ni u centralnoj Bosni ni u Hercegovini nije prva izazvala sukob sa HVO-om. [illegible] je HVO kretao prvi [illegible] određeni prostor i uvijek je dobio, kako mi kažemo, po nosu. Nadam se da će [illegible] shvatiti da broj uvijek ostaje samo broj i da HVO može angažirati vojnike onoliko koliko može. Ni Gornji Vakuf ni Mostar ne mogu biti hrvatski gradovi. Mi ne tražimo da budu bošnjački, niti smo to ikada rekli, ali hrvatski ne mogu biti. Jer, ovo je borba cijelog naroda za svoju slobodu, ovo je borba naroda u Armiji BiH, a on ne može biti pobijeđen.

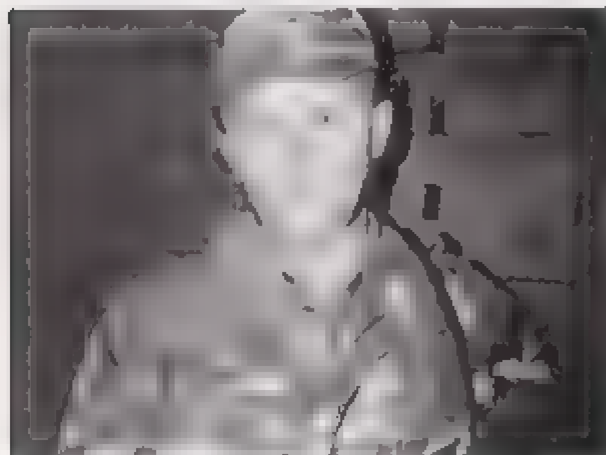
22. septembar 1993., *Ljiljan*

Avdo PALIĆ, komandant odbrane Žepe

OSTALI SMO SA OSAM METAKA

Odbrana Žepe traje već punih 17 mjeseci. Sve što se u Žepi kreće, čudom je ostalo živo. Moje procjene su da je po glavi stanovnika u Žepi palo najmanje dvije tone eksploziva. Nema šta nisu pokušali. Jedino atomska bomba nije upotrebljavana protiv nas

● Razgovaramo s legendarnim komandantom oružanih snaga Žepe, prilikom njegovog boravka na posljednjem zasjedanju Skupštine RBiH i Bošnjačkog sabora. Ovo je prvi intervju za neke novine kojeg je dao nepobjedivi komandant Žepe. Recite nam kako je u Žepi

PALIĆ: [illegible] je relativno dobro. Imamo još uvijek nešto hrane, uspjeli smo odbraniti [illegible] narod. Trenutno, poslije zavaje četničke ofanzive, u Žepi je ostalo oko sedam-osam hiljada stanovnika. Život se polahko [illegible] vjerska zajednica, sad će, ako Bog da, biti [illegible]. U Žepi će uskoro početi sa radom i [illegible] škola. Kažem, ima djece, hala Bogu [illegible] će bosanski jezik, našu historiju, a [illegible].

● Po onome što je Žepa do sada uradila, svima je izvjesno. Ući će u sve udžbenike vojne strategije i ratovanja ali i u sve nacionalne udžbenike bošnjačkog naroda. Do sada samo o herojstvu Žepe slušali smo iz šturih izvještaja radioamatera. Kažite, molim Vas, za čitaoce *Ljiljana*, kako se Žepa branila i odbranila.

PALIĆ: Odbrana Žepe traje već punih [illegible] mjeseci. M[illegible] lje nećemo pričati o nama, ali o našim herojima bořemo. [illegible] je ostalo živo. Moje [illegible] palo je [illegible] eksploziva. Nema šta nisu pokušali. Jedino atomska bomba nije [illegible]. Prvi [illegible] napad na Žepu [illegible] sam početak agresije. Napad je bio [illegible]. [illegible] kih pušaka [illegible] lo pušaka iz stanice policije dakle 10 do 15 pušaka ukupno. Time smo počeli. Čelo kolone zaustavili smo dugačkim oborenim stablom. Tad [illegible] njihov prvi veći poraz. Bio je to 4. [illegible] [illegible] kada 360 četnika. Uništen je kompletan bataljon četnika sa [illegible] smo ih u jedan kanjon gdje su se pokušali braniti ali se nisu odbranili. Smjenama, trupcima stabala i pojedinačnom paljbom uništili smo ih. Svaki metak bio je pun pogodak. [illegible] nas nije bio rafa[illegible] metaka značilo mnogo. Zarobili smo protivavionske strijele kojima smo onemogućili da nas bombarduju u niskom letu, a sa većih visina nisu bili precizni. To je sačuvalo Žepu.

[illegible] jedan [illegible] za premještajući, simuli[illegible] zvijezda. Pješadijskim [illegible] žjem [illegible] pucamo PAM-om [illegible] nas se [illegible]. Nije bilo metka koji je promašio. [illegible] se da smo jednog dana bili došli u situaciju da [illegible] sa samo osam metaka. Da, dobro ste čuli, sa osam metaka. Jedan naš borac našao je nemu četnika na kojoj je bio 800 komada metaka. Dragi Allah nam se [illegible] [illegible]

● Koji Vam je dan u proteklih 17 mjeseci bio najteži? Je li bilo takvih dana ili su svi bili najteži?

PALIĆ: Najteži dan koji sam ja kao komandant zapamtio je 15. septembar prošle [illegible] tada Fadil Turković, Avdo Zunić, ranjeno [illegible] je 11 boraca. Ranjen je komandant [illegible] držali smo tri dana izuzetno strahovite četničke napade. Četnici su imali naredbu da po svaku cijenu zauzmu taj vrh bez obzira na žrtve. Bio je to njihov treći pokušaj da zauzmu koju koju smo branili. Bile su to specijalne četničke jedinice iz Knina, Bosanske krajine, Niša... Tad su doživjeli veliki poraz. Sa [illegible] osobito ubijali. Kota koja je bila jako važna je odbranjena. S nje se mogla kontrolisati Cerska i Srebrenica. Prilikom zadnje ofanzive [illegible] su [illegible] dana opsjedali Žepu, nisu pokušali napasti ovu kotu. Svuda smo ih spremno dočekali. Nažalost, i mi smo imali gubitaka. Tada nam je poginuo komandant [illegible] eg bataljona. Ranjenici su nosili ranjenike. [illegible] je istina o Žepi.

● Pored četničke, za Žepljane posebnu opasnost predstavljala je glad. Kako ste se prehranili.

PALIĆ: Veliki [illegible] bila nam je glad. U Žepu nista nije dolazilo. Prvi konvoj [illegible] aru ove godine. Četnici su neprekidno [illegible] granatama [illegible] je. Bio je to pobjednički pritisak na nas. [illegible] dana. Jeo je samo onaj ko je morao jesti. Cijela se hrana za [illegible] na linije. Narod je [illegible] raspoređivao [illegible] najbolji [illegible] lali smo jadno. Ljudi [illegible] držali i zahvaljujemo se svima koji su nam [illegible]. Zahvaljujemo se Žepljanima u Sarajevu i svima po svijetu.

● Možete li nam opisati situaciju nakon dolaska UNPROFOR-a u Žepu, da li je bolje ili gore sa njima?

PALIĆ: Ne možemo se puno [illegible] snage UN-a da će nas braniti od četnika. Nismo baš napagurniji. Međutim, nećemo zaboraviti ni ono dobro što su uradili. Ipak, priznati su nam neki [illegible] u prvih deset dana nakon njihova dolaska je sve što su dosada učinili. UNPROFOR i naša strana potpisali su sporazum po kojem smo dobili manje nego što je bil[illegible]

no. Srbi se nisu povukli unatoč ultimatumu koji im je UNPROFOR uputio. Četnici sada uz pomoć UNPROFOR-a, pokušavaju izvući naše oružje koje nismo i koje smo izvukli iz dogovorene zone. Četnici koriste sve načine da ga izvuku iz Žepe, ali na to nikada nećemo pristati. Ne vjerujemo ni četnicima ni UNPROFOR-u. Mi smo najsigurniji u sebe. Nećemo valjda biti nečiji pomoć, moramo se sami braniti. U zoni još uvijek ima zaostalih četničkih provokacija. Oni pucaju PAM-ovima, PAT-ovima, pješadijskim naoružanjem, povremeno granatiraju itd. Upućivali smo primjedbe UNPROFOR-u zbog četničkih provokacija, ali nema velike fajde od tih naših primjedbi. UNPROFOR je statičan, daleko je od onoga što bi morao raditi i za što je dobio mandat.

U zadnjoj ofanzivi, koristeći jedan mitraljez i stalno ga premještajući, simulirali smo više mitraljeskih gnijezda. Pješadijskim oružjem pucali smo kroz improvizirane cijevi da bi izgledalo kao da pucamo PAM-om. Dovijali smo se na razne načine. Kod nas se pucalo da pogodi. Nije bilo metka koji je promašio. Sjećam se da smo jednog dana bili došli u situaciju da smo ostali sa samo osam metaka. Da, dobro ste čuli, sa osam metaka. Jedan naš borac našao je mrtva četnika na kome je bilo 800 komada metaka. Dragi Allah nam se, vidite, u gotovo bezizlaznoj situaciji, smilovao.

● Koji su trenutno najveći problemi u Žepi.

PALIĆ: [illegible] je smještaj velikog broja neizbrinutih ljudi. Mnogi ljudi još uvijek žive po šumama. Kako ih pripremiti za zimu [illegible] bilo kakav krov nad glavom, glavni [illegible]. Nešto hrane prikupili smo, a nešto [illegible] Bu[illegible]

● Kako dalje?

PALIĆ: Ovdje u Sarajevo došli smo kazati da bez teritorijalnog povezivanja i sa Goraždem i sa Sarajevom i sa Srebrenicom Žepa ne može opstati. Mi ćemo se i dalje braniti. Borimo da živimo sa svojim narodima i [illegible] nismo napali. U Žepi se vodi isključivo odbrambena borba. Branit ćemo se i očuvati [illegible]. Ali mi ne možemo pristati na tri metra asfalta kao koridor. Naš koridor sa ostalom Bosnom ima mora biti nepovrediva teritorija u kontinuitetu. Žepu niko ne smije izdati.

6. oktobar 1993., Ljubov

Rasim IMAMOVIĆ, komandant 27. krajiške brigade

SVAKI MOJ BORAC POŠTUJE ODREDBE ŽENEVSKE KONVENCIJE O ZAROBLJENICIMA

Pa samo poređenje sa "17." mene, kao komandanta brigade, raduje i laska mi. Jer, riječ je o sigurno najjačoj armijskoj jedinici u Bosni i Hercegovini, jedinici koja zavređuje divljenje u kom god hoćete pogledu. Nikakvog rivaliteta, a pogotovo netrpeljivosti između ove dvije bratske brigade, ne može biti. Mi smo, praktično, jedan organizam, jedna porodica, jer su brojni primjeri gdje je jedan brat u "17.", a drugi u "27."

● Bivšu JNA napustili ste prije rata u Sloveniji?

IMAMOVIĆ: Da, bio sam među prvim oficirima, operativcima, koji su se prije rata u Sloveniji stavili na raspolaganje slovenačkoj vojsci, odnosno Ministarstvu odbrane Republike Slovenije [illegible] a čin pukovnika dobio sam radeći u Ministarstvu odbrane Slovenije. Prvog [illegible] 1992. godine, dakle, četiri mjeseca nakon po[illegible] na moju domovinu Bosnu i Hercegovinu, raskinuo sam radni odnos u Ministarstvu odbrane Slovenije i stavio se na raspolaganje Armije BiH.

● Kako je kod slovenačkih vlasti primljena ta Vaša odluka.

IMAMOVIĆ: Iznenađujuće korektno, sa punim razumijevanjem za moje motive. I prije formalnog odlaska iz MNO Slovenije ja sam, uz suglasnost mojih pretpostavljenih, obavljao mnoge poslove za odbranu Bosne i Hercegovine. Jedan od najznačajnijih poslova te vrste bilo je stvaranje 7. krajiške brigade koju sam uz suglasnost načelnika Štaba Armije BiH gospodina Sefera Halilovića, u junu 1992. godine formirao u Sloveniji. Na taj način mi smo okupili krajišnike iz Hrvatske, Slovenije i zapadne Evrope koji su željeli da se bore u Bosni i Hercegovini. Nakon formiranja u Sloveniji i izbora gospodina Šukrije Čaušića za ko[illegible]

● Rekoste da ste MNO Slovenije napustili početkom augusta 1992. godine. Gdje ste nakon toga otišli?

IMAMOVIĆ: Nakon [illegible] bosanske Armije i upućen sam u Rijeku gdje sam radio na organizacijskim i logističkim poslovima sve do dolaska u Bosnu i Hercegovinu u februaru ove godine. Kada sam [illegible] Bosnu, naređeno mi je da formiram [illegible] pored krajiške brigade "27." [illegible] u okviru Operativne grupe Bosanska krajina a kojom komanduje gospodin Mehmed Alagić. Nakon nekoliko mjeseci priprema, konačno je [illegible] "27. krajiška" brigada, čiji su borci već sedmomjesečnog rata prisutni na ratištima srednje Bosne.

● Vaša brigada nije sastavljena isključivo od Krajišnika:

IMAMOVIĆ: Ne, nije. Drugi bataljon "Dvadeset i sedme" sastavljen je od bo[illegible] koji su u septembru [illegible] izvojevali [illegible] najvećih pobjeda Armije BiH protiv četnika u području Mesovnja. [illegible] brzo i uspješno uklopili u našu brigadu [illegible] surađuju sa borcima Krajišnicima.

● Brigada, čiji ste komandant, relativno je mlada, postoji od ljeta ove godine. Gdje su do sada borci "27. krajiške" sudjelovali u borbama?

IMAMOVIĆ: Do sada je naša najznačajnija [illegible] protiv ustaša u rejonu Bile [illegible] Viteza, kojeg su snage HV i HVO [illegible] tih sedmica nekoliko puta pokušale osvojiti. Osvajanjem tog područja bio bi omogućen njihov izlazak [illegible] Vjetrenicu, odakle su namjeravali krenuti prema Zenici. No, borci brigade pod komandom uspješno su odbili sve ustaške pokušaje i nanijeli agresoru ogromne gubitke. Intimno vjerujem da prava iskušenja i žestoke bitke tek trebaju uslijediti.

● Sve se češće mogu čuti "27. brigade". Kako, zapravo, surađuju ove dvije brigade, postoji li rivalitet među njima?

IMAMOVIĆ: Po samo porođenje sa "1[illegible]" [illegible] kao komandanta brigade [illegible] [illegible] [illegible] je o [illegible] najjačoj armijskoj jedinici u Bosni i Hercegovini, jedinici koja se [illegible] u kom god hoćete pogledu. Nikakvog rivaliteta, a pogotovo netrpeljivosti, između ove dvije bratske brigade ne može biti. Mi smo, praktično, jedan organizam [illegible] [illegible], jer na brojne primjere gdje je jedan brat u "17" a drugi u "27", ili otac u jednoj, a sin u drugoj i tako redom. [illegible] "17" gledamo starijeg brata od kojeg treba [illegible] [illegible] [illegible] istovjetne ciljeve.

● **Šta su, zapravo, ratni ciljevi krajiških boraca. Sa tim se dosta spekuliše posljednjih mjeseci. Često se može čuti kako Krajišnici ratujući u srednjoj Bosni vode bitku za vlastiti životni prostor, kojeg su im četnici uzeli u Bosanskoj krajini.**

IMAMOVIĆ: Najprije bih nešto rekao o [illegible] svoj životni prostor. Mislim da to najčešće [illegible] one oni koji [illegible] uspjehe krajiških boraca, odnosno svoje neuspjehe, pa se opravdavaju time da su Krajišnici, navodno, motivirani osvajanjem [illegible] nog prostora, dok njihovi borci imaju taj prostor pa nemaju motiva da ratuju. To je [illegible] oslobodilačka Armija [illegible]

domobranski rat. Krajišnici se bore za slobodu Bosne i Hercegovine, a [illegible] za svakog Kra[illegible] [illegible] Naš cilj je prema [illegible] [illegible] Bosni [illegible] [illegible] Papratno.

● **Ne čini li Vam se da su to ciljevi od kojih je odustalo Predsjedništvo Bosne i Hercegovine kao vaša vrhovna komanda?**

IMAMOVIĆ: Ne bih rekao. Prije nekoliko dana u Sarajevu boravila je delegacija komandanata krajiških jedinica [illegible] sa spomenutim Mehmedom

Svaki moj borac sa sobom ima preštampane dijelove iz Ženevske konvencije u kojima se govori o odnosu prema zarobljenicima i prema civilnom stanovništvu. Još jednom, monstruozna je laž da su krajiški borci učestvovali i u jednom zločinu nad civilnim stanovništvom!

Alagićem koji je predsjednik [illegible] [illegible] Operativne grupe Bosanska krajina. Predsjednik je [illegible] pokazao veliko [illegible]

● **Vratimo se krajiškim borcima koji ratuju na području centralne Bosne. U hrvatskim informativnim sredstvima, ali i od strane čelnika tzv. "Herceg-Bosne" krajiški borci optužuju se za zločine protiv civilnog stanovništva hrvatske nacionalnosti. Šta možete odgovoriti na te optužbe?**

IMAMOVIĆ: Najodgovornije [illegible] da nikada i nigdje krajiški borci nisu [illegible] protiv [illegible] kog naroda, pogotovo ne hrvatskog. Mi smo, međutim, već mjesecima prisiljeni braniti se [illegible] protiv ustaškog krila HVO i protiv regularnih snaga Republike Hrvatske koje vrše agresiju na dijelove Bosne i Hercegovine. U krajiškim jedinicama ima boraca hrvatske, pa i srpske nacionalnosti [illegible] sigurno ne bi pristali ratovati protiv svog naroda. Hrvatski narod srednje Bosne jeste stradao i meni to, kao oficiru ali i kao čovjeku koji je živio sa Hrvatima, stvarno [illegible]. Ali taj narod stradao je usljed maloumne fašističke politike koju rukovodstvo tzv. Herceg-Bosne želi voditi u Bosni. Mi, recimo, ovih dana dobivamo mnogo poruka iz Viteza, gdje se jasno vidi kako ekstremisti HVO ubijaju sve one Hrvate koji bi željeli predati se Armiji BiH i tako spriječiti stradanje civilnog stanovništva. Svaki moj borac sa sobom ima preštampane dijelove iz Ženevske konvencije u kojima se govori o odnosu prema zarobljenicima i prema civilnom stanovništvu. Još jednom, monstruozna je laž da su krajiški borci učestvovali i u jednom zločinu nad civilnim stanovništvom.

● **I, za kraj, borci kojima Vi komandujete, ali i ostali krajiški borci, gotovo neprestano su u borbi, šta znači da su ranjavanja, pa i smrt krajiških boraca svakodnevni. S druge strane, zbog presijecanja komunikacija, nemoguće je osvježiti sastave Krajišnicima koji bi vam se željeli pridružiti. Govori se o tome da će krajiški borci kada krenu u oslobađanje svojih ognjišta biti mnogo slabiji nego kada su dolazili ratovati u Bosnu.**

IMAMOVIĆ: To je istina da se mi svakodnevno [illegible], da nam odlaze najbolji momci. Naša [illegible] gotovo nema pedlja slobodne bosanske teritorije na kojem nema mezar krajiškog borca, od Trnova, Igmana, Jajca, Ilijaša, Visokog, Travnika, Busovače, Viteza... Ali je istina i to da se naši borci svakodnevno čelik[e], da dojučerašnji dječaci izrastaju u neviđene heroje. Mi smo Krajišnici takvi, ponosan i hrabar narod. Četnici su nam udarili na ono što je za nas najsvetije, udarili su na [illegible] [illegible], pokušali su nas poniziti, što je svakom Krajišniku najteže. Naravno, nisu uspjeli [illegible] jedinstveni, snažni, i [illegible] bezuslovnu pomoć svakom našem krvnom [illegible]. Mi ćemo znati naplatiti sve naše žrtve, sva naša poniženja. I u tome nećemo biti usamljeni, uz nas će biti sav bosanski narod, sva naša braća, borci Armije Bosne i Hercegovine sa kojima rame uz rame evo gotovo godinu i po dana, branimo našu domovinu. Krajiški borci svojim dolaskom u Bosnu bili su itekako važan faktor integracije oslobodilačkih snaga, jer smo pokazali da je odbrana cijele Bosne i Hercegovine sveta dužnost svakog njenog građanina. Tako će biti i sa oslobađanjem Krajine!

27. oktobar 1993., *Ljiljan*

U RAZGOVORU SA MOSTARSKIM BORCIMA: Semir DRLJEVIĆ LOVAC, Sudo MUHAREMOVIC HUMO, Nijaz HODŽIC HODŽA, komandant 41. mostarske brigade

LOVAC: GDJE JE HUJKE STAO - JA SAM NASTAVIO

O Hujki nije lahko govoriti. Nije teško pricati o Hujki običnom čovjeku, jer za njega se govore samo rijeci hvale meni je tesko, jer se bojim propustit cu nesto što je vazno. On je covjek iz naroda i zeljo je sacuvati taj narod kao i njegovu imovinu. Prvo od cetnika pa i od ustaša. To je borac kome su Mostar i Bosna bili samo na umu. Pravi borac, kao komandant poginuo je u napadu, u jurisu. Nije komandovao iz sklonista. Poceo je kao vojnik. Sa svim zlima kojim su se Mostarci susreli, on se prvi suocavao, sa punktovima HVO-a, sa cetničkim rezervistima, cak do otvorenih bitaka. On je stvarno pravi šehid

Semir Drljević - Lovac

Četrdeset prva slavna mostarska brigada svakako je [illegible] jedna od najelitnijih jedinica Armije Bosne i Hercegovine. Njeni borci i komandanti od prvog do posljednjeg su legende i heroji. Oni su zaustavili i protjerali četnike iz Mostara. Oni su zaustavili i još uvijek zaustavljaju ustaše. Uskoro će ih, sigurno, i protjerati. Komandant 41. brigade Midhat Hujdur Hujka poginuo je prije pola godine oslobađajući Mostar. Veliki je to gubitak za Mostar i cijelu Bosnu bio. Ali odmah, čim je Hujka smrtno ranjen, na njegovo mjesto dolazi Semir Drljević, u Mostaru poznatiji kao Lovac. Gdje je Hujka [illegible] stao, Lovac je nastavio. Uz rame Lovcu [illegible] brzo je stao [illegible] Sudo Humo, koji je takođe [illegible] nja Sjevernog logora. U Mostaru se [illegible] ne, zato svaki komandant priprema svog nasljednika. Rahmetli Hujka pripremio je [illegible] ne, ja pripremam Sudu Muharemovića, kaže Lovac. Desnu obalu Neretve u Šantićevoj ulici kontrolišu snage 41. brigade [illegible] komanduje Nijaz Hodžić Hodža, Zeničak koji se pridružio mostarskim herojima. Njih trojica stigli su na nekoliko dana u Zenicu [illegible] ranjene borce iz svoje brigade. Znam da su ustaše preko svog radija već javile kako smo nas trojica pobjegli u Australiju, ali znaju naši borci i narod Mostara da je svaki borac i svaki komandant 41. rješio život dati za taj grad. [illegible] Za [illegible] Mostar [illegible] Lovac [illegible] 41. [illegible] borcima [illegible] Mostar [illegible] i Bosna [illegible] Mostar [illegible] slavna brigada.

● **Za početak, Lovac bi nam mogao reći kakva je situacija danas na ratištu u Mostaru**

LOVAC: [illegible] je o planu HVO-a. Mostarci čekaju taj napad voljni i spremni da ih dočekaju kao i dosad. [illegible] napade [illegible] branu.

● **U posljednje vrijeme u Mostar je ušao veliki broj civila koji su bili u logorima HVO-a. Kakvo je stanje sa hranom i u kakvom su stanju ti ljudi**

LOVAC: [illegible] nije.

● **Četrdeset prva slavna mostarska brigada, kojom Vi komandujete, predstavlja jednu od najelitnijih jedinica Armije na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine. Možete li nam reći kakvo je stanje u brigadi i koje su vam aktivnosti?**

LOVAC: [illegible]

● **Vi ste na mjesto komandanta brigade naslijedili Midhata Hudjura Hujku i vjerovatno Vam je to predstavljalo posebno opterećenje da naslijedite autoritet te mostarske legende**

LOVAC: Sigurno da mi je [illegible] nije bilo lahko kad sam [illegible] zamjenika [illegible] Kasnije je [illegible] od Hujke [illegible] akcija. Tu je poginuo komandant [illegible] To nam je [illegible] Sjeverni logor je [illegible] Logora. Gdje je Hujka stao, ja sam nastavio.

● **Možda bi Humo mogao nešto više reći o Hujki, jer je od prvih dana bio sa njim rame uz rame**

HUMO: O Hujki nije lahko [illegible] teško pričati [illegible] njega se govore samo riječi hvale [illegible] jer se boji da će propustiti nešto što je važno [illegible] je čovjek iz naroda [illegible] kao [illegible] pitaš. To je borac kome su [illegible] samo na umu. Prvi borac, kao komandant [illegible] gdje je trebalo napasti, a junak. Nije se [illegible] sklonište. Počeo je kao vojnik. Sa svim zlima koja su se Mostarci susreli, on se prvi suočavao sa [illegible] kreacijama HVO-a, sa četničkom rezervistima [illegible] do otvorenih [illegible]. On je stvarno [illegible]. I danas koristimo naftu i benzin koji je [illegible] teškom mukom uspio dobaviti. Sve naše pumpe bile su pune za njegova života. I danas agregati [illegible] rade na njegovoj nafti. Četvrti korpus, faktički, ima dvije historije. Jedna datira do onoga koja objašnjava rat, potpuno se odnosi [illegible] brigadu jer sve vojne formacije koje danas [illegible] 4. korpus nastale su od ili iz 41. brigade.

● **Malo prije reče Lovac da je oko 800 boraca iz 41. brigade uhapšeno prije izbijanja sukoba sa HVO-om. Ovih dana bila je razmjena zarobljenih vojnika između Armije i HVO-a. Da li su se vratili borci.**

LOVAC: [illegible] da je većina od njih [illegible] iz 41. zarobljena kod [illegible]. Ono borci [illegible] koje smo mi zarobili [illegible] napali u borbi. Vojnik [illegible] kao civili [illegible] stare, neizlječive bolesti [illegible] sposobne za borbu [illegible]. Nama ne daje spiskove ko ide [illegible] tako da ne znamo koga ćemo dobiti [illegible]. Naša sudbina je takva da se borimo [illegible].

HODŽA: Pripadnik sam Drugog bataljona, nalazili smo se sa komandom na tom položaju i primili smo na sebe taj prvi udar kojim smo, zapravo, odbranili Mostar. To je najteže ratište. Izdržali smo djelovanja svih raspoloživih sredstava, od bojnih otrova do raznih eksplozivnih naprava, mimo poznatog konvencionalog naoružanja iz topničkog i raketnog sistema. Zarobljene civile pustali su preko naše linije da bi sa njima ubacivali diverzantske grupe. To je sad zgarište. Mnogi se ne usuđuju porediti Vukovar sa Šantićevom. To je bila najljepša ulica u Mostaru, sa puno lipa, zelenila, bašči, avlija. I na tom zgarištu živimo

● **Pošto je ovaj razgovor jedna slika, portret jedne brigade, dakle, 41. slavne mostarske, priča sa desne obale neodvojiva je od priče i o Mostaru i o brigadi. Hodža sam već tamo vidio na liniji gdje je od prvog dana rata. Kako ti gledaš ulogu odbrane desne obale Neretve u cijeloj sudbini Mostaraca? Mnogi vide najveći uspjeh Armije u tome što nije dozvolio razdvajanje grada**

HODŽA: Pripadnik sam [illegible] primili smo na sebe [illegible] zapravo, odbranili Mostar. To je najteže [illegible]. Izdržali smo djelovanja svih raspoloživih sredstava [illegible] njima ubacivali diverzantske grupe. To je sad zgarište. Mnogi se ne usuđuju porediti Vukovar sa Šantićevom. To je bila najljepša ulica u Mostaru [illegible].

● **Mnogi koji su bili na tom ratištu, i ja sam jedan od njih, kažu da je to najnevjerovatnije ratište. To kažu i borci koji su došli iz Sarajeva, Zenice i novinari. Tamo svaki dan drama, ne samo vojna već i ljudska**

HODŽA: Da, tamo [illegible] linije. Tu su nadohvat ruke okrutnom neprijatelju. Jedna žena ostala je u svom stanu tu i bila ranjena [illegible]. To je pokazatelj koliko ljudi [illegible] svoje borce na toj liniji. [illegible] tok vode. Humo je zamjenik komandanta, a on dovede svoju djecu i ženu na liniju. Nije ih [illegible].

● **Mnogi ljudi koji dođu ovdje, u unutrašnjost Bosne, sretnu malo lahkotniji način života, pa se često može čuti mišljenje Mostaraca da su ostavljeni od oficijelnih vlasti u Bosni i Hercegovini. Koliko ste Vi, kao komandant Brigade, blizu takvog razmišljanja?**

LOVAC: Ja imam svoj način razmišljanja [illegible] Hercegovina [illegible] postoji jedna kuća [illegible] na grad gdje [illegible] Mostar [illegible] su ljudi na dopustu. Možda su ovdje ljudi prepušteni da se brinu o familiji [illegible].

● **Ova grupica izgledate veoma mladi?**

LOVAC: Po komandnom kadru [illegible] komandant [illegible] je 69 godina [illegible].

HUMO: Poginula su nam tri komandanta; komandant 41. Hujke, komandant 47. Jugo, 49. Imamović. Tahir Tarajlić, zamjenik komandanta 42. brigade, načelnik Štaba 41 Dragan Malkoč, potpukovnik, on je poginuo u borbi. Promijenjene su kompletne dvije postave bataljona. Gomu ljudi, komandanti bataljona.

[illegible] dijela odbrane s ovake strane. M[illegible] vodimo [illegible] teško gradske ulične borbe, čija je [illegible] eksplozivnost u udaru. Tu smo nenadmašni. [illegible] nama će mi snaći [illegible] zafalti [illegible] koja je napravila bezbroj [illegible] na Neretvi, što znači ABH [illegible], koja je [illegible] otkrila [illegible] na kojoj je pisalo "voda za [illegible]" [illegible].

● **U 4. korpusu došlo je do promjena. Vaš komandant otišao je na funkciju zamjenika ministra odbrane. Možete li opisati ulogu Arifa Pašalića u formiranju korpusa i brigade, odnosno njegovu ulogu u borbama u Mostaru?**

HUMO: Arif je u Mostaru došao nakon [illegible] su prešli do rijeke. Bio je prvi čovjek Armije BiH. Od prvih dana Arif je direkt[illegible]. Ono što sam govorio za Hujku, važi za njega. Isti teret udarao je i po meni i po njemu. Onaj dan kad smo prešli Neretvu [illegible]. Svaka granata koja je ubila borca mogla je ubiti njega. Nikakve privilegije nije imao kao komandant. Njegov sin ranjen je sa nama na vratima hotela "Ruža". Drag[illegible] Muslim da je časni[illegible].

● **U Mostaru su poginula dva komandanta brigade**

HUMO: Poginula su nam tri komandanta: komandant 41. Hujke, komandant 47. Jugo, 49. Imamović. Tahir Tarajlić, zamjenik komandanta 42. brigade, načelnik Štaba 41. Dragan Ma-

Iko[illegible] je [illegible] Pr[illegible] [illegible] je postavi[illegible] bataljo[illegible] na. Cima [illegible], komandanta bataljona.

● U Mostaru, koliko sam vidio, nema ovih problema sa kriminalom kakav se pojavio, naprimjer, u Sarajevu, ili ja to nisam zapazio. Zanimljivo je čuti kako je taj segment, koji prati svaki rat, eliminiran u Mostaru.

LOVAC: Od samog formiranja [illegible] Armije u Mostaru bili su dobrovoljci. Op[illegible] Odbor SDA bio je prepustio sve HVO-u [illegible] praktički bio u Hrvatskoj [illegible] [illegible] [illegible] bez ba ga otkrio [illegible] Popo[illegible] [illegible] plemenitih metala. [illegible] Mosta[illegible] [illegible] nas [illegible] je [illegible] MUP-u, koji [illegible] [illegible] Prakti[illegible] MUP-a i poteku. [illegible] je [illegible] komandir [illegible] u MUP-u [illegible] [illegible]

● S obzirom da će ovaj razgovor biti objavljen u *Ljiljanu*, koji se štampa vani, možete li reći kakav je stav Mostaraca prema onima koji su napustili Mostar?

LOVAC: Vala, ako Bog da, odgovarat će pri [illegible] za izbjegavanja patriotske dužnosti, a ne [illegible]

● U razgovoru ćemo posebno govoriti o zloglasnim formacijama "Odreda smrti" ili, kako ih zovu, ATG grupa.

HUMO: Mi se susrećemo sa [illegible] [illegible] Postoje [illegible] [illegible] komandanata. Imaju [illegible] [illegible] [illegible] regularna vojska sa oplemenjenim "časnicima". Dosta smo [illegible] [illegible] Tutom napadl[illegible] [illegible] je zbog nekoliko Mosta[illegible] [illegible] priča o njemu iz [illegible] "Bolje mi ćemo vas pobiti" [illegible] [illegible] Hercegovini i da ne mogu [illegible] [illegible]. Mi ne volimo nazive jedinica [illegible] [illegible] bilo je tijekom skakanja sa [illegible] gađanja. Ali, bilo je tijekom skakanja sa [illegible] pod snajpersk[illegible]

17. novembar 1993. *Ljiljan*

Selmo CIKOTIĆ, komandant OG "Zapad"

USPJEH U BORBI JE ODRAZ NAŠE SVIJESTI

U toku zadnjih 4-5 dana vode se žestoka borbena djelovanja. Naime, prisutna je ofanziva HV-a i HVO-a. Djelovanja direktno vodi general Ante Roso, uz masovno korištenje diverzantskih snaga i svih potencijala koje su do sada tamo imali na raspolaganju

● Vi ste, g. Cikotiću, komandant OG "Zapad", u kojoj su objedinjene jedinice Armije gornjevrbaske doline. Iza Vas je jedna blistava pobjeda u Bugojnu, a sada vodite operaciju oslobođenja Gornjeg Vakufa. Za početak možete li nam reći kakvo je stanje u Gornjem Vakufu?

CIKOTIĆ: U toku zadnjih 4-5 dana vode se žestoka borbena djelovanja. Naime, [illegible] ofanziva HV-a i HVO-a. Dire[illegible] [illegible] vodi general Ante Roso, uz masovno [illegible] [illegible] [illegible] pravca Pr[illegible] [illegible] karakterizira [illegible]

● Prije sedam dana izveden je i desant iz pravca Makljena, dakle, uporedo sa bezuspješnim pokušajima dotoka municije u Busovaču i Vitez i ofanzive na Fojnicu.

CIKOTIĆ: U stalnim [illegible] ubacile su diverzantske snage na prostor Vranice po dubini u rejonu Sarajevskih [illegible] [illegible] nu kopa. Ovim da su ove snage imale [illegible] [illegible] da sa djelovanjima iz pozadine [illegible] snaga kako bi uspostavili [illegible] [illegible] [illegible] Zahvaljujući [illegible] [illegible] [illegible] pobijeđen. [illegible]

● Po toj akciji mogli bismo cijeniti generala Antu Rosu, koji je smijenio generala hrvatske vojske Slobodana Praljka, jer mu je to jedna od prvih ozbiljnijih akcija na tom terenu.

CIKOTIĆ: Ovim da je Hrvatska [illegible] "[illegible]" od Praljka očekivala [illegible] više od onog što je on napravio. Međutim [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tim brandi. Uspjeli smo zaustaviti sva ta djelovanja otvaranjem [illegible] [illegible] [illegible] smo velike količine najsavremenijeg i najskup[illegible] [illegible] mjesečnim djelovanjima [illegible] [illegible] nja ovi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] djelovanja od strane Rose nagovještava [illegible] [illegible] do sada i Praljak [illegible] što on više [illegible]

ibacivanja iz oabina. Međutim, očito da mu [illegible] aspekta nema šanse da potvrdi ne[illegible] kakvu svoju sve ljetu koju je [illegible] mo na nekim m[illegible]

● Vi ste jedan od najmlađih visokih oficira Armije BiH i vodite bitke sa tako prevejanim vojskovođama koje spominjemo. Kad već govorimo o profilu oficira Armije i agresorskih vojski, da Vas pitamo, gdje vidite Vašu prednost nad njima?

CIKOTIĆ: Mislim da imam vojničko iskustvo na ovom prostoru. Mogu [illegible] da se potvrdi briljant [illegible] na Mravinjcu i Kamenjašu. To je bila jedna izuzetno organizirana i sinhronizirana akcija gdje smo mi u roku od [illegible] ovladati teritorijem od oko 6-7 km sa minimalnim gubicima, izuzetne efektivne. Isto tako [illegible] sa ovim odnosom karakterizira naša djelovanja prema ustašama. Ja bih [illegible] borbe i motiviranosti boraca. Mislim da u pra[illegible] ko traju [illegible] veoma snažne motive kod našeg borca, a za profesionalnog vojnika i njegov problem da na pravi način [illegible] kolektivom vojnika da je [illegible] zanemario [illegible] Na[illegible] uspjeh. To je osnovna baza moga optimizma, ja, dakle, u konačan ishod [illegible] sve ujedno s pravom, potpuni optimizam. A moj najodgovorniji zadatak [illegible] na taj način da mogu da taj kraj rata dođe sa što manje gubitaka na našoj strani.

● S Vama u sudjelovanju u bici na Golecu, odnosno Mravinjcu bio je jedan isto tako mlad oficir Bisljim Zurapi. Nije li to još jedna potvrda da su najbriljantnije bitke izveli upravo mladi oficiri, odnosno komandanti.

CIKOTIĆ: [illegible] je još jedan razlog mog optimizma. Jer ja se s [illegible] najbolji [illegible] grupe na svim ključnim mjestima nalaze se mladi oficiri. Mladi ljudi koji su školovani, dakle osposobljeni u smislu vladanja stru[illegible] relikoće od njih izgradile su one koji su spremni da se u ovim teškim situacijama snađu. S[illegible] radimo na vlastitim uspjesima [illegible] sam ipouzdanja raste kod svak[illegible] pojedinačno kao i stepen međusobnog povjerenja i sigurnosti. Ja bih [illegible] vraćamo na Mravinjac i Kamenjaš gdje je Bisljim Zurapi [illegible] komandant takođe grupe pohvalio njegov jedan, zaista, predan i studiozan rad u pripremi za djelovanja. Tu su i dva [illegible] koji su [illegible] četiri različite brigade, a njegove da smo

[illegible]

● Sudeći po cjelokupnom ocjenama stanja i vojne perspektive područja gornjevrbaske doline, gdje su se potpuno apsolvirali uzroci rata i ciljevi i motivi, da li se samo može govoriti o vojnom rješenju tog područja.

CIKOTIĆ: Što se ustaša tiče, mislim da na ovom području, dakle u gornjevrbaskoj [illegible] više nikakvi pregovori ne mogu doći u [illegible] u zbore. Oni su na najbolji [illegible] način pokazali narodu Gornjeg Vakufa svoje pravo lice, prema tome, prevara više [illegible] ca. I mislim da će djelovanja koja predstoje [illegible] samo pitanje mira na tom prostoru. [illegible] druge strane, ukoliko bi političk[illegible] prihvatljivo. Ali samo [illegible]

● Vi ste pobijedili još jednog stranog plaće[illegible]

Zahvaljujući činjenici da mi imamo iskustvo u borbi i sa jednim i sa drugim agresorom, svjesni smo činjenice da ćemo imati onoliku državu koliko možemo vojno braniti. Prema tome, borit ćemo se sve dotle dok oslobađamo prostor na kojem smo mi živjeli i koji je naš. Naši motivi neće prestati ni onda kada oslobodimo prostor Gornjeg Vakufa, jer i Donji Vakuf smatramo svojim

nika u borbama gornjevrbaske doline. Radi se o pukovniku Jurgenu Timanu Smitu.

CIKOTIĆ: Jurgen [illegible] Hrvatske vojske [illegible] HVO-a na kompletno [illegible] boga navijanja. Ali meni nas [illegible] Nisboraz ne zna koliko su oni opasni. Možda, kada bi znao, vjerovatno [illegible] Ne znajući koliko je opasan, on [illegible] Đurađbegov Dolac. Što su ostali ti poreči [illegible] nara u ishodu [illegible]

● Koliko sam ja kao novinar informiran, dokumentacija koja je nađena kod njega govori da se radi o direktnom komandovanju Bobe[illegible]tka akcijama i, s druge strane, radilo se o čovjeku do kojega je Bobanu bilo posebno stalo.

CIKOTIĆ: Činjenica da Hrvatska [illegible] djelovanje sva argumenta najbolje [illegible] govori o značaju koji Hrvatska pridaje gornje[illegible]

● Možete li Vi cijeniti Tuđmanovu izjavu učinom da je tri puta više uginulo bojovnika HVO-a u ratu protiv Armije nego HV-a u ratu protiv četnika na prostoru Hrvatske. Da li se stvarno desio pomor ustaša u gornjevrbaskoj dolini.

CIKOTIĆ: Jeste. Do[illegible] hrvatski [illegible] ne otrijezne od [illegible] kog ludila. Oni nas [illegible] tako teško [illegible] na razloge koje sam naveo [illegible] interesom u odnosu na njih. Ore su [illegible] jedne od najelitnijih jedinica HVO-a Yagen Kvaternik.

● Gornjevakufska vojska smatra se jednom od najpatriotskijih jer su njeni vojnici zauvali na mnogim bojištima. Šta mislite, zbog čega je to tako.

CIKOTIĆ: Takva ocjena može stajati. M[illegible] jedne mjesti. Taj prostor [illegible] likostjske [illegible] hrvatske politike u vojnostrategijskom [illegible] drugim aspektima. To je [illegible] sopstvenih [illegible] uspjenja i volje da se na bazi ravnopravnih i istinskih odnosa gradi suživot. Zbog [illegible] nosa i dostojanstva nije imao izbor da bude Gornji Vakuf inače je specifičan, jer prošle godine nije bio izložen nikakvim [illegible] lijekovanjima pa su se borci uključivali u borbu na druga područja. Od početka vezani su [illegible]

● Makljen se smatra "mažnom linijom" Bobanove banovine. Nije li to malo prevelik zalogaj za Vas.

CIKOTIĆ: Ovakva pitanja su se, p[illegible] prije 45 mjeseci. Interesantna je činjenica da ovaj prostor brane jedinice isključivo iz gornjevrbaskog regiona. A, sa druge strane napadaju snage sa čitavog prostora tzv. HZ-HB, p[illegible] Hrvatske. Smjenjuju se stalno jedinice i napadaju nas. [illegible] je da smo do sada uspjeli odbiti [illegible] ih, a nanijeli ustašama velike gubitke. Zato sam siguran da možemo [illegible] i to prije što kako teče vrijeme [illegible] ših boraca, a pada našeg protivnika.

● Predsjednik Izetbegović izrazio je svoje divljenje otporu ljudi u Gornjem Vakufu. Čak ga je, možda slučajno, stavio ispred Gra-

dacca. Da li je stvarno Gornji Vakuf doživio tolika razaranja?

ĆIKOTIĆ: Gornji Vakuf [illegible] ostatak je od jednog lijepog gradića. Nema čitave zgrade. Međutim, Gornji Vakuf je [illegible]

● **Kako ocjenjujete Predsjednikovu izjavu da je zadovoljan stanjem na slobodnim područjima koje je upravo obišao i da će uskoro Armije RBiH preći iz defanzive u ofanzivna djelovanja?**

ĆIKOTIĆ: [illegible] spremnosti, odnos vatrene moći, tehničke opremljenosti itd., mis dovali ama [illegible] [illegible] Armiji BiH [illegible] predvođen je [illegible] [illegible] pozicija [illegible] zahvaljujući iskustvu [illegible] protiv [illegible] agresora [illegible] pokazao je da [illegible] svijet je priznao silu. Mi, [illegible] najbrabrijih sinova [illegible] protivnika. I je to naše [illegible]

● **Za kraj bih Vas zamolio da komentirate pitanje koje Vam je, pretpostavljam, dojadilo zbog stalnog ponavljanja. Za koje se ciljeve naši vojnici bore?**

ĆIKOTIĆ: Zahvaljujući činjenici da mi imamo iskustvo u borbi i sa jednim i sa drugim agresorom, svjesni smo činjenice da ćemo imati onoliku državu koliko možemo vojno braniti. Prema tome, borit ćemo se sve dotle dok osvojimo [illegible] mi znamo i koji je naš. Naš [illegible] neće prije [illegible] kada oslobodimo [illegible] teg Vakufa [illegible] Donji Vakuf smatramo [illegible]

24. novembar 1993., *Ljiljan*

Sulejman BUDAKOVIĆ TETAK, komandant Četvrtog korpusa ABiH

STARI MOST JE SRUŠEN! - TO NAM JE DALO NOVU SNAGU

Ustaše su već mjesecima udarale po Starom mostu, spomeniku koji je gotovo pet stoljeća krasio ovaj grad i Mostarci su mogli gledati kako taj sijedi starac polagahno umire, nestaje. Ali niko se nije mogao pomiriti s tim da će on stvarno biti srušen, vjerovalo se u neko čudo koje se nije dogodilo

Sulejman [illegible] Mostar [illegible]

● **Možete li nam, za početak, reći kakvo je vojno stanje trenutno u Mostaru?**

BUDAKOVIĆ: [illegible] agresor zaustavio je svoju [illegible] ko ne može pouzdano reći [illegible] linije [illegible] da to kažem [illegible] ove u ovom gradu [illegible] oslobode od [illegible] [illegible]

● **Ovih dana slušao sam na Hrvatskom radiju jednog ustaškog bojovnika koji je nekoliko mjeseci bio u zarobljeništvu Armije u Mostaru, koji ne može da se načudi kako uopće ljudi u Mostaru, dakle u dijelu pod kontrolom Armije BiH, uspijevaju preživjeti a kamoli se još i tako uspješno boriti. On dodovice za Hrvatski radio kaže: te nisu ljudi, to su fanatici i oni zbiljski vjeruju u svoju vojničku pobjedu. Čini se da nije pogriješio.**

BUDAKOVIĆ: [illegible] Bobanovih postrojbi [illegible] pod ustaškom okupacijom [illegible] postao od fašiste i krvnika ugađeni humanista koji velikodušno radi humanitarnu po[illegible] A nijedan Mostarac i nijedan Bošnjak Bobanu i njegovim fašistima orah iz ruke uzeo ne bi a kamoli [illegible]

● **Kakvo je, zapravo, humanitarno stanje u Mostaru?**

BUDAKOVIĆ: [illegible] teško. Izgleda [illegible]

[illegible] neutralizatori, hu[illegible] pomoć koju nam dostavljaju. Kako [illegible] UNPROFOR već nije sedmicu dostavlja samo pet artikala, brašno, ulje, keks, mlijeko u prahu i [illegible] svijet želi da se mi spakujemo i odemo negdje drugo u potrazi za hranom. A, opet, ni hrana [illegible] Zima je ve[illegible] nikakvih energenata [illegible] mogućnosti medicinskog zbrinjavanja su gotovo nikakve. Mostar sve to doživi nakon nevina granatiranja, tada je to nekoliko gleda sa strane neshvatljiva odluka Mostaraca da ostanu u svom gradu. Bore se za svoju slobodu. A on to mora [illegible] cijelog svijeta. Takav je [illegible] Mostar [illegible]

● **Vi ste na dužnosti komandanta Korpusa postavljeni 6. novembra, a ustaška artiljerija definitivno je srušila Stari most, simbol i ponos Mostara. Kako je to doživljeno među borcima i građanima Mostara.**

BUDAKOVIĆ: [illegible] Mostar [illegible] grad i Mostar [illegible] vjerovalo se u neko [illegible] koje se nije dogodilo jer nema u ov[illegible] većeg svjetskog čuda od te hest[illegible] krvoločne, masakr[illegible] sa[illegible] stvar što je bio prvi razlog što su ustaše [illegible] na Stari most, da se, dakle, uništi [illegible] tag kulture[illegible] muslimanskog prisustva u Mostaru, kao što je uništio i još uvijek uništa[illegible]

[illegible] Bosne [illegible] zak podrška stav[illegible] koji drže položa[illegible] Mostar[illegible] kulturu u Mostaru [illegible] su strahovito podiže moral naših boraca i cjelokupnog

Rekao sam - motivacija i moral našeg boraca nikada nisu bili tako visoki kao što su ovih dana. Na nama je da učinimo sve da se borci logistički osiguravaju, da se osiguravaju njihove porodice i svi građani Mostara. Mostarci su se naučili boriti protiv svih neprijatelja. Pobijedit ćemo i zimu!

[illegible] mobiliziran, zbilja [illegible]

● **Hrvatski mediji sudijim priznaju da je HVO srušio Stari most, ali dodaju da se preko njega prevozila borbena tehnika od strane Armije**

BUDAKOVIĆ: Laž, nažalost, laže. Kamo [illegible] da Armija BiH posjeduje borbenu tehniku [illegible] je mogla prevoziti preko Starog [illegible]

● **Ovih dana mediji su javljali o razgovorima u Međugorju vođenim između predstavnika Četvrtog korpusa Armije BiH i čelnika vojnih vlasti HVO-a. O čemu se razgovaralo?**

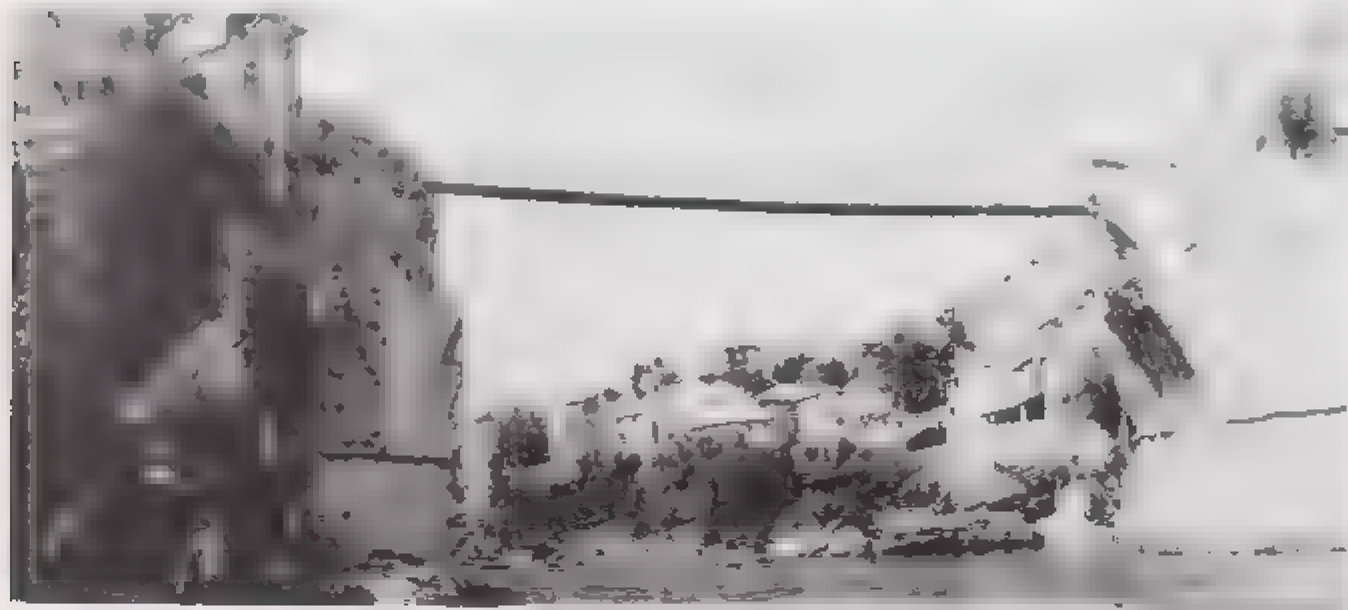
BUDAKOVIĆ: [illegible] naših razgovora [illegible] jesu naši zarobljeni oficiri bo[illegible]

koje su ustaše zarobile još 9. maja ove godine. Kao što vam je poznato, ustaše su tada da preva[illegible] opkolile i zauzele komandu 4. korpusa i komandu 41. slavne mostarske brigade i zarobili desetine pripadnika Armije BiH. Nakon toga je [illegible] dio naših starješina i boraca uhapšen i [illegible] se također nalaze u [illegible] logorima. Ustaše su, uz to, u nekoliko [illegible] okolnih općina pohapsile sve vojno sposobno muško stanovništvo. Mi pak imamo više od [illegible] pripadnika HVO koje smo [illegible] zarobljenicima. Također [illegible] nikakve smetnje Hrvatima koji žive na područ[illegible] pod našom kontrolom, naravno, ženama i nemoćnim osobama, da odu negdje gdje [illegible] za uhapšen[illegible] koje [illegible] Hercegovini i Hrvatskoj.

● **Mostar, možda, teže i neizvjesnije nego drugi dijelovi naše države, ulazi u drugu ratnu zimu. Šta očekuje Armija BiH u Mostaru ove zime?**

BUDAKOVIĆ: Ne samo Armija već i sve lokalne vlasti u Most[illegible] napor da se omogući da ovi građani Mostara [illegible] pripadnici Armije, budu osigura[illegible] oprema i [illegible] Očekuje nas [illegible] od ostalih napada koji su svakodnev[illegible], a za koje je pretpostaviti da će biti i teži u zimskom periodu. Rekao sam - motivacija i moral naših boraca nikada nisu bili tako visoko kao što su ovih dana. Na nama je da [illegible] Mostara. Mostarci su se naučili boriti protiv svih neprijatelja. Pobijedit[illegible]

15. decembar 1993., *Ljiljan*

1994.

Intervju: Dževad RAĐA, komandant bataljona Vojne policije

ZAKON JE ISTI ZA SVE!

Sam čin uključenja u pokret otpora za mene je veliki vojnički pothvat, jer od vremena otkad sam u Patriotskoj ligi, od 25. decembra 1991. godine, stekao sam mogućnost da na druge prenosim znanja stečena u prethodnom periodu. I to je meni najveći vojnički uspjeh: naučiti druge ljude da sačuvaju svoj život

● Ono što bih, za početak našeg razgovora, želio doznati tiče se, najprije, nekih Vaših podataka: koliko, dakle, imaš godina i šta si sve do sada radio?

RAĐA: Imam 25 godina. [illegible]

● U okviru poslova koje ste obavljali, šta su najveći vojnički pothvati koje ste imali?

RAĐA: Samo da dovršim dužnosti [illegible]

● Dok se nije formirao Bataljon vojne policije, kojim Vi zapovijedate, Sarajevom su krstarile različite vojne policije koje su za ovaj grad bile bezmalo isto, a ponekad čak i gore od četnika. Da li je to više nego negativno sarajevsko iskustvo koštalo i Vas i Vaše ljude nužnosti da dokazujete čestitost i više od početka?

RAĐA: [illegible]

● U kom smislu "idejno opredjeljenim ljudima"

RAĐA: [illegible]

● Kako izgleda radni dan pripadnika Bataljona, ali i Bataljona u cjelini?

RAĐA: [illegible]

[illegible] ... učenja, ako jedinica nije na borbenom zadatku ... [illegible] ... obrazovani kadrova. Zat ... [illegible] ... cemo nekol ... [illegible]

● Koja je prosječna starosna dob jedinice?

RADA. [illegible] ... bori, imaju bogato ratno iskustvo. Tako ... znamo desta slučajeva da su se mali ... [illegible] ... borbu, nisu ostvarili ... sada napose zbog njih i budu ... države, organizovano školovanje. ... obrazovanju pripadnika ... nastoj ... ko bi naučili što bolje ... [illegible]

● Sarajevo je nedavno, u okviru akcije "Trebević 2" imalo priliku vidjeti demonstraciju znanja i pripadnika vojne formacije kojom Vi komandujete.

RADA. Da, Armijski vrh je ... [illegible] ... u akciji koje je Sarajevo imao ... [illegible] ... podatke. ... efekat je veliki. Iako su ... straši ... za jedinicu ... [illegible] ... nenadoknadivi, ali pokazuju ... [illegible] ... Armiju. Želim reći da ... [illegible] ... i ono što nam je bilo ... [illegible]

[illegible] ... bilo napadnute, mi smo devet dana bili gore i tokom borbenih djelovanja tada imao ... [illegible]

● Kada se radi o "Trebeviću 2", da li Vam je teško pao sukob unutar Armije RBiH?

RADA. Profesionalni vojnik dužan je izvršavati sve zadatke koji ne predstavljaju kr... [illegible] ... Moja je slobodna pr... [illegible]

● Kakvi su budući planovi jedinice?

RADA. [illegible]

5. januar 1994., Ljiljan

Hase TIRIĆ, komandant "Crnih labudova"

"CRNI LABUDOVI" SU ENDEMSKA VRSTA

Ko sumnja u našu pobjedu, taj je lud! Ovo je velik i hrabar narod. Na njegovoj zemlji na desetine hiljada četnika i ustaša ostavilo je svoje kosti, ovaj narod uništio je na stotine tona neprijateljskog oruđa... Sjetite se samo kako je počeo ovaj rat. A pogledajte sada. Zaključujte sami. Ja niti jednog momenta ne sumnjam u našu pobjedu. Niti "Crni labudovi", u cjelini

U [illegible] ... panika bio je nemalo začuđen ... kao da se radi o priči o ovoj jedinici ... [illegible] ... je Tirić neka ljudeskara dva metra višine, krupan, opasan, strašan i šta sve ne. ... [illegible]

... i da ljudi uopće ne znaju ko je komandant ... kako on izgleda. ... [illegible] ... komandant "Labudova". Ja ... "Crn... [illegible] ... žar nad Bosnom, a njene granice čuvaju ... [illegible]

● Iznad toga je natpis "PL BiH". Zašto?

TIRIĆ. [illegible] ... Ova jedinica, dakle, ima tradiciju još iz ... dana, kontinuitet te tradicije sada ... [illegible]

[illegible]

salne, u ovom lufetu [illegible] jenatio teritorija Republike Bosne i Hercegovine, crni labud, a ovo je čuva. A objasnit ću vam i zašto naziv "Crni labudovi". Kada je počeo rat, onda smo se mi služili sredstvima veze koje je bilo vrlo lahko "prisluškivati". Se [illegible] tokom korištenja tih sredstava predstavljao se kao "kapetan labud", a neprijatelj ga tako i četnici prozvali. Kada je [illegible] u jednoj borbi na Zaseoku kod Zvornika, gdje smo uništili nekoliko četničkih tenkova i transportera, mi smo odlučili da jedinici damo naziv po nadimku našeg prvog komandanta, ali sa dopunom "crni" jer su crni labudovi [illegible] I tako je došlo do imena ove jedinice.

● **Koji je borbeni put "Crnih labudova", koje ste žrtve na tom putu podnijeli i koje uspjehe imali?**

TIRK [illegible] trajeu pogibelj. "Povajau" smo da se tako [illegible] arkanovaca i domaćih četnika, a zbog izdaje političara, prvenstveno onih iz nazlanskog kraja - morali smo se povući. Neka im historija i vrijeme, koje neminovno protiče, sudi zbog toga. Iz Bijeljine upustili smo se [illegible] Brčkom, kojega je nešto nakon pada Bijeljine zahvatio ratni požar. Nakon Brčkog odli[illegible] prema Zvorniku i Kalesiji, gdje je, kako sam kazao, počinio [illegible]

[illegible] koja je izvedena u Armiji RBiH. Kako je do[illegible] došlo. Mi smo ušli na hanmarsku aerodr[illegible] morali [illegible] izvođenja u jednom prilikom kad[illegible] novo izvođenje uspjela se prilika da [illegible] odradili i odradena je [illegible] 50 ih od četnika za obranu [illegible] RBiH [illegible] avalili nastave u hangar [illegible] svoko uzvratili, a moment su se počinioli [illegible] pomislili da su nas otjerali [illegible] da podmet[illegible] ne bliže i po[illegible] je četničke familije zavila u crno. [illegible] koje su svoje očeve i sinove slali na S[illegible] tu akciju smo do[illegible] kovanje [illegible] je do [illegible] s borbenim uspjesi. kao što sam već reko[illegible] ako je oko Sarajeva na K[illegible] Hadžićima, Ilidži, prema Trnovu i [illegible] čemu ću posebno govoriti. Prvu godi[illegible] koblјavali smo se sa četnicima. Drugu god[illegible] Prve godi[illegible] žde". Ovo drugo [illegible] borile s[illegible]

[illegible] na tom području. Postoje Z[illegible] oslobodili selo Rakitnic na potezu [illegible] Kotorca i Jabanice. Tu smo zarobili više od [illegible] bogat ratni plijen [illegible] magacin. Potom [illegible] Bokševica, a zatim Fojnica, Kal[illegible] nije niego [illegible] ipak o tome ne mogu i da se kaže [illegible]

Osnovni kriterij za ulazak u jedinicu jeste mladost i da kandidat nije oženjen. Meni su za jedinicu "interesantna" djeca, da tako kažem, rođena od 1970. pa do 1975-6. godine. Oni će najlakše podnijeti režim u jedinici i proći obuku koja jeste namijenjena specijalcima. Kada zainteresirani dođe kod nas, on najprije biva upoznat sa onim što se traži od njega i onim što mu nudimo. U jedinici su alkohol, dovođenje žena, švercr ili krađa najstrožije zabranjeni

[illegible]

[illegible] da četnici namjeravaju napasti taj potez i presjeći našu tanku vezu sa Goraždem. Želje [illegible] ka nekih krugova [illegible] Štaba vrhovne komande [illegible] postavka koja kaže d[illegible] uspjeh ima stotu [illegible] između ostalih i nas su okrivljavali da smo pobje[illegible]

Ovu su jedinicu stvarali ljudi koji su osnivali i Patriotsku ligu u tuzlanskoj regiji. Prvi komandant je bio rahmetli Senad Mehdin Hodžić - nekada moj specijalac MUP-a. Rahmetli Hajro kapetan Mehić i ja smo bili za mjenici. Ovu jedinica, dakle, ima tradiciju još iz prijeratnih dana

[illegible] tome da moramo [illegible] mi velika tamo pijeti. Nas priče o našem [illegible] ta [illegible] ćete najviše zbog [illegible] komandanti jedinica, političari [illegible] poznaju ovu problematiku, a zatim direktno postavljam pitanje [illegible] da ako kažem. Ja sam na takav duel spreman [illegible] čitam hoće li ko poriči ovu bačenu rukavicu

● **Pričom o Igmanu dotakli smo se i pitanja armijskih neuspjeha. Šta smatrate svojim vojničkim neuspjehom?**

TIRIĆ: Ova jedinica [illegible] nesu[illegible] Armije [illegible] Bosne i Hercegovine [illegible] smo bili ostavljeni na cjedilu. Pređemo liniju [illegible] otvorimo vatru, a onda nas odjednom neko počne tući sa boka [illegible] koje su sa nama imale zadatak nisu bile obaviještene [illegible]

● **Armija je u transformaciji.**

TIRIĆ: Da. No, to je tek početak. Nama [illegible] dubokom uvjerenju, nije [illegible] Armija u procesu transformacije. Moje [illegible] se naša vojska transformiran onoliko [illegible] da bude najjača [illegible] sila. To znači da se ona mora oslobodili [illegible]

● **Vaš politički cilj borbe?**

TIRIĆ: Ja nemam političkog cilja. [illegible]

● **Gdje su "Crni labudovi" sada?**

TIRIĆ: U fazi transformacije [illegible] jedinica i obuke novih vojnika [illegible] smo plan [illegible]

● **Kako se postaje "crni labudovi"?**

TIRIĆ: Osnovni kriterij za ulazak u jedinicu [illegible] Meni su za jedinicu "interesantna" djeca [illegible] ulaze u jedinicu. Tada postaju [illegible] dinu dana, koji ne može [illegible] postaje "crni labud". A to [illegible] privilegija. Jer "labudovi" [illegible] dobro naoružani, imaju dobar [illegible] vojaka, što maslioma te dobi narodu [illegible] udoban smještaj i dobru hranu. Zauzvrat moraju biti spremni na izvršavanje i najtežih zadataka.

● **Učestvovali ste u akciji raščišćavanja kriminalom u Sarajevu. Predsjednik Izetbegović kazao je da je za tu akciju moguće angažirati i jedinu specijalnu armijsku jedinicu van Sarajeva, misleći očigledno na vas.**

TIRIĆ: [illegible] je to veliko priznanje. Ljudi [illegible] države Bosne i Hercegovine. Što se akcije [illegible] kao i svako drugo i uradili smo ga vrlo dobro. Nikakvih z tava nismo imali.

● **Možete li nam reći koliko ste gubitaka ukupno imali?**

TIRIĆ: [illegible] postojanja [illegible] koji su četiri puta ranjavani. Mladić devetnaestogodišnjak, komandir jednog voda, četiri puta je ranjavan. Napomenuo bih još [illegible] na, dok je Komanda "Crnih labudova" dvije godine starija od borac[illegible]

● **Priznajem da je stupidno pitanje, ali ću ga ipak postaviti - hoćemo li pobijediti?**

TIRIĆ: Apsolutno. [illegible]

Ljudi misle da je Hase Tirić neka ljudeskara dva metra visine, krupan, opasan, strašan i šta sve ne. To govori da ljudi uopće ne znaju ko je komandant "Crnih labudova", kako on izgleda. Nije mi se jednom desilo da ljudi prilaze mojim pratiocima ili zamjenicima i sa njima razgovaraju kao da su oni komandanti. Također, razgovaraju sa mnom i pitaju me ko je ili kako je Hase

bjedu, taj je lud! Ovo je velik [illegible] narod. Na njegovoj zemlji [illegible] desetine hiljada četnika [illegible] je svoje kosti, ovaj narod [illegible] neprijateljskog ortaka. Sjetite se samo kako je počeo ovaj rat. A pogledajte sada. Zaključite sami. Ja nijednog momenta ne sumnjam u našu pobjedu. Niti "Crni labudovi" u njenu.

19. januar 1994., *Ljiljan*

Ferid BULJUBAŠIĆ, komandant, OG Istočna Bosna

U 1993. ROĐENO JE 600 MALIŠANA

Na prostoru okruga Goražde bilo je dosta ljudi koji su nosioci organiziranog otpora agresiji. Nažalost, mnogi od njih nisu među nama. Dali su živote za slobodu ovih prostora. Bili su to ljudi kojih ćemo se uvijek sjećati i oni će biti ponos ovih prostora

Drina je rijeka na kojoj su se odvijale krvavi najkrvaviji ratovi, rijeka koja prati naše da se na njoj rađaju nevaljeni heroji i vojskovode četničkih vojski. [illegible] sva sreća da su ti ljudi stali ispred naroda [illegible] poveli ga. Ono što je borcima Zvornika [illegible] Frocaka bio rahmetli Hajrudin Mešić, što je borcima Srebrenice Naser Orić, to je borcima od Žepe do Foče i od Medede do Hrenovice - Ferid Buljubašić.

● **Komandante Buljubašiću, svaki slobodni dio Bosne i Hercegovine ima svoje heroje i vojskovode. Čuli smo kakav je bio Vaš ratni put. Recite nam, kakva je ratna priča goraždanskog prostora i taktičko-operativne grupe čiji ste Vi prvi čovjek**

BULJUBAŠIĆ: Rat na prostoru Goražda [illegible] šire regije počeo je 4. maja. Međutim [illegible] ade su još prije toga programirali sa teritorija općine Foča, Višegrad, Čajniče, Rudo [illegible] Rogatica. Ratna priča Goražda za ovih dvadeset mjeseci rata najkraće bi se mogla sažeti u slijedeće: Goražde je svih dvadeset mjeseci u potpunoj blokadi. Što znači, u potpunoj komunikacijskoj blokadi: bez dijelova [illegible] borbenih sredstava, velik [illegible]

Pored svih problema koje donosi okruženje, ipak najveći problem čini prisustvo četničkih snaga koje napadaju iz svih pravaca. Iz pravca Foče imamo jedan korpus, iz pravca Višegrada Drinski korpus, iz pravca Rogatice imamo Romanijski korpus. [illegible] tih formacija, danas mi kontrolišemo [illegible] površine oko 45 [illegible] jelokupnu teritoriju općine Goražde [illegible] općine Rogatica, Pale [illegible] manji dijelovi općina Čajniče i Foča. Dakle [illegible] na oslobađanju i širenju slobodne teritorije. Učinjeno je [illegible]

[illegible]

● **Rekli ste da je Goražde svih dvadeset mjeseci rata u potpunom okruženju, tj. zatvoreni su svi putevi koji vode u Goražde. Na koji način uspijevate odbraniti slobodne teritorije, a u određenim slučajevima, kao što čujemo, i napredujete?**

Dok smo mi na Drini, dalek je san o "velikoj Srbiji", tj. san da je Knin u Srbiji. Drina je za nas uvijek bila jedan poseban simbol, ali je kod drugih stvorila želju da se bošnjačko stanovništvo sa ovih prostora poubija, rastjera i iseli. Međutim, tu smo, živimo, i samo u 1993. godini na ovim prostorima rođeno je 600 mališana, što znači da život i dalje teče na Drini. Treba znati da je Drina našim borcima dodatni motiv za odbranu ovih prostora

BULJUBAŠIĆ: Rat je na ovim prostorima [illegible] streljačkog naoružanja, sa dosta [illegible] pušaka i drugih naprava koje smo koristili u dosadašnjim borbama [illegible] borbena djelovanja u kojima je [illegible]

[illegible] opštine Čajniče. Međutim, zbog niza sasvim nepredviđenih okolnosti i [illegible] intervencije snaga iz Srbije i Crne Gore, nismo uspjeli ostvariti taj zadatak. [illegible] na okupiranim prostorima i dalje [illegible] slobodu kretanja. Slične akcije [illegible] prema prostoru Foče i Višegrada [illegible]

● **Poslije svega što ste rekli, stekli smo utisak da je nivo organiziranosti vojnih formacija veoma visok. Kakav je stepen organiziranosti civilnih struktura na prostoru okruga Goražde?**

BULJUBAŠIĆ: Na ovom prostoru živi oko 65.000 stanovnika. To je dva puta više [illegible] prije početka rata. Od prvih dana [illegible] je bilo da snaga i uspjeh u borbi [illegible]

shvatili da smo jaki onoliko koliko smo jedinstveni, koliko sebe cijenimo, poštujemo i uvažavamo, koliko smo sreni [illegible] lji, a to je - sačuvati ovaj prostor i narod.

● Borbu na ovim prostorima započeli su kapetan Senad i kapetan Hajro, a nastavio je kapetan Šemsudin Muminović. Recite nam da li na području okruga Goražde ima ovakvih vojskovođa i heroja?

Rat je na ovim prostorima dočekan kao i na većim prostora sa nešto malo pješadijskog naoružanja, sa dosta pravljenih pušaka i drugih naprava koje smo uspješno koristili u dosadašnjim borbama. Od samog početka rata mi smo izvodili ofanzivna borbena djelovanja u kojima je zarobljeno dosta ratne tehnike, naoružanja i municije. To je uglavnom bilo ono što je činilo osnovu za izvođenje daljih borbenih djelovanja

BULJUBAŠIĆ: Na prostoru okruga Goražde bilo je dosta ljudi koji su doprinijeli organiz[illegible] sij. Veliki doprinos dao je Z[illegible] kapetan I. klase [illegible] Abdusselam Sherif Petam, koji je najviše uradio na organizaciji odbrane u samo[illegible] de Goražde. Zatim tu je i Ahmed Šerbić Višegrađanin, Ferid Džafarević Travničanin. N[illegible] evakuaciji civilnog stanovništva Rogatice i u dosadašnjim borbenim djelovanjima istakao se Nedim Ahagić. Ima još dosta boraca čiji doprinos u dosadašnjoj borbi nista nije manji. Na žalost mnogi od njih [illegible] su živote za slobodu [illegible] ljudi kojih ćemo se uvijek sjećati i oni će biti p[illegible] ovih prostora.

● Kakva je trenutna humanitarna situacija na području okruga Goražde i da li postoje izgledi da se ona poboljša?

BULJUBAŠIĆ: [illegible] je i tim posmatrača. Tu je jedna delegacija MEĐUNARODNOG i predstavnici MSF. Situacija sa lijekovima dosta je kritična. Četiri-pet [illegible]

● Uporedo sa ratnim djelovanjima na bh. prostorima, u Ženevi se vode dugotrajni pregovori o zaustavljanju sukoba i podjeli BiH. Kako Vi vidite aktuelnu podjelu naše države i kakav je stav Vaših boraca prema ovim pregovorima.

BULJUBAŠIĆ: Kad [illegible] Republici BiH. Na [illegible] BiH [illegible] prosto[illegible] na koji bi pripadali Republici BiH. Za ovih dvadeset i jedan mjesec rata, koliko je rat pa dosad [illegible] izgubljeno najhrabrijih, najboljih i najčestitijih sinova Bosne, tako da danas nikome na pamet ne pada da se odrekne prostora koje sada kontrolišemo.

● Protekle su gotovo dvije godine rata, a Vi ste još na Drini. Za nas, Podrinjce, posebno, recite kakav je osjećaj u ovom trenutku biti na Drini i gospodariti tim dijelom Bosne?

BULJUBAŠIĆ: Mi trenutno kontrolišemo znatan dio lijeve i desne obale Drine, odnosno to je prostor od kraja fočanske općine do Ustiprače. U jednom periodu kontrolisali smo i nešto duži tok Drine, međutim, izgubili smo jedan dio u jednoj od najtežih ofanziva koja je izvedena u periodu od 26. maja do 18. juna prošle godine. Za sve one koji su rođeni i žive na ovim prostorima, Drina je uvijek predstavljala nešto posebno. Svi oni koji su izbjegli iz susjednih općina, kroz koje je Drina proticala, imaju želju da se vrate na prostore sa kojih su protjerani. Pa ipak, sigurno je da smo na Drini i da ćemo osvojiti ovu teritoriju. Dok smo mi na Drini, [illegible] je san o "velikoj Srbiji", tj. san da je Drina u Srbiji. Drina je za nas uvijek bila jedna [illegible] simbol, ali je kroz druga stoljeća želja da se bošnjačko stanovništvo sa ovih prostora protjera, rastjera i ubije. Međutim, mi smo, živimo, i samo u 1993. godini na ovim prostorima rođeno je 601 mališana, što znači da život i dalje teče na Drini. Treba znati da je Drina našim borcima [illegible] za odbranu ovih prostora.

● Zvorničani su na šest kilometara od Drine. Borci 206. viteške, 1. muslimanske podrinjske i slavne brigade "Hajrudin Mešić" obećavaju da će uskoro na Drinu. Da li imate neku poruku za borce koji brane ove prostore?

Humanitarna situacija na ovom prostoru u posljednje vrijeme veoma je teška, jer je u periodu od 7. novembra do danas, sa prilaza ovoj teritoriji vraćeno oko 20 konvoja, a to je oko 2.000 tona hrane. Moram još jednom istaknuti, ovo je prostor bez struje, iako je potpisan dogovor da Goražde bude prioritet i da dobija struju iz Višegrada. Goražde se snabdjevala vodom iz Čajniča, a početkom rata taj dovod je prekinut

BULJUBAŠIĆ: Svim borcima, komandnim sastavu, u ime OG, u ime svoje i svih boraca čestitam na svemu što su do sada učinili. Želim da što prije oslobode okupirane prostore i da na Drini za to bude dodatni motiv.

9. februar 1994., *Ljiljan*

Amir AVDIĆ, komandant Prve bosanskooslobodilačke brigade 5. korpusa ABiH

I NA DRUGOJ STRANI JE NAŠ NAROD

Za izlaz iz Kladuše preko SAO Krajine naplaćuje se 2.500 DEM po osobi, a humanitarnim konvojima ne dozvoljavaju prolaz. Al' za nas nema problema. Otmemo od njih i od četnika pa imamo i mi. Zadnji put baš smo se zasladili kad smo uzeli četničke rovove na Hasinom vrhu

Komandant Amir Avdić rođen je [illegible] 966. godine u Bišćanima kod Ključa, rod vojske - pješadinac. JNA je napustio godinu dana prije izbijanja rata u Bosni i Hercegovini. Sa 70 slabo naoružanih momaka pokušavao je braniti Sanski Most, a, kada je vidio da je to skoro nemoguće, povukli su se ka Bihaću i [illegible] komandu sadašnje Prve bosanskooslobodilačke brigade. Ova brigada u sastavu Petog korpusa Armije Bosne i Hercegovine, zajedno sa 505. bužimskom i 51. bosanskokrupskom uključena je u slamanje tzv. Pokrajine Zapadna Bosna. Nisam ga [illegible] pitati kako je došlo do sukoba, jer [illegible] već izvjesno vrijeme [illegible] Bio sam konkretniji

● **Kakvo je stanje na ratištu?**

AVDIĆ: Sve pogone "Agrokomerca" [illegible] izvan grada Velika Kladuša drže borci Petog korpusa. U farmama je živinu zahvatila neka [illegible] epidemija. Zatekli smo užasno stanje. Sve koke, [illegible] kali su, a postojala je velika opasnost da se zaraza proširi i na stanovništvo. Odmetnici su solidno naoružani. Imaju topove B1 7[illegible] mm, minobacače 82 i 120 mm, tri VBR-a, četiri tenka i dva transportera. Mi odlično znamo gdje se nalazi to oružje i mogli bismo ga brzo i lahko uzeti, no svjesni smo činjenice da je i na drugoj strani naš narod čiju krv ne želimo prolijevati, pa smo pustili da se sve odvija [illegible] sporije. Sada je promjena koja se obostrano postiže. Glavna kriza je prošla. Moral naših boraca je velik.

Zatekli smo užasno stanje. Sve koke, curke i zečevi pocrkali su, a postojala je velika opasnost da se zaraza proširi i na stanovništvo. Odmetnici su solidno naoružani. Imaju topove B1 75 mm, minobacače 82 i 120 mm, tri VBR-a, četiri tenka i dva transportera. Mi odlično znamo gdje se nalazi to oružje, i mogli bismo ga brzo i lahko uzeti, no svjesni smo činjenice da je i na drugoj strani naš narod čiju krv ne želimo prolijevati, pa smo pustili da se sve odvija nešto sporije

● **Imate li problema sa četnicima?**

AVDIĆ: Četnika ima oko rubnih dijelova slobodne teritorije. Primijetili smo u posljednje vrijeme njihovo jače koncentriranje oko Bihaća. Česta su četnička granatiranja oko Grabeža, [illegible] Pokoja, [illegible] Bužima. Tuku nas iz tzv. SAO Krajine, sa Johovice, minobacačima 120 mm, haubicama i VBR-ovima. Često koriste i helikoptere, no, mi čvrsto držimo svoje položaje prema četnicima.

● **Ovdje se priča o saradnji Fikreta Abdića [redacted]...**

AVDIĆ: Ljudi iz SAO Krajine mogu slobodno da se kreću po Velikoj Kladuši, a zavedeni Kladušani mogu slobodno putovati po SAO Krajini. U četničkim rovovima nalazili smo proizvode "Agrokomerca" stare samo nekoliko dana, nareske, paštete, "tops", a u rovovima "zavedenih" lijekove i rakiju proizvedenu u Srbiji. Za izlaz iz Kladuše preko SAO Krajine naplaćuje se 2.500 DEM po osobi, a humanitarnim konvojima ne dozvoljavaju prolaz. Al' za nas nema problema. Otmemo od njih i od četnika pa imamo i mi. Zadnji put baš smo se zasladili kad smo uzeli četničke rovove na Hasinom vrhu.

● **Kakvo je raspoloženje naroda?**

AVDIĆ: Narod jedva čeka da dođemo. Čak ima slučajeva da nam noću, kradom, sa terena koji oni kontroliraju, dolaze ljudi pod punom ratnom opremom. Stotine zarobljenih tvrde da su nasilno mobilizirani, na sebi su imali hrvatske uniforme, a pričaju da su ih [illegible] od plaćanja koje su dobili od Srba iz SAO Krajine. Donose nam hranu, oružje i [illegible]

● **Ko su bliži saradnici Fikreta Abdića?**

AVDIĆ: Glavni saradnik kriminalca Babe je [illegible] iz Bihaća, načelnik MUP-a [illegible] regije, sadašnji [illegible] u [illegible] pokrajini, Alija Beg iz Velike Kladuše i [illegible] za Sabljakovića. Ostali saradnici Abdića u [illegible]

Ljudi iz SAO Krajine mogu slobodno da se kreću po Velikoj Kladuši, a zavedeni Kladušani mogu slobodno putovati po SAO Krajini. U četničkim rovovima nalazili smo proizvode "Agrokomerca" stare samo nekoliko dana, nareske, paštete, "tops", a u rovovima "zavedenih" lijekove i rakiju proizvedene u Srbiji

● **Čuo sam da imaju jaku propagandu.**

AVDIĆ: Na širem planu njihova propagandna sredstva su hrvatski i srpski mediji, a u samoj Kladuši imaju radiostanicu [illegible] "Velkaton".

● **Možete li nam izdvojiti imena boraca, koji se ističu svojom hrabrošću?**

AVDIĆ: Svi borci u mojoj brigadi, uzevši, su hrabri, ljudi krajišnici, ali ne mogu da ne izdvojim Ishaka Falića, Sada Sivaca i Jasmina Hamulića. Svima nama uzor su i poticaj naši pali šehidi koji vrijede sigurno više nego "Agrokomerc", koji su se nadljudskom smjelošću žrtvovali za ovo što danas imamo. To su braća Kazazović, Jasmin Juranović, Dursum Ljutić, Mirsad Brkić, Jasmin Adžemović i Mirsad Jusić.

16. Februar 1994., *Ljiljan*

Rasim DELIĆ, komandant ABiH

SEDMA MUSLIMANSKA I PRVA PODRINJSKA MUSLIMANSKA BRIGADA DALE SU VELIKI DOPRINOS BORBI ARMIJE BiH

U okviru Armije BiH postoje jedinice s nazivom "muslimanska brigada", kao kod Zenice Sedma, a formira se 37., u Tuzlanskom korpusu 216., 1. podrinjska. To su regularne jedinice Armije BiH, sa ustrojem i obavezama kao i sve druge, a u detaljima se razlikuju i međusobno. Sedma ima karakterističan kodeks ponašanja njenih pripadnika u vjerskom segmentu. Ostalo podliježe redovnoj vojnoj hijerarhiji. Živinička 216. ima naziv "muslimanska", ljudi provode vjerske obaveze onako kako koji pripadnik smatra potrebnim

● **Osim plemenite namjere okončanja ljudskih patnji, analitičari smatraju kako svaka strana ima i dodatni motiv za prekid vatre, koji su 23. februara 1994. potpisivali Vi i Ante Roso. Hrvatska se boji gubitka Lašvanske doline ako bude morala, pod pritiskom sankcija, povući redovnu vojsku iz BiH. Bosnu uznemirava stalni pritisak HV i HVO-a na Gornji Vakuf i Mostar**

DELIĆ: Što se nas tiče, bojazni nema. Ne strahujemo od Hrvatske vojske, a ponajmanje od HVO-a. I u Gornjem Vakufu i u Mostaru dokazali smo da naša odbrana [illegible] ema dobra. Nije bilo i nema šanse da naš položaj ni budu ozbiljno ugroženi. Naš je interes nemati dva protivnika istovremeno, iako smo dokazali da smo sposobni oduprijeti se i njihovim zajedničkim napadima. S manje borbi, naša će snaga na drugom dijelu fronta biti veća. U interesu nam je opskrba strujom, vodom, hranom, a na mnogim mjestima HVO otežava opskrbu. Dugoročno, ipak, [illegible] smo svjesni da je naš put u budućnost preko zapada, a ne istoka.

● **U zadnje doba, čini se, usporedno je napredovanje Armije BiH u Vitezu. Promatrači navode tri moguća objašnjenja: pojačan otpor konsolidiranog HVO-a, podržanog od Hrvatske, ili opasnost najavljenog dizanja tvornice eksploziva u zrak, ili davanje šanse diplomaciji.**

DELIĆ: Razlozi koje ste [illegible] nisu tačni, osim u vezi sa fabrikom. Dizanje u zrak nije toliko opasno, a [illegible] bi više [illegible] nego našim koji imamo u neposrednoj blizini. Mi smo se bojali da bi jak i brz prodor [illegible] koje postoje u tom području, mogao dovesti do masakra ratnih zarobljenika, pa [illegible] bi bilo nadjerati sve strane bojišta. Moramo djelovati pažljivo, jer je u okruženju narod veliki broj civila, među koje se pokušava prikriti mali broj zločinaca. Naš je zadatak da pravda stigne krivce, ali i da narod u [illegible] kraju bude pošteđen stradanja, koliko je moguće. Mi nismo upotrebljavali neka sredstva koja HVO i HV koriste, npr. avijaciju. Nama je cilj očuvati ugled Armije BiH, a svjesni smo potrebe da u tom prostoru i ubuduće svi zajedno žive. Osim toga, sada je riječ o naseljima, a to su borbe daleko složenije i teže nego na otvorenom prostoru. Tu je borba kuća po kuća, pa je i otpor HVO-a povećan.

● **Kakav je odnos Armije BiH Tešanj i HVO Usora?**

DELIĆ: Stodeseta brigada HVO Usora je pod punom komandom Armije BiH, sa čijim jedinicama izvršava zajedničke zadatke. Ta brigada imenovana je davnom za ukupan doprinos [illegible] borbi. Slično je stanje sa HVO-om u bihaćkoj regiji, a u tuzlanskoj regiji su jedinice HVO-a već transformirane u jedinice Armije BiH.

● **Je li, bez suđenja zločincima, moguć suživot i saradnja u, npr., Ahmićima ili Stupnom Dolu?**

DELIĆ: To su teške rane, da bi zacijelile trebat će vremena. Preporuka iskustva govore da takve rane ipak nisu nezaliječive. Teško će biti onima koji su izgubili bližnje, ali treba misliti i na budućnost i računati na [illegible] će nestati. Ukoliko budu stvoreni uvjeti za demokratsku državu, čemu težimo, uz ravnopravnost ljudi neovisno o naciji i vjeri, rane će brže zacijeliti. I zato je bitno kako će izgledati političko rješenje. Ako ono bude garantiralo slobodu i ljudska prava, put oporavka bit će kraći. Ako se nastavi inzistirati na etničkim granicama i mini državama, put će biti [illegible] i težak, jer su borbe vođene i zločini počinjeni radi teritorija.

● **Ima li saznanja o većoj infiltraciji stranih**

vojnih obavještajnih službi u Armiju BiH?

DELIĆ: Ima slučajeva otkrivanja takvih službi, ubačenih u Armiju BiH dok je [illegible] stajala, kao i za vrijeme rata. Pokazalo se da je [illegible] Mi ćemo nastaviti suzbijati takva djela, očekujući i dalje da će Bosna i Hercegovina, uključujući oružane snage, biti meta špijunaže.

● **Što je sa Seferom Halilovićem?**

DELIĆ: Sefer Halilović razriješen je dužnosti načelnika Glavnog [illegible] raspoređen u Armiji BiH, niti će biti na nekoj vojnoj dužnosti. On je građanin naše države i hoće li [illegible] funkciju [illegible] svom daljem radu. Što se tiče djelovanja u Armiji BiH, u vrijeme pred smjenu, ono nije bilo u duhu potreba naše vojske, nego je sadržavalo više grešaka, zbog čega je izvršena smjena.

● **Neki zapadni mediji odnedavno tvrde da se vojni i politički vrh u Sarajevu diskretno želi riješiti "muslimanskih snaga", koje hrvatski mediji nazivaju "mudžahedini". Fran Višnar, vojni analitičar, tvrdi kako su to izvorni voja-**

ci, ali nemaju ključnu ulogu u uspjesima Armije BiH.

DELIĆ: Pitanje je što se smatra pod imenom "muslimanske snage". Većinski dio Armije BiH čine Bošnjaci-muslimani [illegible] Hrvata, nešto Srba i ostalih. Rekao bih da su opredjeljenje i cilj djelovanja Armije važniji od njenog etničkog sastava. A cilj je država Bosna i Hercegovina. U okviru Armije BiH postoje jedinice s nazivom "muslimanska brigada", kao kod Zenice Sedma, a formirana je 17. u Tuzlanskom korpusu 216., [illegible]ska. To su regularne jedinice Armije BiH sa ustrojem i obavezama kao i sve druge, a u detaljima se razlikuju i međusobno. Sedma ima karakterističan kodeks ponašanja njenih pripadnika u vjerskom segmentu. Ostalo podliježe redovnoj vojnoj hijerarhiji. Živinička 216. ima naziv "muslimanska", ljudi provode vjerske obaveze onako kako koji pripadnik smatra potrebnim. Što se tiče stranih državljana, njihov je broj tako [illegible] utjecaj nije bitan ni u dijelu ratišta, ispod odgovornosti jedne brigade. Ipak, mi smo zatražili za te vrste iskaza međunarodne solidarnosti s Bosnom. To su ipak također u sistemu subordinacije i koordinacije te ne mogu djelovati samostalno. Kada prekrše disciplinu, primijene se mjere predviđene u takvim slučajevima. Kada su tri stranca ubijena u centralnoj Bosni [illegible] jednog humanitarca, Armija BiH brzo je provela istragu i pokušala ih privesti. Oni su pružili otpor i poginuli u borbi koja je uslijedila. A prefiks "muslimanska" ne treba posebno opterećivati bilo koga, jer mi imamo brigada i sa prefiksima "hrvatska", "viteška", "Hajrudin Mešić" itd. Neke od navedenih jedinica, kao Sedma muslimanska i Prva posavska muslimanska brigada, dale su veliki doprinos borbi Armije BiH.

Mi smo se bojali da bi jak i brz prodor, s obzirom na tenzije koje postoje na području Viteza, mogao dovesti do masakra ratnih zarobljenika, pa i civila, a teško bi bilo nadzirati svu širinu bojišta. Moramo djelovati pažljivo, jer je u okruženju narod, veliki broj civila, među koje se pokušava prikriti mali broj zločinaca.

● **Koliko front prema Abdiću slabi Armiju BiH?**

DELIĆ: Taj front je nepotreban. Zausmo na svaki način pokušavali [illegible] politički riješiti, uvjeriti Abdića da nema smisla i ne[illegible] [illegible] nasa vojna sila prema četnicima. M[illegible] vojnički brzo završiti Abdićevu ka[illegible] [illegible] Zato [illegible]

● **U izjavi CNN-u premijer Silajdžić rekao je da srpske snage već imaju i previše artiljerije oko Tuzle, Brčkog, Maglaja, Olova, Bihaća pa im cijevi dopremljene sa brda oko Sarajeva i ne znače previše**

Nama je cilj očuvati ugled Armije BiH, a svjesni smo potrebe da u tom prostoru i ubuduće svi zajedno žive. Osim toga, sada je ratište u naseljima, a tu su borbe daleko složenije i teže nego na otvorenom prostoru. Tu je borba kuća po kuća, pa je i otpor HVO-a povećan

DELIĆ: Nisu im pomogle ni oko Sarajeva, koje nisu uspjeli okupirati u 23 mjeseca opsade i stalne paljbe. Naprotiv, postupno su gubili položaje u gradu i oko njega. Jedino su uspjeli pobiti toliko ljudi, ali to nije vojnički uspjeh. Imali su ga toliko puta. [illegible] je general Michael Rose da [illegible] pronalazi oružje za koje ni sami četnici [illegible] u međuvremenu zaboravili [illegible] du Sarajeva i drugih gradova, pa su im [illegible] na oruđa zanemarivi detalji. Tak[illegible] UNPROFOR [illegible] cilj da mi ne dođemo do toga oružja, a oni [illegible] mogu sve upotrijebiti [illegible] stalni problem manjka ljudskog pot[illegible] Zato će sada [illegible] po drugim ratištima, ali i dalje će imati malo uspjeha.

● **Kolika je realna opasnost da se primjenom sarajevskog koncepta u drugim dijelovima BiH, korak po korak, demilitarizira cijela Bosna i Hercegovina**

DELIĆ: Ni u Sarajevu nije urađena dem[illegible] [illegible] raspolagali i tako su bile male. N[illegible] [illegible] da se [illegible] cira politička [illegible]

2. mart 1994. *Ljiljan*

Fikret ĆUSKIĆ, zamjenik komandanta Sedmog korpusa

Poslije osvajanja kota Javorak i Duge, razgovarali smo sa Fikretom Ćuskićem, zamjenikom komandanta Sedmog korpusa, koji je koordinirao četvoro akcijom.

● **Poslije Meokrnja, četnici su poraženi i na Javorku, a naše linije pomjerene su u dubinu za tri kilometra i skoro toliko frontalno?**

ĆUSKIĆ: U zoni napada 17. krajiške, ovdje na Vlašiću, četnici su razbijeni na prednjem kraju. Poslije Meokrnja, opet su pretrpjeli gubitke. Mi trenutno raspoređujemo snage kako bismo osigurali položaje na dostignutoj liniji. Uz 17. krajišku pohvalio bih i 27., te 306. brigadu. Inače, Javorkom su u potpunosti ovladali "Gavranovi", izviđačko-diverzantski vod Sedamnaeste. Sve je štimalo. Naša linija je, po dubini, pomjerena oko tri kilometra i skoro četiri frontalno. Moral u Sedamnaestoj ponovo je fantastičan. I, to ne [illegible] Armiji i još uvijek su [illegible] Bez odmaranja, od početka rata su tuga i prodor ustaša i četnika. Trenutno smo stabilni, jer je dio [illegible] prešao u komandni sastav Sedmog korpusa... I, opet je Sedamnaesta na Javorku razbila velike četničke snage. [illegible] jasno zašto je SLAVNA.

U zoni napada 17. krajiške, ovdje na Vlašiću, četnici su razbijeni na prednjem kraju. Poslije Meokrnja, opet su pretrpjeli gubitke. Mi trenutno raspoređujemo snage kako bismo osigurali položaje na dostignutoj liniji. Uz 17. krajišku pohvalio bih i 27., te 306. brigadu. Inače, Javorkom su u potpunosti ovladali "Gavranovi", izviđačko-diverzantski vod Sedamnaeste. Sve je štimalo. Naša linija je, po dubini, pomjerena oko tri kilometra i skoro četiri frontalno. Moral u Sedamnaestoj ponovo je fantastičan

● **A na Vlašiću četnici su bili uspostavili granice tzv. Republike Srpske?**

ĆUSKIĆ: Vlašić je pun [illegible] strategijskog značaja. Mi smo na njemu uspostavili odbranu središnje Bosne, a četnici svoje granice. Osvajanjem Javorka i Duga, stvorili smo uvje-

USKORO ĆEMO BITI NA VRHU VLAŠIĆA

Vlašić je plato od strategijskog značaja. Mi smo na njemu uspostavili odbranu srednje Bosne, a četnici svoje granice. Osvajanjem Javorka i Duga, stvorili smo uvjete za ofanzivna djelovanja, to jeste možemo planirati oslobađanje naših teritorija u više pravaca: prema Tesliću, Kotor-Varoši, te Skenderu. Skinut ćemo i četničku artiljeriju sa platoa, odakle prijeti Travniku i Zenici. Tako ćemo deblokirati i Turbe. Vlašić jeste značajan i za četnike, ali mi smo to, kao što vidite, zanemarili

[illegible] pravaca, prema Tesliću, Kotor-Varoši [illegible] Skinut ćemo [illegible] artiljeriju sa [illegible] prijeti Travniku i Zenici. Tako [illegible] Turbe. Vlašić jeste značajan i za četnike, ali mi smo to, kao što vidite, [illegible]

● Na Javorku se u shemu uklopila i naša artiljerija

ĆUSKIĆ: Sa artiljercima sam prezadovoljan. Oni su našim borcima i omogućili da zapojedmu četničke objekte. Vidjeli ste. Imali su direktne pogotke u četničke [illegible] To je i podig[illegible]

● Šta je bio cilj šire četničke ofanzive? Koje su četničke snage napale na Vlašiću?

ĆUSKIĆ: [illegible]

[illegible] stanju u Turbetu, Travniku i Zenici.

● Iz ove pozicije veoma dobro se vidi repetitor?

ĆUSKIĆ: On je duboko [illegible] Znamo da [illegible] uvjereni i da [illegible] poseban način [illegible] kada bude vrijeme.

● Operimo, ne samo sela Vlašića, mi smo u poziciji da ugrozimo neke gradove koje su četnici okupirali?

ĆUSKIĆ: Ama neće [illegible] ugrožavati, već ćemo ih osloboditi. Naša Armija je [illegible] je. Znači, treće oslobađati sela [illegible] i komunikacije [illegible]

● Stalno govorite: borac, borac..., a onda spominjete drage [illegible]

ĆUSKIĆ: Šta mislite šta? Pa, vidjeli ste ove Kratsnike! Razbili su četnike po danu, a [illegible] duboko u šumi čitavu noć kisnuli, [illegible] zadatke. Po suhom su hodali samo pod [illegible]. I opet nisu sigurni da mi potomci imaju šta jeste i šta će sutra biti [illegible] ili ruku.

[illegible] u civilnim institucijama manevriraju u kancela[illegible] Delićem na čelu, morat ćemo se izboriti za status našeg borca. Pa, ljudi moji, ima li išta od toga većeg? Razmislite i o ovome: da nam je samo dio naših mladića, koji se za Bosnu bore u Njemačkoj, krenuli bismo frontalno i četnike sa Vlašića satali sve do Krajine!!

25. maj 1994., *Ljiljan*

Sa artiljercima sam prezadovoljan. Oni su našim borcima i omogućili da zaposjednu četničke objekte. Vidjeli ste. Imali su direktne pogotke u četničke zemunice i utvrđenja. To je i podiglo moral borcima

Halil BRZINA, komandant Sedme muslimanske brigade

MORALNI PRINCIPI UTEMELJENI U VJERI

Pripadnici Sedme muslimanske nose u sebi moralne principe utemeljene na vjerskim elementima i nikada neće učiniti ono što je islamskim propisima zabranjeno

H[illegible] organizacije [illegible] Zenica [illegible] Zajedno sa grupom intelektualaca [illegible] Danas je zamjenik komandanta 7. muslimanske brigade.

● **Kako je stvorena "Izmizena" Sedma.**

BRZINA: [illegible] Prvo je u Travniku osnovana jedinica pod nazivom "Muslimanske snage", kao takva registrovana je u Općinskom štabu TO. [illegible] Zenici, Mahmut Karalić, Hafiz Mehić [illegible] koje su kasnije [illegible] da muslimanskog naroda koji će štititi i zaštiti [illegible] vjere, naroda i države. Željeli smo takođe formirati jedinice manevarskog tipa, pokretne i upotrebljive na [illegible] bili svjesni, da se Zenica ne brani u Zenici, nego na Drini, Uni, Bečkom... U sastav ovih jedinica [illegible] osnovali dobra kao [illegible] muslimanski patriotizam i [illegible] u Allaha dž.š. Svi oni koji nisu bili zadovoljni [illegible] su se uvjerili da muslimanske svetinje koji su čvrsto vjerovali da bez vjere u Allaha nema ni [illegible] pobjede [illegible] borce okupila je Sedma i kod njih [illegible] čvrste moralne osnove bazirane na vjerskim [illegible] koji su zagarantovali [illegible] pravog borca, pravog patriotu i ako baš hoćete, pravog čovjeka. Oni predstavljaju [illegible] muslimana. [illegible] svojeću s ponosom odlaze na front.

● **Ratni uspjesi Sedme oduševljavali su našu javnost. Koje biste bitke sa Vaše iscrpljujućeg ratnog puta ipak izdvojili:**

BRZINA: Vjerujem da su uspjesi Sedme [illegible]

[illegible]

● **Koje akcije se pamte i zauzimaju posebno mjesto u historiji Sedme**

BRZINA: [illegible] početni. Među prvim bitkama Sedme je bitka na Vozgraču kod Visokog, zatim bitke na Mravinjcu kod Turbeta; bitka na Igmanu, kad je jedinica izašla na poziv našeg [illegible] predsjednika Izetbegovića, i [illegible] bitka na Varešu, koju smo izveli zajedno sa Drugim i Šestim korpusom Armije RBiH.

● **Spomenuli ste bitku na Mravinjcu kod Turbeta. Šta se tamo dešavalo?**

BRZINA: Srpskocrnogorski agresor je u [illegible] je nekadašnje linije HVO-a [illegible] Trebalo je zaustaviti dalji prodor četnika [illegible] bez velikih snaga, [illegible] četnike vratiti izgubljenu liniju, te [illegible] ljuna koja su nadljudskim snagama [illegible] puškama na tenkove. Tada su zaplijenili [illegible] tenk T-55 sa kompletnom [illegible] PAT-a, 6 PAM-ova, 8 minobacača, pješadijskog naoružanja i mnogo [illegible]

● **Šta reći za bitku na Igmanu?**

BRZINA: [illegible] dana i očekivalo se jedan kraj [illegible] Ali srpska [illegible] Bjelašnicu i dio Igmana. Prijetila je opasnost njegovog kompletnog pada, što bi Sarajevo zatvorilo odsječeno od ostalih slobodnih teritorija. Sjećam se da je tada naš predsjednik [illegible] na jednoj od Zeničkih konferencija [illegible] posebno je poslao borce Sedme muslimanske i Sedamnaeste krajiške brigade. Za naše borce bio je to izazov, moralni podsticaj, koji su, i pored fizičke iscrpljenosti, izašli na Igman u najkraćem mogućem roku. Zajedno sa borcima Sedamnaeste krajiške [illegible] zajedno s njima [illegible] jedno odlazimo na ratišta, tako da smo znali da se možemo osloniti jedni na druge. Znajući za

značaj Igmana i šta bi njegov pad značio, borci su se zakleli Svevišnjim Allahom da, dok je njih, Igman neće pasti. Odmah po ulasku [illegible] smo [illegible] akcije, uništen je jedan tenk, ubrzo drugi... I četnici su počeli bježati s linija. Izvršili smo brzo postavljanje linija, zaprečavanje, Igman je spašen. Ostali smo [illegible] dvadeset dana i kući se vratili s pobjedom i ispunjenom zavjetom da Igman, dok je nas, neće pasti.

● **Kad je riječ o Varešu, strani novinari, koji su tamo prvi otišli, naročito su isticali korektnost naših boraca prema civilnom stanovništvu. Kažite nam nešto više o trenutku ulaska Vaše jedinice u gradski dio Vareša?**

BRZINA. Bitka za Vareš specifična je sa više aspekata: prije svega, tu je strateški značaj povezivanja dvaju slobodnih teritorija, Tuzle i Zenice, zatim gnjev prisutan poslije masakra u Stupnom Dolu, kojeg su počinili Rasćevi bojovnici, i treći specifikum uvezivanje jedinica Drugog, Trećeg i Šestog korpusa Armije RBiH, čime smo pokazali da smo istinski jaka, je kretni i dovljno moćni.

Sedma nije ratovala ni protiv Srba, ni protiv Hrvata, nego protiv onih koji su ubijali i pljačkali naše. Naša brigada prva je ušla u naseljeni dio Vareša, bilo je mnogo civila, nekoliko dana prije toga desio se Stupni Dol, imali smo mnogo poginulih boraca, međutim, dok su komšije bježale i ostavljale nejač, naši borci su im prilazili i pomagali. Sjećam se starice koja se spoticala, jer sama nije bila u stanju hodati, kako je zaplakala i zahvaljivala našem borcu koji joj je prišao i kao rođenu majku unio je u kuću

● **Rekli ste da su borci bili izrevoltirani zločinom u Stupnom Dolu. Da li ste se plašili mogućnosti odmazde Vaših vojnika?**

BRZINA [illegible] go plemenitog. Pripadnici Sedme tu islamsku nose u sebi moralne principe utemeljene na vjerskim [illegible] i nikada neće učiniti ono što je [illegible] islamskim propisima zabranjeno. A to je da se nikada neće desiti da zbog njih zaklanih [illegible] ne djeca ili starci. Znam da su upravo protiv stada četnici, ali i to da sigurno od njih neće zaviljeti nijedno dijete. Sedma nije ratovala ni protiv Srba, ni protiv Hrvata, nego protiv onih koji su ubijali i pljačkali naše. Naša brigada prva je ušla u naseljeni dio Vareša, bilo je mnogo civila, nekoliko dana prije toga desio se Stupni Dol, imali smo mnogo poginulih boraca, međutim, dok su komšije bježale i [illegible] naši borci su im prilazili i pomagali. Sjećam se starice koja se spoticala, jer sama nije bila u stanju hodati, kako je zaplakala i zahvaljivala našem borcu koji joj je prišao i kao rođenu majku unio je u kuću.

● **Upravo ste stigli iz duboke teritorije Drugog korpusa, što potvrđuje Vašu tezu o pokretljivosti jedinica Armije i njihovoj upotrebljivosti na svim ratištima. Kako su Vas dočekali mještani tuzlanske regije?**

BRZINA: Bosnjaci k'o Bosnjaci, uvijek plemeniti i velikog srca. Međutim, primijetio sam da je prisutna doza nepoznavanja [illegible] vnih principa na kojima je izgrađena naša brigada. Naime, oni su našim borcima ukazali dobrodošlicu, znada su znali da brigada ima prefiks "muslimanska", ipak su borce nudili rakijom. Ratnici Sedme, koji žive i bore se u [illegible] način odbili i [illegible] vali na činjenicu da je to ha[ram] [illegible] ju je Svevišnji propisao. Musl[imani] [illegible] izuzetan odjek na tamošnje ljude. [illegible] ih d[o]živ[je]le naše zajedničke [illegible] obavljali na stadionima, borb[e] [illegible]

● **Bojite li se četničkog granatiranja prilikom zajedničkih molitvi koje se, uglavnom, obavljaju na otvorenom?**

BRZINA: Islam je vjera puna olakšica i ne opterećuje onoliko koliko čovjek [illegible] ne može. Kad je u pitanju namaz [illegible] jumo redovno čim [illegible] uspio bih jednu situ[aciju] [illegible] operacije [illegible] i klanjali namaz u džematu. Tri [illegible] pet metaka od [illegible] dirala. Naravno, namaz nije prekinut.

● **Bogat ratni put omogućio je mnogo sličnih događaja, možete li izdvojiti upečatljive?**

BRZINA: U [akc]iji na Bijelom brijegu, u jeku četničkih napada, ponestalo nam je municije. Borci su ostali s minimumom za odbranu golih života. U tom momentu vidjeli smo svijetleće tragove metaka po zraku, koji su išli tamo u četničke rovove. U [illegible] opazili, počeli su bježati glavom bez obzira. Sutradan, također smo obavljali namaz u džematu, gdje su nas četnici mogli vidjeti. Prema nama upućili su pet minobacačkih projektila od kojih nijedan nije eksplodirao. Svojim postupcima i riječima pripadnici Sedme ponekad i mene iznenade. Tako se desilo da sam, kad smo dobili naredbu za povlačenje, jednog borca požurivao, jer se kretao nas[e]se [illegible] i kad sam ga upitao zašto se ne [illegible] požuri, rekao mi je: "Ne želim ići pred Allaha sa rupom na leđima." Sljedeć[i] [illegible] na frontu, zatražio je od brata po vjeri sock[icu] pošto on nije imao čuturicu. Borac mu je dodao, a on je, prinoseći je ustima, odjednom zastao, i predomislivši se, vratio čuturicu, govoreći: "Daj nek [illegible] od naše braće, a ja ću inšallah, usk[o]ro napiti u Dž[ennetu] [illegible] [illegible] ah je preselio u Džennet, inšallah. Mnogo sličnih situacija se događalo i, kao što sam rekao, nama sasvim razumljivih, no za nevjernike to je neshvatljivo i čudno.

● **S obzirom na aktuelne dogovore u Beču, konstituiranje federalne Armije [illegible] se nazire. Šta biste Vi uradili kad bi Vam stigla naredba od generala pukovnika Ante Roše da idete oslobađati teritorije na kojima je živjelo većinsko hrvatsko stanovništvo?**

BRZINA: Mi oslobađamo zemlju. Ma ko da je na okupiranim teritorijama živio, mi je trebamo osloboditi. Logično, ja sam samo vojnik. Izvršavam naredbe pretpostavljenih, pa makar to bio i Ante Roso. Dakle, ne pravimo razliku među Bošnjacima kad je u pitanju slobo[da]. Ona svakako treba [i] Hrvatima i što bude [illegible]

● **Vjerujete li Vi lično u savezništvo?**

BRZINA. Naše savezništvo [illegible] nije brak iz ljubavi [illegible] je posvoji interes, iako uspjeha Rat između Bošnjaka i Hrvata, od početka, dijelo je zagovarača ideje "Velike Srbije". Nažalost, hrvatski političari [illegible] odgovorni za ono [illegible] Hrvatima ni domovina, no nama je nametnuto za formiranje federalne Armije zahtijevat će mnogo [illegible] od jednih i od drugih, ali me [illegible] je zajedničku i krajnje je vrijeme da se zajednički suprotstavimo najvećem lešinaru ikada viđenom u historiji svih ratova.

● **U posljednje vrijeme mnogo se govori o statusu pripadnika Armije. Kolika je Vaša plata?**

BRZINA. Vjerujte mi, ja ne znam šta je [plat]a. Moja je sigurno velika, ali kod Allaha dž. š. što se tiče ovovremalske, mislim da smo [illegible] primali po dvije ili tri marke u bosanskim dinarima.

● **U Vašoj jedinici postoji institucija emir, takvo formacijsko mjesto u Armiji nije poznato. U kakav kontekst ga Vi smiještate?**

BRZINA. Da, u brigadi imamo emira i tijelo Medžlis šura. To uopće nije u koliziji s [illegible] ptom i Komandom [br]igade. Emir brine [illegible] vjerskom aspektu naše jedin[ice]. [illegible] meni olakšava rad Komande, jer borac se ne boji mene kao komandanta, nego ima strahopoštovanje vjerske obaveze. Jer, borba za odbranu naredba je od Allaha dž. š. Takva vjerska osnova kod boraca nama olakšava [i] pojednostavljuje komandu i njenu operacionalizaciju.

1. juni 1994., *Ljiljan*

Zaim IMAMOVIĆ, zamjenik komandanta Istočnobosanske operativne grupe

NAMA NE TREBA MIR, NAMA TREBA SLOBODA

Bio je lijep, sunčan dan, ali su ulice, koje su bile pune prolaznika, najednom ostale puste. Čuo se poneki pucanj i najednom pojavila se neka velika praznina. Rat je već počinjao i u Foči. Bio sam u dilemi. Da li ostati u Sarajevu, u gradu za koji sam vezao sve svoje buduće planove, ili se odazvati zovu zavičaja? Odluku sam donio a da nisam konsultirao porodicu. Supruga je za nju saznala tek kada sam joj se javio telefonom

Zaim Imamović jedan je od rijetkih oficira p[illegible] slobodnom goraždanskom prostoru [illegible]. Rođen je u Bosan[illegible] dvadesetak kilometara od Goražda, 1961. godine. Vojnu gimnaziju i dvije godine akademije završio je u Beogradu, a završne dvije dvi[illegible] u Sarajevu. Skoro čitav period u bivšoj JNA proveo je u Sloveniji. U Sloveniji rat ga je zatek[illegible] komandanta kasarne u Lipavi. Nakon toga dospijeva u Travnik, pa u Lukavicu. U kadrovskom čišćenju JNA od [illegible] Bošnjaka, iz kasarne Lukavica sa još petnaestak oficira, biva premješten u Zenicu. Tamo je bio do marta 1992. kada je, zajedno sa još desetak oficira Bošnjaka, pobjegao i stavio se na raspolaganje patriotskim snagama. Komandant Imamović je, osim što komanduje Prvom drinskom brigadom, zamjenik komandanta Istočnobosanske operativne grupe. Ranjavan je četiri puta.

● **Gospodine komandante, otkuda Vi u Goraždu? Je li prevagnulo to što ste tamo rođeni.**

IMAMOVIĆ: Odluka je donesena slučajno. Donio sam je u ulici Đure Đakovića u Sarajevu. Bio je lijep, sunčan dan, ali su ulice, koje su bile pune prolaznika, najednom ostale puste. Čuo se poneki pucanj i najednom pojavila se neka velika praznina. Rat je već počinjao i u Foči. Bio sam u dilemi. Da li ostati u Sarajevu, u gradu za koji sam vezao sve svoje buduće planove, ili se odazvati zovu zavičaja. Odluku sam donio, a da nisam konsultirao porodicu. Supruga je za nju saznala tek kada sam joj se javio telefonom.

● **Kako ste uspjeli doći do Goražda?**

IMAMOVIĆ: Iz Hrasnice je jedna grupa krenula za Foču. Tu su bili Zaim Bešović i njegov brat, Nedžib Bašić i još neki. Nije [illegible] ke naročite organizacije prebacivanja [illegible] prvi [illegible] su već na Igmanu. Tu sam prvi put počeo razmišljati o obuci vojske. U Trnovu bio nam je veza Edo [illegible]. [illegible] li smo u selu [illegible] krenuli [illegible] nskoj Jabuci, preko Delijaša i Grepka. [illegible] Grepka [illegible] sa jednom grupom koja je išla u suprotnom pravcu i tu sam vidio Mustafu Sabanovića. Veliki dio puta išli smo pješice.

● **U poređenju sa slovenačkom organizacijom, kako smo mi bili organizirani na početku rata, posebno u i oko Goražda.**

IMAMOVIĆ: Na ovom prostoru sva srpska propaganda bila je usmjerena na stvaranje straha. Propagandna mašinerija ponavljala je priče o besmislenosti pružanja otpora [illegible] stvarala utisak da oni samo trebaju da se pronađu i da neće biti genocida, niti velikih [illegible] škoda. S druge strane, ljude je trebalo ohrabriti [illegible] [illegible] Trebalo mu je, zato, uliti samopouzdanje i uvjeriti ga da ima šansi i da ima smisla boriti se. Taj utisak [illegible] se [illegible] da branimo sebe [illegible] svoju državu. To je bilo izuzetno teško sve do prvog našeg uspjeha. Ipak [illegible] pećaj da se samoostvarivamo [illegible] dan naše pobjede. Tada sam shvatio i bio siguran da iz ovog rata ne možemo [illegible] drukčije nego kao pobjednici.

Jezgro Prve drinske brigade čimili su momci koji su se već dokazali u prvim borbama protiv četnika, a stvar koju treba istaći jeste da se nismo samo branili, već smo svakodnevno napadali i duboko u neprijateljskoj pozadini, tako da se neprijatelj i dvadesetak kilometara iza prvih linija nije osjećao sigurnim

● **Vaša brigada ima, možda, najdužu liniju odbrane u BiH i nalazi se između dva četnička korpusa; i sami četnici proglasili su je za jedno od najtežih ratišta. U čemu se taj dio ratišta razlikuje od onih u koja ste Vi upadali?**

IMAMOVIĆ: Kompletna linija brigade je [illegible] Foča i Pale [illegible]. Međutim, posebno treba istaći sam način formiranja brigade i uopće jedinica na goraždanskom prostoru. Jezgro Prve drinske brigade činili su momci koji su se već dokazali u prvim borbama protiv četnika, a stvar koju treba istaći jeste da se nismo samo branili, već smo svakodnevno napadali i duboko u neprijateljskoj pozadini [illegible] da se neprijatelj i dvadesetak kilometara iza prvih linija nije osjećao sigurnim. Prisiljavali smo ih time da razmišljaju kako [illegible] [illegible] a strojа veći broj njihovih vojnika, te zarobljavali naoružanje koje nam je bilo dragocjeno. Već krajem ljeta 1992. imali smo dobar plijen na Prejucu [illegible] dobar broj momaka sa [illegible] na desnoj obali Drine [illegible]. Oni su zaslužni za velike četničke gubitke na [illegible] prostorima. Stoga se četnici [illegible] ne smiju zanositi da će u konačnom rješenju Foča biti njihova.

● **U vezi s tim, neminovno pitanje iz Goražda je odnos prema, uvjetno rečeno, perifernim ratištima. Šta Vi mislite, o tom odnosu?**

IMAMOVIĆ: Mislim prvo da činimo sve [illegible], ali ne smijemo zaboraviti činjenicu da smo u rat ušli bez vojske, da je stvaramo u izuzetno teškim uvjetima [illegible] zato da samo kritiziramo [illegible] iznosimo slabosti, već sam za to da ističemo uspjehe i rezultate koje smo postigli [illegible] postižemo, a oni su zapaženi. Mislim da ono što je pokazala naša pješadija, imajući u vidu uvjete, ne može pokazati nije-

BJELAŠNICA: Zaim Imamović (desno) sa Zaimom Baševićem planira akciju

dna armija u svijetu, ali mi moramo raditi na jačanju ugleda vojnika, borca ... jedini spas. Stranju se uvjeti da se pruži pomoć i borcima i narodu Goražda. Jer, oni to zaslužuju s obzirom na to šta su sve učinili i s obzirom na riješenost da to i dalje čine.

● **Očekujete li brza poboljšanja i promjene?**

IMAMOVIĆ: Sigurno, vrlo brzo će doći do poboljšanja i mi ćemo naše želje i htijenja pretvoriti u rezultate vrlo konkretne. Mislim da priče o procentima od 51 ili 58 odsto nemaju nikakvog značaja. Ne vidim da je moguće takvo rješenje. U ovoj fazi oni su spremni "dati" samo one teritorije koje su već pod našom kontrolom. Ali, u krajnjem slučaju, ništa drugo nisu spremni uraditi. Oni to nikada ozbiljno nisu ni nudili. Međutim, takvim nastupom žele stvoriti osjećaj da ne moramo oslobađati, jer će nam oni to sada dati. S tim se uopšte ne treba zanositi.

● **Izlazili ste više puta iz Goražda. Kako Goražde izgleda iz Zagreba ili Splita, recimo?**

IMAMOVIĆ: Veličanstveno. Van Bosne malo koji borci su cijenjeni kao goraždanski. I to s pravom.

● **Bili ste, i još ste jedan od najvatrenijih zagovornika deblokade ovih prostora. Zbog čega Goražde do danas nije deblokirano?**

IMAMOVIĆ: Zagovornik sam deblokade iz želje da uvjeti života u ovom gradu budu promijenjeni, iz želje da i ovdje djeca jedu čokoladu i da im život bude podnošljiviji. Svoju u toj djeci prepoznaje sinove koji su sa majkom ostali u Sarajevu i sjećajem se ... iz ... Grabavice. Druga želja je stvaranja ovog prostora sa ostalom slobodnom teritorijom i želja da goraždanski borci ... zajedno sa borcima Brčkog, Gradačca, Olova, Sarajeva i na drugim terenima pokažu šta znaju. Ja sam siguran da će taj dan doći. U samom pokušaju deblokade bili smo vrlo blizu uspjeha u decembru 1992. i to je bila naša velika čast. Glavni razlog što je nismo ostvarili je u nedostatku zajedničkog djelovanja. Imajući u vidu da smo bili u potpunom okruženju, pokazali smo zadivljujuću snagu.

● **Prilično dug period niste bili ovdje. Između ostalog, i u vrijeme najveće ofanzive u 1993. godini. Kako ste do doživljavali s druge strane?**

IMAMOVIĆ: Moram vam reći da je daleko teže biti s druge strane i preživljavati ono što se dešavalo u toj ofanzivi. Čovjek suosjeća, strepi, nada se lijepim vijestima.

● **Svjedok ste pada Igmana, Trnova, Bjelašnice, da li je moralo biti baš tako?**

IMAMOVIĆ: To je stvar kompletne analize i zaključaka nakon nje, a posebno korištenje iskustava da se eventualne slabosti otklone i da se ne ponavljaju. Ipak, za analize će biti vremena nakon rata i tek će ih tada biti moguće napraviti. S naše strane i tada je bilo momaka koji su sve činili da se to ne desi. Posebno teško pale su mi pogibije momaka iz Fočanske brigade koji su, ovdje ... na padinama Igmana dali živote. Među njima je bio i komandant bataljona Dževad Hamzić, divan momak, koji se ... svoje žene i sina Avde i uspio izgovoriti ... im da ih puno voli. U lijepom sjećanju ostao mi je i Munib Kotjen... Mnogi su od njih dvojica, ni njihovi suborci ... zaslužili osude kako se nisu hrabro borili. Želim reći da su u toj bici dali mnogo.

Na ovom prostoru sva srpska propaganda bila je usmjerena na razvijanje straha. Propagandna mašinerija ponavljala je priče o besmislenosti pružanja otpora i stvarala utisak da oni samo treba da se prošetaju i da neće biti genocida, niti većih poteškoća. S druge strane, ljude je trebalo ubjeđivati da se brane. Jer, narod nije imao gotovo ništa da se suprotstavi silnoj tehnici. Trebalo mu je, zato, ulititi samopouzdanje i uvjeriti ga da ima šansi i da ima smisla boriti se. Taj smisao nalazio se u činjenici da branimo sebe, svoje živote, svoje porodice, grad i, na kraju, svoju državu

● **Nekoliko mjeseci poslije tih bitaka, u intervjuu u New York Timesu i Sky Newsu, John Mate rekao je da imamo veliku slobodnu teritoriju, ali da ćemo ga izgubiti. Da li je tada uvodničar baratao nekim podacima koji su nama bili nedostupni? Koliko u promjenama na ratištu ima direktnog ili indirektnog utjecaja izvana?**

IMAMOVIĆ: On je te ocjene vjerovatno dao na osnovu poznavanja namjera agresorske strane da u potpunosti ovlada prostorima oko Drine. Ipak, bilo je neočekivano i iznenađujuće da on to tako kaže. Rekao sam mu da on jedno, bukvalno, ne može shvatiti kako mi ne možemo priznati poraz i biti poraženi. S obzirom na to da je to rekao na mjestu gdje su bili uništeni agresorski tenkovi, prag i vozila, rekao sam da ću priznati poraz kad naši tenkovi i oklopna vozila krenu prema ... neprijateljskom položaju i taj agresorski vojnik sa petnaestak metara bombom uništi taj tenk kako su to učinili goraždanski borci u jednoj od najvećih pobjeda naše Armije u operaciji "Krug" augusta 1992. Mišljenja sam da utjecaja izvana ima i da u inostranstvu ... na vrijeme imaju podatke o namjerama agresora. I u posljednjoj ofanzivi imao sam utisak da čekaju da se nešto dogodi, da se uzmu određeni položaji, pa da reagiraju.

● **Spomenuli ste operaciju "Krug". Čini mi se da se o toj bici zna veoma malo, a da se i u samom Goraždu počinje zaboravljati?**

IMAMOVIĆ: To je jedna od najuspješnijih bitaka, ne samo Goražda već kompletne Bosne i Hercegovine. Bitkom za Hranjen naši borci pokazali su da se Bosna može bra-

niti i oslobađati. Izuzetno je uspješno organizirana i izvedena. Odluku o toj bici nosio sam u glavi od maja 1992. godine, kada sam, obilazeći teren, prvi put stao na Crijetež, kotu 1308. S tog mjesta spoznao sam kako krenuti u oslobađanje Goražda. Trebalo je mnogo preduvjeta, a mi [illegible] RB, nigdje ništa [illegible] samo hrabre momke. Puškom se teško [illegible]. Ipak [illegible] je trajala od [illegible] mjeseca do 29. augusta 1992, i završena akcijom naših snaga na Jabučko sedlo, pa [illegible] četnička uporišta preko Površnice, u sami grad. Već tada je oslobođeno oko 150 kvadratnih kilometara teritorija od grada sve do rijeke [illegible]. Zaplijenjeno je 42 topova 37 mm. Nismo mogli povjerovati da je iznad Površnice, na manje od 100 metara, bilo raspoređeno pet "[illegible]". Cijevi su bile uperene prema [illegible]. I, tad nam je bilo jasno kako se [illegible]. Posebno je bilo jasno da je naš narod [illegible] hrabrost u želji tom da ostane u gradu koji se sa tog mjesta mogao gađati, a narod je [illegible] živio. Nisu nas podijeli [illegible] četnika: "Pa zar ovdje ima još živih?" U operaciji "Krug" zarobljeno je petnaest mm. bacača 82 i desetak 120 mm, veliki broj ručnih bacača, topova 20 mm, PAM-ova, pješadijskog naoružanja, granata, oko pola miliona metaka, eksplozivnih sredstava. Posebno me je radovala činjenica da se prije bitke nije mogao napraviti slobodan korak, a sada su se poslije te operacije normalno kretali. Sve se odjednom promijenilo i to je bila najveća nagrada borcima.

● **Nakon tih procjena, neki su divnili da je kraj i pobrili ka [illegible], bio je i neodgovornih izjava da je rat gotov, što je nanijelo prilično štete. Šta sa ove distance možete reći o tome?**

IMAMOVIĆ: To se događalo i to je [illegible], tada su se neki ozbiljno nadali da je kraj blizu. Sama činjenica da je od [illegible] ovoliko vremena i da smo [illegible], do nekog polovremena, demantira ih. Sada, ipak, sve najviše zavisi od nas samih. Svu našu snagu, energiju i, posebno, pamet potrebno je angažirati u izgradnji borbenog morala naših jedinica koje će i dalje biti naša osnovna prevaga [illegible] žene, djeca, borci, treba podrediti [illegible] slobodi [illegible] nama ne treba mir, nama treba sloboda.

● **Uporedite Goražde 1992. i Goražde 1994 u kontekstu tih razmišljanja?**

IMAMOVIĆ: Goražde je [illegible] 1994. svake godine grad u kome se [illegible] dostojanstva, pa i ljubavi prema svom gradu. Zato je ovaj grad-heroj i zato će ostati grad-heroj. Nepokoren, nepokolebljiv. Usuđujem se [illegible] sa Alamom i Itakom iz 1936. kada se [illegible]. Ovdje su mi spremni izginuti, radije nego ostaviti Drinu i Goražde [illegible].

● **Stoji li, onda, teza da Goražde ni u posljednjoj četničkoj ofanzivi vojnički nije poraženo i da, i pored gubitaka velikog dijela slobodnog teritorija, ono za agresora nije bezopasno?**

IMAMOVIĆ: Ta teza da Goražde nije vojnički poraženo, stoji. Osnovni cilj agresora jeste stvoriti ovdje bespersepktivnost i želju da ljudi odu odavde. U tome nisu uspjeli. Ne kažem da gubitak teritorija ne znači ništa, ali u poređenju s [illegible] on je nebitan. Mnogo [illegible] dijelovima ratišta jer su [illegible] tolikih ofanziva na Goražde. Ofanziva ovdje nikad nije ni prestajala i neće prestati sve dok ne prisilimo agresora da odustane od ideje "Velike Srbije". Dok god Drina teče, a Goraždani i [illegible] u njenoj ljepoti [illegible] želju da se za nju bore.

● **Čini li Vam se da će kraj te borbe biti upravo negdje na ovim drinskim prostorima?**

IMAMOVIĆ: [illegible] da ne može [illegible] agresora natjera da odustane od svojih nakana. Zato, mnogima koji su rođeni na Drini i koji [illegible]. Neka se vrate svojoj ljubavi.

● **Ovdje ima mnogo hrabrih momaka, mnogo izuzetnih boraca?**

IMAMOVIĆ: Malo gdje borci imaju toliko [illegible] komandira. Veliko zadovoljstvo [illegible] zajedno s njima. Ferid Bu[illegible], Nenad [illegible] fočanska elita [illegible] iz Prve višegradske i ostalih brigada [illegible] koji su spremni da se bore i da ratuju. Mnogo me je pogodila pogibija komandanta bataljona Hasana T[illegible] Musa Odžak, na liječenju u [illegible]. Pamtim i mnoge hrabre [illegible] koji su poginuli. Ne može se zaboraviti Rasim [illegible], Edin Prljača, Nedžad Sakić, Himzo Sablja. Žao mi je i Jasa Islamovića i Taiba Buljubašića, Alije Prazine. Jedno je ipak sigurno [illegible] momci sa Drine neće razočarati. I dalje će [illegible] za divljenje. Ponovo će se slušati [illegible] Bosne [illegible] pobjedama, kao što se oni sada raduju uspjesima boraca Drugog, Trećeg i Sedmog korpusa.

2[illegible]. juli 1994., *Ljiljan*

Asim KORIČIĆ, komandant 37. muslimanske lahke brigade, iz sastava Sedmog korpusa ABiH

● **Kako je nastala 37. muslimanska lahka brigada 7. korpusa?**

KORIČIĆ: Nastala je u kontinuitetu formiranja jedinica 7. korpusa Armije RBiH koje je počelo prije više od godinu dana. Bile su 7. [illegible] 27. i, na kraju, 37. novoformirana je brigada.

● **Šta je sa Sedmom muslimanskom?**

KORIČIĆ: Mnogi misle da se 7. muslimanska stopila u 37. što nije tačno. Sedma muslimanska ostala je u 3. korpusu, ona je redovna jedinica tog korpusa. Ja sam otišao na drugu dužnost u 7. korpus.

● **Kakav je ustroj 37. muslimanske lahke brigade?**

KORIČIĆ: U etičkom smislu, ustrojena je na islamskim principima. Svi, otprilike, znaju [illegible].

● **Kako se slažete sa 17. krajiškom brigadom, koja je zasnovana na drukčijim principima od Vaših?**

KORIČIĆ: Sedma muslimanska i 17. krajiška [illegible] su bile u istom korpusu i [illegible] da sam dobar prijatelj sa komandantom 17. slavne krajiške gospodinom Fikretom Ćuskićem, mi smo se udružili (7. i 17.) u operativnu grupu. Poslije su nam [illegible] neke brigade. Tako se je začela mnoga historijska

Mora biti koordinacije između 5. i 7. korpusa Armije RBiH. Oni imaju tendenciju spajanja. To mora biti jasno svima, čak i neprijatelju, a posebno svakom Krajišniku, ponaosob. Rekao bih da su 5. i 7. korpus dva brata koji moraju doći kući

zbivanja s našom Armijom u tom dijelu BiH pa i šire po Republici. Što se tiče vojne saradnje i izvršavanja borbenih zadataka, nikada nismo imali međusobnih nesporazuma.

● **Koji je Vaš operativni djelokrug?**

KORIČIĆ: Onaj koji naređenjem izda Komanda Korpusa, a poznata je zona odgovornosti korpusa. To ovisi i od Štaba Vrhovne komande u Sarajevu i mi možemo biti prebačeni na bilo koji dio teritorija RBiH.

● **Šta je sa Vlašićem, koje su najnovije informacije s tog terena?**

KORIČIĆ: Znate da je krajem aprila neprijatelj izvršio silovit napad na Vlašić sa sje

MI NIKADA NEĆEMO SRUŠITI CRKVU!

Moj borac ne smije biti pijan i takav ići na zadatak, ne smije lagati, ustuknuti u borbi, ne smije ubiti dijete neprijatelja, jer bi bio odmah strijeljan, a to mu ni vjera ne dozvoljava. Mi nikada nećemo srušiti crkvu ili bogomolju. Sedma muslimanska bila je u Varešu, pa neka kažu fali li tamošnjoj crkvi išta

[illegible] strane. [illegible] je [illegible] 7. korpusa. Uspjeli smo zaustaviti napredovanje neprijatelja, [illegible] ne samo zaustaviti već postepenim [illegible] krenuti u protunapad i nametnuti širok front od [illegible] kilometara, koji [illegible] blizu Krajine [illegible] prema Vlašiću, tako da ne vjerujem da Karadžićeva [illegible] [illegible] padinama. Prošlo je [illegible] od [illegible] [illegible].

● **Šta bi za nas značilo zauzimanje Vlašića?**

KORIĆIĆ: [illegible] 90 kvadratnih kilometara, pa ako se tome [illegible] pitate? Vlašić [illegible] Bosne [illegible] srž središnje Bosne. Ko ovlada [illegible] spušta se na sve strane Bosne. [illegible] prema Kotor-Varošu, Teslicu, desno [illegible] Zenici, Zavidovićima, na drugoj strani je Travnik, zatim zapadno prema Jajcu, Skender Vakufu.

● **Krajišnici su, preko Vlašića, krenuli kući. Mogu li ovuda stići do svojih kuća.**

KORIĆIĆ: Krajišnicima, za [illegible] Vlašić predstavlja vrlo bitnu prepreku. Kad [illegible] imamo mogućnost za direktno spuštanje prema Jajcu, Skenderu [illegible] Banjoj Luci. To je bitno za [illegible] državu općenito. Mi, ako Bog da, moramo [illegible] put preći, [illegible].

● **Mnogi Krajišnici misle da bi preko Bosanske Krupe lakše i brže došli kući.**

KORIĆIĆ: Mora biti koordinacije između 5. i 7. korpusa Armije RBiH. [illegible] čak i neprijatelju, a posebno svakom Krajišniku, ponaosob. Rekao bih da su 5. [illegible] korpus dva brata koji moraju doći kući.

● **Za koliko vremena 17. krajiška i 37. muslimanska mogu zauzeti Veliku Kladušu.**

KORIĆIĆ: Teško je odgovoriti [illegible] jer ne poznajem pojedinosti [illegible]. To je teško, zato što su Bošnjaci na suprotnoj [illegible]

● **Kako bi Vi, zapravo, riješili pitanje Velike Kladuše**

KORIĆIĆ: [illegible] granica pod [illegible]

● **Kakav je moral vojnika 7. korpusa, 17. krajiške i 37. muslimanske u Travniku?**

KORIĆIĆ: [illegible]

● **Šta Vam je još potrebno, kakav vid podrške, da bi takav moral kontinuirano trajao**

KORIĆIĆ: U našim borbenim djelovanjima [illegible] Bošnjaci [illegible]

● **Šta za Vas znači teritorij kojeg oslobađate?**

KORIĆIĆ: Da bi jedna država zbilja mogla biti državom i da može sebe tako nazvati mora imati određeni teritorij. Mi tačno [illegible] shvaćamo granice naše države. Prema [illegible] teritorij na kojem će slobodno živjeti Bošnjaci.

● **Kako vratiti Bošnjake, pogotovo Krajišnike kojih veoma mnogo, čini nam se i ponajviše, ima po svijetu? Daleko manji broj njih uključen je u borbene redove?**

KORIĆIĆ: To je dobro pitanje. Karta [illegible] potrebno je vratiti ljude, nekadašnje stanovnike [illegible]

znači neka zakonska mogućnost za stav [illegible] tih ljudi. Naš narod s područja koja [illegible] damo ili koja su na putu da se uskoro oslobode, morao bi shvatiti da se treba i mora vratiti svojoj kući i svom narodu. Ukratko, narod mora prihvatiti nas vojnike, odnosno vojsku.

● **Bili ste u nekim zapadnoevropskim zemljama. Ima li razlike između Bošnjaka koji su privremeno tamo i onih dolje u Bosni kada je riječ o osjećanjima prema zavičaju, kućnom pragu, domovini?**

KORIĆIĆ: Često sam isticao da, ukoliko [illegible] ljudi po svijetu još izvjestan period ostane izvan svoje domovine, kada se budu vraćali, primijetit će ogromne razlike i promjene i bit će im teško snaći se i ponovno uklopiti u život u njemu. Ovaj naš bosanski. Podvlačim da se naš narod u Bosni, općenito, dosta preobrazio i promijenio, i to u pozitivnom smislu. Jednostavno, to su ljudi za koje postoje samo dvije mogućnosti: život u slobodi, pogibija za slobodu svoje domovine. M[illegible] [illegible] dati prevariti. Važnija [illegible] naših Bošnjaka po svijetu, vjerno data, nego cjelokupna pomoć "civiliziranog Zapada". Hvala Bogu, naš narod se u moralnom smislu, nacionalnoj svijesti, kulturnoj pripadnosti, veoma promijenio i sada zna na čemu je i gdje pripada.

● **Smatrate li da je naš čovjek na Zapadu počeo gubiti svoj islamski identitet?**

KORIĆIĆ: Nakon [illegible] Bogu vremena, izbivajući iz Bosne. Tokom svog kratkog boravka u Zapadnoj Evropi, među našim ljudima, primijetio sam da se veliki broj njih adaptiva od

Da bi jedna država zbilja mogla biti državom i da može sebe tako nazvati, mora imati određeni teritorij. Mi tačno i precizno shvatamo granice naše države

svojeg izvornog, islamskog identiteta prihvaćajući neke zapadnjačke manire ponašanja, odnosno, prihvaćajući ništa. Pitat ćete, šta to znači prihvatanje ničega? Vidite, ako jedan naš čovjek, naprimjer, u Hamburgu ili K[illegible] ne zna koja je, šta mu je država, koja mu je nacija, Bog, vjera, jezik, šta mu je kultura, taj ne pripada nama, ali, istovremeno, ako on ne pripada nama, on ne pripada nikome i on nema ništa. Svima smo jasno rekli, u cijelom svijetu govorimo, da naš Bog je Allah dž.š., naša vjera je islam, jezik nam je bosanski, naša kultura je bosanskomuslimanska, država i teritorija – Bosna i Hercegovina i da smo mi – Bošnjaci! Sve ovo mora biti jasno, prvenstveno svima nama ponaosob. I onome u Njemačkoj, u Parizu, Australiji itd. To su naše odrednice i od njih nikada nećemo odstupiti ni za dunjaluk, bez obzira na sva cijepanja karata [illegible] planove. Onim Bošnjacima kojima to ne odgovara, neka to [illegible] usmeno ili pismeno, kažu i neka sebi traže drugu zemlju, a mi ćemo za ovu, ako treba, i

Svima smo jasno rekli, u cijelom svijetu govorimo, da naš Bog je Allah dž.š., naša vjera je islam, jezik nam je bosanski, naša kultura je bosanskomuslimanska, država i teritorija Bosna i Hercegovina i da smo mi – Bošnjaci! Sve ovo mora biti jasno, prvenstveno svima nama ponaosob. I onome u Njemačkoj, u Parizu, Australiji

umrijeti. Pozivam one što Bosnu nose u srcu da nam se što prije priključe. Mnogi od nas sebe [illegible] [illegible] za pušku. Znamo da u četničkim terorima najviše ima starac i gotovo bez nedužnog ruha u glavi. Kada takve vidimo, skoro se i pokajemo što smo uopće pucali na njih. Naprotiv, u islamu nema pećnje. Ti moraš klanjati i u 65. [illegible] [illegible] [illegible] domovina [illegible] dra od [illegible].

● **Za koju se Bosnu Vi borite**

KORIĆIĆ: Za svjetsku Bosnu.

● **Šta to podrazumijeva?**

KORIĆIĆ: [illegible] podrazumijeva da svaki Bošnjak mora imati visoko izgrađenu svijest državnosti BiH, o njenoj [illegible] [illegible] korpusa [illegible] [illegible] dijelu BiH [illegible] i izvršavati zadatke. Zatim, svijest o vlastitoj kulturi, tradiciji, vjeri itd. Želim kod svojih [illegible] visoku islamsku svijest. Moj borac ne smije biti pijan i takav ići na zadatak, ne smije lagati, ubijati u borbi, ne smije ubiti dijete neprijatelja jer bi [illegible] je [illegible], a to mu ni vjera ne dozvoljava. Mi nikada nećemo srušiti crkvu ili bogomolju. Sedma muslimanska bila je u Varešu, pa neka kaže fali li ijedna crkvica.

● **Šta biste poručili Bošnjacima u cijelom dunjaluku, pogotovo Krajišnicima?**

KORIĆIĆ: Da zavrnu rukave i da se vraćaju svome zavičaju kako [illegible] rame uz rame oslobodili naše gradove. Zapamtite: Bosnu [illegible], i dijelit, samo naši borci [illegible] [illegible] više. Borci su narasli u multikulturalne Bosne.

3. august 1994., *Ljiljan*

Hazim ŠADIĆ, komandant 2. korpusa ABiH

Brigadni general Hazim Šadić od početka agresije na BiH obavlja najviše dužnosti u tuzlanskom korpusu Armije BiH. Prvo u Okružnom štabu gdje je bio načelnik, a potom u 2. korpusu smjenom Željka Kneza, postavljen je za komandanta [illegible] po opremljenosti, ljudstvu i tehnici najjačeg korpusa bosanske vojske.

● **Gospodine generale, Drugi korpus Armije BiH kontinuirano prate najteže borbe u odbrani slobodnih teritorija naše zemlje od početka agresije. Sljepi uspjesi jedinica i operativnih sastava 2. korpusa i teške borbe koje su vodili naši borci u odbrani novozaposjednutih teritorija, potvrdili su snagu Korpusa kojim Vi komandujete kao dobrom dijelu temelja bosanske Armije. Vijenac, Greda, Donja Brka, Vis i uspjesi na Vozućoj posljednji su u nizu uspjeha 2. korpusa. Kako ocjenjujete ove uspješno izvedene ofanzivne akcije i kakvo je trenutno stanje na ratištima u zoni**

Linije su čvrste i ukupna situacija u zoni odgovornosti 2. korpusa je stabilna. Ovaj period koristimo za promjene formacija. Formiramo manevarske jedinice koje će biti sposobne za borbena djelovanja na više pravaca. Za najviše mjesec dana imat ćemo nekoliko brigada koje će se moći angažirati na više pravaca i tek tada ćemo biti spremni izvoditi i složenije operacije u oslobađanju okupiranih teritorija

odgovornosti 2. korpusa ABiH?

ŠADIĆ: Početkom implementacije Vašingtonskog dogovora i poboljšanja logističke podrške 2. korpusa, mi smo sačinili plan ako [illegible] zadaća na tom planu bila nam je da se iz jedne opće defanzive pređe u ofanzivna djelovanja i oslobađanje privremeno zaposjednutih teritorija. Znajući da je dužina rašta koju pokriva 2. korpus oko 670 kilometara, nismo se odlučili na operaciju većih razmjera na jednom pravcu, nego smo donijeli odluku da izvodimo borbe na više pravaca radi razvlačenja agresora i oslobađanja teritorija po dijelovima. To se pokazalo ispravnim, jer smo na svim pravcima naših udara imali uspjeha. Poseban je kvalitet imalo oslobađanje Vijenca, gdje je oslobođen ogroman teritorij, a sam objekat ima velik

SVE NAŠE JEDINICE IMAJU MANEVARSKE SPOSOBNOSTI

Sve jedinice su uvezane u jedinstven sistem veza i rukovođenja. Korpus može manevrirati sa svim jedinicama s jednog prostora na drugi, tako da više nemamo onih tzv. domobranskih jedinica; one su sve, praktično, manevarske i mogu se upotrebljavati za sve borbene zadatke

[illegible] rada Tvornice sode u Lukavcu, te za rad ovih rudnika u Banovićima i Lukavcu itd., uz strateški značaj stvaranja osnovice za daljnja djelovanja u oslobađanju [illegible] Krivaje, prema Zavidovićima. Poslije je [illegible] Gredа, pa Brka, Vis, pa uspjeh ispod Visa prema Vozućoj, u sudjelovanju sa 3. korpusom. Sa zadovoljstvom mogu reći, uspjeh za uspjehom. [illegible] značajnija ofanzivna djelovanja, mada agresor svakodnevno granatira, posebno dijelove [illegible] i Brke, pokušavajući i pješačke prodore. Međutim, linije su čvrste i ukupna situacija u zoni odgovornosti [illegible] korpusa je stabilna. Ovaj period [illegible] formiranja. Formiramo manevarske jedinice za najviše mjesec dana imat ćemo nekoliko brigada koje će se moći angažirati na više pravaca i tek tada ćemo biti spremni uvoditi i složenije operacije u oslobađanju okupiranih teritorija.

● **Komandujete Korpusom koji brani najveći slobodni teritorij u Republici. Uspijevali ste to zahvaljujući, u prvom redu, brojnosti i opremljenosti Vaših ubojitih jedinica. Kako je komandovati s 29 brigada i više od 80.000 boraca?**

ŠADIĆ: S obzirom na uvjete u kojima smo krenuli u odbranu naše zemlje bez ikakve organizirane logističke podrške, formiranje jedinica bilo više je spontano, zavisno od snalažljivosti općine – vrlo teško. No, s vremenom [illegible] podršku, koja je [illegible] okruga, tako [illegible] imaju, otprilike, [illegible] hranu, pakete, te ono što je za nas vojnike vrlo bitno. Mi [illegible] preuzima [illegible] stabiljevanje jedinica MUP-om, tako da [illegible] sve komandovati Korpusom, nego u uvjetima kada smo se [illegible] ovako je razvijen i sistem rukovođenja i komandovanja. Danas, na nivou Korpusa imamo potpuno ugrađen ovaj sistem. Sve jedinice uvezane su u jedinstven sistem veza i rukovođenja. Korpus može manevrirati sa svim jedinicama s jednog prostora na drugi, tako da više nemamo onih tzv. domobranskih jedinica; one su sve, praktično, manevarske i mogu se upotrebljavati za sve borbene zadatke.

● **Podrinjci često ističu kako gubitak veze s podrinjskim enklavama iz vremena legendarnog rahmetli kapetana Hajre ide na grijeh 2. korpusa. Gospodine generale, recite armiji podrinjskih muhadžira u zemlji i inozemstvu zašto 2. korpus nije više pažnje posvetio odbrani Podrinja, iz kojeg se i danas traže samo odmorne jedinice koje će držati ono što borci Podrinja oslobode?**

ŠADIĆ: Nama u Komandi Korpusa i [illegible] zbog toga što [illegible] spajanje slobodnog teritorija tuzlanske regije sa slobodnim teritorijem Podrinja. [illegible] Ja moram reći da smo [illegible] 1. [illegible] jedinica [illegible] tuzlanske [illegible] bio oslobođen [illegible] taktičke grupe na čelu s Muhamedom [illegible] koja bi krenula u oslobađanje Zvornika, što se može vidjeti iz naših početnih planova da je glavni cilj bio izlazak na Drinu. Međutim, [illegible] do nekog nepredviđenog [illegible] pao je Bosanski Brod. [illegible] koncentracije četničkih snaga na Gradačac, komanda tadašnjeg Okružnog štaba donosi odluku da se obustave daljnja djelovanja prema Zvorniku i da se 1. tuzlanska brigada [illegible] za odbranu Gradačca. Da nije tada [illegible] Gradačac bi vrlo brzo pao. [illegible] je da je ofanziva na ovaj grad trajala oko pet mjeseci. Agresor je upotrijebio svo naoružanje iz arsenala bivše JNA, izuzev brodova i podmornica, da bi zauzeo ovaj grad. Mi smo cijenili da, ako padne Gradačac, pada cijela Posavina [illegible] koju je držala 108. brigada Brčkog, 208. [illegible] Potom Gradina [illegible] [illegible] pravca Srebrenica prema Tuzli. [illegible] donijeli odluku, pošto je Gradačac bio solidno pripremljen i fortifikacijski uređen, da se Gradačac mora odbraniti po svaku cijenu i sve živo dali smo na odbranu ovog grada. Čak su i jedinice iz Olova i [illegible] na opsnovu Gradačcu. Gradačac je odbranjen, odbranjena je Posavina i stvoreni uvjeti za djelovanja ka Savi, odnosno za prekidanje koridora, a, također, formiranjem ovih manevarskih [illegible] uvjete i za oslobađanje teritorija prema Drini. Tada je bilo [illegible] odluku da li ići prema Drini ili braniti Gradačac. [illegible] snaga Armija, kao što je danas imamo, [illegible] korpus će [illegible]

● **Ovdje se s ponosom ističe zajednička borba Bošnjaka s Hrvatima, gdje, osim ustaške politike vrećkog HVO-a, koja je uspješno neutralizirana, međusobnih sukoba nije bilo. Bilo je, ipak, vrlo zapaljivih momenata, npr. Husino i Posavina. Sukob je izbjegnut, i onda kad ste morali intervenirati, kao u slučaju Vareša, prije samog napada konsultirali ste političke i vjerske strukture oba naroda. Akcija je skoro hirurški urađena. Kako danas gledate na ovaj najteži period za ABiH i kakvi su danas odnosi ova dva naroda u Vašoj zoni odgovornosti?**

ŠADIĆ: Mi smo od početka [illegible] postojanje HVO-a, ali da te jedinice budu pod kontrolom 2. korpusa. Čini mi se da je to bilo odlučujuće. Nije bilo dvojnog [illegible] komandovanju. Ipak, bilo je [illegible] da se i ovdje napravi incident, kako su [illegible] pokušavali iz pojedinih struktura HDZ-a. Ja imam praksu da, u trenucima kad procijenim neke opasnosti, sazovem više ljudi da se s njima [illegible] njihovih prijedloga i mišljenja donesem odluku. Kad su se neke stvari počele dešavati [illegible] sam pozvao predsjednika Selima Bešlagića i njegove saradnike, sugerirao im da obidu sva sela s hrvatskim življem [illegible] da im Bosna [illegible] ali da 2. korpus [illegible] u odlučivanju svih [illegible] pravne s onaama. Posljednji su pokušaji bili u [illegible] Izbor je [illegible] što jedan dio somnoposobnih pripadnika hrvatskog naroda [illegible] Armiju BiH već su [illegible] 115. brigade HVO koja je ukinuta mnogo ranije. Mi u 2. korpusu rekli smo [illegible] afirmiranja 115. brigade jer je [illegible] rana odluka HDZ-a, a ne Komande [illegible] rpusa i donijeli smo zajedničku odluku [illegible] pripadnici hrvatskog naroda koji ne žele u Armiju BiH moraju odazvati pozivima, ali ce [illegible] 108. hrvatske brigade na [illegible] Posavine, i to sada teče najpješno. [illegible] predsjednik [illegible] deracije Krešimir Zubak i potpredsjednik Ganić, sada je sve u redu.

● **Ima zamjerki na preasustupljenosti hrvatskih kadrova u Komandi Korpusa. Načelnik Vam je Anđelko Makar, moralista Dragan Kovačević, a donedavno šef vojne sigurnosti bio je Anto Pranjić. Kako objašnjavate poseban mjesto moralište Dragana Kovačevića, koji je katolik, u korpusu u kojem je 94 odsto Bošnjaka?**

ŠADIĆ: Svi ovi kadrovi su tu uglavnom od početka rata. Na moj prijedlog, za komandanta tadašnjeg Okružnog štaba, iz određenih razloga, izabran je Željko Knez. Anto Pranjić je zamijenjen Mehmedom Žilićem. Anđelko Makar je oficir koji je proživjela svak [illegible] i on mi je najbolji saradnik, bez kog [illegible] vrlo teško mogao obavljati ovu dužnost. [illegible] pomjeranju nekih [illegible] pomjeranja Dragana Kovačevića [illegible] napredovanje zamjeniti [illegible] Salih Kaselović, za kojeg je otišao prijedlog u Vrhovnu komandu.

● **Ovdje se može čuti i to da 2. korpus odslikava političke opcije tuzlanskih ljevičara, koji su na vlasti u samome gradu. Ima li mjesta ovakvim tvrdnjama, s obzirom na opasnosti politizacije vojske. Nema li ipak previše Selima Bešlagića na jutarnjim kahvama kod Vas? I jutros je bio, te smo morali pola sahata duže čekati.**

ŠADIĆ: [illegible] kahvu. Mi smo [illegible] izabran u ime Vlade u Koordinacionom [illegible] čini mi se, regije, i bio je zajedno s Komandom Korpusa, imao je tu kancelariju itd. [illegible] su te navike da popije s nama kahvu, ali samo do sedam ujutro, a poslije samo ako [illegible] ko da Selimovi dolasci ovdje nemaju nikakvih političkih konotacija [illegible] reći da ga ja prije rata nisam ni poznavao. Ovom korpusu se od početka prišiva pridjevak "crvenog" korpusa. Međutim, on nije ni "crveni", ni "žuti", ni "zeleni", nego je korpus [illegible]

● **Je li istina da ste član ili simpatizer Bešlagićeve političke partije?**

ŠADIĆ: Ja nisam pristalica nijedne političke opcije. Ja sam vojnik i izvršavam naređenja komandanta Vrhovne komande, predsjednika Izetbegovića.

● **Političkи se manipulira inicijativom za stvaranje srpskog oslobodilačkog bataljona pri 2. korpusu Armije BiH. Zašto baš pri 2. korpusu u Tuzli, s obzirom na to da se više Srba bori u Sarajevu pod zastavom s ljiljanima nego u Tuzli? I Vrhovna komanda odredila se negativno, odakle, zapravo, ova ideja?**

Selim Bešlagić je svako jutro ovdje na kahvi. Mi smo počeli zajedno; on je bio izabran u ime Vlade u Koordinacioni odbor, čini mi se, regije, i bio je zajedno s Komandom Korpusa, imao je tu kancelariju itd. Ostale su te navike da popije s nama kahvu, ali samo do sedam ujutro

ŠADIĆ: [illegible] vijeća i to ne treba [illegible] Međutim, za to trebaju [illegible]

● **Specijalna jedinica 2. korpusa "Balta" nedavno je izvela brutalan obračun s borcima 1. podrinjske muslimanske brigade nakon pada linije na kladanjskom ratištu. *Ljiljan* o ovome nije pisao do sada; šta se, zapravo, zbilo.**

ŠADIĆ: Naša specijalna jedinica "Balta" dokazala je da je najorganiziranija u Armiji BiH. Priznali su to i predsjednik Izetbegović i komandant Delić. [illegible] jedinika komandanta [illegible] dana pritvora. "Balte" više neće biti upotrebljavane u takvim akcijama, jer je to protivteroristička jedinica, izuzetno dobro obučena i fizički pripremljena i obavljat će poslove za koje je i namijenjena. Vrhovna komanda i sam predsjednik Izetbegović traže [illegible] da se provede [illegible] misli da je sve previše ispolitizirano.

● **Znate borce i jedinice iz Korpusa kojim komandujete. Koji su, prema Vašem mišljenju, najbolji borci i jedinice 2. korpusa, koje biste Vi naročito istakli.**

ŠADIĆ: [illegible] brigada Brčkog, 107. viteška, koje su podnijele veliki teret, kao i brigada "Hajrudin Mešić" 206. zvornička. Međutim [illegible] da je 210. brigada iz Živinica [illegible] brigadu koja je prošla sva ratišta, nikad nije izgubila svoju odgovornost. Vjerovatno je među prvim u Armiji Bosne i Hercegovine [illegible] koja je manevarska, a dva puta je upotrebljavana van zone 2. korpusa. [illegible] Živiničke [illegible] pa jedinice koje daju ton ostalim u akcijama koje izvodimo.

● **Uspjesi na Vijencu, Gredi, Brki, Visu, Vozuci - najavili su nezadrživ oslobodilački pohod jedinica bosanske Armije. Gospodine generale, kada će najjači korpus Bosanske armije na Drinu i Savu.**

ŠADIĆ: Zavisi, prije svega, od političkog [illegible] epiloga posljednjeg [illegible] Mi [illegible] pripreme, racione planove i pripremamo MTS. Kad štab vrhovne komande donese odluku [illegible] koridora ili prema Zvorniku i Drini. Drugi [illegible] BiH [illegible] naše domovine.

● **Bili ste svjedok mevluda, obilježavanja rođenja Muhammeda a.s. u Domu boraca, u organizaciji 2. korpusa. Kakve utiske nosite?**

ŠADIĆ: Bilo je [illegible] Ovo je, mislim, prvi put u Armiji BiH na ovakvom nivou izveden mevlud. Impresioniran sam, i ja i svi [illegible] osjetili smo neku posebnu draž [illegible] proteklih [illegible]

● **Krajišnici su se počeli vraćati u 7. korpus, koji će, ako Bog da, osloboditi Banja Luku i Krajinu. Ovo je prilika da se obratite onima koji su po svijetu, a željeli bi pomoći u oslobađanju BiH ličnim učešćem. Šta im poručujete.**

ŠADIĆ: Neka dođu i Zvorničani i Modričani i Bijeljinci. I drugi, trebaju nam za oslobađanje Podrinja, Modriče i drugih okupiranih područja. Pozivam ih sve da se vrate [illegible] prema kojima će biti preduzimane mjere [illegible] Sve njih čeka i treba ih naša Bosna.

31. august 1994., *Ljiljan*

Naser ORIĆ, komandant odbrane Srebrenice

SREBRENICA NE SMIJE ZAZIMITI U ZABORAVU

Fali brašno. Fale so, šećer, lijekovi. Fali građevinskog materijala. Ide zima, a mnogo je oštećenih kuća koje bi se dale koliko-toliko popraviti i pretvoriti u stambeni prostor, kako bismo zbrinuli izbjeglice, da ljudi opet ne zazime po dašćarama

● S obzirom da se Vaša riječ, zbog totalne odsječenosti, teško može čuti izvan Srebrenice, recite nam, prvo, nešto sasvim lično: kako je biti živa legenda bosanskog odbrambeno-oslobodilačkog rata, kako je biti Naser Orić?

ORIĆ: Ja sam sasvim [illegible] Naser [illegible] ne promijenio. Vjerujem da ima [illegible] prijatelja koji bi mi rekli da se promijenio [illegible] promijenio. Pokušavam ostati kakav sam i bio. Znam da uspjeh nije udarilo u glavu, jer rat [illegible] je završen. Pokušat ću se [illegible] i drugi dio [illegible] prihvatiti se [illegible] specijalnom [illegible] koji se bjesomučno [illegible] [illegible] za ovo vrijeme [illegible] [illegible] ko je i da ostao mnogo prioriteta u [illegible] nase [illegible], a zna se koliko dana [illegible] ne pominjem nista drugo, vidjeli ni kruh.

● Kako se, općenito, osjeća čovjek koji je odbranio Srebrenicu? Da li su ratnici umorni i da li je stanje rata i dalje prisutno na slobodnom teritoriju Srebrenice, koji je sada pod zaštitom Ujedinjenih nacija.

ORIĆ: Oni koji žive u BiH [illegible] najbolje znaju kako se [illegible] me. Ne [illegible] se umorni [illegible] Republike Bosne i Hercegovine [illegible] dan smo borci [illegible] jer znamo šta hoćemo [illegible] pred sobom [illegible] ostale snage.

● Srebrenica je prvo oslobođeno općinsko središte u Bosni i Hercegovini. Izuzimajući specifikum Mostara, Srebrenica je i ostala jedini oslobođeni grad. Kako je bilo to postići i održati?

ORIĆ: Teško je to opisati ukratko. Sam[illegible] Borci i naš narod pristupili su ta[illegible] nepoznatoj u dosadašnjem ratovanju. Taj [illegible] najbolje je osjetio agresor u dosadašnjem toku rata, a ujedno smo pokazali da jedinstvo i slogu našeg naroda ne može niko pob[illegible]

[illegible]

● I Trnovo je bilo oslobođeno...

ORIĆ: Ne mogu se komparirati Srebrenica i Trnovo. Postoji niz [illegible] faktora [illegible] 300 [illegible]

Bez obzira na to koliko se čovjek trudio da upozna genezu odbrambenog rata, nezahvalno je biti prognozer. Ali, znam samo jedno — BiH mora biti jedinstvena i cjelovita u međunarodno priznatim granicama, mora se uključiti u novi međunarodni poredak, ona ne može biti antitijelo evropskog kontinenta

● Da se malo duže zadržimo na samom oslobođenju Srebrenice, u maju 1992. godine

ORIĆ: Mogao bih napisati roman. [illegible]

[illegible] dati. Mo[illegible]

● Ne samo u svjetskoj nego i u našoj javnosti nedovoljno se zna o tome da sve vrijeme rata nije slobodan samo teritorij grada Srebrenice nego da je slobodan i dobar dio općine. O kolikom se teritoriju radi

ORIĆ: Do počet[illegible] Srebrenica. To je predstavljalo jedn[illegible] slobodnog teritorija BiH koja [illegible] za Drinu. Ali, [illegible] više od polovine slobodnog teritorija Srebreničke općine, zajedno s [illegible] Znam, nije slobodno samo gradsko područje [illegible] Ali [illegible] [illegible]

● Da li ste na nekoga posebno ljuti zbog pada Cerske u zimu 1993. godine, čime je četnicima, u njihovoj najvećoj ofanzivi, omogućeno da okupiraju veliki slobodni prostor i stegnu obruč oko Srebrenice?

ORIĆ: U boljim vremenima otvorit ćemo [illegible] i dat će se odgovori na sve nepoznanice. Nema mnogo sada vremena za [illegible] dalje.

● Ipak, interesira me, kako se sjećate Cerske kao uporišta heroizma za druge mjesta kojem je Tuzla morala više pomoći

ORIĆ: P[illegible] Srebrenica [illegible] ostali su mo[illegible]

celu možda sa i po [illegible] tome ćemo kad jedni druge budemo mogli gledati u [illegible]

● **Kako ste se kao komandant osjećali u toj najtežoj mogućoj situaciji u zimu 1993. godine, kada se iscrpljeni narod iz Cerske, Kamenice, Konjević-Polja slio na uže srebreničko područje, a za njim se na Vas sručila četnička armada?**

ORIĆ: To je moj narod. Nakad nisam pre [illegible] na prostoru je narod. Trpili smo. Izdržali smo. Svi nisu mogli dobiti pravi smještaj. Mnogi su [illegible] bez ikakvih uvjeta za život, pogotovo [illegible] koji su zaraza deli. Ja znam da mene ovdje svi gledaju u oči, a one što je u okviru mojih ode [illegible] mog [illegible] sti pokušavam učiniti svima pomoći na pravedan način.

● **Vi ste najkompetentniji svjedok boravka francuskog generala Morillona u Srebrenici' koji dan ranije, on se u Cerskoj ponio kao srpski saveznik, jer je prikrio zločine. Kada se sve sabere i oduzme, koliko je pošteno nastupio u Srebrenici?**

ORIĆ: Morillon je [illegible] najbolje zna da li je to kvalitetn[illegible] On se mora dobro sjećati sta [illegible] Konjević-Polja i u Srebrenici kad smo [illegible]

● **Možda je bizarno (a možda i nije), ali šta je s tom ulicom u Srebrenici koja nosi njegovo ime?**

ORIĆ: Nigdje nije zacrtano, upisano u knjige. Nije zvanično odlučeno o tome. Morillonov trg postoji samo u [illegible]

● **Naš ambasador u UN Sacirbej upozoravao je, početkom te 1993. godine, na mogućnost kanibalizma u tom kraju Bosne.**

ORIĆ: Bilo je u tim teškim trenucima od kojih je najbolje [illegible] te muke i patnje teško mogu [illegible] neka bude prepušteno analitičarima.

● **Jedan Vaš borac, koji je sve to prošao, posvjedočio mi je da je i Srebrenica bila na samoj ivici ljudožderstva i da nas je to što smo muslimani, što nam je vjera islam, spasilo od kanibalizma". Kako Vam je tada bilo i šta je značila hrana iz neba, spuštana padobranima?**

ORIĆ: To je sigurno, tako bilo. Borci su to [illegible] Treba znati kako je ići uz borca koji nema obuće, nema odjeće, nema hrane i na koga kruha [illegible] kad odbijemo napad i dobijemo [illegible] Ja to ne mogu [illegible] samo može doživjeti i [illegible] na svojih vrlina i mahana, zavisno od analitičke interpretacije.

● **Da li je srebrenički kraj prezimio najgore. Kako Vi vidite skoru budućnost Srebrenice i Bosne i Hercegovine? I Srebrenice u Bosni i Hercegovini?**

ORIĆ: Bez obzira na to koliko se čovjek tru[illegible]

[illegible] zavisno je bit [illegible] Ali [illegible] samo je [illegible] uklopiti u novi međunarodni poredak, koja ne može biti antitijelo evropskog kontinenta. Što se tiče specifične situacije u Srebrenici, zavisi će od niza objektivnih faktora. Mi svojski [illegible] računamo na to da ćemo u BiH imati tretman kao ostala mjesta. Ali, uvjeravam vas da će biti [illegible] najbolje. Ne treba se previše sikirati.

● **A dojam o tome da li je Srebrenica najgore pregrmjela.**

ORIĆ: Ne mogu dati pravi odgovor. Ovdje je još prisutan rat. Gine se, iako je Srebrenica od maja prošle godine pod zaštitom UN. Ali, pored granatiranja po rubnim dijelovima slobodnog teritorija, pored snajperskih hitaca, pored upada neprijateljskih diverzantskih grupa, prisutni su i oblici specijalnog rata, daleko opasniji [illegible] od samih [illegible] napada. Pokušava se uticati na psihu našeg naroda.

Ne mogu dati pravi odgovor. Ovdje je još prisutan rat. Gine se, iako je Srebrenica od maja prošle godine pod zaštitom UN. Ali, pored granatiranja po rubnim dijelovima slobodnog teritorija, pored snajperskih hitaca, pored upada neprijateljskih "diverzantskih grupa", prisutni su i oblici specijalnog rata, daleko opasniji i gori od samih oružanih napada. Pokušava se uticati na psihu našeg naroda

● **Kakvo je stanje sa dotokom humanitarne pomoći.**

ORIĆ: [illegible] način svih oprijatelja [illegible] Umanjuje se humanitarna pomoć da bi se time uticalo na moral naroda. Konvoje nam zaustavljaju na Drini, jer je centar UNHCR za pomoć Srebrenici smješten u Beogradu, pa se kola srbijanskih "mjera" preko Palanja slamaju na Srebrenici. Ali, kada se [illegible] pojam "konvoj", onda su [illegible] A na 50.000 stanovnika, koliko [illegible]

● **Šta sve fali**

ORIĆ: [illegible] h kuća koje bi se dale koliko-toliko popraviti, pretvoriti u stambeni prostor, ka[illegible] izbjeglice, da ljudi opet ne za[illegible]

● **Šta bismo mogli pomoći?**

ORIĆ: Dobro bi došlo da u svim sredstvima informiranja apeluje na kompletnu svje[illegible]

● **Da li naš narod u Evropi ima mogućnost, i na koji način, dati pomoć, i kakvu u Srebrenicu?**

ORIĆ: Direktno nije moguće, ali je moguće da nam se pomoć šalje u Tuzlu. Zato što u Tuzli ima mnogo naših; porodica naših šehida, naših teških invalida, naših boraca, a o njima, takoreći, niko ne vodi računa. To veoma utiče na moral naših vojnika, naših invalida. To mi je nešto najgore. I, mi moramo pomoći našim muhadžerinima. Ustvari, ovim tekstom u *Ljiljanu* [illegible] bi se pomoći, ali i tu treba biti dosta opreza.

● **Šta podrazumijevate pod opreznošću u ovom slučaju?**

ORIĆ: Ima dosta zloupotreba. Zloupotrijebljeno je moje ime. Pojavljuju se, po Evropi, ljudi koji se predstavljaju kao moji prijatelji ili kao da su bili sa mnom dogovorili se o prikupljanju pomoći, pa se dešava da ta sredstva prisvajaju, uzimaju sebi. Znači, najbolje bi bilo da se sarađuje sa registrovanim društvenim organizacijama, da one vode akciju pomoći srebreničkim muhadžerinima u Tuzli. Ima dosta naših izbjeglica i u Sloveniji. Oni pate za svojim domovima, ja to razumijem i pridružujem se narodu koji je pobjegao ovdje, u Srebrenicu. Naši borci i njihove porodice mjesta su tog psihičkog stanja. Ali ako se ljudima već može pomoći... Da se ne osjeća ta zapostavljenost.

● **Ovo je jedinstvena prilika našinu izvan Srebrenice, našim muhadžirima po svijetu čuti poruku Nasera Orića: šta ćete im reći.**

ORIĆ: Djeci i ženama, starim i nemoćnim poručujem da ćemo mi osloboditi našu domovinu, i da ćemo je izgraditi kao što je izgrađena Evropa i da će se svi oni, rasuti po svijetu, vratiti na svoje. Ranjenim borcima i invalidima želim brz oporavak i da se osjećaju ugodno iako daleko od kuće. A, onima sposobnima da se vrate u svoju domovinu i daju svoj doprinos [illegible]

● **Prije nego što se zahvalim na ovom intervjuu, želim Vam da savladate sve teškoće koje stoje pred srebreničkim krajem, da se što prije vidimo u Srebrenici i da se u nju komotno može doći kopnom iz ostalih krajeva Bosne i Hercegovine?**

ORIĆ: Hvala. Želim uključenje male više ko[illegible] sa Srebrenicom. A što se tiče susreta, ja bih najvolije da se vidimo sutra. Ali [illegible] od naših pretpostavljenih. Znači, hijerarhija mora postojati, onog momenta kad budem dobio komandu da krenem, vjerujte da sam spreman kao zapeta puška, ja i moji borci, i sigurno ćemo opravdati onu naredbu koju budemo dobili. Bi[illegible] isti ovakvi kakvi smo bili na početku.

● **Na kraju, koji čin imate sada u Armiji BiH?**

ORIĆ: Što se tiče mog zvanja, ja sam dobio, nedavno, čin brigadir Armije Republike Bosne i Hercegovine.

● **Čestitamo!**

ORIĆ: Hvala.

7. septembar 1994., *Ljiljan*

Izet NANIĆ, komandant 505. viteške motorizirane brigade

SLOM NAJVEĆE ČETNIČKE OFANZIVE

Osmog dana četničke ofanzive jedinice 505. viteške brigade pregrupirale su se i izvršile u ranim jutarnjim satima protivnapad. Specifičnost je da je tog dana, istovremeno, i četnička strana donijela odluku da prođe. Pošto smo bili izvukli glavne snage sa linija, mi smo, ne očekujući taj napad, mislili smo da ćemo ih preduhitriti. Potrefilo se da tačno u isto vrijeme, u 5 sati, bude naš i njihov jurišni položaj. Tako da se radilo o minutama i sekundama kako će se okrenuti situacija. U jednom momentu uhvatili smo ih na vezama kako nas navodno oni imaju i pripremaju još jedan talas, samo, navodno, trebaju prebaciti tenkove i sigurno će uspjeti

P[illegible] najnovij[illegible] uspjeha u slamanju [illegible] veće četničke ofanzive [illegible] bihaćki okrug razgovarali smo sa komandantom 505. viteške motorizirane brigade brigadirom Izetom Nanićem.

• Gospodine komandante, šta se to u proteklih devet dana dešavalo na bužimskom ratištu?

NANIĆ: Od prvog septembra 1995. godine na bužimskom [illegible] četnička ofanziva u protekle dvije i po, odnosno tri godine [illegible] Bosni i Hercegovini. Snage vojske tzv. republike srpske, to 1. krajiškog korpusa [illegible] općini Bužimu. Prvog septembra [illegible] napad 24. brigade [illegible] korpusa iz pravca Bosanske Bojne, imali su [illegible] uspjeha jer nismo očekivali napad iz [illegible] teritoriju [illegible] dva kilometra. M[illegible] dan, izvršili protivnapad i razbili 24. [illegible] brigadu na tom pravcu i vratili ih preko [illegible] granice Republike Bosne i Hercegovine. [illegible] na početne pozicije [illegible] polaznih pozicija. Nakon dva dana, treće, odnosno, četvrtog septembra u rano zo[illegible] Bosanska [illegible] Gorkovača - Radoč. Na [illegible] primijetili smo da se radi o većoj ofanzivi u kojoj će učestvovati veće snage. Mi smo u tim njihovim napadima sedam punih dana vo[illegible]

[illegible] smo njihove [illegible] pokrete [illegible] snaga i [illegible] Može se slobodno reći [illegible] brigada [illegible] jedinicama tzv. SAO Krajine. Bilo je [illegible] pravcu Banjske [illegible] Petrovačke. Taj napad [illegible] Bosanskoj Otoci [illegible] brigade. Na 505. vitešku krenula je 43. motorizirana brigada iz Banja Luke, 1. bosanskonovska iz Bosanskog Novog [illegible] pravcem Gorkovača [illegible] brigada [illegible] pravcu [illegible] Radoč prema Bužimu. [illegible] razbio 505. viteška brigada [illegible]

[illegible] jenjenih dokumenata i njihovih naredbi može se zaključiti da je to stvarno bila jedna [illegible] pripremana akcija sa radikalnim ciljem [illegible] ne daj Bože, da je uspjela [illegible] Bošnjaka, faktički drugo Goražde, Žepa, Srebrenica [illegible] male enklave. Tačno je vidljivo da je ta op[illegible]

[illegible] je sada ovdje pokušamo 5. korpus Armije Republike BiH [illegible]

[illegible]

[illegible] Među nima 1. [illegible] još jednoj i gdje [illegible]

Kada je otpočela presudna bitka u kojoj je faktički slomljena četnička ofanziva?

NANIĆ: Onog dana četničke ofanzive [illegible]

[illegible]

[illegible] meni u izbjoli smo iluna [illegible]

[illegible] Totalno su razbi- [illegible] četnika, 5. kozaračku i 6. sansku brigadu [illegible]

[illegible]

Snage 5. korpusa Armije Republike BiH su u ovoj bici zaplijenile veliki broj naoružanja i drugih materijalno-tehničkih sredstava, možete li nam reći o kakvom naoružanju i sredstvima se radi.

NANIĆ: [illegible] ona dva PT [illegible] i još mnogo toga.

Pošto ste razbili četničke snage, kakve gubitke je neprijatelj pretrpio u ljudstvu i da li su Bužimljani nanijeli četničkom generalu Mladiću?

NANIĆ: [illegible]

Ostalo je zabilježeno u ratnom dnevniku naše brigade da je petog dana četničke ofanzive na položaje naših boraca palo više od 1.500 raznovrsnih projektila. I pored silnih naleta četničke artiljerije, naši položaji od Radoča, Čorkovače, Nikolića glave do Hercegovine ostali su u sigurnim rukama Viteške 505. viteške

[illegible] zbom kakav se ne pamti u historiji ovog naro- [illegible] be i poraziti četnike.

Prema ste osjetili namjere četnika, da li se ovo može smatrati jednom od najvećih pobjeda 5. korpusa Armije Republike BiH i 505. viteške motorizirane brigade u ovom ratu za Bosnu i Hercegovinu?

NANIĆ: [illegible] je zapisano da su avioni NATO-a dje- [illegible]

[illegible] opa četnika je oštećen jedan tenk. U ovom akciji NATO-a ubijen je jedan četnički oficir a u [illegible] probiti čvrst bedem [illegible] Pobjede su se re- dale jedna za drugom, a u četničkim redovima [illegible] Armije RBiH koja su izdržali [illegible]

[illegible] od Radoča, Čorkovače, Nikolića glave do Hercegovine ostali su u [illegible] 505. [illegible] stava 1. KK i specijalnom jedini- com *Panteri*. Primijećeno je i do- vlačenje nove tehnike u rejon Makarovače i [illegible] četnika [illegible] napad na linije odbrane naših boraca u rejonu [illegible] se jedinice zaplijenila su veliki [illegible]

[illegible] sumarija Sasave. Totalno razbijene [illegible] poginulih i ranjenih, te velike [illegible] dok je neve[illegible] ranjena. Zaplijenjena je [illegible] jedan tenk T-[illegible], PAT 20/1, PAM 17,7 mm, tri MB [illegible] MB 82 mm, tri TAM-a 110 [illegible] protivoklopnih sredstava [illegible] MTS-a. [illegible] dokumenta visokih [illegible] dobro vidi [illegible] Karadžićevih [illegible]

Mi smo malo i kasnili sa napadom, malo smo odužili, nismo počeli baš u 5 sati. Međutim, onda je klupko počelo da se odmotava u našu korist, jer momci su dobro znali svoj dio posla, udarili jako, muški, znali su da nema drugog izbora. Totalno su razbili neprijatelja na pravcu Radoč Ćulumak prema državnoj granici Republike Bosne i Hercegovine

Nakon [illegible] jedinica 505. viteške brigade, otupljena je oštrica napada Mladićevih [illegible] koji i dalje napadaju, ali sa manjim intenzitetom i lošom [illegible]. U ovoj akciji potpuno su razbijene četiri četničke brigade: 5. [illegible]ska, 6. sanska, Novigradska, 43. motorizovana sa pridodatim jedinicama Prvog krajiškog korpusa, BVP, 89. raketne brigade [illegible] četnici sa svom silinom granatiraju civilne ciljeve na širem području Bužima, [illegible] je tako pričinjena nova materijalna šteta na stambenim objektima. [illegible] spriječila vrijedne bužimske [illegible] toku napada borbenih dje[illegible] zovima pripreme domaću hranu [illegible] zano za te aktivnosti posebno [illegible] mještanke MZ Mrazovac i Lubarda. Za uspjehe svojih vitezova narod Bužima brzo je saznao, a napaćena kolona [illegible] se sa velikim nestrpljenjem.

23. septembar 1994., Ljiljan, list 5. korpusa

Ramiz DREKOVIĆ, komandant 4. korpusa ABiH

SA NOVOOSLOBOĐENIH TERITORIJA MOŽEMO TUĆI I KALINOVIK I NEVESINJE

U prvom momentu koristili smo samo specijalne jedinice i izviđačko-diverzantske čete, a poslije smo uključili i ostale snage 4. korpusa. Ubacili smo neke jedinice duboko u njihovu pozadinu, poremetili agresorski sistem rukovođenja i komandovanja, snabdijevanje, sve to donijelo je dobar rezultat. Potpuno smo ih paralizirali, a u njihovim redovima nastupila je prava pometnja. Tada smo krenuli sa fronta i kao što se zna, oslobodili smo više od 100 kvadratnih kilometara teritorija

● **Gospodine generale, razgovaramo neposredno nakon velikih uspjeha snaga 4. korpusa koje su na konjičkom i bjelimićko-glavatičevskom bojištu oslobodile više od stotinu kvadratnih kilometara teritorije. Trenutno je intenzitet borbi nešto splasnuo, ali, po svemu sudeći, borbe će u narednom periodu postati još žešće. Ako je ova konstatacija tačna, recite nam kako prognozirate ishod narednih borbi.**

DREKOVIĆ: U prvom [illegible]

[illegible] nske čete, a poslije [illegible] 4. korpusa [illegible]

[illegible] ta, od kojih izdvaja[illegible] Lastava, Jasjena, Vranjevine i Zaspurnu te sela Ladanem. Potrebne [illegible]

[illegible] srpskih središta [illegible] koji [illegible] zauzimanje [illegible] operaciju [illegible] naših snaga, i po brojnosti po dubini, vrsti i načinu borbenih djelovanja. Moram istaći činjenicu da kod četnika [illegible] selo koje je nazvano, prije svega, slomom naše [illegible]. Nakon toga, moral četnika na [illegible] u istočnoj Hercegovini smanjen je, a taj trend se i dalje nastavlja.

● **Ako ovako nastavite, gospodine generale, uskoro ni Nevesinje neće biti daleko.**

DREKOVIĆ: Nevesinje [illegible]. Znaju to [illegible] Sada ćemo i mi odgovarati na svaku njihovu pokušaj da granatiraju naše gradove. U tom slučaju u Nevesinje neće biti izuzetak. Za vrijeme borbenih djelovanja o kojima sam malo prije govorio, oni su granatirali [illegible] nazvali po [illegible] Nevesinje [illegible] dijelovi za [illegible] od njih koji [illegible] nastupajući [illegible] da se gra[illegible] predbrane naših artiljeraca, a [illegible]

● **Nakon pada zloglasnog četničkog uporišta Ljubina, 56. domobranska pukovnija HVO-a Konjic napustila je linije odbrane prema srpsko-crnogorskom neprijatelju na Turiji, koje su preuzeli pripadnici 4. korpusa Armije RBiH. Bojovnici HVO-a su predali sva oruđa, oružja i vojnu opremu 4. korpusu, a zatim su sa pedeset civila napustili Konjic. Zašto kada je u planu stvaranje zajedničke vojske?**

DREKOVIĆ: Da budem kratak i jasan, bojovnici HVO-a [illegible] prostora, koji se nalaze neposredno iznad Konjica. U toku operacije za oslobađanje Ljubine koja je iznad hrvatskih sela: Zabrđa, Zaslivlja, Turije i Dreceija, pripadnici 4. korpusa su maksimalan trud i uspjeh [illegible] tih sela nije [illegible] bojovnici HVO-a. Zašto [illegible] to je njihova stvar. Mogli su [illegible] federaciju, ali izgleda da na to nisu spremni. Ja sada znam da će doći i to vrijeme kada ćemo se zajednički boriti protiv zajedničkog neprijatelja. Neće [illegible] da on [illegible] naš slučaj pokazuje da [illegible] jedinstvenu vojsku. Meni [illegible] uvjeren sam [illegible] brzo prevaziđi

● **U posljednje vrijeme neki političari iz reda opozicije iznose tezu da bi se o ovim stvarima prije dogovorili vojnici, odnosno predstavnici Armije BiH i HVO-a, nego političari iz vladajućih stranaka.**

DREKOVIĆ: Ja tako ne bih [illegible] starješine Armije. Oni su voj[illegible] Mi samo izvrša[illegible] kao da budu [illegible]

● **Malo ste govorili o južnom dijelu zone odgovornosti 4. korpusa. Postoji li opasnost za demilitarizirani Mostar, jer znamo kako se srpsko-crnogorski agresor odnosi prema zaštićenim zonama Ujedinjenih nacija.**

DREKOVIĆ: Ne postoji više direktna opasnost ni za jedno mjesto u zoni odgovornosti 4. korpusa Armije RBiH. U slučaju da četnici nešto pokušaju na području Mostara, mi smo spremni da uzvratimo istom mjerom i spriječimo bilo kakvo iznenađenje. Mala prema [illegible] našeg sejnika u gradu, koji je pod upra[illegible] od Evropske unije na linijama prema četnicima [illegible] dovoljno pripadnika 4. korpusa [illegible] da ubuduće [illegible] Sve [illegible] dana, sada su jednice 4. korpusa [illegible] principe demilitarizacije [illegible] iz zone odgovornosti. Četnici Mostar [illegible]

> ***Da budem kratak i jasan, bojovnici HVO-a su sami zahtjevali da odu sa ovih prostora, koji se nalaze neposredno iznad Konjica. U toku operacije za oslobađanje Ljubine, koja je iznad hrvatskih sela: Zabrđa, Zaslivlja, Turije i Dreceija, pripadnici 4. korpusa uložili su maksimalan trud i uspjeh u tome***

● **Prema čestitki, koju su Vam u povodu najnovijih vojnih pobjeda uputili pripadnici 5. korpusa, na čijem te se čelu svojevremeno nalazili, jasno se da uočiti da ste u razvoj te vojne formacije uložili dio sebe i dobar dio vojničkih znanja koje posjedujete?**

DREKOVIĆ: Znate da sam na čelo 4. korpusa došao prije deset mjeseci. Za to kratko vrijeme nije se moglo desiti čudo. Stvaranje 5. korpusa Armije RBiH i sjajni uspjesi koje je po[illegible] nisu samo plod moga rada, nego svih boraca i starješina. Želim, međutim, pojasniti neke stvari o kojima se u javnosti [illegible]. Jedna od njih je i činjenica da je Čazin pao u Fikretove ruke u vrijeme dok sam ja bio komandant 5. korpusa. Oslobodili su ga borci i starješine [illegible] korpusa, a operaciju sam lično vodio. Na bojnom polju sa Fikretom izdanim kao formacija bio sam tačno mjesec i dvadeset dana, a tai bez puške se vodi [illegible] godinu dana. Meni je sada posebno drago što je Abdić konačno poražen. Ja sam dosta truda uložio uvjeravajući [illegible] formiraj fantomsku Zapadnu Bosnu, ali se on nije dao uvjeriti. Mislio je da [illegible] prekrajati granice BiH, odnosno, odvojiti njen dio i predati ga agresoru. [illegible] 5. korpusa, od [illegible] za cjelovitu BiH. Zato [illegible] na postignutim rezultatima i nadam se da će oni na čelu sa [illegible] komandantom [illegible] Bosanska Krupa. Moram istaći činjenicu da su Krajišnici borci posebnog kova i da sada su puno dali za BiH. Sada je također jasno da je Fikret Abdić najveći izdajnik bošnjačkog naroda i sigurno [illegible] borci i starješine 5. korpusa [illegible] Bihać

● **Koliko su Vaša insistiranja na uvojničavanju, ustrojavanju, disciplini... od Vašeg dolaska na čelo 4. korpusa, koja su neupućenim u osnovne karakteristike vojnog sustava pomalo i smetala, došla do izražaja u ovoj uspješno vođenoj kontraofanzivi?**

DREKOVIĆ: Bez dobro ustrojene vojske, bez čvrste discipline i odgovornosti nema ni [illegible] rezultata na bojnom polju. Nakon dolaska na čelo 4. korpusa imam žalo truda [illegible] nu ćemo i dalje raditi. Samo da kažem, prilikom ovih posljednjih borbi, kada smo oslobodili dvadeset i pet dominantnih objekata i pet [illegible] nih. Kada se uzme u obzir teritorija koju smo oslobodili i broj zaplijenjenih oruđa, možemo reći da smo i te kako uspjeli, zahvaljujući prije svega dobroj organizaciji [illegible] pripremljenosti svih boraca koji su učestvovali u borbenim djelovanjima.

● **Vremensku dimenziju rata moguće je pratiti kroz pojavu tipično oslobodilačke vojske koja nosi alternativni sistem vrijednosti prihvatljiv za sve demokratski orijentirane strane. Vaše jedinice su oslobodile više od stotinu kvadratnih kilometara teritorija, a da nisu zabilježeni incidenti, pljačke, paljevine i slično. Koliko taj sistem vrijednosti i ponašanje pripadnika Armije Republike Bosne i Hercegovine, doprinosi njenim uspjesima?**

DREKOVIĆ: Već sam rekao da smo u ovim posljednjim borbama oslobodili pet sela [illegible] ni jedna srpska kuća nije zapaljena niti

[illegible] a sav ratni plijen je uredno evidentiran i ravnomjerno raspoređen u sve jedinice 4. korpusa. Paljevine, silovanja i ostala zlodjela koja [illegible] agresor nisu svojstvena [illegible] samim tim ni Armiji Republike Bosne i Hercegovine. Armija, koja je u pravom smislu prava narodna vojska, mora imati humanu komponentu, koju ćemo i dalje njegovati. Već odavno je jasno sa srpsko-crnogorskim agresorom [illegible] strukturi prava fašističke [illegible] razlika između nas [illegible] da smo mi u vrijeme najvećih progona iz Banje Luke i Bijeljine [illegible] srpsko stanovništvo iz [illegible] sela, koje je napustilo svoja ognjišta [illegible] živjeti i raditi, a Armija BiH će im osigurati [illegible] sigurnost [illegible] ne mogu vratiti oni koji su [illegible] oni koji su mjesecima [illegible] po Konjicu. Njima ćemo mi suditi na bojnom polju.

● **Pripadnici Vašeg korpusa uporedo ratuju i grade zemlju, kako to uspijevaju**

DREKOVIĆ: Da, [illegible] ratuju, drugi grade u čitavoj zoni od [illegible] od Vranjevića pa sve do Bjelimića. Prevazišli smo situaciju kada smo sve morali biti u rovovima, jer je neprijatelj bio mnogo premoćniji. Danas smo [illegible] stepena da to istovremeno radimo, a takav način podrazumijeva i narod za koga se [illegible] za koga i radimo. Samo da vam spomenem jedan primjer. U jeku najvećih borbi na konjičkom [illegible] 609. brigade inženjerijske [illegible] 4. korpusa smo preuzeli radove na zaobilaznici Bijela, kod Jablanice [illegible] trasom dug oko dva kilometra pa je sada cestovno povezana mostarska regija sa [illegible] teritorijom države. [illegible] zaobilaznicu, pripadnici španskog [illegible] nas uvjeravali da mi nemamo ni sredstava a ni znanja da završimo tako složen zadatak. Nismo ih poslušali, krenuli smo u realizaciju vlastitim snagama i prije smo taj posao okončali. Zaobilaznica duga dva kilometra [illegible] izgrađena je u relativno kratkom vremenu, za samo dva mjeseca. [illegible] most [illegible] Bijela koji su minirali pripadnici zaštitnih snaga Ujedinjenih nacija, ubrzo će biti otkopljen a saobraćaj će ići novoizgrađenom trasom. Ovako [illegible] i dalje raditi, jer ne treba očekivati milost od bilo koga. Trebamo [illegible] stvar u svoje ruke, graditi, i planirati, i borbeno djelovati i rezultat će doći. Ovakav način razmišljanja i djelovanja cijeni i međunarodna zajednica [illegible] on već zna jer je Armija BiH postala respektabilna vojna sila i više se niko sa njom ne može igrati, a to će nekako [illegible] bosanskohercegovačke ratne [illegible].

12. oktobar 1994., Ljiljan

Sakib MAHMULJIN, komandant 3. korpusa

POSLJEDNJE TRI OPERACIJE IZVELI SMO BEZ LJUDSKIH ŽRTAVA

Neki dan sam slušao Radio Banju Luku. Oni pokušavaju opravdati svoje porazavajuće gubitke i kažu da je Treći korpus u posljednjih mjesec dana imao gubitke - 250 mrtvih i četiri i po hiljade ranjenih boraca. Eto, ja im kažem da nismo imali njednog izgubljenog borca, premda je u velikim operacijama oslobođeno oko 100 kvadratnih kilometara

Sakib Mahmuljin (42), brigadir je Armije Republike Bosne i Hercegovine i komandant njenog Trećeg korpusa. Čitav svoj [illegible] [illegible] za vojni poziv. [illegible] nije nedostajalo ambicije, u međuvremenu je završavao druge škole, te postao inžinjer saobraćaja, diplomirao na ekonomskom fakultetu, a [illegible] da magistrira na ekonomskim naukama. JNA je napustio 1990. g. [illegible] Republički štab TO BiH. [illegible] Vrhovnog štaba, stigao je u Zenicu [illegible] 1993. postao načelnik Štaba [illegible] BiH [illegible]. Brigadir Mahmuljin uvijek je nastojao [illegible] sagovornika. Sa svojom krajiškom samouvjerenošću govori tačno i jasno.

● **Bili ste načelnik u "cjelovitom" Trećem korpusu. Taj je korpus gotovo postao nešto neodvojivo od Vašeg imena...**

MAHMULJIN: Cjeloviti korpus bio je do momenta deblokade Tešnja i Maglaja. Tada [illegible] dva korpusa: jedan, Sedmi, koji će pokrivati strategijskim pravcem dolinom Vrbasa i [illegible] korpus [illegible] Bosne [illegible] komandanta, bio sam trenutno u prilici da u potpunosti vladam prostorima i snagama Trećeg korpusa. Pristupili smo jačem vojnom ustrojstvu, kojem ide kompletna Armija. Stanje u Trećem korpusu samo je dio općeg stanja, snaga i jačine Armije BiH. Te cjeline ne treba odvajati. Uspjesi svih korpusa samo su potvrda da se na organizaciji Armije dobro radilo. Mi znamo koliko smo snažni, ali [illegible]

[illegible] tići naša snaga tek kada se donese prva rezolucija UN protiv nas. Već postoji jedno predsjedničko saopćenje, što smatramo [illegible] [illegible] sebi. To već zna [illegible] ćemo ići. Posljednji uspjesi već [illegible] da se desi ono što se desilo. Sve je naglašenije pitanje našeg što većeg jedinstva. Zapad govori o Armiji BiH kao o velikoj tajni. Ne zna se ni ustrojstvo. Svijet je zaprepašten upravo tom ozbiljnom unutrašnjom snagom. O [illegible] Armiji počesto se priča kao o nečemu što se ne poznaje, o čemu ne treba još raspravljati kako se [illegible] stvoriti [illegible] [illegible] svijetu! Oni žele da znaju kako [illegible]

[illegible] jsku, sposobna da se suprotst[illegible] [illegible] tako naoruž[illegible] [illegible] bi samo zbog [illegible] [illegible] tna. Mi smo to uspjeli za dvije i po godine.

● **Šta bi značilo za Armiju BiH ukidanje embarga na uvoz naoružanja.**

MAHMULJIN: Or[illegible] kažu. Devest čemo [illegible] [illegible] ju BiH [illegible] [illegible] ne svemu [illegible] [illegible] ali tajnih. Mi [illegible] [illegible] pravo, tehničko inteligenciju, onoga najjače na ovom prostoru, jer naš narod nije studirao političke na[illegible]. Najsigurnije mu je bilo [illegible] ža [illegible]

● **Kad se čitaju te novine iz inozemstva stiče se utisak da u Armiji BiH funkcionira samo pješadija. Da li je tako**

MAHMULJIN: Nama je [illegible] [illegible] protiv četnika [illegible] [illegible] svoju zemlju, kažu nam u zapadnih analiti[illegible]: Vi vrsite ofanzivna djelovanja. A[illegible] naša zemlja, i ovdje i tamo su naši domovi [illegible]

● **Kako komentirate niz uspjeha Trećeg korpusa**

MAHMULJIN: [illegible] [illegible] Armije. Čak bih rekao da [illegible] preuzeli ne sa[illegible] [illegible] strategijsku inicijativu na svakom [illegible] korpus. U posljednjih nekoliko mjeseci [illegible] [illegible]

● **Operativna grupa "Sedam jug" ovih dana učinila je ponajviše u svojoj zoni odgovornosti. I na tom razstu uspjeh su evidentni.**

Mi ne žudimo za osvetom. Mi hoćemo dostojanstvenu pobjedu. Mi nećemo paliti njihove kuće, nećemo ubijati njihovu djecu, nećemo ponižavati njihove žene, ali hoćemo ih vojnički nakon svega - poraziti. Oni Bosnu nisu zaslužili!

MAHMULJIN: To su pohodjkinii položaj Armije BiH. Teže je bilo prema Tešnju [illegible] [illegible] OG "Tri sever". Sevoren su uvijek [illegible] [illegible] borbena djelovanja, manje, više slove[illegible] [illegible] jesti. Taktika preduzet za takve operacije su slične. Sa ne tajnim [illegible] dazivne akcije stvaramo i oko Doboja. [illegible] [illegible] bit ćemo uskoro spremni. Treba [illegible] [illegible] je armije nego što je ova četnička OG "Tri sever" u posljednje vrijeme je oko čitav [illegible] [illegible] tim terenom. Tu će biti lakše nastaviti uspješna [illegible]

● **Četnički gubici u ljudstvu i tehnici su poznati. To je poprimilo gotovo stravične razmjere. Kakvi i koliko su naši gubici?**

MAHMULJIN: Posljednje tri vrlo opse[illegible] ne i uspješne operacije mi smo izveli bez ljudsk[illegible] [illegible]. Niko od [illegible] nije poginuo, premda je bilo nešto ranjenih. [illegible] [illegible] oko sto naš[illegible] [illegible] [illegible] slušao Radio Banja Luku. Oni pokušavaju [illegible] svoje poražavajuće gubitke [illegible] kaza[illegible] da je Treći korpus u posljednjih mjesec dana [illegible] gubitke 250 mrtvih i četiri i po hiljade ranjenih boraca. Eto, ja im kažem da nismo [illegible] nijednog izgubljenog borca, premda je velikim operacijama oslobođeno oko 100 [illegible] kvalitet Armije [illegible] [illegible] Još samo malo tenkova na [illegible]

● **Čini se da je Peti korpus, sa generalom Dudakovićem na čelu, u tome poslu zarobljavanja tenkova veoma uspješan. Usput, kako doživljavate uspjehe "Sile nebeske"**

MAHMULJIN: To je z[illegible] [illegible] [illegible] ljepi napjesma [illegible] [illegible] ka Krajini i spajanju. Na čelu tih naših korpusa su kao nekakvom u[illegible] [illegible] Krajišnici. Ja sam [illegible] [illegible] [illegible] Mi ne žudimo za osvetom. Mi hoćemo dostojanstvenu pobjedu. [illegible] [illegible] nakon svega - poraziti. Oni Bosnu nisu [illegible]

● **Čini se kao da je sve u jednom trenu eksplodiralo; naša Armija kao da je dobila krila. Kako je moguće objasniti pravu lavinu borbenosti iz svih korpusa?**

MAHMULJIN: Korpusi su ste[illegible] no rasli prema nekakvom nivou. Tu velike zasluge ima Štab Vrhovne komande. Zato ja [illegible] govorim o Armiji kao cjelini koja je u stanju strategijsk[illegible] [illegible] [illegible] taj kompleks utvrda ne može pasti, ali pao je. To je još jedan dokaz da [illegible]

[illegible] Armiji. Cone bi [illegible] kraj bio da [illegible] gino i artiljerije i tenkova. Ali biti će [illegible] sati, ponekad komentiram kako nam je svijet davao embargo, a četnici su [illegible]. Jer [illegible]

● **U Armiji BiH čovjek je, izgleda, najveće i najsofisticiranije oružje**

MAHMULJIN: Ljudski faktor je ipak na vrhu. Ali ne može biti snaga bez organizacije i pravilnog odnosa. Red i disciplina na ovi prostore stiga su prvo u vidu Armije BiH. Do-laze nam u stranu novinari i čude se. Naši [illegible] disciplinovano se ponašaju u gradu, čude se kad vide kako pojedinci [illegible] strazu [illegible] [illegible] disciplini smo daleko ispred [illegible] Vi [illegible] su [illegible], gdje [illegible] vojske naprav[illegible] nedisciplinirane mase [illegible] sa [illegible] [illegible] djecu u Armiju BiH [illegible] ustroj Armije [illegible] ponašanje naših boraca [illegible] na svakom koraku. Jasno je da smo [illegible] protiv naše koncepcije koja su ovdje sa nama. [illegible] objekta [illegible] gdje je [illegible] Armija ovdje [illegible]. Ali, nađite četvrti dijelove na drugoj strani. Gledajte sve to [illegible] ova Armija pobijediti u ovom rat[illegible]

● **Mnogo se govori o komandosima Armije BiH**

MAHMULJIN: Opet govorimo [illegible] postavljaju pitanja [illegible] veliki da prevladava mišljenje da smo samo niz gerilskih grupa. Lično je [illegible] Zato komandose da svaka [illegible] stoji nikakva tajna. Nemojte se začuditi al [illegible] jedna takva [illegible] zadatke izvršavaju bez greške. To je [illegible] pripadnost komandoima [illegible] Ponavljam, za naše komandose [illegible] [illegible]

● **Četnici "gostuju" u Zenici i po drugim gradovima u zoni Trećeg korpusa. Pune su ih bolnice, hirurzi ne prestaju sa operacijama. Zarobljenih je sve više... ovdje ih zovu komandosima.**

MAHMULJIN: Ne znam [illegible] [illegible] probudio i vidjevši ljekare i sestre oko sebe začuđeno upitao: "Gdje sam ja ovo?" "U Zenici" odgovorili su mu. "Zar smo već stigli do Zenice" upitao je četnik. "Ti jesi, ali ostali [illegible]

2. novembar 1994., *Ljiljan*

Mehmed ALAGIĆ, komandant 7. korpusa

IZ TITOVE VILE "KOPRIVNICA" NAZVAO SAM PREDSJEDNIKA IZETBEGOVIĆA I LIČNO MU PREDAO RAPORT

Prema mojim saznanjima, pritisak HVO da se uključe u borbu na Kupresu otpočeo je jedanaesti dan akcije. Iskreno govoreći, aktivnosti su planirane odvojeno, ali sam ja kao komandant procijenio značaj objekta i, imajući u vidu mogućnost jedinica, naslućivao da bi se u ostvarenju takvog cilja postrojbe HVO htjele-ne htjele morale pridružiti

● **Trećeg novembra, u popodnevnim satima, borci Sedmog korpusa zaposjeli su Kupres i Kuprešku visoravan: uz iskrene čestitke za ovu sjajno izvojevanu pobjedu, zamolili bih Vas, s obzirom na to da ste se upravo vratili s terena i da ste za ovaj razgovor vremena našli sahat-dva za ponoći, da nam ukratko kažete šta su borci Sedmog korpusa oslobodili u širokoj operaciji koja traje već petnaest dana.**

ALAGIĆ: [illegible] Ma[illegible]

● **U operaciji je oslobođeno više od 200 kvadratnih kilometara.**

ALAGIĆ: Da [illegible] svoj pogledaju kao [illegible] kvadratnih kilometara, oslobođeno je više od 400 kvadratnih kilometara.

● **Prije samo nekoliko dana javili ste se u program Televizije BiH iz nekadašnje Titove vile; recite nam u kakvom stanju ste zatekli ovaj nekada impozantni objekat?**

ALAGIĆ: Odsp[illegible] i kasarni [illegible] badarijem. Armija [illegible] ke [illegible] ili vila Koprivnica, bila je zapaljena. [illegible] Objekat je upo[illegible]

Istakao bih da smo ovom operacijom, također, pomogli pripadnicima HVO-a da povrate izgubljenu čast na Kupresu

[illegible] nebljiv i uspjeli smo sačuvati linije, što je omogućilo da, dva sata po izbijanju, našli [illegible] Koprivnice nazovem našeg [illegible] tada prvi sve tako Aliju Izetbegovića i lično mu predam vojnički raport.

● **Prognoze o tome u koji će grad Armija BiH umarširati ovih dana nizale su se od Tešnja do Trnova. Vijest da je Kupres slobodan pomalo nas je sve iznenadila. Recite nam šta ova pobjeda znači za borce i starješine Sedmog korpusa?**

ALAGIĆ: Kupres je kao grad oslobođen od četnika, kao i prostor Kupreške visoravni sa svojim izuzetno strateškim tačkama i prije svega Kupreška vrata [illegible] objekti Male i Velike Plazarine koji predstavljaju klju[illegible]

Vrbaske doline. Dakle, sa [illegible] ta nove mogućnosti djelovanja pre[illegible] Mrkonjiću i otvoren je put [illegible] Donjem Vakufu. Pobjeda je važna, [illegible] kako, zbog bolje komandne [illegible] zato što je [illegible] pravcu na relaciji Zenica - Travnik - Split sada će trajati [illegible] više od četiri sata vožnje. Mag[illegible] strale [illegible] je sačuvan zajedno sa [illegible] objektima, što je od [illegible] značaja za protok ljudi, roba... Istakao [illegible] pomogli pripadnici [illegible] [illegible]

● HVO je 1992. pokušao ući u Kupres i tada su, pored poraza, pretrpjeli ogromne gubitke u ljudstvu koji se procjenjuju na nekoliko stotina poginulih.

ALAGIĆ: [illegible] zbog toga [illegible] Armija BiH [illegible] operacije svoj [illegible] hrvatske [illegible]

● Oslobodilačkom pohodu Armije RBiH pridružile su se i jedinice HVO iz Livna i Šuice. Koji dan operacije se to desilo i kako je saradnja tekla na terenu?

ALAGIĆ: [illegible] HVO da se uključe u borbu na Kupresu [illegible] operacija je jedan dan [illegible] sam ja kao komandant [illegible] nadmoćan da bi se [illegible] takvog [illegible] posebne HVO brigade bitele morale [illegible]. Pretpostavljao sam, što se kasnije pokazalo kao dobra procjena, da će se one [illegible] saznanja o početnim uspjesima Armije [illegible] priključiti.

● Na prostoru Kupresa sudjelovale su gotovo sve jedinice "Ljutog" korpusa; znači li to da smo ostvarili cilj: Armija - jaka, prodorna i mobilna?

ALAGIĆ: Mislim da je to put [illegible] Armije [illegible] kako zvaćete, takođe [illegible] ovog puta i brzu pokretljivost [illegible]

● Priznat ću Vam da sam posljednja tri dana pokušavala pratiti napredovanje jedinica. Ali borci Armije su išli 20 kilometara na sat.

ALAGIĆ: Ista je [illegible] pokazali su su naše jedinice brze, pokretne, sposobne da djeluju na bilo kom prostoru. Ja sam, kao komandant korpusa, želio da upotrebom jedinica sa drugih prostora steknem [illegible] praktično [illegible]. Mnoge brigade [illegible]

[illegible]

učestvovali samo borci iz Bugojna i Gornjeg Vakufa nego i borci iz gotovo svih mjesta BiH: Bihaća, Prijedora, Kotor Varoši, Mostara, Sarajeva, istočne Bosne... To je naša snaga.

● Koliko pripadnika Armije je ukupno sudjelovalo u oslobađanju Kupresa?

ALAGIĆ: [illegible]

Kupres je kao grad oslobođen od četnika, kao i prostor Kupreške visoravni, sa svojim najznačajnijim strateškim tačkama i prijevojem zvanim Kupreška vrata, Vrana, odnosno Stožer, Male i Velike Plazanice, koji predstavljaju ključ Vrbaske doline

● Korpus čiji ste Vi komandant najmlađi je u Armiji BiH, ali kao da potvrđuje onu staru narodnu: najmlađe dijete često ispadne najbolje.

ALAGIĆ: Ja bih [illegible] No, svakako da je tačan [illegible] najmlađem korpusu [illegible] [illegible] je obične odnos na tro[illegible]

nu, odradio svoje u cjelosti, i mislim da je to poseban kvalitet u Armiji BiH.

● U tzv. republici srpskoj vlada opće rasulo i haos. Mogli smo vidjeti da je ovih dana čak i Radovan Karadžić obukao uniformu. Na ovom dijelu ratišta, pored ratnog plijena, zarobljen je veliki broj agresorskih vojnika, a procjene o neprijateljskim gubicima govore o stotinama izbačenih iz stroja. Područje Kupresa pokrivala je sedma motorizirana četnička brigada. Koliko istine ima u tvrdnjama da je potpuno razbijena?

ALAGIĆ: [illegible] Naime, dio Sedmog korpusa je udario na sedmu motoriziranu [illegible] komandant Boždar Rakić kojeg [illegible] poznajem [illegible] je on kod nas [illegible] komandir voda. Komandir čete. Njegova brigada raspala je možda i iz straha njegovog bivšeg pretpostavljenog [illegible] je bio popraćen zamjenom. Tačno je da je ova brigada rastavrena [illegible] pokušavali su [illegible] i u tom pregrupiranju uvodene su druge četničke brigade njihovog drugog [illegible] sa borbom za Kupres. Kupreška visoravan [illegible] Srpska vojska je u rasulu. Potvrđuje to i informacija pristigle iz dubine neprijateljskog [illegible] opća bježanija: borci im bacaju oružje [illegible] Ne znam sa [illegible] dokle će bježati.

● Drugi korpus agresorske vojske stupan je u neku vrstu sendviča i nalazi se između elitnih jedinica Petog i Sedmog korpusa Armije RBiH. Nadate li se skorom susretu sa Krajišnicima i gdje bi moglo biti mjesto sastajanja?

ALAGIĆ: Prostor između nas je još velik [illegible] s obzirom na napredovanje Armije [illegible] probleme četnicima, što je naša šansa. O tome [illegible] da će nam se želje ispuniti, najviše zavisi od nas samih.

● S obzirom na to da se naš list čita u zemlji i inozemstvu, šta sa novooslobođenih prostora Kupresa želite poručiti Bošnjacima, naročito prognanima, koji pomno prate stanje na frontu?

ALAGIĆ: Moji zemljaci su čitali, čitaju i vjerovatno će čitati *Ljiljan* i iskoristio bih Va[illegible] [illegible] Bošnjake pozivam da dođu u Bosnu, u Sedmi korpus, uzmu pušku u ruke, zaključe se u borbu, jer, kako ja to često kažem: Voz za Bosansku krajinu je krenuo. Požurite dok još ima [illegible] mjesta, neće valjati ako nestane karata.

9. novembra 1994., *Ljiljan*

Atif DUDAKOVIC, komandant 5. korpusa

RAZBILI SMO ELITNI ČETNIČKI KORPUS

Pad Grabeža kao i svi naši rezultati, koje smo postigli u dosadašnjem toku operacije "Grmeč '94", nisu nimalo slučajni. Oni su logična posljedica naše gotovo dvogodišnje aktivnosti na izgradnji i jačanju odbrambenog sistema u specifičnim uslovima, u totalnom okruženju i blokadi, koju ne poznaje nijedna vojna doktrina niti dosadašnja iskustva u povijesti ratovanja na ovim prostorima

● Gospodine komandante, čestitajući Vam na uspjesima Petog korpusa kojim Vi uspješno komandujete, molim Vas da objasnite kako ste uspjeli osloboditi Grabež za koga su drugi generali, npr. Fus, tvrdili da je neosvojiv. Kakav je vojno-strateški značaj Grabeža i o kakvom se utvrđenju radi?

DUDAKOVIĆ: Hvala na čestitkama [illegible] čestitali i [illegible] Pad Grabeža kao i svi naši rezultati, ko[illegible] na izgradnji i jačanju odbrambenog sistema u specifičnim uslovima, u totalnom [illegible] U takvim uslovima narod Bihaćkog okruga nije imao [illegible] sta je naš 5. korpus. Mi [illegible] kontrolisati veliko prostor. Zato, nakon pada Grabeža nama su se otvorili pravci djelovanja [illegible] teritorije naše zemlje.

● Kakvo je trenutno stanje na ratištu u Bosanskoj krajini.

DUDAKOVIĆ: Na ovim prostorima četnik [illegible]

Na ovim prostorima četnik nije više onaj četnik - bauk koji ide i ispred sebe sve ruši i razara, nego je ovdje doživio veliki poraz i težak slom. Tri brigade II krajiškog korpusa srpskih paravojnih formacija su uništene, zarobljena je ogromna količina ratne tehnike i drugih materijalno-tehničkih sredstava. Vidimo paniku u četničkim redovima. Čak je i Radovan Karadžić došao u Petrovac

[illegible]

● Četnički vođa i ratni zločinac Radovan Karadžić danima najavljuje veliku ofanzivu. Koje su vojne snage srpskog agresora i da li je Vaš korpus uspio konsolidirati redove na novooslobođenoj teritoriji.

DUDAKOVIĆ: [illegible] Za podizanje totalne [illegible] agresorske vojske četničko vodstvo sa Pa[illegible] protiv Republike [illegible] Vijeće [illegible]

● Mi smo saznali da ste pročitali masovne

grobnice našeg naroda, ruševine i paljevine po našoj Krajini. O čemu se radi?

DUDAKOVIĆ: Nakon oslobađanja naših [illegible] svakom, kakvo [illegible] naroda koji je izvršen u prvim danima srpske agresije na međunarodno priznatu i suverenu državu BiH. U Ripču, Orašcu, Ćukovima, Kulen-Vakufu ubijeno je na stotine Bošnjaka [illegible] u našim selima kod Bosanske Krupe. Naišli smo na jezive vidljive tragove naših dža[illegible] skrnavljene mezare naših najmilijih. Iz svega [illegible] zvjerska brutalnost metoda etničkog čišćenja koje su karadžićevski primjenjivali nad nezaštićenim građanima bihaćkog okruga.

● Vi uporno pozivate srpsko stanovništvo da ne bježi sa svojih ognjišta. Kakav je odziv? Da li sarađujete sa HVO-om i kakvi su međunarodni odnosi u Bihaću?

DUDAKOVIĆ: Armija Republike BiH od početka rata se drži temeljnih načela Ženevske [illegible] nastojali da se ponašamo u duhu međunarodnog [illegible] širinu privremeno okupirane [illegible]

[illegible] selima i kućama [illegible] nas i naše obavezuje da i u budućem [illegible]

● Svakako ste saznali za uspješne aktivnosti i drugih korpusa oko Kupresa i Trnova. Kako sada gledate na strateške pozicije i vojne potencijale naše Armije?

DUDAKOVIĆ: Koristim ovu priliku da [illegible] upravo okreće cestitke i [illegible] sljedeće vojne uspjehe na oslobađanju i proširenju teritorije oko Kupresa i Trnova. Preuzimanjem kontrole nad Kupreškim vratima [illegible] - Livno i Kupreškim položajem za kontrolu na kupreškom polju. Uvođenjem u borbena djelovanja [illegible] danjem Kupresa, sada su stvorene objektivne [illegible] Ako se tome uvidi da je 5. korpus svojim pro[illegible] jednim prema [illegible] Petrovcu, drugim prema Sanskom Mostu [illegible] našeg [illegible] Uspjesi Prvog korpusa [illegible] zaslužuju veliku pažnju. Sve ovo što se [illegible] godine zadnjih dana već je promijenilo [illegible]

9. novembar 1994., *Lihan*

Armija Republike BiH od početka rata se drži temeljnih načela Ženevske konvencije, a mi smo u konkretnoj situaciji uvijek nastojali da se ponašamo u duhu međunarodnog ratnog i humanitarnog prava. Slijedeći tu logiku, odmah nakon naših prvih prodora u dubinu i širinu privremeno okupirane teritorije, upozoravali smo srpsko civilno stanovništvo da ostane u svojim selima i kućama, ali naši apeli nisu imali nikakvog odjeka iz čega smo izvukli zaključak da je malo bilo onih koji se nisu na ovaj ili onaj način ogriješili prema bošnjačkom narodu

Vahid KARAVELIĆ, komandant 1. korpusa

● Za razliku od prve dvije ratne godine, jedinice Prvog korpusa, čiji ste Vi komandant, od aprila, bez odmaranja, veoma uspješno izvode ofanzivna borbena djelovanja, uglavnom na Crnorijećkoj visoravni, Bjelašnici i Treskavici?

KARAVELIĆ: Borci jedinica Prvog korpusa u toku ove godine uključili su pet [illegible] ofanziva [illegible] ofanzivu. Prvu ofanzivu izveli su polovinom aprila na Crnorijećkoj visoravni, iznad Vareša, drugu početkom augusta [illegible] dio ove visoravni, treću - 1. oktobra na Bjelašničko-treskavičkom platou, četvrtu 28. oktobra opet na ovom planinskom potezu, i petu - 6. novembra, kada su borci združenih jedinica 1. korpusa krenuli na ostatak crnorijećke visoravni. Borci su u ovih pet ofanziva oslobodili oko pet stotina kvadratnih kilometara [illegible] izbacili stotine četnika i na [illegible] došli do materijalno-tehničkih sredstava. Naša defanziva se odnosi na Čemersku planinu. Četnici su čitav august i septembar napadali ovaj objekat. Mi smo, kao što se [illegible] polovinom aprila na ovom loka[illegible] od 60 do 70 kvadratnih kilo[illegible] početkom augusta još stotinu, pa su [illegible] poslije više neuspjelih kontraudara krenuli na zauzimanje Čemerske planine mada je, kao što vam je poznato, ona u zoni [illegible]ja. Svaki dan smjenjivali su se pješadijsko-tenkovsko-artiljerijski napadi. Na desnom krilu naše odbrane, na lijevoj obali Visoće, bila je satnija "Kralj Tvrtko". Četnici su nesmetano prošli preko njihovih odbrambenih linija. Ovu svoju ofanzivu četnici su nazvali "Sarajevskom bitkom". Cilj im je bio da ovladaju širokim prostorom i da preko komunikacija [illegible] - Breza - Vareš - Olovo - Trnovo. U [illegible] četnici su na Žuči, pred [illegible] UNPROFOR-a, granatama preorali svaki trinaesti centimetar površine. Možete [illegible] je bila koncentracija artiljerije [illegible] je bilo i na Moševačkom brdu, na Čemerskoj planini, jednom od ključnih objekata. Četnici su gađali ovu planinu sa 20 haubica i 6-7 tenkova. Sve se ovo dešavalo dok [illegible] borbena djelovanja na Bjelašničko-treskavičkom platou. Moševačko brdo [illegible] 11. oktobra, a već 14., na njemu se ponovo zavihorila zastava s ljiljanima. Četnici su polomili zube, više stotina je izbačeno [illegible] mogu zauzeti bilo koji objekat na Čemerskoj planini. Poslije ove naše uspješne defanzive više od 90 posto površine Crnorijećke visoravni [illegible] kontrolom. Četnici su defi[illegible]

PET OVOGODIŠNJIH OFANZIVA PRVOG KORPUSA

Borci jedinica Prvog korpusa u toku ove godine ukupno su izveli pet jačih ofanziva i jednu defanzivu. Prvu ofanzivu izveli su polovinom aprila na Crnorječkoj visoravni, iznad Vareša; drugu - početkom augusta na drugi dio ove visoravni, treću - 1. oktobra na bjelašničko-treskavičkom platou, četvrtu - 28. oktobra opet na ovom planinskom potezu; i petu - 5. novembra, kada su borci združenih jedinica 1. korpusa krenuli na ostatak Crnorječke visoravni

● U svih pet ofanziva jedinice 1. korpusa, u odnosu na pet stotina kvadratnih kilometara oslobođene teritorije i na stotine četnika izbačenih iz stroja, imale su neznatne gubitke. Je li to, za razliku od prve dvije ratne godine, novi kvalitet u realizaciji i planiranju borbenih djelovanja, i boraca i komandnog kadra

KARAVELIĆ: [illegible] na Bjelašnici. Mnogi vam, sigurno, još ne vjeruju da su naše jedinice, naprosto, uništile četničku gardijsku brigadu, elitnu jedinicu. Kada smo oslobodili sela na Crnorječkoj visoravni, nakon druge ofanzive, zarobljeni [illegible] su nam priznali da su u prvom danu imali višestruko mrtvih. To su nam rekli i [illegible] UNPROFOR-a. A mi smo u tih pet dana ofanzive imali sedam šehida i 90-tak lakše [illegible] ranjenih. A mi idemo [illegible] četničke rovove. Prema vojnim doktrinama naši gubici morali su biti, čak, tri puta veći od četničkih. Na širem platou Bjelašnice i Treskavice, razbili smo i četničke jedinice iz Sarajeva i Trnova, kao i njihove intervencione grupe iz Foče i Gacka. Vidite, u ovoj godini kvalitetno pripremamo svaku akciju. U trenutku kada realizujemo jednu, na stolu imamo pripremljenu već drugu ofanzivu. Znači, uspostavili smo kontinuitet u pripremanju borbenih djelovanja širih razmjera. Taj proces je postao neprekidan. Prvi korpus je u prošloj i pretprošloj godini prošao [illegible] zacija i to je sada prošlost. Korpus [illegible] svim segmentima i rezultati se vide na terenu.

● Kako su se ponašali vojnici UNPROFOR-a u vrijeme dok su naši borci oslobađali teritorije na Bjelašnici, Treskavici i na Crnorječkoj visoravni?

KARAVELIĆ: Pripadnici UNPROFOR-a otvoreno su se stavili na stranu agresora. To nisu ni pokušavali prikriti. Suvišno je govoriti šta je demilitarizirana zona. To znači da nijedan vojnik, niti bilo koje naoružanje ne smije biti u demilitariziranoj teritoriji. Svježi su primjeri sa Bjelašnice. Kada smo krenuli na oslobađanje objekta Javorak, "unproforci" su tra[illegible] [illegible] drugi primjer. Na [illegible] smo četnike u okruženju. Pripadnici UNPROFOR-a došli su u borbenim kolima i evakuirali ih prema Trnovu. [illegible] sve samo ove posmatrače. [illegible] zona isključenja je 20-tak kilometara oko Sarajeva. To podrazumijeva eliminisanje svih oružja kalibra iznad 12,7 mm, kako je to utvrđeno Sporazumom od 9. februara. I pored toga, četnici neometani UNPROFOR-om svaki dan gađaju igmansko put topovima [illegible] mm. I mi, isto tako, vat. oni mogu kontrolirati put Lukavica - Trnovo sa kamenoloma u Krupcu. To im ne ide u prilog. Ovih dana [illegible] igmanskom putu. [illegible] Akashi, direktno zastupa [illegible] Karadžića. Poslije naših uspjeha, oficiri UNPROFOR-a [illegible] iznenađeni, ne mogu da vjeruju [illegible] oslobađati [illegible] teritorije [illegible] i kao takvu ne mogu je prepoznati na Bjelašnici. [illegible] je UNPROFOR [illegible] da [illegible] Dobrinju, Hrasnicu, Stupsku petlju, te [illegible] Sarajeva. Kada su [illegible] napali Cemersku planinu, general Rose [illegible] kao: "To je [illegible]." [illegible] smo [illegible] [illegible] je to avion NATO [illegible] Rose [illegible] da će zatražiti avijaciju NATO-a [illegible] napadnu grad. Na [illegible] grad te ga [illegible] nisu [illegible]. [illegible] FOR ne [illegible] [illegible] Pale.

● Borbene aktivnosti tokom 1994. godine pokazale su specifičnost Prvog korpusa u svim segmentima, posebice kada su u pitanju vojnostrategijski objekti u širokoj zoni odgovornosti?

KARAVELIĆ: Prvi korpus, za razliku od [illegible] je Sarajevo, glavni grad Republike Bosne i Hercegovine i Hercegovine. Tu je [illegible] visoravni. Tu je i područje Olova [illegible] četnici ušli duboko u našu teritoriju, nadomak Vareša, [illegible] im je da se prebace u dolinu rijeke Krivaje, te da se spoje sa četničkim snagama Vozuće i Ozrena. Strategijski je značajan potez Bjelašnica-Treskavica. [illegible] mo pomisliti šta bi se desilo da su četnici zaposjeli ovaj objekat. Tu je i Igman, arterija za Sarajevo, kao i područje Kiseljaka, Kreševa. Sjećate se da je vječita težnja HVO bila da se preko Bilalovca i Tarčina spoji sa HVO-om Busovače i Viteza. Bili su udaljeni [illegible] kilometara. Tada bi se [illegible] od ostalih dijelova Hercegovine [illegible] Bosne. [illegible] strategijski značaj [illegible] mješin. O tome najbolje govori našli pet ofanziva i jedna defanziva u toku ove godine.

● Tri ratne godine su iza nas, period formiranja, ustrojavanja, organizacije, obučavanja jedinica, unapređenja logistike. Ova godina je prepoznatljiva po ustrojstvu Armije BiH?

KARAVELIĆ: Početkom 1994. [illegible]

[illegible] jih mane [illegible]
[illegible] hrvatske [illegible]
[illegible] Naša Sokolovića brigada svaki dan je u pet navrata išla u ofanzivu da bi uhodila njegovu snagu i išla na druge objekte [illegible]
[illegible] na početku rata u Prvom korpusu [illegible]

U julu prošle godine četnici su na Žuči, prema izvještaju UNPROFOR-a, granatama preorali svaki trinaesti centimetar površine

[illegible]

● [illegible] godine na ratištima diljem BiH ostvareni su brojni uspjesi. To je rezultat rada svih šest korpusa – rezultat cijele Armije kao organizma. Imajući u vidu sve to, zamolili bismo Vas da komentirate uspjehe Petog korpusa – najnoviju četničku ofanzivu na Bihaćkom regionu.

KARAVELIĆ: [illegible]

[illegible]

6. novembar 1994., *Lyljan*

Rasim DELIĆ, komandant ABiH

● Vi ste profesionalni vojnik. Izučavali ste doktrinu ratovanja i različite oblike rata. Da li je u historiji poznat primjer rata kakav vodi bošnjački narod i patrioti BiH? Odbrana je počela u okupiranoj zemlji, agresija je izvršena izvana uz pomoć snaga iznutra, agresija je izvršena na narod bez vojske i to sa svih strana...

DELIĆ: U mnogome je ovaj rat specifičan. Kad je riječ o ovak[illegible]

[illegible]

je bio što kra[illegible]

ma brutalnost [illegible]
Drugi [illegible] Mislim da, prije svega, na velik broj [illegible]
Time je trebalo de[illegible] naroda, što prije ga porobi [illegible]
da se organizuje protiv te agresije. Na našoj strani [illegible]

● [illegible] sa sistemu [illegible] interpretacije o moći Armije. Hoćete li nas upoznati sa trenutnom organizacijom Armije BiH i ako možete povući paralelu Armija decembra '92. - decembra '93. - decembra '94. kakav se zaključak nameće

DELIĆ: Treba reći da se Armija razvija u [illegible]

Sad jačamo oslobodilački dio borbe, do sada je mahom bila odbrana. Predstoji faza borbi za teritorij, za integritet BiH, kroz oslobodilački pohod Armije BiH, ako bude potrebno i ako se ne nađe pravično političko rješenje. Meni kao vojniku bilo bi lakše da se politički dođe do rješenja

[illegible]

ŠTO BUDEMO VOJNIČKI JAČI, TO NAM JE MIR BLIŽI

Treba reći da je Armija BiH preživjela organizacionu genezu kakvu ne pamti nijedna vojska nigdje na svijetu. Za dvije godine, dakle, za kratko vrijeme, stvorena je oružana sila koja se odlikuje svim onim čim se odlikuju vojske stvarane decenijama ili stoljećima

[illegible] sve nabrajeno. Ali [illegible] valih arm[illegible] jeste to da ima izuze[illegible] organizacija, rukovođenje i komandovanje, te dobro opremljenost vojnika i borbeni moral na koji plaćeni agresor nema racional[illegible] [illegible] daleka nismo još dostigli opremljenost [illegible] sve njihove prednosti, ipak uspjeli eliminirati. Stoga [illegible]

Opsadom Sarajeva željela se slomiti država i njen integritet. Sarajevo i danas ostaje talac, ne samo agresora već i međunarodne zajednice

decembar '92. – '93. – '94. treba gledati [illegible] razvoj zemlje. Bilo je dosta pro[illegible] [illegible] pe. U svakom ratu neminovne su različite stvari. Svaki rat ima svoje [illegible] svoje profitere i dobrovoljce [illegible] na anulaciju unutarnjih slabosti. Sad [illegible] borbe do sada je na [illegible] bilo orijentirana. Prema tom, Liza borbi za [illegible] integritet BiH kroz oslobodilački pohod Armije BiH, ako bude potrebno i ako [illegible] rješenje [illegible] kao vojniku bilo bi lakše da se politi[illegible] do rješenja.

● **Kažite nam koliki teritorij kontrolira Armija, koliko četnici i HVO? Možete li za naše čitaoce napraviti analizu četničkog vojevanja, pošto za godinu i po nisu osvojili nijedno značajnije naselje ni više od 100 kilometara kvadratnih, dok je Armija oslobodila više od 2.000 kvadratnih kilometara?**

DELIĆ: Nisam se nikada opterećivao [illegible] like brojčano [illegible] da se često [illegible]

[illegible] mobilizaciju. Izgubio [illegible] Armija s[illegible] posto teritorija BiH. Treba naglasiti da [illegible] četnici sada ne [illegible] [illegible] posto [illegible] [illegible] jedinice morala kod četnika dolazi do [illegible] Armija je [illegible] za šest puta manje gubitaka. Treba reći da [illegible]

[illegible] 1993. a naročito 1994. u strateških [illegible] Sada četnici nemaju snage da samo [illegible] 1992. – 1993. bez [illegible] koje su propadale [illegible] [illegible] kog valjevskog, niškog korpusa [illegible] raspoređen [illegible] Da ne govorimo [illegible] bez logističke podrške iz zemalja agresora, Srbije i Crne Gore, ne bi ni [illegible] mogli nastaviti. Dakle, Karadžićevi Srbi ne bi ovaj [illegible] opstali duže od nekoliko mjeseci. [illegible] [illegible] Armija BiH [illegible] [illegible] raketa [illegible]

[illegible] Sada i upotreba jedinica iz Hrvatske.

● U nekim krugovima u Bosni može se čuti sve više kritika na račun Armije. Priča se, naprimjer, da se rukovodeći kadar ponaša po šablonu JNA, da je trom, nemaštovit, birokratski, da su viši rukovodioci na pozicijama jugoslavenstva, bratstva i jedinstva ili poražene komunističke ideologije. Sve je manje šansi da u visoki vojni vrh uđu u ratu stasali kvalitetni kadrovi.

DELIĆ: Propusta u vojničkom ustrojstvu ima. Ali, ona se ne mogu generalizirati. Kadar iz bivše JNA je, nažalost, malobrojan [illegible] zavati. Istorijska i patriotska opredjeljenja [illegible] dijela iz bivše JNA u oficirskom kadru. Sv [illegible] [illegible] postoje neki limiti kad je u pitanju [illegible] pali vrh komandovanja i rukovođenja, gdje se stvarno traži velika stručnost. Mi, nažalost, [illegible] ljudi kadra na bazi sa mjesta idealnih [illegible] [illegible] [illegible] nja. Tu, pored znanja, treba i hrabrosti i opredjeljenja i niza drugih elemenata da ljudi budu prihvaćeni kao komandanti [illegible]. Svi mi sada stanemo sa ratnim činom [illegible] koji sutra ne moraju važiti. Nikome nije [illegible] rečeno mjesto i dužnost koju će obavljati. Nema iluzija o Jugoslaviji na ovim prostorima. [illegible] sa borba jedna od onih u kojoj svakodnevno [illegible] mente, pa damte. Svi se nalaze [illegible] posljednih borbi. Imate komandante [illegible] koji se rede ljude u akciji, koji upotrebe sredstvo, uzorjet ću primjer [illegible] koja ima šest [illegible] četa i koju je za nepunih [illegible] dana poveo do 17 komandira četa. Volio bih da se na [illegible] primjeru ne ponavlja [illegible] pao pravilo da su se [illegible] [illegible] sada da su mogu biti komandanti. Treba [illegible] Armije sagledati njen red, [illegible] škoće pa onda suditi.

● Sarajevo - naša ljubav i naša rana, simbol države i simbol patnji. Mislite li da je blokada Sarajeva agresorska strategija ili splet nesretnih okolnosti s početka rata. Stiče se dojam da je Sarajevo talac Bosne u borbi protiv Armije BiH. Koliko njegova opsada utiče na odluke vrha politike i vojske.

DELIĆ: Sarajevo je dio strateškog [illegible] nije bila opsada, već potpuna okupacija Sarajeva [illegible] Opsada, zasigurno, [illegible] dnice. Rezolucijama UN i [illegible] [illegible] I dalje je strateški cilj agresora [illegible] zajednica blokadom Sarajeva [illegible] pravo manjine i na donošenje [illegible] vojnih odluka. Time se, zapravo, [illegible] značuje rješenje za BiH. Mi [illegible] badamo ostale dijelove Bosne kako bismo svesti naše Sarajlijama u mogućnosti Armija BiH. Ja ne vjerujem da će doći vrijeme kada [illegible] [illegible] da bi se opstrirala sama realizacija [illegible]. Za posao oslobađanja Sarajeva treba potpuna saglasnost i međunarodne okolnosti da se taj posao može izvesti.

Rekao bih još i to da bismo u Armiji bili daleko uspješniji da su nam riješena neka pitanja koja ni su u armijskoj nadležnosti, počev od socijalnostatusnih pitanja boraca, porodica šehida, invalida do snabdijevanja Armije, statusa boraca i do općeg odnosa prema borbi i mobilizaciji. Da se toga rasterete, Armija bi bila efikasnija

● Kao komandant Armije BiH, posjetili ste Pentagon i vojničke centre drugih zemalja. Kako ste tamo primljeni i kako se drugi odnose prema Armiji BiH, odnosno prema Bosni u vojničkom smislu?

DELIĆ: Armija BiH doživljava se sa uvaženjem u smislu njene vojničke moći i [illegible] njenih potencijala [illegible] takvim uvjetima. Visoka [illegible] atom smislu. To je za nas bila velika [illegible] [illegible] se toga rasteteli, Armija bi bila efikasnija.

● Bihaćka krajina danas, dok traje opsada. Šta mislite kakva je uloga UNPROFOR-a na ovom primjeru, kako se ponaša u Bihaću i kako cijenite sudbinu ove ofanzive, "Grmečilica" kako je negdje nazivaju, odnosno "Jutro"?

DELIĆ: Napadi na region Bihaćko, [illegible] [illegible] agresije na BiH [illegible] e potencijale iz bivše Jugoslavije [illegible] Da se postigne neki vojnički uspjeh [illegible] u Sarajevu [illegible] Bihać. Glavna podrška stigla je iz Velike Britanije i Francuske [illegible] iz Hrvatske od Vukovara do [illegible]

zolucija UN agresija se vrši sa okupiranog hrvatskog teritorija, sa UNPA-zona u kojima uopće ne bi smjelo biti vojnika, a kamoli arti- [illegible] protesta [illegible] UNPROF [illegible] nije odgovoreno. Ukupna [illegible] [illegible] brojne tenkove, avione, helikoptere [illegible] dovoze ljudstvo. Sve [illegible] UNPROFORa. On sam je dovozi [illegible] savremeno opsluživanje [illegible] menta artiljerijom naoružani Francuski bata- [illegible] naoruža Bangladeški bataljon. Za izvještava nje s terena, lično stiže Rose [illegible] izvještajima medijski potmagao kraj Srebre- [illegible] da Cazinske krajine. Preračunali se. Žao mi je da Republika Hrvatska nije ništa učinila [illegible] da pomogne narodu Kraj- [illegible]

vlja početkom magu u rukama vodećih ljudi UNPROFORa: prije svega, provesti politiku [illegible] se ne bavi rupskim zadatkom koji mu je [illegible] okupatora. To se također odnosi na ge- [illegible] Rosea [illegible] napade na nas bez ikakvog povoda. On nije ofi- [illegible] UN on je oficir britanske politike. A Ak- [illegible] svojih rezerva da idemo dalje da [illegible] i još nekih drugih.

14. decembar 1994., *Ljiljan*

Sead DELIĆ, komandant Drugog korpusa ABiH

OSUĐENI NA POBJEDU

Životna mi je želja doći, preko Zvornika, uzvodno do moga Goražda. Kada će to biti, ne znam, ali sam ubijeđen da će biti. Mi smo osuđeni da pobijedimo, jer nemamo druge. Vodimo narodnooslobodilački, pravedni rat. U historiji nije poznato da je neki narod izgubio takvu borbu, bez obzira na to o kakvom se protivniku radilo

B[illegible] va prekomandu u Tuzlu, gdje se 14. [illegible]

[illegible] zatek je i dužnost komandanta Drugog korpusa [illegible]

● [illegible] ste umjesto 1. novembra na novu vojnu dužnost stupili tek 8. novembra 1994. godine. Zbog čega ovoliko kašnjenje

DELIĆ: [illegible]

Što se tiče pokušaja nelegalnog stvaranja hrvatskih općina dok god zakonski ova materija ne bude riješena na nivou Republike ili Federacije BiH, prema kojima će se legalizirati nova administrativna podjela, neće se na području Drugog korpusa moći stvoriti bilo kakva općina bez obzira na to o kome se radilo

[illegible] zadatke. U zimski period ratovanja, što je najvažni [illegible] u pitanju [illegible]

● Snaga [illegible] najopremljenijeg korpusa bosanske Armije, ipak, u [illegible] nisu pratili očekivani rezultati, nada nije imao [illegible] HVO, čak je i izgubljen značni teritorij na podrinjskom, posavskom dobojskom ratištu?

DELIĆ: [illegible]

● Kako ocjenjujete sadašnje stanje na 670 kilometara dugom ratištu Drugog korpusa

DELIĆ: [illegible]

[illegible] što je doprinijelo da [illegible] opstanemo na ovim prostorima. [illegible] je stvorena Bosna godinu [illegible] četničkih napada [illegible] svakodnevno krvarili. Četnici [illegible] grupisali snage jačine tri korpusa, što govori [illegible] ovih prostora i svega do sada učinjenog. Diskutabilno je da li smo uz neku bolju organizaciju mogli doprinijeti da situacija bude povoljnija, znači [illegible] bivša JNA bila na strani četnika na [illegible] izvršila takve pripreme da je [illegible] vrhovne komande [illegible] zeli smo od bivše jenaša [illegible] znaju kasarni [illegible] grada bili su mobilizirani, a u samoj kasarni bio je bataljon sa 600-800 četnika iz Srbije i četnike sa Ozrena [illegible]. Zbog mnogih ovih okolnosti, došlo je do gubitka velikih teritorija [illegible] Posavine, posebno značajan dio [illegible] Brčkog. Težište zadaci Drugog korpusa su svakako Podrinje i Posavina kao vjekovni [illegible] Drinu i Savu prioritetni su zadaci ovog korpusa i u narednom periodu. Takođe [illegible] Vrhovne komande i Predsjedništva RB[illegible]

● Vašim izborom na mjesto komandanta II korpusa, mnogi, naročito Podrinjci i Posavci, očekuju onu neophodnu vještinu za nastavak oslobodilačkog rata Armije RBiH, s pogledom upravljenim prema Savi i Drini. Šta u ovom trenutku možete poručiti Podrinjcima i Posavcima.

DELIĆ: Prije svega, ja sam Podrinjac [illegible] Drinu, da [illegible] Zvornik [illegible] dođe [illegible] Kada će to biti [illegible] Mi smo [illegible] jer smatramo druge [illegible] oslobodilačka, pravedna [illegible] bez obzira na to o kakvom se protivniku radi.

● Hrvatsko vijeće odbrane ponovno je izdalo Armiju BiH, ovaj put Atifa Dudakovića i njegov Peti korpus, dovodeći u pitanje odbranu Bihaća. Može li Drugi korpus, koji na strateško vrlo važnom tačkom u Posavini ima jednu brigadu HVO, računati na ovako nepouzdane vojničke sastave, poslušnike politike Banskih dvora, u presudnoj bici za sjeverni koridor i izlazak BiH na Savu?

DELIĆ: [illegible] Bihaću [illegible] politici i interesima Hrvatske [illegible] Mi smo ovdje na sreću što se toga [illegible] mu. Armija u središnjoj Bosni [illegible] borbu moral [illegible] brigada HVO u sastavu Drugog korpusa, 108. pješačka, izvršava sve naredbe koje dobija iz komande Drugog korpusa i tako će biti [illegible], tako smo mi sposobni i spremni i bez ove brigade uspješno odbraniti naš slobodni teritorij. Želim istaći da je [illegible] godine trebala biti transformirana u jedinice Armije RBiH. Odlukom Predsjedništva RBiH to je [illegible] 115. HVO brigade "Zrinski" [illegible] brigadom [illegible]

Ukupno, promjene su neminovne iz više razloga. Jedan je i taj što dolaskom novih ljudi na nova mjesta dobivamo potrebnu svježinu za nastavak oslobodilačke borbe, zato su promjene korisne i neophodne

● U jeku je akcija "T-5" Ministarstva unutrašnjih poslova i Armije BiH na raščišćavanju kriminalnih radnji na području tuzlanske regije, gdje je, po mišljenju mnogih, počinjeno najviše kriminala na slobodnom teritoriju BiH. Nažalost, upletenost nekih visokih oficira ovog korpusa u ove nečasne radnje kompromitiraju ovaj korpus i Armiju RBiH. Šta nam možete reći o ovom i šta ćete Vi učiniti na neutraliziranju ovakvih radnji u Drugom korpusu?

DELIĆ: Ove aktivnosti [illegible] od početka [illegible] nažalost, poprimilo u civilnim [illegible] krugovima. Kod nas su već neki pojedinci osuđeni [illegible] Neke [illegible] Moraju odgovarati svi koji su [illegible] da borcima dokažemo da [illegible] ne može raspravljati ne sa [illegible]

● Na unutarpolitičkom planu, tačnije provedbi Federacije BiH, od svih područja upravo u Tuzlansko-podrinjskom kantonu Hrvati su zloupotrijebili više nego korektan odnos Bošnjaka. Pokušavaju nelegalno formirati hrvatske općine. Nažalost, ovaj korpus zbog tzv. mira u kući nije proveo naređenje Predsjedništva RBiH, tolerirajući HVO. Kako ćete Vi postupati ako se pojave slični problemi?

DELIĆ: [illegible] kako to kaže naš [illegible], da je jedini legalno i legitimni predstavnik naroda Predsjedništvo RBiH s predsjednikom Izetbegovićem na čelu. Nikakva druga paravojska i [illegible] ne mogu postojati na prostoru koji kontrolira Armija RBiH. [illegible] Armije RBiH u Kiseljaku, Busovači [illegible] HVO [illegible] Armija RBiH [illegible] hrvatskih općina [illegible] ova materija ne bude riješena [illegible] Republike i Federacije BiH prema kojima će se legalizirati nova administrativna podjela, neće se na području Drugog korpusa moći stvoriti bilo kakva općina bez obzira na to o kome se radi. Armija je [illegible] Republike BiH [illegible] Armije RBiH [illegible] nikakvu [illegible]

● Poznati ste po ozbiljnom oficirskom stavu, zbog čega se očekuje niz personalnih promjena, posebno u komandi Drugog korpusa i komandama operativnih grupa, gdje su se neki oficiri ponašali i penzije na svojim mjestima. Kada će ovaj Korpus u personalnom pogledu poprimiti izgled kakav Vi želite

DELIĆ: Vrlo brzo. U toku je reorganizacija Armije. [illegible] Nosti [illegible] Pristalica sam teorije prema kojoj prave ljude treba postaviti na prava mjesta [illegible] etničkoj pripadnosti [illegible] više razloga. Jedan je i taj što dolaskom novih ljudi na nova mjesta dobivamo potrebnu svježinu za nastavak oslobodilačke borbe, zato su promjene korisne [illegible]

● U javnosti je sve češće pod lupom specifičan odnos vojske i politike. Kako ga Vi vidite?

DELIĆ: Uvijek sam bio pristalica nepolitičke [illegible] sada su specifični uvjeti u kojima prema

mom mišljenju, postoje samo dvije strane i dvije stranke. Jedna strana su četnici, a druga svi rodoljubi naše zemlje. Također, cijenim da je SDA stranka koja je organizirala ovaj narod i uspjela ga odbraniti. Mislim da je neophodno da u ovo vrijeme budemo i jedna stranka, čime bi opasnost naše redove. Četnici upravo žele razjedinti, kako bismo u međusobnim sukobima razbili [illegible] naše borbe. [illegible] [illegible]

● **Generala Saliha su ovdašnji bivši reformisti i komunisti salijetali na jutarnjim polučkim kafanama, držeći ga svojim. Vi ste, gospodine komandante, tako ste javnosti deklarirali Vaše članstvo u SDA, do sada više pažnje poklanjali profesionalnom oficirskom pozivu, a manje politizaciji tako visoke armijske funkcije.**

DELIĆ: Do sada sam djelom pokazivao za [illegible] šta treba raditi. Mislim [illegible] ba ljude koji pripadaju dr[illegible] [illegible] [illegible] Mislim da je bolje ako ima onih koji [illegible] [illegible]

● **Preuzeli ste Drugi korpus u vrijeme prekretnice u oslobodilačkom ratu za Armiju RBiH. Dokle se stiglo s transformacijom Armije u divizije, u jeku oslobodilačke udarne jedinice.**

DELIĆ: M[illegible]

Uvijek sam bio pristalica depolitizacije vojske, ali u mirnodopskim uvjetima. Sada su specifični uvjeti u kojima, prema mom mišljenju, postoje samo dvije strane i dvije stranke. Jedna strana su četnici, a drugu svi rodoljubi naše zemlje.

[illegible]

● **Frontovi su stabilizirani. Armija na više ratišta ima inicijativu. Kakvo bosansko proljeće predviđa[illegible]**

DELIĆ: Očekujem k[illegible] po godine [illegible] [illegible] Armija RBiH tek tada [illegible] [illegible]

● **Gospodine komandante, koliko Bosnjacima treba do slobode**

DELIĆ: [illegible]

21. decembar 1994. *Ljiljan*

1995.

Jovan DIVJAK, general Armije BiH

ZAJEDNIČKOM AKCIJOM ARMIJA BiH i HVO MOGU LAHKO PRESJEĆI POSAVSKI KORIDOR, ALI OČITO JE DA HVO TO NE ŽELI

Zajedničkom akcijom Zbornog područja HVO-a iz Orašja i Armije BiH mogla bi se presjeći komunikacija koja od Bijeljine preko Brčkog vodi ka Modriči. Iako Srbi između Bijeljine i Brčkog imaju oko 80 tenkova, tenkovima i topovima koje HVO ima u Orašju, i sadašnjim potencijalom Armije BiH, tvrdim da se koridor može uspješno prekinuti. Međutim, zasad HVO nije pokazao veći interes za zajedničko djelovanje

B [illegible]

● Postoji li mogućnost da sadašnje primirje u BiH preraste u trajni prekid rata i da se tako zamrzne postojeće stanje na terenu koje odgovara Srbima.

DIVJAK: [illegible]

● Smatrate li da će Mladićeve i Martićeve trupe početi napadati Bihać?

DIVJAK: Oni ne žele samo uništiti [illegible]

Pod oružjem stalno imamo 50 hiljada ljudi. No, Armija BiH ukupno broji više od 200 hiljada vojnika. Cijenimo je da od tog broja nije naoružana jedna trećina. Niti jedna naša jedinica nije u cjelosti naoružana zbog embarga na uvoz oružja. U ovom trenutku Srbi imaju otprilike 400 do 450 tenkova, a Armija BiH nema više od 50. Srpsko-crnogorski agresor u BiH ima između 1 600 i 1 800 artiljerijskih oruđa, a Armija BiH oko 450

● U posljednje vrijeme spominje se da Armija BiH ima od 150 do 200 tisuća vojnika pod oružjem. Je li to tačno?

DIVJAK: Po [illegible]

[illegible] 450. Tako stanje je s teškim vrstama naoružanja. Mi uopće nemamo protuzračne za- [illegible]

● Neki američki komentatori smatraju da bi u slučaju ukidanja embarga na uvoz oružja Armiji BiH trebalo od šest mjeseci do godinu dana za uvođenje u upotrebu teškoga naoružanja. Kakve su vaše procjene

DIVJAK: [illegible]

● Tokom prošle godine Armija BiH održavala je taktičku inicijativu nizom manjih akcija. No, osim Kupreških vrata, koja su oslobođena u zajedničkom djelovanju Armije BiH i HVO-a, nije osvojen niti jedan operativno važan cilj. Zbog čega?

DIVJAK: Rekao sam već zašto što nemamo teško naoružanje. Naprimjer, 1.000 [illegible] može ispucati 300 hiljada metaka u sekundi [illegible] izvući, a ono što se dame od [illegible] na nije dovoljno za preokret na ratištu. [illegible] je bio više politički nego vojnički [illegible]. Za nas je značajno to što smo zauzeli neke dijelove na Majevici, što kontroliramo uzvisine oko Doboja... Osnovni značaj kupreške akcije jeste u tome što su HVO i Armija BiH prvi put skupa djelovali u jednoj [illegible] prema zajedničkom [illegible] komandom. Pokazalo se [illegible] Armija BiH i HVO [illegible] ako imaju zajednički cilj. Nažalost, pronosioci HVO-a [illegible] samo za prostore gdje su Hrvati u većini. To nije dobro. HVO i Armija BiH trebaju [illegible] za cijelu Bosnu i Hercegovinu.

● Snage zeničkog i tuzlanskog korpusa poduzele su jesenas upšotrne akcije kod Doboja, a Četvrti korpus u području Veleža i Prenja. Prema nama dostupnim podacima, kod Doboja je bilo oko 200 mrtvih, a u istočnoj Hercegovini 92 poginula vojnika Armije BiH. Zašto se poduzimaju takve rizične akcije s velikim gubicima?

DIVJAK: Takve [illegible] su propaganda [illegible] Armija BiH kontrolira samo 30 posto bosanskohercegovačkog teritorija. Zajedno s HVO-om Armija kontrolira oko 40 posto teritorija. Naši gubici [illegible]. Međutim, [illegible] držati jer u protunapadu agresor upotrebljava [illegible] streljiva. S artiljerijskom podrškom [illegible] osiguravaju prostor da bi ga onda vratili. Naši gubici relativno su veliki i zato što nemamo [illegible] toga, osobito u zoni odgovornosti Četvrtog korpusa, još postoji opasnost [illegible] Neretvu. [illegible] ciljeva bio je izbijanje [illegible] Neretve, te na more i to u dvije moguće varijante. Po jednoj kod Neuma, a [illegible] od Mostara. U tom nastojanju [illegible] na lijevu obalu Neretve [illegible] motalo se [illegible] obale Neretve. Zbog toga Četvrti korpus izvodi aktivnu odbranu prema istočnoj Hercegovini.

● Tko je donio odluku o jesenskoj ofanzivi Petog korpusa Armije BiH? Predsjedništvo, Glavna komanda Armije BiH, ili samostalna odluka generala Atifa Dudakovića?

DIVJAK: Glavna komanda dala je [illegible] da se poštuje plan Kontaktne grupe. Međutim, [illegible] borbena djelovanja [illegible] pravo poduzimati kontranapade. Dudaković je u početku postupio u skladu s uputom Glavne komande. Nažalost, [illegible] dobro procijenio ukupno stanje, [illegible] teritorija. Čak i sada Peti korpus kontrolira više područja nego što je kontrolirao prije jesenske ofanzive. I dalje kontrolira [illegible] objekt na Grabežu i najveći [illegible].

● Kolika je razlika u vojnoj snazi Armije BiH i srpskih trupa?

DIVJAK: To već zadire u strateške procjene koje su državna tajna. Mogu ipak reći da Armija BiH sada nema snage da značajnije promijeni stanje na ratištu. Razlog je, prije svega, nedostatak tehnike. Agresor koristi svu raspoloživu tehniku, ne samo za vatrenu podršku nego i za manevar snaga. U prošlogodišnjim borbama na Igmanu i Bjelašnici agresor je masovno koristio transportne borbene helikoptere. Sam je Mladić, navodno, [illegible] UNPROFOR-a, usprkos odluci o zabrani [illegible] zapovijedao akcijama.

● Na prostorima BiH bilo je oko 42 posto kapaciteta ukupne vojne industrije bivše SFRJ. Koliko iskorištavaju ti kapaciteti sada proizvode?

DIVJAK: Minimalno, i to zato što su i kapaciteti za proizvodnju naoružanja pod embargom. Kapaciteti zato nisu ni približno [illegible] proizvodila je prije rata 300-400 metaka [illegible] sada istu količinu [illegible] dana.

● Na već objavljenim fotografijama vidi se da Armija BiH u svojem naoružanju ima [illegible] bacač raketa tipa orkan, dometa 50 kilometara. No, nigdje nije uočeno njegovo djelovanje. Zašto?

DIVJAK: Nemamo dovoljno raketa za masovnu upotrebu orkana. Orkan su zato [illegible] podrška borcima Armije [illegible] agresora. Kad je riječ o raketama [illegible] određene vrste [illegible] proizvodnje, za koju imamo potpunu tehnologiju.

● Ministar odbrane "republike srpske" izjavio je da onaj ko drži Brčko i Doboj, drži cijelu Bosnu. Postoje li zajednički planovi Armije BiH i HVO-a o djelovanju prema tim ciljevima, ponajprije prema posavskom koridoru? Može li Armija BiH samostalnim djelovanjem presjeći i zadržati koridor?

DIVJAK: Prvo, ja smatram [illegible] ko drži [illegible] drži Bosnu. [illegible] Dakle postoje [illegible] Brčkog i Doboja [illegible] odgovarajuću vatrenu podršku [illegible] bodili te gradove. Želja za zajedničkim djelovanjem u Posavini postoji, ali još nema konkretnog dogovora [illegible] HVO-a u Orašju i Armije BiH [illegible] presijecanju koridora koje [illegible] kontroliraju. Zajedničkom [illegible] HVO-a [illegible] Armije BiH [illegible] bi se presjekli komunikacijski [illegible] preko Brčkog vodi ka [illegible] Iako Srbi [illegible] između Bijeljine i Brčkog imaju oko 80 tenkova [illegible] HVO ima u Orašju [illegible] Armije BiH, [illegible] uspješno [illegible]. Međutim, zasad HVO nije pokazao veći interes za zajednička djelovanja.

● Koliko bi oružja Armiji BiH trebalo da preokrene stratešku situaciju na cjelokupnom bosanskom ratištu u svoju korist?

DIVJAK: Prema [illegible] ga, riječ je o [illegible] artiljerijskih cije[illegible] tenkova.

● **Koje su to najslabije vojne tačke agresora?**

DIVJAK: Sebična [illegible] državi. Kad je karadzićevi zaglustio kod Krupe i Bihaća iz Srbije je došlo oko 8.000 dobrovoljaca. Također, u ovome ratu na srpskoj strani ratovalo je više od 2.000 dobrovoljaca iz Rusije, Ukrajine, Rumunjske i Grčke. Napro[illegible] jeste prostori i linija fronta [illegible] km. Kod njih su sva naselja [illegible] je pozadina potpuno prazna, [illegible] sposobnog stanovništva. Moral je [illegible] od najslabijih tačaka srpske vojske [illegible] problema i s dezerterstvom "Vojska republike srpske" prema na[illegible]

[illegible] Taj broj pov[illegible] UNPROFOR, kad [illegible] NATO-a sarajevski korpus [illegible] Drugom svjetskom ratu ostvarili su [illegible]

● **Je li tolika koncentracija naoružanja jedini razlog zbog kojeg se Sarajevo ne može deblokirati.**

DIVJAK: Sigurno jedan od osnovnih [illegible] 50 artiljerijskih [illegible] Ukupno 10 brigada [illegible] od 120 mm [illegible] rom na trasasa ovom stanja [illegible]

● **Srbi tvrde da su do kolovoza 1994. u borbama izgubili 14.000 ljudi. Mislite li da je to tačan podatak? Kolike je gubitke imala Armija BiH.**

DIVJAK: O gubicima Armije BiH ne mo[illegible] ja ste spomenuli [illegible] ga je poginulo od 40.000 do 45.000 srpskih vojnika. Oni su gubili po čitave klase svojih [illegible] kod Čelića [illegible] Majevici izgubili [illegible]

20. januara 1995., *Globus*

Salih MALKIĆ, komandat Operativne grupe 4 Drugog korpusa Armije BiH

● **Na Majevici krajem prošle godine vođene su odlučujuće borbe. Ishod je poznat. Združene jedinice OG-4, čiji ste Vi komandant, nanijele su veliki poraz četnicima i oslobodile poznato četničko uporište Lisaču. Koliko je nama poznato, radi se o strateški važnom prostoru od desetak kvadratnih kilometara.**

MALKIĆ: [illegible] ko srpskom pa[illegible] primijete. A [illegible] u zoni odgovornosti Drugog korpusa gdje oni nisu bili.

[illegible] oslobođenih desetak kvadratnih kilometara. Naše [illegible] prva uspješna akcija [illegible] OG-4. U akciji je postignuto puno jedinstvo komandovanja i djelovanja kao i kvalitetan napredak u načinu ratovanja. Na Lisači [illegible] Vjerujem da [illegible] primjer i drugim [illegible] kada je u pitanju ge[illegible] Četničke jedinice stavi[illegible] iznenađenje, što se pokazalo veoma efikasnim. Bez gubitaka završili smo posao. Važno je da su se borci i starješine na[illegible] Trenutno [illegible] demontažu teleja na Majevici skupe dijelove [illegible] Lisači [illegible]

● **Na Lisači su borbeno djelovale sve jedinice OG-4. Prema našim saznanjima, najviše je uradila 241. sprečanska muslimanska brigada.**

MALKIĆ: Prilikom formiranja ove brigade najbolje borce iz drugih jedinica preko[illegible] u ovu manevarsku jedinicu. Svi su [illegible] odluku. Osim toga, brigadu smo u borbu uvodili postupno. Borci su, za početak, odbranili Gredu, koju su [illegible] "nastup" u Teočaku. Mada taj prostor nije održan, postignut je veliki uspjeh, uništeno je [illegible] tenmanica, ubijeno više od 20 četnika, a [illegible] Lisača je došla kao nemiminovnost. Borci Sprečanske muslimanske brigade izvršili su [illegible] okruženje Lisače a također [illegible] kada je to bilo [illegible] držali novouspostavljene linije. Kasnije su se uključile i ostale jedinice. Borci i starješine 241. brigade, kao što to već rade borci 210. brigade "Nesib Malkić" koja je isto tako jedinica manevarskog tipa [illegible] "Manevarci" mogu biti i "napadači" i "linijaši". Kasnije, oslobođene teritorije preuzimaju pr[illegible] brigade, tj. kada se linije utvrde i kada se procijeni da je neprijatelj [illegible] od vraćanja teritorija.

Formacijski, po broju brigada i boraca, nismo najbrojniji, ali OG-4 ima najbolje borce. Oslobađanjem Kalesije, slamanjem jake četničke ofanzive "Seminar", a i u mnogim drugim prilikama borci Kalesije, Teočaka i Zvornika pokazali su da su pravi borci. Nema ratišta u zoni odgovornosti Drugog korpusa gdje oni nisu bili

Meni je posebno drago što je formirana 241. SMB, jer je ideja o njenom formiranju postojala još na početku rata. Ali, kao što znate, Željku Knezu nije odgovaralo da postoji brigada koja bi bila predodređena da oslobodi Kalesiju. Vidite, 205. brigada formirana je tek 1. februara 1993. godine, iako su kalesijski borci ratovali skoro na svim bojištima u zoni odgovornosti Drugog korpusa.

● **Za OG-4 mnogi kažu da je najjača u Drugom korpusu?**

MALKIĆ: Formacijski, po broju brigada i boraca, nismo najbrojniji, ali OG-4 ima najbolje borce. Oslobađanjem Kalesije, slamanjem jake četničke ofanzive "Seminar", a i u mnogim drugim prilikama borci Kalesije, Teočaka i Zvornika pokazali su da su pravi borci. Nema ratišta u zoni odgovornosti Drugog korpusa gdje oni nisu bili.

KAKO JE OSLOBOĐENA LISAČA

Na Lisači smo primijenili iskustva sa brčanskog i olovsko-vareškog bojišta. Vjerujem da će ova naša akcija poslužiti kao primjer i drugim jedinicama u Armiji, kada je u pitanju gerilski način ratovanja. Četničke jedinice stavili smo u potpuno okruženje, što se pokazalo veoma efikasnim. Bez gubitaka završili smo "posao". Važno je da su se borci i starješine navikli na višednevni način ratovanja. Trenutno četnici vrše demontažu releja na Majevici i skupe dijelove odvoze u Loznicu

● **Srbi, uz sve očitiju pomoć međunarodne zajednice, primjenjuju strategiju getoiziranja Bošnjaka. Stvaraju blindirane enklave za bošnjački narod. To vidimo na primjeru Srebrenice, Goražda, pa i Sarajeva ili Bihaća. Kao imperativ nameće se kontramjera - deblokada tih područja? U protivnom, prijeti im tiha, ali sasvim izvjesna smrt**

MALKIĆ: Rekoh da [illegible] Ane Generalštaba Armije R[illegible] Bosne i He[illegible]

U zoni odgovornosti OG-4 angažirana su dva agresorska korpusa, "istočnobosanski" i "drinski". Oba su organizirani prema shemi bivše JNA. Imaju po šest brigada i nekoliko manevarskih interventnih jedinica, jači ne voda i čete. Brigade imaju između 2.000 i 2.600 vojnika. Inače, "istočnobosanski korpus" ima oko 20.000, a "drinski" oko 17. 000 četnika. Naravno, ovih cifri ne treba se plašiti, jer ima mnogo "papirnatih četnika"

Dakle, borci će taj zadatak izvršiti. Čak to jedva čekaju. Uostalom, mi Podrinje moramo kad-tad osloboditi, jer bez Podrinja nema ni Bosne.

● **Teočak je kost u grlu Karadžiću i Mladiću. Za ratne zločince to je i poseban vojnički izazov. Mislite li da će pokušati "staviti" u okruženje Teočak i slobodni dio zvorničke teritorije?**

MALKIĆ: Možda će [illegible] Mladić pokušati na proljeće [illegible] ma šansi. Za njega je to [illegible] Mladić [illegible] zapamtiti [illegible] To [illegible]

● **Koje su četničke snage angažirane u zoni odgovornosti OG-4?**

MALKIĆ: Prije [illegible] snage uvođenju operacija [illegible] sobije, mora [illegible] OG-4 [illegible] agresorska korpusa: "istočnobosanski" i "drinski". Oba su organizirani prema shemi bivše JNA. Imaju po šest brigada [illegible] 2.000 i 2.600 [illegible] korpus [illegible] oko 20.000 [illegible] oko 17.000 četnika. Naravno [illegible] papirnatih četnika. U stvari [illegible] vojnika na papiru. Mi znamo da oni ma[illegible] da pokriju liniju.

● **Koliko vjerujete u potpisani sporazum o "prekidu neprijateljstava"?**

MALKIĆ: Mi smo za svako primirje koje će nas dovesti do pravednog mira. Karadžić i Mladić potpis[illegible] srpske vojske [illegible] proljeće [illegible] Za [illegible] je potreban [illegible] Sporazum so

[illegible] okupirane teritorije. Posebno u korpus. Zašto. Sve dok četnici nisu kidisali iz Srbije. Mnoge četničke interventne jedinice su razbijene, što je najviše pogodilo agresora. Naša OG-4 nanijela je agresoru, [illegible] "istočnobosanskom" četničkom korpusu. Dakle, kao što rekoh, četnicima je potreban predah. Inače, u maju, kada istekne rok, vjerujem da će se borbe nastaviti. Uostalom, četnici su, po običaju, uvijek kršili sve što su potpisali.

1. februar 1995. *Ljiljan*

Ferid BULJUBAŠIĆ, komandant Istočnobosanske operativne grupe

"MOJIH DEVETSTO DANA U GORAŽDU"

U Goraždu mi je 900 dana prošlo izuzetno brzo. Kada imate puno obaveza, ne osjetite da vrijeme brzo prolazi ...Ja ću se boriti u svakom mjestu gdje me Vrhovna komanda pošalje. Ovu državu osjećam kao svoju, i u Goraždu, i u Sarajevu, i u Foči, i u Bihaću, Banjoj Luci, Stocu ..., ali Goraždu moramo pomoći

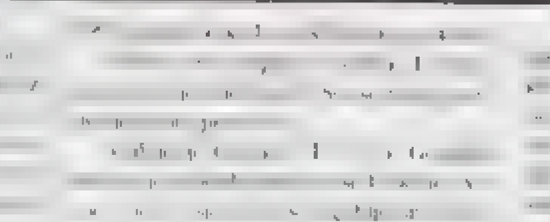
● Počeli bismo od one prve četničke ofanzive na Goražde u maju i junu 1992. godine. Naši borci su tada kontrolirali, pored goraždanske, i dijelove teritorija Foče, Rogatice, Višegrada, Rudog i Čajniča. To je veliki prostor koji je na početku rata bio okupiran, a onda oslobođen. Nekoliko sudbonosnih događaja...

BULJUBAŠIĆ: [illegible] je nestalo, a i zima nas je iscrpljivala. Kako borce, tako i narod, [illegible] bili protiv rata. Borci Prve višegradske [illegible] kontrolisali četnici kako [illegible] od jednog metka [illegible]

● Već 30. juna, poslije ofanzive na Goražde, četnici napadaju Grebak i Trnovo. A početkom jula četnici su zauzeli Rogoj i Trnovo.

BULJUBAŠIĆ: [illegible]

Ovdje u Sarajevu, kada neko kaže Goražde, svi misle da se radi o malom krugu oko Goražda. A mi još kontroliramo teritoriju od 300 km kvadratnih. Naša linija fronta duga je 126 kilometara. Kontroliramo dio paljanske, fočanske, goraždanske i jedan manji dio teritorije rogatičke općine

[illegible] 1994. godine u narodu i borcima Gora[illegible] Ono što meine raduje kao vojnika i sta[illegible]

● Koliko se sjećam [illegible] je oficira koji su dolazili u Goražde, ali su se vratili u Sarajevo. Da li su oni otišli po vašem odobrenju, ili su to učinili samoinicijativno?

BULJUBAŠIĆ: [illegible] da je u decembru 199[illegible] Trebalo ih je [illegible]

● Ovo pitanje odnosi se na starješine Operativne grupe iz istočne Bosne. Otvara drugo, također suštinsko pitanje. Iako u Sarajevu ima na desetine vrlo uspješnih starješina porijeklom iz istočne Bosne, oni se nerado odazivaju da krenu u svoj kraj. Isto je i sa stručnjacima, ljekarima, prosvjetnim radnicima.

BULJUBAŠIĆ: [illegible]

Bosne regrutovao se veliki [illegible] je su [illegible] mnogo ih u jedinicama na Bosn JNA. Mnogi [illegible] drugom talasu a njihova porodica, primjer[illegible] ali u Sarajevu. Ključ je u ovome što je rat [illegible] iska regrutacija kojom se može i mora regr[illegible] rati da se potom [illegible] kvalitetnije rasporede [illegible]

● **Deset mjeseci je prošlo od ofanzive četnika na Goražde. Kako na ove događaje gledate iz "sarajevske perspektive"? Četnička ofanziva u martu i aprilu 1994. godine jeste jedna od najtežih u toku rata. Ipak, prokomentarisali bismo da ste neke kote i dijelove općine Goražde olahko izgubili.**

BULJUBAŠIĆ: Zaboravlja se [illegible] bio uzan prostor na kome osoba u kadru [illegible] kome se [illegible] Mnogo se [illegible] preuzeli. Prostor oko Goražda bili su kvalitetni četnicima. Prava su prilazne puteve za kretanje tenkova i vozila na pravcima koji [illegible]

● **Vi ste sada slali alarmantne izvještaje pretpostavljenom komandantu.**

BULJUBAŠIĆ: Bila je [illegible] Na Goražde je bilo dvadesetak brigada četnika [illegible] ca, Han-Pijesko [illegible] Čelebić [illegible] iz Crne Gore, Nikšića, Titograda [illegible] Srbije [illegible] artiljerijskih [illegible] oko Goražda. Ge [illegible] angažovali izuzetno jake oklopno-mehanizovane snage oko 80 tenkova, 60-tak oklopnih transportera [illegible] ge... Ofanzivom je kao što znate komandovao Mladić a pojedinim pravcima četnički [illegible] goraždanska općinu došao je Karadžić [illegible] patrijarh [illegible] Za prvih 15 dana [illegible] veliki broj četnika. Međutim, ofanziva u posljednji [illegible] Nedostajalo nam je municije i pro[illegible] protiv sredstava. Sve to utjecalo je na [illegible] borca. Desetog aprila četn[illegible] [illegible] Iz opsadnog [illegible] oko Goražda. A [illegible] Zarobljena četnička [illegible] obalu Drine. Kao čovjek i kao komandant [illegible] mislim da je [illegible] mo, moglo je više, mogli smo bolje. Poslije [illegible]

Mnogo boraca je poginulo. S ponosom govorim o Hasi Turčalu, Fehimu Dzdarevicu, Gacika Beku, Ahmetspahicu, Emeru Kulovcu, Heći, Ahmedu Vrazalici - Drini... Svi su oni bili spremni da uđu i po 20 i 30 kilometara u dubinu četničke teritorije. Uvijek kada pominjem imena, žao mi je što ne mogu spomenuti sva, posebno onih koji su dali živote za Podrinje

● **Kako žene, djeca opstaju u gradu koji je od početka rata u potpunom okruženju, gradu u kome već tri godine nema struje, vode pitke... nema osnovnih uvjeta za život**

BULJUBAŠIĆ: [illegible] narod brani svoj grad [illegible] [illegible] će se problemi riješiti.

● **Činjenica je da je u toku rata dolazilo do neslaganja civilnih i vojnih organa?**

BULJUBAŠIĆ: Bilo je [illegible] predstavnici [illegible] komanda i komandant [illegible] problema da su organi i institucije [illegible] ne mogu doći u sukob oko [illegible]

● **Narod i borci istočne Bosne do sada su podnijeli velike žrtve, puno je gladnih, bosih, golih...Međutim, ni jedan borac iz istočne Bosne nije dobio značku "Zlatni ljiljan"?**

BULJUBAŠIĆ: Ovo je jedan od težih [illegible] brigada i 1801. [illegible] dostavili prijedloge zaključili su da [illegible] podvizima boraca [illegible] da će u skorije vrijeme biti [illegible] ljiljana" za borce [illegible] Mnogo boraca je poginulo [illegible] Vrazalica [illegible] borca. Za njih sam emotivno vezan. A u [illegible] Hasi Turčalu kao izvrsnom [illegible] Na ramenu na je imao [illegible] 000 metaka na rednik [illegible] nije nedavno bila [illegible] sam mnogo sreća [illegible] Rahmeti [illegible] napadu na Prači, izvukao je iz bolnice na štakama i iz PAM-a gađao četnike [illegible] koji je oteo prostor pored njega.

Mladić Almir Karabeg [illegible] kreće za Gradinu kada su [illegible]

● **Hoćete li se vratiti u Goražde?**

BULJUBAŠIĆ: U Goraždu mi je 900 dana [illegible] Kada imate puno obaveza, ne osjetite da vrijeme brzo prolazi. Ja se borim u svakom mjestu gdje me [illegible] u Sarajevu, i u Bihaću [illegible] ali Goražd[illegible]

8. mart 1995., *Ljiljan*

Govor generala Rasima DELICA na proslavi Dana Armije BiH

ČASNO JE BITI VOJNIK OVE ARMIJE

Časno je komandovati vojnicima koji sa tako visokim moralom, hrabrošću i dostojanstvom brane ne samo svoje nego i univerzalne ljudske ideale slobode i pravde. Časno je u ime takvih pripadnika Armije Republike Bosne i Hercegovine, povodom njene trogodišnjice, izraziti zahvalnost svima vama, koji ste ovdje, i svim drugim ljudima širom svijeta što podržavaju i na razne načine pomažu oslobodilačku borbu koju vodi narod Republike Bosne i Hercegovine

G[illegible] Predsjedniče [illegible] Bosne [illegible] Hercegovine [illegible] slobode [illegible]

Pozdravljam Vas sekunom u ime pripadnika Armije RBiH i svoje ime.

Zahvaljujem [illegible] dan kada obilježavamo treću godišnjicu stvaranja naše Armije Republike Bosne i Hercegovine, iskazujete poštovanje za uložene napore [illegible] Republike Bosne i Hercegovine i njegova Armija pomažu u borbi protiv zla, što ga historija ovih prostora u tako [illegible] oblicima i dimenzijama ne [illegible]

Stvaranje Armije Republike Bosne i Hercegovine jeste najkrupnija historijska činjenica koja je obilježila začetak nove epohe u političkoj [illegible] Bosne i Hercegovine, svi oni koji žele [illegible] Armija Republike Bosne i Hercegovine stala je na put fašizma kojim je, u procesu raspada, bivša Jugoslavija [illegible] slobode [illegible] Republike Bosne i Hercegovine [illegible] Armije RBiH [illegible] tvrditi da već sada ne bi postojali Bošnjaci [illegible] u materijalnom [illegible] kulturnom [illegible] postojalo. Da kojim slučajem nije stvorena Armija Republike Bosne i Hercegovine [illegible] postala sastavni dio [illegible] Srbije. Da kojim slučajem nije stvorena Armija Republike Bosne i Hercegovine [illegible] zapadne granice Velike Srbije bi [illegible]

[illegible] Republike Bosne i Hercegovine [illegible] Hrvatskoj [illegible] Armija Republike Bosne i Hercegovine [illegible] Republike Bosne i Hercegovine [illegible] Hrvatskoj bio prevazan sa oslobodilačkom borbom naroda u Bosni i Hercegovini, i da nije bi[illegible]

lo [illegible] ARBiH [illegible] Republike Bosne i Hercegovine, već bi bila [illegible] u Bosni i Hercegovini, a [illegible] politici koja zna da pačanje tog procesa [illegible]

[illegible] Republike Bosne i Hercegovine [illegible] Hrvata, Bošnjaka, Srba i ostalih građana.

[illegible] strateško [illegible] rezultate Armije Republike Bosne i Hercegovine, čak i dobri poznavaoci specifičnosti vojnog organizovanja postavljaju pitanje odakuda snage kojom se za kratko vrijeme [illegible] Na [illegible] stvaranju i razvoju naše armije, odgovor na to pitanje je dobro poznat. Na ovim prostorima, u protekle tri godine [illegible] zbog kojih su tugeli i trpe djeca, majke, sestre [illegible] i prijatelji poginulih, ranjenih [illegible] patriota Bosne i Hercegovine. Agresor je htio da se [illegible] samo odjeci [illegible] granata i [illegible] dok pogumo [illegible]

> ***Izvršili smo reorganizaciju Armije, stvorili jake brigade, divizije i korpuse. Osposobili smo se da nastavimo oslobodilačku borbu ukoliko ne dođe do političkog rješenja. Ako se pronađe adekvatna politička formula za pravedan mir, spremno ćemo dočekati prelazak Armije Republike Bosne i Hercegovine iz ratnog u mirnodopske uvjete***

[illegible] jos snažnije od agresorskih granata, namijenjenih za ubijanje patriota [illegible] Bosne i Hercegovine [illegible] stvaranja Armije Republike Bosne i Hercegovine.

[illegible] JNA, da smo uspjeli zaustaviti mnoge žestoke ofanzive u kojima se neprekidno od

početka agresije upotrebljavala najsavremenija tehnika za ubijanje i nišenje sa distance, da smo uspjeli osloboditi značajne dijelove okupiranih teritorija, govore da su dostojanstvo, hrabrost i prkošenje zlu patriota Republike Bosne i Hercegovine jači od zla koje ćemo, s [illegible] našim pobjedama sto [illegible]

na diplomatsko-političkom planu [illegible] potpuno uništiti, uspostaviti mir i normalan život, ali ćemo s velikom odgovornošću morati i dalje paziti gdje se nalaze i kud idu odjeci zla. Znači, i u uvjetima mira odbrambeno organiziranje bit će trajna obaveza svih onih koji žele očuvati [illegible] [illegible] eskalaciju fašizma, kako se nikada [illegible]

I ovom prilikom mogu reći, časno je biti vojnik naroda koji se u tako teškim uvjetima bori za opstanak, pravdu i slobodu. Časno je komandovati vojnicima koji su tako visokim moralom, hrabrošću i dostojanstvom brane ne samo svoje nego i univerzalne ljudske ideale slobode i pravde. Časno je u ime takvih pripadnika Armije Republike Bosne i Hercegovine, preživjeli ovu tragediju, izraziti zahvalnost vama koji ste ovdje i svim drugim ljudima širom svijeta što podržavaju i na razne načine pomažu oslobodilačku borbu koju vodi narod Republike Bosne i Hercegovine.

Ponosni smo što se naša mala zemlja, Bosna i Hercegovina bori za takve ideale koji naučavaju da ustrajemo u podnošenju teških [illegible]

je podrška [illegible] [illegible]

dođe do političkog rješenja. Ako se pronađe adekvatna politička formula za pravedan mir, spremno ćemo dočekati prelazak Armije Republike Bosne i Hercegovine iz ratnog u mirnodopske uvjete. Međutim, ponašanje agresora ukazuje da mir nije na pomolu. Očekujemo žestoke agresorske ofanzive na koje ćemo spremno odgovoriti nastojeći da agresoru nanesemo što veće gubitke jer uvjereni smo da samo gubici koje [illegible] ostvarenje [illegible] ciljeva i prihvatanje političke formule mira, kao što je plan Kontakt-grupe. U tome će nam pomoći sve bolji odnosi [illegible] [illegible] Republikom Hrvatskom.

Gospodine Predsjedniče i članovi Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine,

U ime svih pripadnika Armije Republike Bosne i Hercegovine [illegible] Vam disciplinu [illegible] izvršavanje svih zadataka [illegible] [illegible] vodstvo naše zemlje.

Uvjeravamo Vas da u nama imate pravu [illegible] u službi ostvarivanja političkih i ciljeva oslobodilačke borbe kako ste ih [illegible]

Zahvaljujem se [illegible] Treće godišnjice Armije Republike Bosne i Hercegovine.

15. april 1995., Sarajevo

Izet NANIĆ, komandant 505. viteške motorizirane brigade

ŽIVOT ZA SLOBODU DAT SA OSMIJEHOM NA USNAMA

Opredijeljenost boraca i starješina 505. brigade za RBiH bezrezervna je, kao i uvjerenost da se u ovim uvjetima samo borbom i pobjedom nad agresorom može doći do slobode. 505. brigada predstavlja zdrav kolektiv u kojem svaki pripadnik daje maksimum od sebe u izvršavanju zadataka, naročito borbenih u kojima izrastaju najbolji sinovi Bosne. Iza 505. brigade bogat je ratni put i mnogi uspjesi. To je brigada koja svoje bošnjačke rane liječi pobjedom i čiji pripadnici za pobjedu polažu živote, s osmijehom na usnama i pogledom usmjerenim ka slobodi

● **Gospodine komandante, možete li za početak reći nešto o tome kako se narod bužimskog kraja pripremao za borbu protiv srpske agresije i kako je došlo do stvaranja prvih oružanih formacija u Vašem kraju.**

NANIĆ: [illegible] publike Bosne i Hercegovine [illegible] jih. Jedan [illegible] muslimanskog, hrvatskog i drugog nesrpskog naroda, nešto je, uglavnom [illegible] zasebno, a kasnije u okviru Patriotske lige, po- [illegible]

[illegible] ne. U formiranju jedinica značajno je pomenuti [illegible] na s potpuno naoružana u Zagrebu, a u jeku [illegible]

[illegible]

● **Vaša 505. viteška brigada izrasla je u jednu od najelitnijih brigada, ne samo 5. korpusa nego i šire. Kako je tekao proces nastajanja i stvaranja Vaše brigade?**

NANIĆ: [illegible] jem Armije Republike BiH [illegible] Unskosanska operativna grupa) došlo se na ideju da se TO Bužim preformira u brigadu u sastavu USOG-e. [illegible] 1992. godine, a kasnije [illegible] RBiH, a naročito zbog brilijantnih borbenih [illegible] odlukama. [illegible] prekoliko borbenih dejstava u kojima je brigada uvijek izlazila kao pobjednik i samim tim uvijek jača i sigurnija. Spomenuo bih da je svako na svoj način pomogao proces nastajanja 505. vmtbr. Na prvom mjestu borci, starješine i drugi članovi brigade koji su sebe nesebično dali jedinici, drugo, to je

narod koji je stvarao, zajedno sa brigadom, i sa institucije [illegible] civilne vlasti Općine [illegible] kao i druge [illegible] regije Bihać, uključujući [illegible] sa kojima smo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] odno praznika BiH [illegible] [illegible] sa svima na ovim bosanskohercegovačkim [illegible]

● **Šta je to što 505. vitešku razlikuje od drugih brigada, odnosno u čemu se sastoji ta specifičnost u odnosu na druge slične formacije 5. korpusa.**

SANIĆ: Vjerovatno se sve brigade Armije RBiH razlikuju jedna od druge i svaka [illegible] je specifičnost [illegible] Zbog toga [illegible] između 505. viteške i drugih brigada [illegible] [illegible]

Bužimska 105. udarna krajiška brigada formirana je 15. augusta 1992. godine a kasnije mijenja naziv u 105. bužimska udarna muslimanska brigada. Kada je Armija BiH i službeno dobila taj naziv 105. bužimska postaje 505. brigada

505. [illegible] kakva jeste i koje su njene [illegible] [illegible] opremljenom boraca i starješina 505. brigade za RBiH bezrezervna je kao i [illegible] se u ovim vremenima samo borbom [illegible] agresorom može doći do slobode [illegible] zdrav kolektiv u kojem svaki pripadnik daje maksimum od sebe u izvršavanju zadataka, narodno borbenih [illegible] najbolji sinovi Bosne [illegible] brigada koja svoje borenje [illegible] dom i čiji pripadnici za pobjedu [illegible] s osmijehom na usnama i pogledom usmjerenim ka slobodi. Jednom riječju [illegible] 505. brigada vlada potpuno povjerenje između [illegible] između boraca i starješina, i na kraju to je brigada na koju narod BiH može u potpunosti računati kao garant pobjede i postojanja BiH [illegible]

29. 4. 1995., Ljiljana, list 5. korpusa

Fikret ĆUSKIĆ, zamjenik komandanta 7. Korpusa

KAHVA NA PALJENIKU

Stanje je stabilno kao beton, što bi rekao komandant Atif Dudaković. Svi četnički pokušaji povratka Galice i Vlašićkog platoa odbijeni su. U jednom danu su 16. motorizirana, 2. oklopna i dijelovi 22. pješadijske četničke brigade po šest puta kretali u napud, pokušavajući vratiti izgubljene položaje. Cilj im je bio vratiti te linije zbog izuzetnog značaja koje one imaju, jer se sa njih kontrolira veliki dio prostora srednje Bosne, a zatim su željeli da vrate moral svojoj vojsci. Karadžić je neposredno prije oslobađanja Vlašića rekao da četnici sa njega neće sići "ni vojnim, ni političkim putem"

O[illegible] oslobađanju i, prema nekim ocjenama, najveća je pobjeda Armije BiH u trogodišnjem ratu. Nakon oslobađa[illegible] [illegible] srpske" BiH je do [illegible] svoga teritorija [illegible] cija pripadnici bosansko-[illegible] [illegible]

Geostrateški gledano od Bjelašnice i Treskavice pa do slovenskih Alpa, ako hoćete, Vlašić ima veliki značaj, ne samo za srednju Bosnu već i za sve prostore. Tu je raskršće rijeka, puteva. Sa njega se kontroliraju Travnik, Zenica, Teslić, Kotor-Varoš, Skender-Vakuf. Kada sam sa Fahrudinom Agićem, komandantom iz Gornjeg Vakufa obilazio oslobođene zemunice na Vlašiću, takav se pogled iz njih otvara na Travnik da je Agić rekao: "Da sam ja sve ovo vrijeme bio gore, a oni dolje, nikada oni meni ne bi s mirom kahvu popili"

● **Komandante Ćuskiću, Armija BiH je i do sada pokazala da zna oslobađati teritorij, ali joj zadržavanje oslobođenih prostora nije bilo jača strana. Četnici su nekoliko puta pokušavali vratiti Vlašićki plato i Galicu; s kakvim rezultatima i kakvo je, uopće, trenutno stanje u zoni odgovornosti 7. korpusa?**

ĆUSKIĆ: S[illegible] što bi rekao komandant [illegible] četnički pokušaji [illegible] Galice [illegible] 16. motorizirana, 2. oklopna i dijelovi [illegible] pješadijske četničke [illegible] izgubljene položaje. Cilj im je bio vratiti te linije zbog izuzetnog značaja koje one ima[illegible] [illegible] a zatim su željeli da vrate [illegible] vojsci. Karadžić [illegible] komandanta Vlašića [illegible]

njega [illegible] Bosnom, sa političkim potom". A onda su, ipak, sišli. Možete [illegible] kakav je to pad morala bio.

● **Koji je geostrateški značaj tog "krova Bosne"?**

ĆUSKIĆ: [illegible] gledano od Bjelašnice i Treskavice pa do [illegible] Alpa, ako [illegible] Vlašić ima veliki značaj, ne samo za srednju Bosnu već i za šire prostore. To je [illegible] raskršće rijeka, puteva. S [illegible] Travnik, Zenica, Teslić, Kotor-Varoš, Skender-Vakuf. Kada sam sa Fahrudinom Agićem, komandantom iz Gornjeg Vakufa, [illegible] oslobođene zemunice na Vlašiću [illegible] pogled sa njih otvara na Travnik, da je Aga rekao: "Da sam ja sve ovo vrijeme bio gore, a oni dolje, [illegible] ne bi s mnom [illegible] popu.

● **Veliku praktičnu, a i simboličnu vrijednost ima činjenica da je radiorelej i telekomunikacioni centar Paljenik u našim rukama. Četnici su uradili sve da ga onesposobe za rad. Šta smo mi uradili da Paljenik osposobimo za funkcionisanje?**

ĆUSKIĆ: Paljenik su Srbi zauzeli [illegible] 1992. i [illegible] kao vrh na krovu "republike srpske". [illegible] su sve da ga onesposobe, ali naše ekipe vrše potrebne [illegible] centar osposobiti za rad. Kada [illegible] bude, signal TVBiH će moći pokriti Bosansku krajinu, a otvorit će se i sve telefonske linije prema Sarajevu. Kada govorite o simboličnom značaju Paljenika, on zaista nije mali. Milina je pogledati sa njih prostora [illegible] buduće [illegible] objekat koji je u našim rukama.

● **Budući da sada prvi put za *Ljiljan* govorite nakon "događanja Vlašića", možete li nas upoznati sa još nekim detaljima iz ove akcije, prije svega nas interesira koliko je sada 7. korpus bogatiji oružjem, a za koliko je vojska srpska vojska siromašnija.**

ĆUSKIĆ: U ovim borbama je poginulo [illegible] četnika. Potpuno smo im razbili 22. pješadijsku brigadu i "Vukove sa Vučjaka" [illegible] govorilo da nikada [illegible] Zarobili smo jedan tenk, četiri topa, šest PAT-ova, [illegible] PAM-ova. Međutim, nije stvar samo u njihovim gubicima u ljudstvu [illegible] i destabiliziranju srpskih jedinica. U dokumentima koje smo zaplijenili piše kako su Karadžić i Mladić, nakon što su otišli Vlašić, [illegible] kako ova planina ima dvostruki značaj [illegible] Srbe granica "republike srpske" [illegible], drugo, ona otvara vrata za ulazak dolinom rijeke Bosne; na primjer [illegible] Zenica

[illegible] borbi [illegible] je komandovao [illegible] Trnić, a onda je bitno stigla pojačanje iz Banje Luke, pa je komandu [illegible] štaba prvog krajiškog korpusa pukovnik Kelečević. Za vrijeme borbi četnici su pregrupirali [illegible] bio [illegible]

● **Protekla sedmica bila je burna za cijelu BiH. Od Sarajeva preko Tuzle, intervencije NATO-a, hapšenje "unproforaca" itd. Izgleda kao da nastupa nova faza rata, ali je neizvjesno u kom će se pravcu stvari odvijati.**

ĆUSKIĆ: [illegible]

Otvoreni pravci djelovanja su nam Kotor-Varoš, Skender-Vakuf, Donji Vakuf. Osim toga, ispod Galice se nalaze hrvatska i bošnjačka sela, Dobilovići, Potkraj, Karaula, što znači da su otvorene mogućnosti da Bošnjaci i Hrvati zajedno krenu u njihovo oslobađanje

je raketnoartiljerijske sisteme i betonska sredstva. Zato je za očekivati pojačane [illegible] metode [illegible] u Posavini [illegible] korpus [illegible]

● **Znači, širom Bosne bit će burno?**

ĆUSKIĆ: Da, u narednom periodu će biti burno.

● **Sada se jedinicama 7. korpusa otvaraju novi, mnogobrojni pravci djelovanja. Znamo da je krajnji cilj 7. korpusa spajanje sa 5. korpusom. Šta će se raditi u međuvremenu?**

ĆUSKIĆ: Pruža se više mogućnosti. [illegible] još prije, kada smo došli [illegible] rijeke Vrbanje i jedanaest kilometara [illegible] pogađane kada artiljerijom možemo [illegible] nanositi velike povrede. Faktički [illegible] otvoreni pravci djelovanja su nam K[illegible], Skender-Vakuf, Donji Vakuf. Osim toga, ispod Galice se nalaze hrvatska i bošnjačka sela [illegible] Potkraj, Karaula, što znači [illegible] mogućnosti da Bošnjaci i Hrvati zajedno krenu u njihovo oslobađanje.

● **Vaš korpus još nazivaju krajiškim korpusom. Krajišnici su se u ovom ratu iskazali na neobičan način. S jedne strane su neobično hrabri borci, a na drugoj, otišli su u izdajnički, abdićevski etalon. Moglo bi se reći, narod prepolovljenih duša.**

ĆUSKIĆ: Po strukturi se 7. korpus ne može zvati krajiškim, ali po načinu razmišljanja i planiranosti, može. Mi smo usmjereni prema našoj Krajini. Krajiška ne može biti [illegible] Krajišnike da se vrate u Bosnu i da idemo dalje u oslobađanje. Nastavak ove [illegible] borbe samo je u našim rukama. A za [illegible] je potrebno stvaranje kvalitetnih materijalno-tehničkih i materijalnih [illegible] pretpostavki.

● **Da li je dodatna mobilizacija dala nekih rezultata, odnosno ima li pozitivnih primjera za ilustraciju stvaranja tih kvalitativnih pretpostavki za dalju borbu?**

ĆUSKIĆ: [illegible] pozitivnih [illegible] Posebno bih [illegible] Bosanski Novi. Ona je organizirala kontingent [illegible] koji su do sada bili van BiH. Milina je pogledati te ljude koji su se vratili, kada se sretnu sa porodicama, starim [illegible] za obuku i uključivanje u borbe. [illegible] primjer općine Bosanski Novi [illegible] slijediti i druge općine [illegible] Kotor-Varoš, Banja Luka.

● **Kontaktirate li sa komandantom 5. korpusa Atifom Dudakovićem?**

ĆUSKIĆ: Da. Mi smo u stalnoj vezi, jer, uostalom, imamo, kao i svi u cijeloj BiH, iste borbe. Peti korpus je [illegible] po načinu njegovog rada može se vidjeti da [illegible] snage. Stalno moramo držati inicijativu na frontovima i četnicima ne dati mira. Kada uzmemo inicijativu u svoje ruke, sve izgleda drukčije.

6. juni 1995. *Ljiljan*

Atif DUDAKOVIĆ, komandant Petog korpusa

IZNENADILI SMO SVJETSKE ANALITIČARE

Borci 5. korpusa Armije BiH i narod Unsko-sanskog kantona već su četiri godine u neprekidnim borbenim djelovanjima protiv agresora. Mi znamo nakane četnika, znamo dobro šta hoće i to nas uistinu nadahnjuje snagom. Odbili smo nekoliko četničkih ofanziva i nadmašili sve razine ljudske izdržljivosti. U tom pogledu, iznenadili smo brojne evropske i svjetske vojne analitičare koji su nam predskazivali kapitulaciju

General Atif Dudaković ovih dana ponovo je [illegible] korpusa Armije BiH skupa s postrojbom HVO-a bori za očuvanje [illegible] enklave. [illegible] Bosanske Dubice [illegible] Bosanske [illegible] Akademiju [illegible] JNA radio je do 1991. u Artiljerijskom školskom centru u Zadru. Kao [illegible] premješten je za predavača na Komandno-štabnu akademiju u Beograd. U Bihać dolazi u aprilu 1992., a Komandu korpusa preuzeo je u novembru 1993. od Ramiza Drekovića pošto je komandovao 5. [illegible] brigadom [illegible]

● **Gospodine generale, proteklih dana u međunarodnoj javnosti u samom je vrhu aktualnih zbivanja ono što se događa na prostoru Unsko-sanskog kantona. Javnom mišljenju Evrope i svijeta prilično je poznato šta se zbiva u tzv. bihaćkom džepu, enklavi koja već više godina uspješno odolijeva ofanzivama srbijansko-crnogorske agresorske koalicije. Možete li nam reći kakva je trenutačna vojna situacija u zoni odgovornosti 5. korpusa Armije BiH i HVO-a regije Bihać?**

DUDAKOVIĆ: Nakon vidovdanske parade na slunjskim brdima, na privremeno okupiranom području Republike Hrvatske, [illegible]

[illegible]

privremeno okupiranog područja Republike Hrvatske i [illegible] prema [illegible] Srdić, Lasković [illegible] drugo ništa manje važno [illegible] generala Mrkšića, Stupara i Manojlovića [illegible] na Bihać.

● **Kako se pad enklava u istočnoj Bosni, Srebrenice i Žepe odrazio na borbeni moral pripadnika 5. korpusa i naroda u cjelini?**

DUDAKOVIĆ: Borci 5. korpusa [illegible]

● **Očekujete li učinkovitu pomoć od međunarodne zajednice, od NATO-a i od**

Hrvatske vojske.

DUDAKOVIĆ: Me [illegible] u Republici BiH [illegible] ne dijelimo [illegible] štine. To je realnost koja se ogleda od samog početka agresije na našu domovinu. [illegible] ne vjerujem da se nešto bitno promijenilo u [illegible]

Glavni i najteži udar tih agresorskih postrojbi došao je s privremeno okupiranog područja Republike Hrvatske i imao je za krajnji cilj brzi prodor na pravcima prema Cazinu, Trzac - Pjanići - Cazin, zatim Šturlić - Liskovac - Cazin, a, naravno, to su i drugi ništa manje važni pravci planiranog prodora prema Bihaću, aerodrom Željava, Bihać i Sadilovac - Bugar - Bihać

[illegible] pogleda [illegible] zvaničnog [illegible] hrvatska [illegible] je navodio. Na ovom prostoru naše združene snage bore se i za interese Republike Hrvatske, iz razloga za koje vjerujem da su poznati hrvatskoj javnosti. Svega onoga [illegible] kao i bošnjački i hrvatski narod [illegible] kog kantona, a naravno i brao želi [illegible] područja BiH na temelju [illegible] da će nama pripadnicima [illegible] Hrvatska [illegible]

● Kakva je suradnja HVO-a i Petog korpusa?

DUDAKOVIĆ: Od samog početka [illegible] je terorističkih formacija SRBa i bivše [illegible] suradnja HVO-a i 5. korpusa [illegible] je na zdravim temeljima i zdravim odnosima naša dva naroda. U svim četničkim djelovanjima na to područje borili smo se rame uz rame, što je bezbroj puta dokumentirano i na terenu potvrđeno. Tako je i ovih dana. [illegible] smo da ćemo [illegible] zajedno pružiti otpor i da ćemo na kraju biti kao pobjednici. Zapravo odgovor na vaše pitanje daje tokom ovih ratnih godina, prije svega [illegible] kako za hrvatska naselja podno Plješevice tako za bošnjačka [illegible]

● Ratna zbivanja na prostoru Unsko-sanskog kantona prati dramatično humanitarno stanje. Kakva je sada slika?

DUDAKOVIĆ: [illegible]

[illegible] oko 10 hiljada novih [illegible]

[illegible] U posljednja dva mjeseca zabilježeno je [illegible] Dobro se zna što se događa s konvojima humanitarne pomoći koji prolaze [illegible] tzv. neželjenog ujednačavanja [illegible]

● Rat u bihaćkoj enklavi neki žele prikazati kao međubošnjački sukob. Kako s Vaše tačke gledišta izgleda uloga Fikreta Abdića tokom proteklih godina, a, naravno, u kontekstu sveopće ofanzive na Bihać.

DUDAKOVIĆ: Fikret Abdić je priča za sebe i ta priča svakog novog dana ima neki novi dodatak. On je izdajnik bošnjačkog naroda, države Bosne i Hercegovine i neprijatelj kako Bošnjacima tako i Hrvatima, što je on i dokazao. U novembru prošle godine, u napadu četnika na hrvatska naselja podno Plješevičkog masiva učestvovala je i Abdićeva specijalna jedinica, 3. brigada, čiji su pripadnici na nekoliko kuća u Zavalju ostavili i svoj autogram.

● Zapravo na to pitanje nikada nije odgovoreno. Gotovo se i ne zna da je tada u selima Smrekovcu i Šiljkovači nestalo oko 700 Hrvata?

DUDAKOVIĆ: Autori tih zločina bili su pripadnici Abdićevih [illegible] koje su se nebrojeno puta pokazale pet[illegible] pretečničke politike na privremeno okupiranim područjima Unsko-sanskog kantona [illegible] su zajedno s Martićevim teroristima [illegible] Zavalje, Veliki i Mali Skočaj, Međudražje i [illegible] Polje. Smatram da je to dovoljno [illegible] Abdićeve [illegible] hrvatsko-bošnjačkih odnosa. O Fikretu Abdiću ne želim govoriti [illegible] znato hrvatskoj javnosti [illegible] pouzdane podatke da je uz njegov blagoslov učinjen genocid nad hrvatskim stanovništvom u hrvatskim naseljima Smrekovcu i Šiljkovači, koja se nalaze u velikokladuškoj [illegible] dana. Njegova se paravojska u početku borila protiv četnika, potom protiv [illegible] korpusa i vojnika HVO-a Bihać, a vjerujem da će uskoro jedinica Abdićeve paravojske biti [illegible]

Fikret Abdić je priča za sebe i ta priča svakog novog dana ima neki novi dodatak. On je izdajnik bošnjačkog naroda, države Bosne i Hercegovine i neprijatelj kako Bošnjacima tako i Hrvatima, što je on i dokazao. U novembru prošle godine, u napadu četnika na hrvatska naselja podno plješevičkog masiva učestvovala je i Abdićeva specijalna jedinica, 3. brigada, čiji su pripadnici na nekoliko kuća u Zavalju ostavili i svoj autogram

[illegible] vojske. Njegov [illegible] svakog dan potvrđuje novim [illegible] narodom, gurajući ga u samoubilačke pustolovine.

29. juli 1995., *Večernji list*

Atif DUDAKOVIĆ, komandant Petog korpusa

BOSNA ĆE BITI CIJELA

Potrebno je poznavati historiju Bosne i Hercegovine. Ona je oduvijek bila na prostorima od Une do Drine, od Save do mora. Prolazili su mnogi vladari i mnoge države, ali je Bosna ostala i opstala. Možemo pretpostaviti što bi se dogodilo da su četnici pobijedili u BiH - to bi bila Srbija. Ili, recimo, da je u sukobu Bošnjaka i Hrvata pobijedio HVO, bi li to bila Bosna i Hercegovina? Prema tome, ko brani Bosnu i Hercegovinu? Armija. Snažna i jaka Armija BiH sigurno je štab oko koga se okupljaju sve demokratske i patriotske snage BiH i upravo u tome vidimo budućnost ove zemlje. U Armiji BiH i u Petom korpusu bore se Hrvati, Srbi, Bošnjaci, i tu leži odgovor o nemogućnosti podjele BiH

● Jesu li posljednji udari NATO-a po četničkim položajima u zapadnoj Bosni išta popravili položaj Petog korpusa?

DUDAKOVIĆ: Dvojaka je uloga udara NATO-a. Jedna - da se Srbi prisile na potpisivanje američke inicijative, a druga da se smanji njihova vojna sposobnost. U svakom slučaju, bez obzira na intenzitet i rezultate udara avijacije NATO-a, Armija BiH i Peti korpus u okviru nje imaju svoj strategijski cilj, a to je oslobađanje naših okupiranih teritorija. Prema tome, sve dok ne omogućimo povratak našem narodu, na gdje se on nalazio, [illegible] god se ne uspostavi vlast države BiH na cjelokupnom njenom prostoru, mi vojnici ne možemo reći da je rat završen. Vi vjerovatno očekujete od mene odgovor na pitanje kad će rat biti završen, ali ja vam to ne mogu [illegible]. Bez obzira na ongovaranja i sporazumijevanja, mi [illegible] rijeti s time da Bosna i Hercegovina, koja nastavlja kontinuitet hiljadugodišnje BiH, bude raspar[illegible]. Osobno se s tim ne slažem. Bosna neće biti podijeljena.

● Čak i u slučaju da takav sporazum potpišu i hrvatska i bošnjačka strana?

DUDAKOVIĆ: Tačno je da se [illegible] potpisuju neki spor[illegible] spo[illegible] razum u prošlosti ispoštovan? Zar ovdje sada vrijede i sama načela iz Povelje Ujedinjenih nacija? Uprkos njima, čitav jedan narod bio je osuđen na istrebljenje! Zahvaljujući vitalnosti i sposobnosti ovog naroda, ipak smo odbranili ovo područje koje je za BiH i Hrvatsku od strategijskog značaja. Oslobodili smo Ličko Petrovo Selo, Prijeboj, Rakovicu, G[illegible] Žirovac, sada se nadam da ćemo osloboditi Bosansko Petrovo Selo, Petrovac.

● A Bosansku Krupu?

DUDAKOVIĆ: Doći će na red i Krupa i Novi i Prijedor i Sanski Most. Sve do Drine.

● Računate li na pomoć zračnih udara NATO-a?

DUDAKOVIĆ: Uopće ne računamo o njima. Radimo svoje kao da ih nema.

● Šta ako se potpiše dogovor o podjeli Bosne i snage NATO-a dođu čuvati granice unutarnje podjele?

DUDAKOVIĆ: Na našem području bile su UNPROFOR-ove jedinice iz Francuske, Bangladeša, Danske, Poljske. Svojim transporterima pratili su huma[illegible] NATO-a [illegible] može nam biti gore nego sada.

● Ne bojite se ni potpisa bosanske vlasti na američki plan?

DUDAKOVIĆ: Potrebno je poznavati historiju Bosne i Hercegovine. Ona je oduvijek bila na prostorima od Une do Drine, od Save do mora. Prolazili su mnogi vladari i mnoge države, ali je Bosna ostala i opstala. Možemo pretpostaviti [illegible] da su četnici pobijedili u BiH [illegible] Srbija. Ili, recimo, da je u sukobu Bošnjaka i Hrvata pobijedio HVO, bi li to bila Bosna i Hercegovina? Prema tome, ko brani Bosnu i Hercegovinu? Armija. Snažna i jaka Armija BiH sigurno je štab oko koga se okupljaju sve demokratske i patriotske snage BiH i upravo u tome vidimo budućnost ove zemlje. U Armiji BiH i u Petom korpusu bore se Hrvati, Srbi, Bošnjaci, i tu leži odgovor o nemogućnosti podjele BiH. [illegible] agresije pričalo se o tigrovoj koži, o nemogućnosti da se razlijeni krčag ponovo slijepi. Ipak [illegible] tradiciju Evrope i nadam se da ćemo, bez obzira na pritiske velikih sila, opstati.

● Sumnje o podjeli Bosne podgrijava i situacija oko Abdića. Zubak je kazao da je Izetbegović pristao izdati naredbu o povlačenju Petog korpusa iz Kladuše. Jeste li zašto ote tu naredbu.

DUDAKOVIĆ: Peti korpus je izvršio svoj borbeni zadatak, porazio je Fikreta Abdića i njegove snage. Sada se [illegible] ra, protiv četnika, a u Kladuši je policija. Pošto su Fikret Abdić i njegove pristalice u Hrvatskoj, to je hrvatski problem. Mi smo jasno rekli da je on zločinac i nastojat ćemo da ga uhvatimo ovako ili onako kako se to radi sa svim zločincima u svijetu. No, to je izvan moga domašaja.

● Vjerujete da će vlasti BiH tražiti njegovo izručenje iako to dosad nisu zahtijevali?

DUDAKOVIĆ: Ne znam zašto to nije do-

sad učinjeno. Možda su ga i tražili. To nije moj posao. Da sam ja sudac ja bih [illegible]

● **Jeste li nove dokaze protiv njega, pronađene nakon oslobođenja Kladuše, proslijedili Javnom tužilaštvu u Bihaću?**

DUDAKOVIĆ: Ne [illegible] me [illegible] ne interesiraju dokazni materijali. Zna se da je [illegible] sto boraca Petog korpusa poginulo od pročetničkih elemenata Fikreta Abdića. Naši mezari i porodice poginulih boraca dovoljan su dokaz.

● **Šta bi se dogodilo kad bi se, eventualno, Hrvatska i Bosna dogovorile ili kada bi na bilo koji drugi način Abdić došao u Kladušu?**

DUDAKOVIĆ: Likvidirali bi ga.

● **Peti korpus?**

DUDAKOVIĆ: Ne treba mi Peti korpus, zaboga! Zar korpus na jednog čovjeka!?

● **Abdić ponovo traži nekakvu modifikaciju mostarskog modela na bihaćkom području - podjelu na sjever i jug, pri čemu bi on vladao Kladušom, a bosanskohercegovačka Vlada Bihaćem. Ima li ikakve šanse da se to ostvari.**

DUDAKOVIĆ: Uzmimo primjer Amerike gdje je u sukobu između Sjevera i Juga pobijedio Sjever, a ljudi su prodirali [illegible] zapad. Eto, ovdje je pobijedio Jug, a Jug sada prodire na istok! Sve te priče o Sjeveru i Jugu na ovom području čista su iluzija. Za nas Krajišnike priča o Fikretu Abdiću je završena. Njega treba zaboraviti, a ko zadatak naših [illegible] koje ga sud Bosne i Hercegovine [illegible] on će sigurno biti osuđen.

● **A šta je s onih dvadeset hiljada ljudi kod Vojnića? Mogu li se i oni smatrati zaboravljenima?**

DUDAKOVIĆ: Znamo da u svijetu postoje i takve sekte koje su u stanju napraviti kolektivno samoubistvo zbog budala koje ih vode. Nemojte me zamarati s Fikretom Abdićem. Na ovom prostoru mnogi su bili simpatizeri Fikreta Abdića pa i ja osobno, ali nakon što nas je izdao krenuo u otvorenu suradnju s četnicima, zaista nemamo šta pričati o njemu. Raspitujemo se još je li tačna informacija da je 550 abdićevaca nakon sporazuma između dviju vlada prešlo u korpus. N[illegible] 550, potvrđuje Nijaz Miljković, zapovjednik 506. velikokladuške brigade.

● **Nakon deblokade Bihaća pokrenuto je pitanje granica i aerodroma Željava. Kako je to dogovoreno?**

DUDAKOVIĆ: Pitanje aerodroma u potpunosti je riješeno. Stvar razgraničenja između naših dviju država je problem međudržavnih komisija. Mi vojnici uopće ne postavljamo takva pitanja. Upravo danas sam razgovarao s generalom Stipetićem pa smo, među ostalim, i to spomenuli. Riješeno je da je to stvar međudržavnih organa. Poznato mi je da je taj aerodrom od važnosti za Hrvatsku i BiH i to će se rješavati nakon rata. Mi nemamo međudržavnih [illegible]

● **Kakva je vaša dosadašnja suradnja s Hrvatskom vojskom?**

DUDAKOVIĆ: Primjerna. To je saveznička vojska, što je utvrđeno i Splitskom deklaracijom. Mnogi časnici Hrvatske vojske povrlo visoko, mogu su poštedi. Mislim da tu nema mjesta nikakvim kalkulacijama. U ostalom, zajednički nam je neprijatelj, zajednički i živimo i naravno da ćemo surađivati i dalje.

● **Kako prognozirate da će izgledati nadolazeća zima.**

DUDAKOVIĆ: O[illegible] ratna zima, ali povoljnija za Armiju BiH. I za Peti korpus. Kao i ranije, postići ćemo velike pobjede. Tek sada počinjemo ratovati na [illegible] vojske. Sada [illegible]

● **Ne bojite se da će vas zaustaviti neko sljedeći pregovori, da će vas neko nazvati i reći: Peti korpus ne smije ići dalje**

DUDAKOVIĆ: Da li se ja bojim.

● **Da. Zašto niste odmah nakon "Oluje" nastavili s oslobađanjem zapadne Bosne?**

DUDAKOVIĆ: Mnogi su [illegible] Peti korpus [illegible] izveden [illegible] kalno ratujemo. Hrvatska je [illegible] ta se [illegible] ilam dana. Pritom [illegible] nanje [illegible] kadra, a sve to uzima vrijeme.

● **Najbolja priča koju smo čuli govori o jednom vojniku koji je sa svojeg položaja odlazio na piće kod četnika, družio se s njima i sve do jedne večeri kad je došao s nekoliko suboraca i zauzeo njihov položaj. Prema toj priči, tako su izazvali paniku i omogućili Korpusu da ih ponovo odbaci.**

DUDAKOVIĆ: To je bi[illegible] nekoliko dana [illegible] generale s obje strane, da su svi krivi za rat. / njihovu Novu godinu došao je s naša tri, četnika, opalio u bunker i zarobio četnike. To me su omogućili uvođenje naših [illegible]

● **Hoćete li i Vi ostati s motikama do Petrovca**

DUDAKOVIĆ: Pa gdje ću? [illegible] Zagreb 15. septembar 1995., *Slobodna Dalmacija*

Fikret MUSLIMOVIĆ, savjetnik za vojna pitanja u Predsjedništvu RBiH

● **Gospodine generale, bili ste na vrlo odgovornim i utjecajnim funkcijama u Generalštabu Armije Republike Bosne i Hercegovine, a sada ste, nakon kadrovskih pomjeranja u bosanskome vojnom komandnom kadru, po drugi put u državnom Predsjedništvu na funkciji "savjetnika za vojna pitanja". Uslijedila su različita opanjkavanja u bosanskoj štampi, ali o tom ćemo kasnije. Prvo, kako se osjećate na novoj staroj dužnosti savjetnika za vojna pitanja u Predsjedništvu Republike Bosne i Hercegovine?**

MUSLIMOVIĆ: Moje poštovanje prema predsjedniku Izetbegoviću je veliko. Počašćen sam Predsjednikovim povjerenjem. Či[illegible] naš narod u nesreći koja nas je zadesila [illegible] je sreća što nas vodi tako intelektualno i moralno snažna ličnost. Iznad bih o tome [illegible]

● **Ipak, Vaš odlazak na dužnost načelnika Uprave za moral Generalštaba bosanske vojske, na dužnost vojnog savjetnika u državno Predsjedništvo mnogi smatraju smjenom**

MUSLIMOVIĆ: Ne znam. Znam da se razmatralo pitanje postavljanja generala Drekovića na dužnost komandanta 4. korpusa. Kad se to došlo do postavljanja pitanja na koju će dužnost Dreković, on je [illegible] zahtijevao da bude načelnik Uprave za moral, za koju sam ja već pokrenuo prijedlog da nosi naziv Politička uprava, što je i prihvaćeno. Kad sam saznao da je to zahtijevao Dreković, imao sam razloga zaključiti da se potvrđuju naše ocjene da je Uprava za moral postala važan faktor u [illegible] komandovanja i rukovođenja. Značajno je da na njeno čelo dolaze kadrovi sa akademskim komandanta korpusa. Rezultatima rada, stilom i sadržajem rada, Uprava za [illegible] postala je autoritativna komponenta [illegible] štaba. Meni su rekli da je moj odlazak iz Generalštaba u Predsjedništvo "stvar okolnosti" u vezi sa navedenim zahtjevom Drekovića. Ne dovodim u sumnju ispravnost odluke da budem savjetnik u Predsjedništvu, ali o tome imam svoje mišljenje.

● **Ne morate reći to mišljenje. Ali ne možete preskočiti to da su odmah otpočeli napadi na Vas u listovima *Avaz, Slobodna Bosna, BH dani*. Opet Vas optužuju da ste KOS-ovac. Šta je, zapravo, taj i koji to KOS.**

MUSLIMOVIĆ: To je dobro pitanje na koje treba odgovarati iz svih aspekata. Ja ću ga [illegible] na dva. Oficiri bivše JNA Slovenci u Sloveniji i Hrvatskoj nisu bili izloženi propagandnim optužbama da su KOS-ovci, ali mi

USTANOVIO SAM "UPRAVU ZA MORAL"

Sasvim je sigurno da je moj odlazak iz JNA, osam mjeseci prije početka rata u BiH, bio orijentacija mnogim oficirima, posebno Bosnjacima, da je JNA već postala neprijateljska i da nama više nema mjesta u njoj. Oficiri su me poznavali. I ovaj moj postupak bio je principijelan i odlučan. Neka drugi ocijene koliko je bio hrabar i autoritativan

Bosnjaci koji smo bili oficiri u JNA cijelog smo ovoga oslobodilačkog rata, u početku posebno, bili izloženi [illegible] mentiranim optužbama i sumnjama da smo KOS-ovci i da u nas ne treba imati povjerenja. Sve to nije nimalo ni slučajno ni naivno. To ima duboke političke razloge. Velikosrpska politika nije imala ambicije da spriječi [illegible] nje hrvatske i slovenske države i vojske, ali je imala dekakve ambicije da spriječi konstituiranje bosanske [illegible] države i vojske. U tom [illegible] javno što tajno, [illegible] vr ist [illegible] hrvatske [illegible]. Oni su znali da vojnostručna znanja Bosnjaka koji su bili oficiri u JNA mogu ubrzati stasanje Armije Republike Bosne i Hercegovine. Trebalo nas je odvojiti od našeg naroda i time umanjiti i sposobnost naroda da se vojnički [illegible] pozira. To još uvijek čine i raduju se kad vide da imaju rezultata u tom pogledu. Zato [illegible] želim pokušati objasniti šta je to KOS. Narod uopćeno zna da je [illegible] specijalna policija koja je u funkciji velikosrpske politike. Podrazumijeva se da je to onaj dio sigurnosnog sistema bivše Jugoslavije koji se stavio u funkciju priprema i izvođenja agresije, ali, praktično, to se pogrešno svodi na samo onaj dio tog sistema koji je bio unutar JNA, a izostavljaju se značajne stavke koje su sa stajališta priprema agresije imale veliku ulogu i veće mogućnosti. Znam da je, na primjer, u tzv. Sedmoj [illegible] oblasti koja je pokrivala čitavu Slavoniju, bilo samo oko sto pripadnika tadašnje Vojne sigurnosti. Istovremeno, Služba državne sigurnosti BiH, koja je postojala na istim ideološko-političkim temeljima i sa istim ciljem kao i Služba u bivšoj JNA, imala je oko 700 ljudi. A u dijelu Slavonije, gdje je bila tzv. Sedma armijska oblast, Služba državne sigurnosti Hrvatske imala je oko sto ljudi. Mirnsta [illegible]

Republike [illegible] zećima namjenske proizvodnje. Stvaranje SDS-a i SPO-a, kao fašističkih stranaka u funkciji velikosrpske politike, njihova rukovodstva i cijela struktura u Republici Bosni i Hercegovini [illegible] tih službi distancirali od ovog fašizma, te stupili u antifašistički otpor jer su uvidjeli velikosrpsku najezdu i činjenicu da su svi u segmen[illegible]

● **Mora se reći da ste, što se tiče Bosnjaka, u vrijeme napuštanja JNA imali najveću vojnopolitičku funkciju. To je imalo značajnog za ubrzanje odluke mnogih tada kolebljivih oficira?**

MUSLIMOVIĆ: Sasvim je sigurno da je moj odlazak iz JNA, osam mjeseci prije početka rata u BiH, bio orijentacija mnogim oficirima, posebno Bosnjacima, da je JNA već postala neprijateljska i da nama više nema mjesta u njoj. Oficiri su me poznavali. I ovaj moj postupak bio je principijelan i odlučan. Neka drugi ocijene koliko je bio hrabar i autoritativan. Bilo je [illegible] postupili. Sa dobe [illegible] da su Bosnjaci vojnici Jugoslavije bili su za bratstvo i jedinstvo. Mi [illegible] svoje moralnosti i patriotizma mjerili su upravo po pozitivnom odnosu prema Titu i Jugoslaviji. U tom smislu nekorektno je [illegible] ma bivše JNA, nego [illegible] bivšim profesionalcima, bivšim političarima, pa ako hoćete, bivšim hodžama itd. Svi smo na neki način "bivši" i svi smo [illegible] svojim iluzijama u odnosu na Jugoslaviju i bratstvo i jedinstvo, ili, kako bi rekao [illegible] je mogao živjeti u komunizmu na nekom [illegible] način. Nekorektno je isticati samo "bivše oficire JNA" jer je nama bilo najteže. Morali smo učiniti dodatni napor [illegible] tog četničkog brloga, kakvim je postala JNA, i doći u "novu drugu" stranu gdje su se [illegible] "bivši" već nalazili i zajedno sa njima nastavili rastajanje sa ostatkom iluzija. Kad sam ja napustio JNA septembra 1991. godine, još su mnogi Bosnjaci simpatizirali JNA, neki su me i telefonskim pozivima nazvali izdajnikom, "antijugoslavenom", a mnogi su, opet, sa simpatijama gledali na moj postupak. Svoj odlazak iz JNA intimno shvaćam kao doprinos oslobodilačkoj borbi naroda BiH. Ako to drugi ne priznaju, pa zadovoljit ću se ličnom satisfakcijom, ali i priznanjem onih koji to vide i znaju.

● Primjetno je da se skoro sve dosadašnje promjene u bosanskoj Armiji kače za vas. Spomenut ćemo sarajevski slučaj Juke, pa Cace, pa Cele, pa i smjenjivanja Sefera Halilovića. Je li posrijedi bio neki personalni sukob ili je posrijedi bilo nešto drugo? Personalni, čini se, nije

Oficiri bivše JNA, Slovenci u Sloveniji i Hrvatskoj nisu bili izloženi propagandnim optužbama da su KOS-ovci, ali mi, Bošnjaci, koji smo bili oficiri u JNA cijelog smo svoga oslobodilačkog rata, u početku posebno, bili izloženi neargumentiranim optužbama i sumnjičenjima da smo KOS-ovci i da u nas ne treba imati povjerenja

MUSLIMOVIĆ: Početak agresije i [illegible] ... dobro za sam u znat da, ostvari, rade loše. Ja sam ispunjavao vojnu dužnost. Nisam [illegible] u pitanje patriotizam [illegible] sam govorio da smišljene rade protiv interesa naše borbe, ali sam argumentirano ukazivao da [illegible] naše Armije ne može [illegible]

[illegible] sam [illegible] Hvala Bogu, zovam se. Dolazak generala Delića na čelo Generalštaba, sredinom 1993. godine, označio je izvjesnu prekretnicu organizacijskog stabiliziranja naše Armije, pa unapređenja metodologije rada u sistemu [illegible] komandovanja, gdje ima mnogo [illegible] Postoje ne[illegible] štaba, pružao komandantu Deliću sve[illegible]

● U Armiji Republike Bosne i Hercegovine u početku bili ste na čelu Službe vojne sigurnosti. Koliko ste ostali na toj funkciji i koliko ste zadovoljni rezultatima? Potom ste bili u Upravi za moral te od februara 1994. do juna 1994. godine, u Združenom štabu Armije Republike Bosne i Hercegovine i HVO-a. Možete li nas, u najkraćim crtama, obavijestiti šta ste za to vrijeme uradili.

MUSLIMOVIĆ: Na čelu Službe vojne sigurnosti [illegible] organizacijska i formacijska rješenja Službe [illegible] sigurnosti i Vojne policije. Svojom rukom napisao sam glavne normativne dokumente i uputstva za rad Službe sigurnosti i Vojne policije. Uz sve teškoće koje je bilo [illegible] policijska funkcija u našoj Armiji relativno [illegible] je uspostavljena [illegible] je najpo[illegible] imao sam snažnu volju i velike kondicije za rad. Za [illegible] koliko sam [illegible] u Upravi za moral, znaju moji najbliži saradnici, nisam ni 22 puta noćio u svome stanu. Nisam ni 22 puta ustao ujutro poslije 5 sati. Teško je i nabrojati šta sam sve uradio jer nisam sve ja sam radio. Radili su i moji najbliži saradnici: major Mustafa Musić, major Senad Musić, natkapetan mr. Asaf Džan[illegible], prof. dr. Ibrahim Tepić, pukovnik Zijad Ljevaković, gospodin Hamza Višća, natkapetan Dževad Sakić. Ovim nabrajanjem sam [illegible] sve druge kadrove u Upravi [illegible] Armije RBiH [illegible] kojih se [illegible] razvio sve bitne funkcije po[illegible] u našoj Armiji ko[illegible] moralnog, političkog, patriotskog [illegible] profiliranja. Orijentacija za našu Armiju bile su riječi predsjednika [illegible] da armija treba biti [illegible] Iz Uprave za moral, na osnovu odluka i [illegible] komandanta Generalštaba generala Delića, i [illegible] Armije Republike Bosne [illegible] za što uspješnija borbena djelovanja [illegible] u jedinicama, rješavanje socijalno-stambenih stanja boraca i [illegible] Vlade itd. Razvili smo [illegible] rad za [illegible] oblasti mora u našoj Armiji. Sve to [illegible] da sam surađivao sa [illegible] koji su i dalje u Upravi za moral. Uvijek sam bio [illegible] da li kvalitet [illegible] ljudi koji su mi bili [illegible] i trudio sam da kvalitet [illegible] da ne povrijedim njihov intelektualni dignitet. Mislim da sam u tome uspio. [illegible] onoga što sam radio u Združenom štabu. [illegible] sam sudjelovao u realiziranju pregovaračkih i operativno-taktičkih zadataka Generalštaba [illegible] Zagrebačkog [illegible] vojnog sporazuma početkom 1994. godine.

● Znamo je da ste Vi, kao oficir, bez prestanka insistirali na sistemu komandovanja i rukovođenja u vojsci i na činjenici da su država i politički organi zemlje, vrhovna komanda u državi koji određuju strategiju i ciljeve Armije u miru i ratu, a da je vojska samo u funkciji odbrane zemlje, odbrane njezina integriteta i suvereniteta. Kod mnogih te stvari još uvijek se brkaju. Pojasnite to iz razloga što ste, koliko znam, itekako sudjelovali u profiliranju, ustrojstvu, organizaciji i sveukupnoj strukturi Armije Republike Bosne i Hercegovine od vrha do dna.

MUSLIMOVIĆ: Stalno [illegible] odnose politika rat, politička [illegible] vojno rukovodstvo. Politika je uvijek [illegible]

Dolazak generala Delića na čelo Generalštaba, sredinom 1993. godine, označio je izvjesnu prekretnicu organizacijskog stabiliziranja naše Armije, pa i unapređenja metodologije rada u sistemu rukovođenja i komandovanja, gdje ima mnogo prostora za dalje usavršavanje. Postoje neizbrisivi tragovi, dokumenti, da sam profesionalno i na nivou koji odgovara ulozi Generalštaba, pružao komandantu Deliću svesrdnu pomoć

[illegible] u ratu. U protivnom, riječ je o militarizmu koji je negacija svake demokracije. Rat je oblik političke artikulacije. Vojno rukovodstvo mora biti lojalno prema [illegible] državne političke volje. Mi smo, hvala Bogu, ostvarili i [illegible] naše vojske nije

van kontrole nadležnoga [illegible], političkog faktora. Tačno je, bio sam jedan od glavnih nosilaca, skupa sa generalom Bilajcem, po[illegible] prema konkretnih organizacijskih rješenja u reorganizaciji Armije Republike Bosne i Hercegovine, što je bio složen posao koji i dalje traje. U duhu kon[illegible] generala. Bilajac i ja pripremali smo ogromnu i složenu dokumentaciju po kojoj je to realizirano. Normalno, u tom su učestvovali svi faktori rukovođenja i komandovanja. Svako službeno svoj[illegible].

● **Otkuda, onda, napadi? Ili, konkretno, otkuda vaše ime u vezi sa pismom Generalštaba pripadnicima Armije Republike Bosne i Hercegovine u vrijeme ostavke i povlačenja ostavke premijera Silajdžića. Jeste li Vi njegov autor i zašto?**

MUSLIMOVIĆ: Jesam. Autor sam tog pisma. General Delić pismo je potpisao bez ispravke. Ostalo vezano za to, kako je nastalo to pismo koje je objavljeno u *Slobodnoj Bosni*, [illegible] neka, ako želi, objasni general Delić. Ono što je moje, kažem, istina, ja sam ga napisao. Međutim, kako god je istina, nije istina ono što je u istom broju *Slobodne Bosne* također objavljeno, a to je da sam ja napisao neki tekst koji je potpisao general Enver Hadžihasanović. Taj tekst tretira situaciju u Žepi i Srebrenici. Ja nikada nisam ništa napisao što bi general Enver Hadžihasanović potpisao. General Hadžihasanović [illegible] i neka kaže ako je to tačno. Ovdje se smišljeno zavarava javnost. Ističe se da je problem što je to napisano. Eto, neka bude i to problem. Međutim, važno pitanje je to kako je iz Generalštaba, koje je u komande Armije Republike Bosne i Hercegovine dao taj dokument, [illegible] interni dokument. Da [illegible] Generalštaba odlazili i drugi dokumenti. To je važnije pitanje na koje treba odgovoriti. Dokumenti, tako [illegible]. Nama u Armiji nije bilo [illegible] kad je predsjednik Vlade dr. Haris Silajdžić dao ostavku. Da nismo svjesni njegovog značaja za nas narod, nama bi bilo svejedno. Njegova ostavka bila je neprijatno iznenađenje za cijelu Armiju Republike Bosne i Hercegovine. U vezi sa tim pojačana je i neprijateljska propaganda. Komande svih naših jedinica tražile su da ih informiramo o tom slučaju, s obzirom da je u sredstvima javnog informisanja bilo neusaglašenosti. Valjda se nije očekivalo da Armija Republike Bosne i Hercegovine pruži podršku čovjeku koji [illegible] je ostavku, što bi umanjio našu odbrambenu efikasnost. Mi smo pružili podršku premijeru Silajdžiću kad je odlučio da povuče ostavku i mi smo se obradovali kad [illegible] ko kao što smo bili i neugodno iznenađeni.

koji je podnio ostavku [illegible] rbe. Silajdžić [illegible] mo bvdisanje [illegible]

● **Napadaju li Vas što ste krivi ili što ste uspješni, ili što napadi na Vas ne proizvode nikakve posljedice? A napadaju Vas, s neznatnom pauzama, pune četiri godine**

MUSLIMOVIĆ: Hvala Bogu [illegible] Neka [illegible] nam da [illegible] Sad je tač. To je o[illegible] [illegible]osti, kriminala, podvala i laž. Novinarstva

Ono što je objavila Slobodna Bosna da sam rekao u Gračanici, još je jedna laž. Oni ljudi koji me poznaju, kad pročitaju taj tekst, koji je djelomično prenesen i na podmukao način komentiran i u Avazu, sami za ključuju da takve riječi ne pripadaju meni

[illegible] omogućiti i da se snose posljedice [illegible] podvale.

● **S obzirom da ste u Tuzli i Gračanici boravili službeno, po naredbi Generalštaba, a da se za taj put veže vrlo neugodne i vrlo neodmjerene izjave koje Vam se pripisuju, a kojima se napadaju SDP-e i druge ljevičarske stranke, da li je Generalštab, putem komisije ili nekog drugog kompetentnog faktora, pokušao utvrditi šta ste Vi to tamo zaista govorili. "Citirali" su vas u *Slobodnoj Bosni*, što je, u pogodbeničkoj varijanti, prenio i Avaz. Jesu li napadi baš slučajni u ovim glasilima? Šta leži u genezi i pozadini tih napada?**

MUSLIMOVIĆ: Ono što je objavila *Slobodna Bosna* da sam rekao u Gračanici, još je jedna laž. Oni ljudi koji me poznaju, kad pročitaju taj tekst, koji je djelomično prenesen i i podmukao način komentiran i u Avazu, sami zaključuju da takve riječi ne pripadaju meni. Ako bilo ko dokaže [illegible]

[illegible] pitanje je zloupotreba demokratije i slobode [illegible] Sprečavanje takve novinarske maštovitosti [illegible] Znam ko sve stoji iza toga. [illegible]

● **Ipak, bez obzira na sve, Armija Bosne i Hercegovine oslobađa ovu zemlju. Željeli bismo Vas, kao generala, čuti kako komentirate posljednje uspjehe Armije Bosne i Hercegovine. Ima i onih koji kažu da su uspjesi došli nakon kadrovskih pomjeranja unutar armijske strukture, bez obzira što na području djelovanja 1. i 4. korpusa, gdje je i došlo do kadrovske promjene s vrha, nije dolazilo ni do kakvih vojnih djelovanja.**

MUSLIMOVIĆ: [illegible] uspjeha Armije Republike Bosne i Hercegovine [illegible] nadljudske borbe, izraz pravilnog [illegible] razvoja naše države, čime se ponosim.

● **Na kraju, osjećate li se ipak potrošenim za Generalštab ili, čak, za Armiju Bosne i Hercegovine?**

MUSLIMOVIĆ: Ja sam pripadnik Armije Republike Bosne i Hercegovine određen da [illegible] u, sve protekle god[illegible] iskustva. Znam da na sadašnjoj [illegible] vojnostručne i druge mogućnosti. [illegible] treba ja ću raditi, a kada se steknu uvjeti za ispunjavanje želja, otići ću u penziju. [illegible]

4. oktobar 1995., *Ljiljan*

Hamdija ABDIC, komandant 502. viteške brigade u Petom korpusu

RATNA KOMEDIJA U KOJOJ SMO NAMAGARČILI FIKRETA ABDIĆA

Šalu na stranu, operacija je bila ozbiljno, do u detalje isplanirana kod generala Dudakovića. Ali, bilo je zavrzlama. Oni borci koji nisu znali o čemu se radi, a bili su svjesni da se nešto ozbiljno događa, ponašali su se kao da sve znaju, te je sve ličilo na komediju. I svi su tako, ne znajući, bili uključeni u ovu obavještajnu dramu. Rekao bih, u ozbiljnu komediju. Završila se tako što nam je Fikret Abdić poklonio municiju i više od hiljadu cijevi. I to uz takve sankcije, koje ni četnici ovdje nisu doživjeli

ABDIC: Ma, sve je to bilo jedno veliko zezanje. Zato smo, valjda, i uspjeli. Toliko smo bili smioni da nije moglo proći bez uspjeha. A, vjerujte, nije nam bilo do šege [illegible] da nismo imali metaka i moral [illegible]. A tek kada su nam [illegible] da je nas [illegible] isplanir... Šalu na stranu, operacija je bila ozbiljno, do u detalje isplanirana kod generala Dudakovića. Ali, bilo je zavrzlama. Oni borci koji nisu znali o čemu se radi, a bili su svjesni da se nešto ozbiljno događa, ponašali su se kao da sve znaju, te je sve ličilo na komediju. I svi su tako, ne znajući, bili uključeni u ovu obavještajnu dramu. Rekao bih, u ozbiljnu komediju. Završila se tako što nam je Fikret Abdić poklonio [illegible] više od hiljadu cijevi. I to uz takve sankcije, koje ni četnici ovdje nisu doživjeli.

● **Vaš brat Hakija bio je na onoj drugoj strani, uz Fikreta. I to u autonomaškom parlamentu? Zašto ste, onda, Vi određeni za glavnu rolu?**

ABDIC: Svi smo [illegible] mo ponekog svoga. Ja i Hakija smo i dalje kontaktirali. Htio sam da ga izvučem, ali sam imao u vidu da bi nam on u Kladuši mogao itekako koristiti. Recimo, ja sam u bratu imao dobrog "informatora" [illegible] [illegible] [illegible] događaji u samom Bihaću. O meni su tamo pričali da sam se posvađao s Korpusom, da s komandom vodim nekakav svoj rat, te da ne izvršavam naređenja. I [illegible] komunicirala sa čarlijskom [illegible] o meni: Hamdija je nezadovoljan i zato opasan. Sve [illegible] [illegible] Autonomaši su [illegible]

Akcija nije smjela biti ishitrena. Već, upravo, usporena. Nismo smjeli pogriješiti. A "autonomašima" je naša sporost išla na živce, te su me stalno požurivali. Tek kada su zagrizli, počeli smo ih uzimati... Kasnije je došao sastanak u kasarni Željava. Nekim svojim vezama i putevima došao sam u ovo, u to vrijeme zloglasno četničko-autonomaško leglo. Za ovaj sastanak znao je samo komandant Dudaković

druge ruke" sugerirali da bi željeli da radim iz Bihaća za njih. Eto, baš ovnom je išlo na ruku. Još i ovo moje prezime. A znate da oružja nismo imali, jer se u to vrijeme ratovalo i sa Hrvatskim vij[illegible] te [illegible] odakle mogli dobiti ni metka. I, tada smo s generalom Dudakovićem napravili plan, poznat kao *Tiger Sloboda*.

● **Kada su počeli prvi kontakti sa "autonomašima"?**

ABDIC: Pa, krenulo je u [illegible] du. Tada smo sa "autonomašima" [illegible] potpisali nekakve protokole. A poslije smo razgovarali. Bili su prisutni Rasim Bašić iz Fikretove "narodne odbrane", komandir stanice policije u Pecigradu... Nisu to bili konkretni razgovori. Priča im je imala cilj, ali to je da mene pridobiju, ali da ja, kao njihov, ostanem u Bihaću, gdje bih dobivao naređenja. Već tada mi je umnogome pomogao moj "sukob" sa Korpusom i moje "nezadovoljstvo". Tek kasnije uključen je i Irfan Žilr Saračević, jedan od prvih Fikretovih ljudi... Mislim da je sve krenulo u Pecigradu.

● **Jeste li već tada imali "plan pobune protiv Petog korpusa"?**

ABDIC: Ne. Akcija nije smjela biti ishitrena. Već, upravo, usporena. Nismo smjeli pogriješiti. A "autonomašima" je naša sporost išla na živce, te su me stalno požurivali. Tek kada su zagrizli, počeli smo ih uzimati... Kasnije je došao sastanak u kasarni Željava. Nekim svojim vezama i putevima došao sam u ovo, u to vrijeme zloglasno četničko-autonomaško leglo. Za ovaj sastanak znao je samo komandant Dudaković. U kasarnu sam prenoćio. I to zajedno sa četnicima. Nije mi bilo veselo. Oni su [illegible] za mene. Rekli su mi da sam u pravo vrijeme prešao na pravu stranu. Zaje-

dno sam se veselili mome "dolasku pameti". Sutradan, došli su po mene ljudi iz sigurnosti: Rasim Beš... Branko Čajić, čuveni KOS-ovac iz Beograda. Sjeli smo u auto i krenuli prema Kladuši. Kad smo [illegible] li su me kod Zlatka Saračevića. Tu sam njemu izno "plan pobune protiv Petog korpusa". On se oduševio kada sam mu rekao da [illegible] sa" koji su bili u zatvoru u Bihaću zagrizao je naskroz. Želio je znao da ja mogu pokrenuti sve svoje borce, a pretpostavljao je, sigurno, da mogu potplatiti neke od komandanata [illegible]. A moja priča bila je da je ... rata preko glave i da hoćemo sam [illegible] bodit Bihać. Ali sam insistirao da neću da budem "autonomaš" [illegible] ovome poslu zanima sam [illegible]

● **Razgovarali ste i sa Fikretom Abdićem?**

ABDIĆ: Njega sam uzeo lopatom. Nije on [illegible]

[illegible] me za koga [illegible] kretu sam donio i jednu kartu na kojoj sam ... ucrtao [illegible] ...isao sam mu i planove zauzimanja ... naoružavanje zatvorenih [illegible] ...ikretje bio oduševljen. Sv... [illegible] ...kao sam [illegible] ...Zato sam [illegible] ...Čekao sam prve ... magarčenje.

● **I magarčenje je počelo...**

ABDIĆ: Za te noći dobio sam ... [illegible] ...Bihaću su mislili da se radi [illegible] ...u otvorenom sa Srbima. Mene su pr... ...mne državne sigurnosti, jer ni oni nisu bili

su ... [illegible] ...ća proći. Ali, mogao sam mu tražiti šta sam god htio, sve bi mi dao. Odmah mi je dao ... znanja da je lova najmanji problem. Zagrijao se za moju ideju kao kakav pubertetlija. Dao sam mu do znanja da se generalu Dudakoviću ne smije ništa desiti. Otvoreno da kažem, ponudio mi je za Dudakovića dva miliona maraka. U ovaj aranžman uzeo je i helikopter koji bi generala prebacio u [illegible] bi mu Fikret do kraja života [illegible] život". Kada sam poslije sve ovo pričao generalu, inače mom prijatelju, šalio se na svoj račun. Govorio je da nije znao da ... vrijedi

O meni su tada svi pričali da sam se posvađao s Korpusom, da sa Komandom vodim nekakav svoj rat, te da ne izvršavam naređenja. I, na kraju, ova govorkanja kulminirala su čarsijskom opisnom ocjenom o meni: Hamdo je nezadovoljan i zato opasan. Sve ove informacije, naravno, doprle su i do "autonomaša". Zahid me je uredno o tome informirao. Autonomaši su mi čak "iz druge ruke" sugerirali da bi željeli da radim iz Bihaća za njih

Oni borci koji nisu znali o čemu se radi, a bili su svjesni da se nešto ozbiljno događa, ponašali su se kao da sve znaju, te je sve ličilo na komediju. I svi su tako, ne znajući, bili uključeni u ovu obavještajnu dramu. Rekao bih, u ozbiljnu komediju. Završilo se tako što nam je Fikret Abdić poklonio municiju i više od hiljadu cijevi. I to uz takve sankcije, koje ni četnici ovdje nisu dozvjeli

...adjaćem. Ali, pratili su me i moju ... U Fikretovom stabu dobili smo ... spisak "autonomaša" u Bihaću, na koje smo se mogli osloniti". Radilo se o vodećim ljudima u gradu. Možete li zamisliti šta smo ovim spiskom dobili [illegible] ... me "pucali u zrak", inscenirali ... napad na Bihać, blokirali smo ... komunikacije Račić-Bihać smo "okupirali" ... Ka... [illegible] ...na našoj strani u Petom korpusu. U glavnom smo "produžili" prema središtu grada, Bihać je bio pred "padom". Ove informacije prenosio je "Velkaton" iz Kladuše ... [illegible] ...Pisali smo i televizijske reportere iz Krajine, koji su snimali samo ono što nije ni bilo. A pripadnike UNPROFOR-a izvještavali smo o našim uspjesima na frontu. Ukratko, sam ... Kao što vidite, sve je ... A kako se završilo, znate i sami. Fikreta smo namagarčili, oružje dobili, a kasnije uzeli i Fikretovu autonomiju.

Akcija nije smjela biti ishitrena. Već, upravo, usporena. Nismo smjeli pogriješiti. A "autonomašima" je naša sporost išla na živce, te su me stalno požurivali. Tek kada su zagrizli, počeli smo ih uzimati... Kasnije je došao sastanak u kasarni Željava. Nekim svojim vezama i putevima došao sam u ovo, u to vrijeme zloglasno četničko-autonomaško leglo. Za ovaj sastanak znao je samo komandant Dudaković

● **Ali građani, kada su saznali da je čitava akcija, ustvari, bila ratno pozorište, osjećali su se djelimično prevarenim, jer su mislili da ste se Vi stvarno pobunili i napali Bihać. I sada Vam mnogo ne vjerują. U zadnjoj ofanzivi četnika i "autonomaša" nisu se mnogo uplašili, jer su pomišljali da ih ponovo varate, iako su četnici bili došli do Bolnice. Pojedinci su komentirali da je ovo nastavak Hamdijinog *Tigra 94*?**

ABDIĆ. Ovo sam dovoljno govori o ... ...penu tajnovitosti operacije *Tigar-Sloboda 94*. Bez toga ne bi bilo ni uspjeha. Sve je ... ...rahmetli Aziz Rekić. Što se tiče *Tigra*, građani neka znaju, on je s tipom dok ne oslobodimo Bosnu [illegible]

5. oktobar 1995., *Ljiljan*

Mustafa HAJRULAHOVIĆ TALIJAN, član Generalštabaa

KONTROLIRAMO PEDESET I TRI ODSTO BOSANSKOHERCEGOVAČKOG TERITORIJA

Glavatičevo je u dolini rijeke Neretve i mi sada u cjelini kontroliramo tok rijeke Neretve, od izvora. Uzimanjem Glavatičeva, neutralizirali smo mogući izlazak četnika na Konjic i Ivan-sedlo, te stvorili pretpostavke za ofanzivna borbena djelovanja prema Boračkom jezeru i istočnoj Hercegovini. Četnici se ne mogu pomiriti ne toliko s postotkom izgubljenog teritorija koliko s kvalitetom izgubljenog teritorija i, u vojničkom smislu, vrlo važnih objekata. Za trenutnu političku i vojnu vrhušku bosanskih Srba mir znači propast. A što se nas tiče, najkvalitetnija odbrana je napad! Pa, neka probaju .

M[illegible] je jedan [illegible] 196[illegible] godine Mustafa Hajrulahović povlači se iz bivše JNA te se aktivno [illegible] korpusa, koji je uspio izdržati jaki protu[illegible]

HAJRULAHOVIĆ: [illegible]

[illegible] BiH [illegible] pr. Bosanskog Onoga i Sanskom Mostu, gdje [illegible]

● Sukob je ovome trenutku Srbima nikako ne bi odgovarao. Ni srpski mediji više ne mogu prikriti rasulo koje je tamo nastalo. Ko onda vlada na srpskoj strani.

HAJRULAHOVIĆ: [illegible] mobiliziraju se i upornije u sjeverozapadnu Bosnu [illegible] BiH korpusa, istočnohercegovačkog, saraje[illegible]

Treskavica je od strategijskog značaja za istočnu Bosnu. Uzimanjem treskavičkog platoa izbili smo, praktično, na komunikaciju Sarajevo - Foča. To vam je prostor koji se proteže od Igmana do Dobrog polja

[illegible] ćko područja

● Koliko prostora sada kontroliraju postrojbe Federacije?

HAJRULAHOVIĆ: Armija BiH i HVO sada [illegible]

● Pritom ste mislili na novodostignute položaje oko Sanskog Mosta, Mrkonjić-Grada i planinskog masiva Treskavice?

HAJRULAHOVIĆ: Da

● Ko kontrolira Manjaču?

HAJRULAHOVIĆ: [illegible] ko drži Manjaču ima i Banja Luku. Manjača cjelokupnom svojom konfiguracijom [illegible] Banja Luka [illegible]

● Na kojim pozicijama ste najbliže Banjoj Luci?

HAJRULAHOVIĆ: [illegible] odnosno Tisovca u rejonu Bocca, gdje su snage [illegible]

● Za razliku od "Maestrala" ovaj put se nije moglo čuti za sukobe HVO-a i Armije BiH. Je

li akcija stvarno tekla koordinirano..

HAJRULAHOVIĆ: Do sada su sve akcije tekle uporedo, dakle niso [illegible] ke, a ka[illegible] jedinstvene. Ovaj put je svaka strana imala svoj pravac, p[illegible] drucko djelovanje, p[illegible] napredovanja.

● **Kakva je situacija oko Prijedora? Srpske vijesti već govore o povlačenju civilnog stanovništva, oko 40 hiljada ljudi, iz grada.**

HAJRULAHOVIĆ: [illegible] Sanskog M[illegible] Prijedor[illegible] u Pejićima, Ribnjaku, odakle se [illegible] komunikacijom koja vodi od Prijedora prema Ivanjskoj i dalje prema Banjoj Luci. Naše pozicije su takve [illegible] preko Sane [illegible] pozicijama na Manjači, da možemo jako brzo kretati u Prijedor [illegible] rsku, te dalje prema Banjoj Luci [illegible] ro bez problema.

● **Koliko su od izgubljenog teritorija Srbi, u jednom trenutku, protuudarom uspjeli vratiti.**

HAJRULAHOVIĆ: Nije to bilo neki klasični protuudar s njihove strane. Težište djelovanja oni su pr[illegible] prema Ključu, [illegible] nova zauzmu Ključ [illegible] komunikacija [illegible] munikacija prema Bosanskom Petrovcu, čime bi stekli određene [illegible] vjete za kasnije vraćanje izgubljenog područja - Drvara, Glamoča [illegible] Srbi

[illegible] dinice iz 1[illegible] 2. krajiš[illegible] [illegible] pske koje su s [illegible] divizionima došle na područje BiH. Konk[illegible] području Ključ[illegible] upotrebljeno je sve naoružanje koje je bivša JNA rasp[illegible] trenutku od [illegible] bilo je teško [illegible] uspjeli

● **Prosto je nevjerovatno kojom brzinom Srbi gube teritorij. Šta je razlog takvoj situaciji na terenu? Jesu li se Srbi uopće ukopavali, imaju li oni kakvu organiziranu odbranu.**

HAJRULAHOVIĆ: O[illegible] Kvalitetom manev[illegible] ide u borbu, što je njih dovelo u nezgodnu situaciju jer iza sebe nemaju uređene sastave [illegible] Tako se došlo do situacije da smo ih, praktično, njih gonili ispred sebe

● **Na području zapadne Bosne divizijski general Atif Dudaković već je stekao veliku karizmu kod bošnjačkog naroda. Kako se u Generalštabu cijene njegove vojničke sposobnosti.**

HAJRULAHOVIĆ: [illegible]

● **Nekako u sjeni događaja u zapadnoj Bosni vodile su se borbe na Treskavici. Malo je poznato da Armija BiH sada u cjelini kontrolira planinski masiv Treskavice**

HAJRULAHOVIĆ: [illegible]

Dobrog polja

● **Koliko su jedinice Armije BiH udaljene od Trnova i planinskog prijevoja Rogoja?**

HAJRULAHOVIĆ: Mi smo iznad samog Trnova i nad samom Rogojem, kao što smo i nad samim Kalinovikom! Treskavica je predu[illegible] za uvođenje svježih snaga i izvođenje ofanzivnih borbenih djelovanja prema Goraždu

● **Koliko je sada daleko Goražde?**

HAJRULAHOVIĆ: Kopnenim [illegible] putem, preko Rogoja, Kalinovika, oko 40 [illegible]

● **U čemu je značaj oslobađanja Glavatičeva, nedaleko od Konjica?**

HAJRULAHOVIĆ: Glavatičevo je [illegible] rijeke Neretve [illegible] kontroliramo tok rijeke Neretve od izvora. Uzimanjem Glavatičeva, m[illegible] stvorili smo mogući izlazak četnika [illegible] Bijelo[illegible] Ivan-sedlo, te stvorili pretpostavke za ofanzivna borbena djelovanja prema Boračkom jezeru [illegible] noj Hercegovini.

● **Možete li prokomentirati izjavu generala Dudakovića, da se "potpisani dogovori o primirju mogu otkazati"? Odnosno, koliko je realno da potpisano primirje zaživi?**

HAJRULAHOVIĆ: Č[illegible] se ne mogu pomiriti, ne toliko s postotkom [illegible] izgubljenog teritorija i u vojničkom smislu vrlo važnih objekata. Za trenutnu političku i vojnu, tehnički bosanskih Srba mir znači propast. A što se [illegible]

Naše jedinice udaljene su od Prijedora 8 kilometara. Od Sanskog Mosta, kada se ide prema Prijedoru, mi smo u Pejićima, Ribnjaku, odakle se dominira i komunikacijom koja vodi od Prijedora prema Ivanjskoj i dalje prema Banjoj Luci

Četnici se ne mogu pomiriti, ne toliko s postotkom izgubljenog teritorija, već s kvalitetom izgubljenog teritorija i u vojničkom smislu vrlo važnih objekata. Za trenutnu političku i vojnu, tehnički bosanskih Srba mir znači propast. A što se nas tiče, najkvalitetnija odbrana je napadi! Pa, neka probaju

padi! Pa, neka probaju

● **Ako se primirje stvarno i uspostavlja, koliko cijenite da će trajati?**

HAJRULAHOVIĆ: Mi govorimo o Bosni i Hercegovini kao međunarodno priznatoj [illegible] djelovanja Armije od [illegible] Bosni, Posavi[illegible]

20. oktobar 1995., *Nedjeljna Dalmacija*

Mehmed ALAGIĆ, komandant Sedmog korpusa ABiH

KADA JE MLAĐIĆ OKUPIO SVE ČETNIKE OKO SARAJEVA, ARMIJA I HVO KRENULI SU U OSLOBAĐANJE DRUGIH GRADOVA

Tvrdim da je u sarajevskoj operaciji, ipak, postignut jedan od ciljeva. Nije Sarajevo deblokirano, ali su oslobođeni gradovi: Donji Vakuf, Bosanski Petrovac, Ključ, Kulen-Vakuf, Sanski Most, te i oni koje je oslobodilo Hrvatsko vijeće obrane Glamoč, Grahovo, Drvar, Šipovo, Jajce i Varcar-Vakuf

● Često se govorilo: sresti ćemo se u krajini, poslije jednice u Banjoj Luci, a završiti ... Sada ste u Sanskom Mostu sa ... Dudakovićem, komandantom 5. korpusa ... u Krajini

ALAGIĆ: [illegible]

[illegible]

● Ali jesu li ... preptostavke za daljnje vojno oslobađanje države, ipak političke prirode

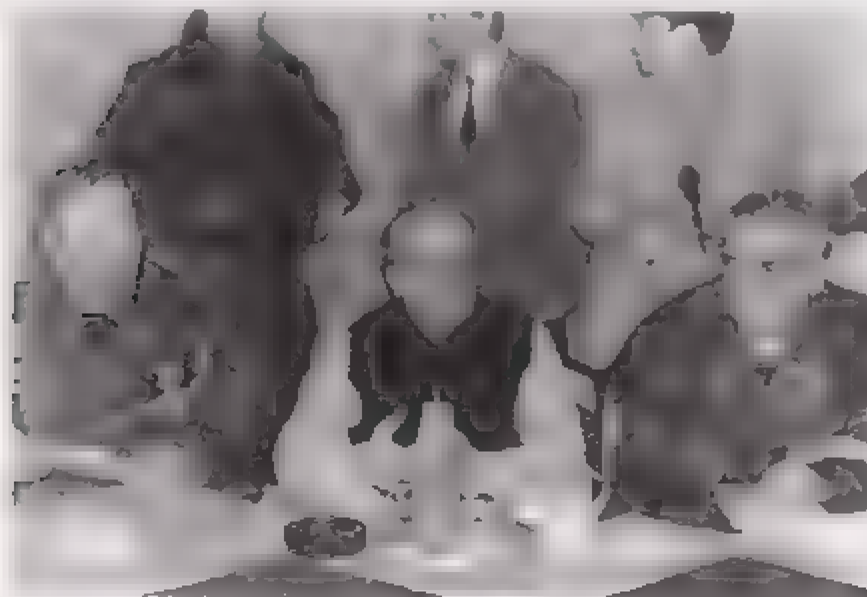
ALAGIĆ: [illegible]

● Dolaskom u Krajinu promijenila se zona odgovornosti Sedmog korpusa

ALAGIĆ: [illegible]

Napad na Opaljenik izveli smo sa druge strane, u veoma teškim vremenskim uvjetima. Temperatura je bila ispod 30 stepeni, snijeg borcima iznad pasa, a vijavica nije prestajala. Eto, u takvim uvjetima borci i starješine Sedmog, dijela Trećeg i Četvrtog korpusa i Gardijske brigade Generalštaba ostvarili su, moje je mišljenje, najveću pobjedu

[illegible]

● Rekli bismo, zahvaljujući borbenoj aktivnosti vaših boraca, novinari su imali šta pisati

ALAGIĆ: [illegible] ... uspješno. Nakon toga ... fronta na vlašićkom pla... Kupres. Već se pokazu... odluke da u ove ... Hrvatskog [illegible]

u prvom redu, uključe u borbu za kuprešku visoravan. Prethodno smo imali sastanak s oficirima HVO-a, a potom smo potpisali sporazum koji je realiziran oslobađanjem Kupresa. Značaj ovog sporazuma [illegible] zetno je velik. Vidite [illegible] prijatelji, a poslije Kupresa postali smo saveznici koji se bore protiv istog neprijatelja. Mada kao što znate [illegible] rih, naši odnosi još nisu onakvi kako bismo željeli da budu. Ipak, Kupres je postao [illegible] mbolom savezništva bošnjačkog i hrvatskog naroda. Rekao bih, bio je prethodnica doga[illegible] koji su dolazili.

● **Poslije Kupresa uslijedila je zimska operacija na Vlašiću, jedna od najtežih i najvećih bitaka naše Armije.**

ALAGIĆ: Da. U prvoj fazi nanijeli smo velike gubitke četnicima na [illegible]. Radilo se o našem iznenadnom napadu [illegible]. To je bila klasična diverzantska [illegible] ku ruku, pored konkretnih rezult[illegible] u smo i snagu četnika, kako bismo mogli procijeniti naše mogućnosti, tako da smo mogli pogriješiti u akciji koja je uslijedila. Napad na Opaljenik smo izveli sa drugih strana [illegible] u veoma teškim vremenskim uvjetima. Temperatura je bila ispod 30 stepeni, snijeg borcima iznad pasa, a vijavica nije prestajala [illegible] borci i starješine Sedmog, dijela Trećeg i Četvrtog korpusa i Gardijske brigade Generalštaba ostvarili su, moje je mišljenje, najveću pobjedu. Prvo, to je pobjeda nad četnicima i, drugo, pobjeda nad nama samima. Kada sam donosio odluku za ovu zimsku operaciju [illegible] iznalaze. Znao sam da [illegible] potiču za ovaj svojevrstan podvig. Pred samu operaciju razgovarao sam sa starješinama svih nivoa. Naprosto sam im naredio da svaki starješina pred polazak mora izgovoriti rečenicu: MI MORAMO POBIJEDITI. Htio sam da im ovaj sadržaj uđe u svijest, da postanu svjesni svoje [illegible] pobjede nad četnicima. I uspjeli smo. Borci su na položaju izdržali bez smjene skoro dvadeset sati, tako da se borcima smrzavali pojedini dijelovi tijela. Da napomenem, moji operativci su me prije akcije upozoravali da u zimskim uvjetima, po snijegu, niko ne može poznavati. Vlašić te da nema tog vodiča koji bi nam mogao pomoći. A ja sam ih, onda, pitao: Da li četnici dolaze na Vlašić i Opaljenik? Oni [illegible] dolaze", i još, poslije mojih pitanja kažu da postoji put, koji četnici koriste. Odgovorio sam im: "Ako postoji put za četnike, postoji i za nas, u krajnjem slučaju, pro[illegible] ih. Poslije [illegible]

● **Vaši borci vodili su borbe protiv četnika i na sarajevskom bojištu.**

ALAGIĆ: [illegible]

● **Generale [illegible] da ste u pravo vrijeme došli u Bihać.**

ALAGIĆ: [illegible]

Gradove moraju braniti njegovi građani. Pred nama su novi zadaci i ove borce koji ratuju bez odmora - neko mora zamijeniti. Primjera radi, borci iz Doboja, iz Krajine rili bi prvim svome gradu i tamo se odmarali i pripremali za borbu. Trenutno bi mi Prijedorčani i Banjalučani iz inostranstva morali, zajedno sa nama, doći i oslobađati svoje gradove..., ja sam iskreno ljut na svog dajdžu, i takav ću biti sve dok se ne vrati iz inostranstva i dok ga ne vidim u stroju

● **Da se vratimo na sarajevsku operaciju. Konkretno, zašto Sarajevo nije deblokirano?**

ALAGIĆ: [illegible] Deblokada Sarajeva nije se mogla [illegible] napada, te su se na svoj[illegible] Treskavici, čet[illegible] Ispalo je da je glavnina vojske [illegible] srpske" u to vrijeme bila oko Sarajeva. Tako su [illegible] [illegible] ipak postigli jedan od [illegible] Sarajeva deblokirani [illegible] oslobođeni gradovi, Donji Vakuf, Bosanski [illegible] Ključ, Bosanski Novi, Sanski Most [illegible] koje je oslobodilo Hrvatsko vijeće obrane: Glamoč, Grahovo, Drvar, Šipovo, Jajce i Mrkonjić Grad. A prije oslobađanja Sanske, mi smo vodili borbe na sarajevskom [illegible] protiv kozaračke i sanske brigade, pr[illegible] nekakvih vukova sa Drine te gomile [illegible] četnika. Tako su četnici morali pukn[illegible]

● **U svakom gradu, koji borci Armije oslobode, pronađu masovne grobnice. Nalaze [illegible] tople leševe Bošnjaka, što nam govori da su ih četnici ubili neposredno prije povlačenja.**

ALAGIĆ: Na prostoru općine Sanski Most [illegible] [illegible] iskaraca i žena, Bošnjaka i Hrvata. Oni su masakrirani i zakopani. Koliko znam [illegible] je da se prikriju četnički zločini, kako bi se amnestirali. Svijet, uglavnom, hoće da nas natjera da sve zaboravimo. Ali mi četničke zločine nećemo zaboraviti. Zato [illegible] gdje se nalaze masovne grobnice Bošnjaka, u prvom redu u Omarskoj, Prijedoru, Keraterm [illegible] [illegible] se ne može zaustaviti. A svijet [illegible] istjerati pravdu, onda neka otkriva ove masovne grobnice i neka stvori uvjete da se prognani vrate na prostore sa kojih su protjerani. Ako neće svijet, mi ćemo to učiniti. [illegible]

ka nas u tome ne sprečava, jer u tome neće [illegible]. Zato nas mirovni pregovori [illegible] ju uspavati. Moramo [illegible] druge dogovore. Ja im ne vjerujem i niko ne [illegible]

● **Nedavno ste pozvali sve one sposobne za vojsku, a nalaze se u inozemstvu, da se vrate i uključe u oslobodilačku borbu.**

ALAGIĆ: Granove [illegible] grada. Pred nama su novi zadaci [illegible] koji traže bez odmora [illegible]. Primjera radi, borci iz Doboja, iz Krajine [illegible] prema svome gradu i tamo se odmarali i pripremali za borbu. Trenutno bi svi Prijedor[illegible] izbjegli [illegible] iz inozemstva morali, zajedno sa [illegible] doći i oslobađati [illegible] dok se na vrata iz inozemstva [illegible] u stroju. Valjda će nam, pored međunarodnih, pro[illegible] i ova vrata za oslobođenje zemlje. A ako [illegible] koji ju je drugi oslobodio. Ovo govorim svima. Neka se svi vrate u svoju zemlju, [illegible] bez njega. Niko ih ne smije spriječiti da pređu granicu [illegible] Bosne. To im [illegible] svoju krv za njihove [illegible] pragove.

● **Jeste li zadovoljni odnosom civilne vlasti prema borcima Armije Republike Bosne i Hercegovine.**

ALAGIĆ: [illegible] koje sam naveo, [illegible] vojnik hoće da zna ko će stoji iza njega. Ali [illegible] borac za državu, onda se i država [illegible] borca. To je sva filozofija.

● **Da li ima nešto što Vas nismo pitali, a imate potrebu kazati?**

ALAGIĆ: Rekao bih [illegible] Nije tajna da je [illegible] u našoj zemlji i u inozemstvu. [illegible] drago čuti. Ali kada se osvrnem na neke [illegible] koje ste "posvetili" [illegible] provjerene provjerene podatke [illegible] prošlosti, jer mi smo borci i nosimo [illegible] zadatke. Dok je rat moramo biti [illegible]. A kada se rat završi, ako Bog da, pa ima [illegible] za sebe. Tada će vidjeti kako je uradio za svoj narod i svoju [illegible]

1. novembar 1995., *Ljiljan*

Hamid BAHTO, komandant Istočnobosanske OG, koja je preformirana u 81. diviziju

SA BJELAŠNICE DO GORAŽDA PJEŠAČILI SMO PET DANA I PET NOĆI

U ime GŠ određena je grupa starješina koja treba doći u Goražde, a među njima bio sam i ja. Nisam mislio da ću biti prvi čovjek tadašnje Istočnobosanske operativne grupe jer je u početku bilo riječi o sasvim drugom čovjeku. Ja sam bio tek treći koji je bio predviđen za ovu funkciju. Prvo je u kombinaciji bio Sead Delić, zatim Nedžad Ajnadžić, pa ja. Na zadatak je krenulo 10 ljudi. Četverica su odustala na Treskavici. Sa nama je bio general Sulejman Vranj, koji se nakon obavljenog posla vratio, a planirano je da šest ljudi ostane u Goraždu. Pripremali smo se 21 dan i svi su govorili da je to ludost. Nakon priprema doveli smo jedinice u rejon Bjelašnice i nakon toga pet dana i pet noći pješačili do Goražda. Vodio nas je Abid Turčalo, alfa i omega puta

● **Gospodine komandante, više puta bilo je povoda za ovaj razgovor. Vi se, međutim, izbjegavate oglašavati u medijima**

BAHTO: Postoje [illegible]

● **Kada smo kod rezultata rada, i s obzirom na posao koji ste obavljali, naročito onaj period neposredno pred rat u Sarajevu, pokušajte se sjetiti tadašnje situacije.**

BAHTO: U općini Stari Grad počeli smo se organizirati još u početku '91. godine. Uređivali smo skloništa od javnog značaja. Uredili smo skloništa na Bendbaši, Jekovac, koje je [illegible] organizirali skloništa po kućama. Znali smo da će biti rat. Za ove aktivnosti najzaslužniji su predsjednik SO Stari Grad Selim Hadžibajrić i sekretar Sekretarijata za narodnu odbranu Munir Zahiragić. Nakon [illegible]

● **Kolike su te snage bile?**

BAHTO: Oko [illegible] Mi smo te jedinice imali pripremljene od ljeta '91. Paralelno sa njima, razvijale su se jedinice "Bosna" [illegible] 10 grupa sa po 30 ljudi u svakoj [illegible] u to vrijeme Emin Švrakić [illegible] dobru koordinaciju "Bo[illegible] štaba TO [illegible] pod [illegible] Više je to bilo neko koordinaciono tijelo. Šef je bio Munir Zahiragić, koji je bio zadužen za formiranje [illegible] kada je [illegible] jeseni, formirao [illegible] njegov sastav. Obuhvatao je 22 općine sa Krajinom i bio je uvezan u Koordinaciono tijelo sa SDA. Prvi komandant bio je [illegible], načelnik Štaba Mirso Čaušević, a ja sam [illegible]

● **Među našim grješkama, u to vrijeme, često su spominjani Faletići:**

BAHTO: Ako govorimo o vojnom dijelu, jedinicama sam u to vrijeme ja komandovao

a političkim djelom Selim Hadžibegić i Munir Zahiragić. Nas trojica bili smo za to da se uzme magacin u Kaševima gdje je bilo oko trideset hiljada cijevi. Međutim, na jednom sastanku na Krivačima, gdje su bili prisutni svi ključni ljudi iz policijskog i vojnog vrha naše države, na [illegible] uz prethodno obavljene pripreme [illegible] [illegible] sa [illegible] magacin [illegible] [illegible] intendantske opreme i drugo. Tada smo lijepo sarađivali mi sa [illegible] Kalenića. Čak su nas nekad pogrešno izvještavali. Tako su, kad je bilo 150 četničkih kamiona, javili da su došla četiri kamiona.

● **Čini se da je pokretljivost kadrova, naročito onih ključnih i naročito onih u početku rata, bila - nedovoljna. Zašto su oficiri izbjegavali ići na teren?**

BAHTO: [illegible] stio je prostor Sarajeva čim su se [illegible] je preko aerodroma, kroz snage UNPROFOR-a [illegible] to se ne bi [illegible] konstatacijom [illegible] bile kompetentnije nešto ura [illegible] izašle su iz Sarajeva. Armijski ge[illegible] tka rata, pa brigadir Džambasović, pukovnik Bu[illegible], general Rasim Zorlak, brigadir Po[illegible] [illegible] kakvim [illegible] su uradili svoj dio zadatka koje je pred njih postavio ŠVK.

● **Goražde je, ipak, uvažavajući sasvim objektivnu realnost, bilo zapostavljeno. Čime ste se rukovodili kada ste prihvatili doći u Goražde?**

BAHTO: [illegible] mogućem. Moram vam skrenuti [illegible] '93. godine sa [illegible]

Dva dana prije nego što su počela otanzivna djelovanja, četnici su otjerali unproforce i taj dan kada su Englezi napustili punkt br. osam, mi smo ga zauzeli. Međutim, sljedeći dan komandant britanskih snaga tražio je da oni ponovno zaposjednu taj punkt, što sam ja odobrio nakon njihove garancije da će se oni suprotstaviti četnicima. Ali to se pokazalo netačnim. Već drugi dan četnici su zaposjeli sve punktove na lijevoj obali Drine, zarobili 34 britanska vojnika i šest transportera. Čim sam saznao tu vijest, naredio sam komandantu Safku Osmanspahiću da u roku od pet minuta mora zaposjesti punktove na desnoj obali Drine, a naročito objekt Biserna

[illegible] Drematom [illegible] [illegible] operativne grupe i predložimo mjere za [illegible]

[illegible] narod koji je dao ogroman doprinos odbrani i te [illegible] sam bio u Starom Gradu. Znaju [illegible] strateški značaj rijeke Drine za [illegible] BiH [illegible] razloga doći u [illegible]

[illegible] koja treba doći u Goražde [illegible] Prvi je u kontaktu bio Se[illegible], zatim Nedžad Ajnadžić [illegible]. Na zadatak je krenuo [illegible] Čelebića su [illegible] [illegible] koji se nakon obavljenog [illegible] da vrati, a planirano je da [illegible] [illegible]. Nakon priprema [illegible] alfa i omega puta.

● **Da li ste znali kakav Vas zadatak očekuje i jeste li znali koliko su ovdje [illegible]?**

BAHTO: [illegible] ali kako sam [illegible] da ću biti prvi [illegible], nisam ni [illegible] prilike znao šta me čeka u [illegible] tivna grupa bila je u okruženju, bez [illegible] MTS-a i sve to skoro tri godine. Vojska je bila [illegible] toga, odlučio sam [illegible]

● **Jeste li zadovoljni onim što je do sada urađeno?**

BAHTO: [illegible] nde i mojih naređenja. Na početku [illegible]

[illegible] Armije [illegible] logistička podrška od strane GŠ, bolja opremljenost oružjem i municijom [illegible] i sanitetskom opremom, ono je zbog čega sam ja zadovoljan.

● **U poređenju sa ostalim, po čemu se goraždansko bojište razlikuje?**

BAHTO: Po tome što je odsječeno od ostalih ratišta, nalazi se u dubokom okruženju, nema logističke podrške kopnenim [illegible] [illegible] jedinice [illegible]

● **O izvršenim zadacima tokom borbenih djelovanja prošlog ljeta van ovog prostora gotovo ništa se ne zna. Kako je u Goraždu bilo u junu i šta je presudno uticalo na ovakav rasplet?**

BAHTO: Aktivnosti koje je izvodila 81. divizija u [illegible] [illegible] da se agresorske jedinice [illegible] za Peljage, Kolijevka S. [illegible] Kosmičke stijene. Samo jedan PAM paraliziran je i [illegible] Stoga smo se odlučili preduzeti [illegible] djelovanja kako [illegible]

[illegible]

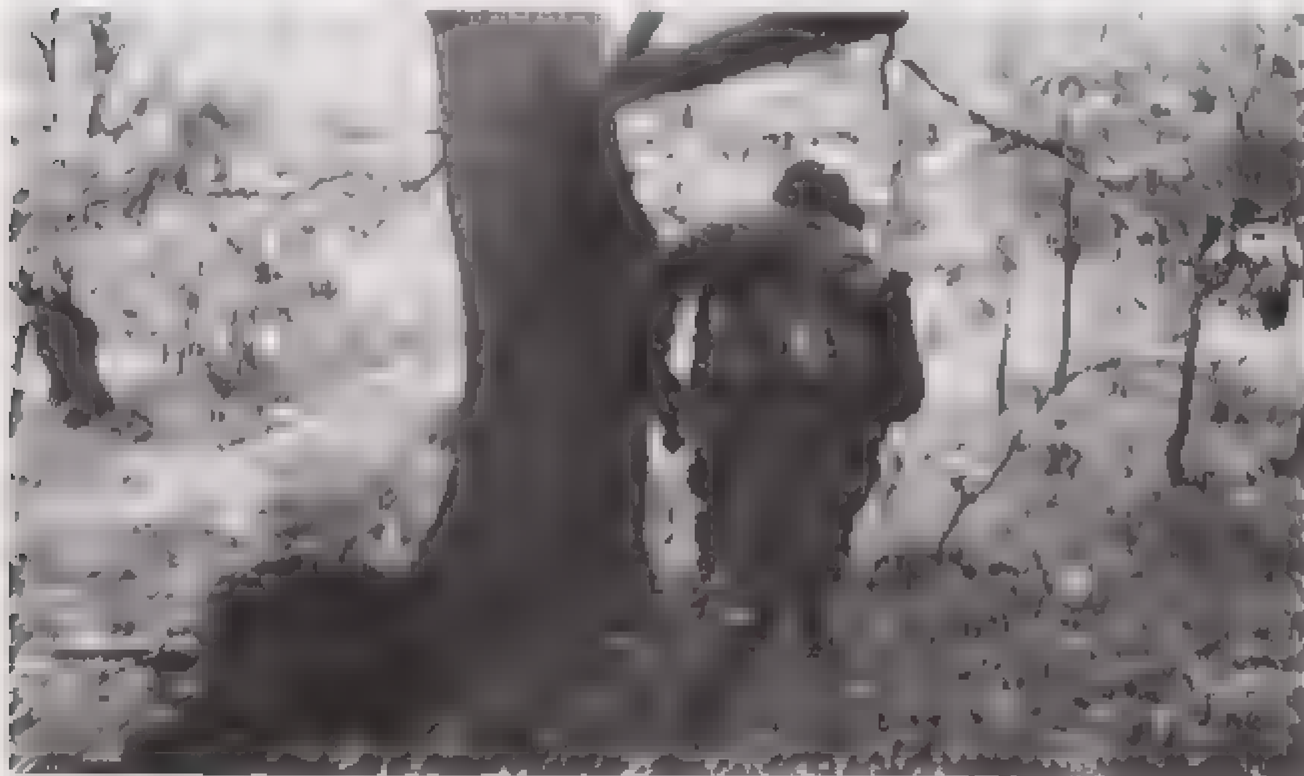
Što se tiče boraca i starješina, oni pažljivo prate ne pridaju pregovorima, već nastoje što bolje se pripremiti i osposobiti za odbranu ovih prostora. Borci, starješine i narod sada vjeruju jedino u sebe i nastojat će se sami spašavati odbranom. Agresor, ipak, nije odustao od namjere da zonu Goražda, zonu 81. divizije zamijeni ili za uzme po svaku cijenu. Za ove prostore moglo se više učiniti i ne znam zbog čega to nije učinjeno

četnicima i onemogućavali su im da djeluju, uključili u zoni od tri kilometra. Dva dana prije nego što su počela ova borbena djelovanja, [illegible] su očekali [illegible] leži napuštenih pušk[illegible] [illegible] [illegible] ćutnima. Ali to se [illegible]

drugi dan četnici su zaposjeli sve punktove na lijevoj obali Drine, zarobili 34 britanska vojnika i šest transportera. Čim sam saznao za vijest, naredio sam komandantu [illegible] [illegible] desnoj obali Drine, a na[illegible] objekt Biserna. Taj objekt zaposjeli smo za vrijeme, a za samo dva minuta predusreli smo četnike. Oni su bili na Parganskoj kosi i [illegible]. Kasnije su borbe za Bisernu trajale čitav dan. Komandant britanskih snaga rekao je da je naša odbrana Biserne toga dana bila fenomenalna. Shodno mojoj ranijoj odluci, pozvao sam komandante Ahmeta Sejdića i Salka Osmanspahića, Mersada Prijaca i izdao im precizne zadatke vezano za četnike da se moraju zauzeti sljedeći objekti [illegible] obali Drine: Kosmička stijena, Sama, Kolijevke i Tovarnica. To je i urađeno već [illegible] dan. [illegible] brzo i [illegible] ovladano je objekt[illegible]

[illegible] povoljna prilika da se uzme Pa[rgan]ska kosa. [illegible] rijeke Drine do Pra[illegible] su ostale neosvojen[illegible]

[illegible] jedinica koje su se trebale [illegible] jedinicama koje su zaposjele [illegible] jedinice su odmorene, popu[illegible]

njene sa MTS-om i onda sa nastavk[illegible] ofanzivna borbena djelovanja. Parganska k[illegible] sa uzeta je 11. 6. 1995. direktno po frontu bez ubacivanja, što je izgledalo praktično nemoguće, ali se pokazalo ispravnim. Na lijevoj obali uzeli smo dominantan objekt Vranovinu i popravili taktički položaj. Zbog širine fronta napada, gdje su bile [illegible] mandanta Sejdića, Prijace i Zakira Jamaka ni[illegible]

Prije svega, ja sam vojnik, to je pod broj jedan. Drugo, rođen sam 15 km odavde i, kao treće, moje idejno opredjeljenje za borbu koju vodimo prevagnulo je da dođem u Goražde, iako je to bilo skoro nemoguće. Moram vam skrenuti pažnju da sam u junu '93. godine sa Vehbijom Karićem, Zaimom Backovićem, Nesetom Muminagićem i Džemalom Najetovićem trebao doći u Goražde sa zadatkom da sagledamo stanje, pružimo stručnu pomoć tadašnjoj komandi Istočnobosanske operativne grupe i predložimo mjere za otklanjanje uočenih propusta

smo uspjeli očuvati čitavu liniju od D[illegible] Prače. Bilo je što objektivnih, što subjektivnih problema koji su vladali u našim jedinicama, ali je nedostatak sredstava veze ključ što nije postignut veći uspjeh. Zbog izrazito brdovitog zemljišta koje je ispresijecano, nije se moglo komandovati, tako da u određenim periodima nismo znali koje su jedinice izvršile zadatak pa ni komandant pravca ni komandant divizije nije mogao izdati odgovarajuće naređenje. Drugi problem desio se na Sjenokosu kada je jedna granata na jednom mjestu ubila šest naših boraca, a kasnije druga još [illegible]. Najvjerovatnije da je prva bila naša granata koju je aktivirao metak.

● **Šta garantuju i koliko su stabilne današnje pozicije 81. divizije?**

BAHTO: Pozicija na kojoj se nalazi 81. divizija je ovakva: jedinice su stabilne, a linije inžinjerijski utvrđene. One omogućavaju uspješnu odbranu. U dobrom smo taktičkom položaju, izuzev dijela zone odgovornosti komandanta Prijace, koji je u nešto nepovoljnijem položaju. Uspjeh odbrane ovih prostora je siguran, pod uvjetom da imamo logističku podršku pretpostavljene komande.

● **Primjećuje se da borce i starješine gotovo ne zanima šta se dešava u pregovaračkim dvoranama. Da li je, po Vama, tačan dojam da oni vjeruju jedino sami sebi?**

BAHTO: [illegible]

● **Možda je i suvišno da Vas pitamo: koliko je, po Vama, tačna tvrdnja da je, uz sve pregovore, naše samo ono što smo oslobodili?**

BAHTO: [illegible] korak srpskog i hrvatskog

Zbog izrazito brdovitog zemljišta koje je ispresijecano, nije se moglo komandovati, tako da u određenim periodima nismo znali koje su jedinice izvršile zadatak pa ni komandant pravca ni komandant divizije nije mogao izdati odgovarajuće naređenje

● **Bojite li se zakulisnih radnji?**

BAHTO: Nisam čovjek koji se boji. Sve što je do sada urađeno, rađeno je iza nekih zastora, tako da je bilo g[illegible] naroda i s te strane [illegible] ovaj teritorij. Ali to su narod i Armija sa ovih prostora koji će reći svoje.

● **Šta je 81. divizija danas?**

BAHTO: To je jedi[illegible] jedinica, izuzetno jaka, sa dob[illegible] za odbranu, naoružana i sposobna [illegible] nje ovih [illegible] prostora [illegible] je i jedinica koja [illegible]

● **Šta čini posebnom 81. brigadu?**

BAHTO: Položaj regije, moral boraca, starješina, a i stanovništvo koje je dalo znatan doprinos u odbrani ovih prostora i to sve bez [illegible]

● **Već je i u svijetu poznat značaj Drine. Vaša jedinica jedina je koja ima zonu odgovornosti i na desnoj obali ove rijeke. Može li simbolika Drine u nekim momentima biti presudan faktor?**

Aktivnosti koje je izvodila 81. divizija u maju i junu rukovođene su potrebom da se mora uraditi nešto na proširenju slobodnog teritorija i da se agresorske jedinice odbace od grada, sa Prijage, Kolijevki, Samara, iznad Krsničke stijene. Samo jedan PAM paralizirao je i kontrolirao život u gradu. Stoga smo odlučili poduzeti ofanzivna borbena djelovanja kako bismo odbacili neprijatelja sa tih položaja

BAHTO: U nekim momentima ima[illegible] Drina ima određen historijski značaj. To je jedna prirodna prepreka, a i granica gdje se dijele interesne sfere Istoka i Zapada.

● **Kada dođe vrijeme da odete iz Goražda, s kakvim ćete dojmovima otići?**

BAHTO: Sigurno je da ću otići sa dosta lijepih utisaka, u prvom redu, zbog rezultata i [illegible] jedinica, inžinjerijskog uređenja linija, oslobađanja dijela lijeve i desne obale. Sve su to činjenice koje čovjeka [illegible] kako ću se osjećati? Dobro, jer [illegible] svojoj porodici, kući, ali će mi biti žao ostaviti ovaj narod koji je zaslužio više pažnje i od vlasti i vojske i svih struktura naše države.

● **Kad taj kraj dođe, normalno, kao i sve ostalo, šta će raditi brigadir Hamid Bahto?**

BAHTO: Zavisi od toga kada će doći kraj [illegible] će čovjek živ ostati. Najvjerovatnije [illegible] Armiji, ima i drugih mogućnosti, ali sve zavisi [illegible] situacije.

● **Nije vrijeme za lične želje, ali ipak, šta je to što biste posebno poželjeli u ovom trenutku?**

BAHTO: Pod broj jedan - da se deblokira Goražde i da se ovaj narod spoji sa narodom u Bosni. Pod dva - da se ja vidim sa djecom, Tarikom i Amirom, sa kojima ne živim četiri godine. Da se ovaj rat završi, da ovaj napaćeni narod počne živjeti.

13. decembar 1995., *Ljiljan*

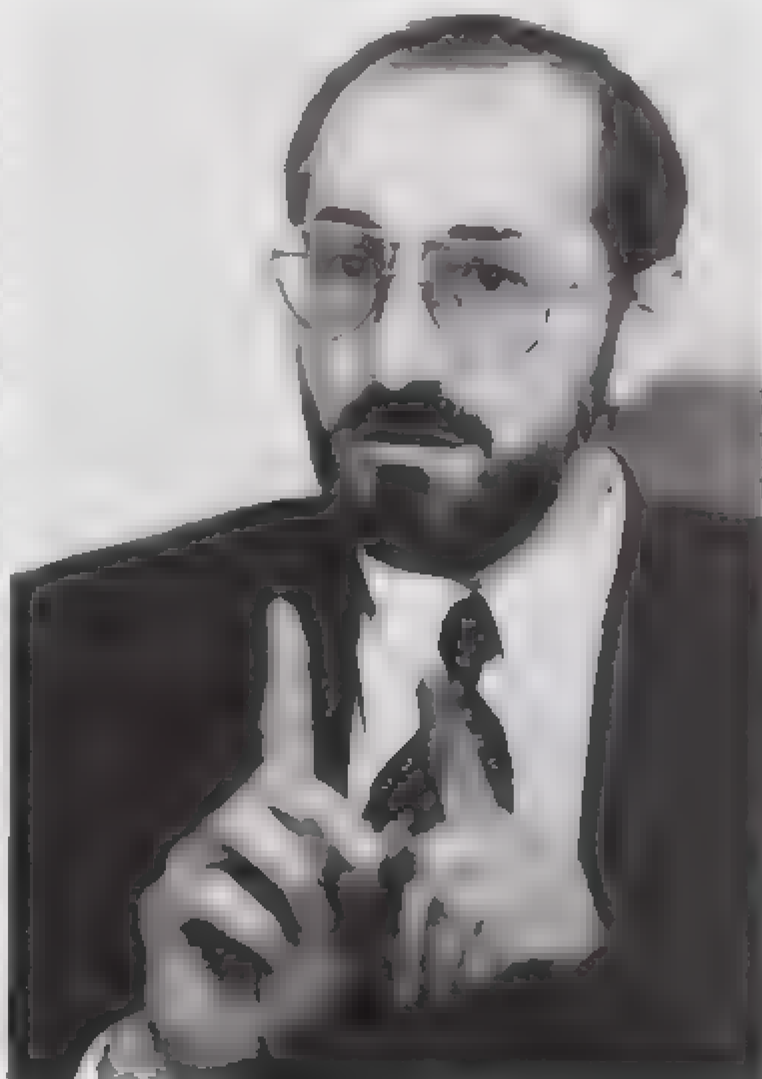
Hasan ČENGIC, zamjenik ministra odbrane FBiH

KRIZU DEJTONSKOG SPORAZUMA NEĆE RAZRIJEŠITI MOJA SMJENA

Kao što je poznato, ovaj rat nije završen, on je prekinut. Drugi svjetski rat završen je bacanjem atomske bombe na Hirosimu i Nagasaki i uništenjem Berlina. Ovdje je američka sila i politika nametnula prekid. Dejtonski sporazum, sa američkim mentorstvom i blagoslovom Kontakt-grupe za BiH, nametnut je svim stranama u BiH. Nema pobjednika ni poraženih, nema krivaca i onih koji to nisu

● Kada ste se uvjerili da će Srbija, JNA i bosanski Srbi izvršiti agresiju na BiH?

ČENGIC: [illegible]

[illegible] kada smo konstatovali da je u BiH [illegible] Hrvatske [illegible] februara 90. [illegible] [illegible] SDA [illegible] stranke [illegible] koji je [illegible] HDZ-a u [illegible] Zapada i Amerike [illegible] da srpska politika sa JNA [illegible]

● Kako je došlo do formiranja Patriotske lige BiH.

ČENGIC: [illegible] februara 1991. godine [illegible] mjesec [illegible] demokratsk[illegible] sastanku [illegible]

akcije (bio je zatvoren) razgovarali smo o pravcima vođenja politike u uvjetima evidentnih nacionalnih i republičkih sukoba na konrepuntu slovenskog i hrvatskog izlaska iz Jugoslavije i velikosrpskog projekta, eufemistički nazvanog "Memorandum SANU". Postavljali smo tri pravca djelovanja, a u tim intimnim kontaktima, koje je obavljao sekretar Vlade" za tu oblast ... gospodin Snajder, ... la početni oprezno, ali odlučno promocija BiH ... da kroz MUP BiH osiguramo sektor ... nije republičke - bosanskohercegovačke vlasti ... da kreće ... u uspostavi strukture koja bi mogla zaštititi Bosnu i Hercegovinu i bošnjački narod u slučaju konflikta koji ... bi mogao ... kontrolirati MUP.

Nekoliko dana poslije spomenutog sjećanja ... odbora gospodina Rusmira Mahmutćehajića, tadašnjeg potpredsjednika Vlade Bosne i Hercegovine predložio sam ... potrebe. On je podržao ideju i predložio da o tome popričamo sa predsjednikom Izetbegovićem. Početkom marta, u jednoj šetnji kraj Sarajeva, dogovoreno je sa predsjednikom Izetbegovićem da počnemo rad na vojnom organiziranju. Nakon toga odlučili su i dali mi zadatak da ja preuzmem taj posao, a on će rukovoditi politički. Krajem maja održan je prvi sastanak predstavnika svih regija BiH na Jarčedolima poslije Trebevića, gdje su prisustvovala uglavnom po dva predstavnika regija - to su bili ugledni članovi i funkcioneri Stranke demokratske akcije. Sastanak ... gospodin Mahmutćehajić. Odlučili smo organizaciju ... kroz strukturu Stranke, jer je ... jedina struktura na koju smo se mogli osloniti. Na tom sastanku podijelili smo ... formiranju četa, ... Sulejmana Vranja, do tada jedinog ... vojnika u organizaciji. Tada je bio ... oficir u JNA. Dva ... kasnije ... aktivno uključivati vojnika u organizaciju naroda nakon sastanka u Domu milicije u Sarajevu, gdje smo formirali "Savjet za nacionalnu sigurnost" Bošnjaka kao odgovor na već formiran isti takav savjet od strane SDS-a. U to vrijeme ... jedan ... Patriotska liga za Bosnu i Hercegovinu i izradili amblem. Ovaj naziv izražavao je osnove i platformu ...

Odlučili smo da formiramo vojnu organizaciju ... za odbranu ustavnog poretka Bosne i Hercegovine, ukoliko zatreba, demokracije, tržišne privrede, ljudskih prava i pluralizma. Osnovna ideja bila je jednostavna: treba imati organizaciju vojnog karaktera koja će, u slučaju težeg vojnog napada, biti kičma sveukupnog nacionalnog i patriotskog okupljanja. O ovome imamo puno misli. Koncentrirali smo se na organiziranje ... u tom času.

Posao logistike u ratu, kojim sam se bavio, prirodno, ostaje tajna. Ipak, ispričat ću vam jedan slučaj. U najtežem napadu na Bihać, ljeta 1995., četnici su bili na skoro 500 metara od bihaćke bolnice, tenkovi su orali grad, a naši im nisu mogli odgovoriti. Bio sam u Zagrebu. Sljedeći dan očekivao se pad bolnice, a možda i grada. Znali smo da tenkove ne mogu ukloniti. Te kasne noći, za samo osam sati, sa daljine od 300 kilometara, koristeći avion, kamion i helikopter, tri puta utovarajući i istovarajući robu, uz pomoć HV ubacili smo naoružanje u Bihać, prije svitanja. Ujutro, za nekoliko sati, tenkovi su otjerani. Bolnica i Bihać ostali su neosvojeni

● Već je javna tajna da ste u toku rata helikopterima ubacivali oružje u opkoljene enklave

ČENGIĆ: Da, u toku rata ... oružje u Bihać ubacivali i helikopterima ... Samo u 1992. godini iz Hrvatske imali smo blizu stotinu letova manjim avionima u bihaćki kraj. Od marta '93. koristimo helikoptere. Imali smo više od stotinu uspješnih letova u sve enklave koje ste nabrojali. Nažalost, imali smo i tri teška udesa, u sva tri bilo je više šehida.

● Ko su bili hrabri letači?

ČENGIĆ: Piloti su bili i naši i stranci. Za Bihać su više letjeli stranci. Uglavnom iz bivših socijalističkih zemalja. U helikopteru u kome je poginuo rahmetli ministar Irfan Ljubijankić kapetan je bio jedan koga smo zvali Dudajev. To mu je bio dvadeset i drugi let za Bihać. Rahmetullahi alejhi. Za Bihać smo leteli i iz Zenice! Veoma nam je bila važna pomoć koju smo za letove prema Krajini imali od Hrvatske vojske. Svima im zahvaljujem, a naročito generalu Agotiću

U toku rata mi smo oružje u Bihać ubacivali i helikopterima i avionima. Samo u 1992. godini iz Hrvatske imali smo blizu stotinu letova manjim avionima u bihaćki kraj. Od marta '93. koristimo helikoptere. Imali smo više od stotinu uspješnih letova u sve enklave koje ste nabrojali. Nažalost, imali smo i tri teška udesa: u sva tri bilo je više šehida

● Možete li nam ispričati neki zanimljiv događaj iz tog vremena o isporuci oružja?

ČENGIĆ: Posao logistike u ratu, kojim sam se bavio, prirodno ostaje tajna. Ipak, ispričat ću vam jedan slučaj. U najtežem napadu na Bihać ljeta 1995. četnici su bili na skoro 500 metara od bihaćke bolnice, tenkovi su orali grad a naši im nisu mogli odgovoriti. Bio sam u Zagrebu. Sljedeći dan očekivao se pad bolnice, a možda i grada. Znali smo da tenkove ne mogu ukloniti. Te kasne noći, za samo osam sati, sa daljine od 300 kilometara, koristeći avion, kamion, helikopter, tri puta utovarajući i istovarajući robu, uz pomoć HV ubacili smo naoružanje u Bihać prije svitanja. Ujutro, za nekoliko sati, tenkovi su otjerani. Bolnica i Bihać ostali su neosvojeni.

● Može li se stanje u BiH nakon Daytona smatrati mirom ili, barem osiguranjem preduvjeta za mir kojem idemo? Mnogo li Daytona nije riješeno

ČENGIĆ: Kao što je poznato ... rat ... je završen, on je prekinut. Drugi svjetski rat završen je bacanjem atomske bombe na Hirošimu i Nagasaki i uništenjem Berlina. Ovdje je američka sila i politika nametnula prekid. Dejtonski sporazum, sa američkim menitorstvom i blagoslovom Kontakt-grupe za BiH nametnut je svim stranama u BiH. Nema pobjednika ni poraženih, nema krivaca i onih koji to nisu. Niko u Bosni ... šta treba da radi Tribunal u Hagu. Uspostavljena su dva entiteta - države, sa predviđenom vezom između, sa dvije potpuno samostalne vojske i bez ikakvih instituta sankcija države prema entitetima. Za "Holbrookeov" ... određen je jednogodišnji inkubator u obliku IFOR-a a i drugih struktura međunarodne zajednice.

Sve što dolazi poslije samo je logičan slijed događaja. Na to su analitičari ukazivali još prije ... Naročito na veliku razgovor civilnog dijela Sporazuma.

● Koji su razlozi za ovakav stav Zapada prema Bosni i Hercegovini?

ČENGIĆ: Prije svega, valja znati da u političkom smislu ne postoji jedinstven pojam Zapada. To je povijesni sukob veoma različitih, pa i suprotstavljenih interesa. Njih prije svega ... karakteriziraju nešto bliži stavovi

[illegible] zabluda o Jugoslaviji kao najboljem rješenju za ovaj prostor. Kasnije se u ciklusima smjenjivala prevaga dvaju pristupa. Na početku rata, dakle 1992. godine Amerika je taj konflikt [illegible] pitanjem". Angažman [illegible] UN-a i humanitarnu [illegible] [illegible] američka opcija Federacije [illegible] Washingtona. Ta opcija podrazumijevala je održavanje obje strane "u ringu". Takve procjene [illegible] opremanja za Armiju Republike BiH, [illegible] isključivo putem islamskih zemalja. [illegible] nijedan jedini metak za Armiju Republike BiH je dosad od strane bilo koje zapadne zemlje [illegible] zemalja da [illegible] programu *Opremi i obuči*, koji predvode SAD.

Pred kraj 1995. godine diplomatska ko[illegible] Evrope od strane međunarodne [illegible] Zapada - nakon preuzimanja [illegible] [illegible] Goražde i nevađena ofanziva na Krajinu. Na [illegible] NATO-a i SAD, a potom nastupa američka [illegible] Dejtonski sporazum [illegible] [illegible] primjena civilnog dijela [illegible].

● **Rekli ste da je na Zapadu postojala zabluda o Jugoslaviji. Da li je ta zabluda tamo, nakon višegodišnjeg rata, definitivno saharanjena?**

ĆENGIĆ: Kao federalni oblik [illegible] vjerovatno jeste, ali kao oblik [illegible] novonastalih država na [illegible] Amerika je trenutno najviše vojno zainteresovana [illegible] Makedoniju, ali politički centri koji [illegible] nove jugoslavenske integracije danas su izuzetno aktivni. Taj proces je [illegible] Zaista se [illegible] čitajte. Vama je poznato da su SR Jugoslavija i Makedonija potpisale ugovor o slobodnom carinjenju roba [illegible] da su isti ugovor potpisale Jugoslavija i Republika Srpska i, konačno, [illegible] Federacije BiH i Republike Srpske nema carine. Dakle, kada roba [illegible] Makedonija, Srbija ili Federa[illegible] [illegible]. Evropska [illegible] Federaciju BiH želi vezati na isti način uz sebe.

● **Dopustite da se vratimo na prethodno pitanje. Kako vidite primjenu Dejtonskog ugovora.**

ĆENGIĆ: Dejtonski ugovor sastoji se iz dva dijela, s više važnih obaveza. Radi se o vojnom i civilnom dijelu. Vojni dio, koji realizira IFOR [illegible] kvalitetan prekid vatre. To je [illegible] [illegible] Mada to nije malo, to je važan rezultat. [illegible] održanja u regiji [illegible] Bosna i Hercegovina i Jugoslavija - i program [illegible] kome, uz SAD, učestvuje još [illegible] 2000. [illegible]

Vojska čije sam formiranje inicirao, u svim fazama izgradnje učestvovao, i u njezinom samom vrhu bio od dana osnivanja do danas, skoro šest godina, ostvarila je svoj zadatak

[illegible] 2000. [illegible] BiH bude spremna zaštiti Fed[illegible] strane Amerike ili će biti usmjerene u program *Opremi i obuči* a to znači mimo [illegible] HVO i Armija Republike BiH završile [illegible]

● **Što se, pak, civilnog dijela tiče, blago rečeno, to je sramota.**

ĆENGIĆ: Treba znati da Bosna i Hercegovina u ovom trenutku ne prestavlja [illegible] da ne zna hoće li otići odavde ili ne. To bi moglo imati izuzetno nepovoljne posljedice ukoliko se potpuno oslonimo na nekoga ko sutra ode. Stoga bi se potvrda sa američke strane da se odlučila vojno brinuti o Bosni i Hercegovini, a ne samo o Federaciji BiH, što nije bio kontraproduktivno, mogla uočiti u [illegible] vojne saradnje [illegible] DELA.

● **Kojom biste ocjenom Vi ocijenili provedbu ostvarenih mekša Dejtonskoga sporazuma.**

ĆENGIĆ: [illegible] Haagu, provedbe izbora na [illegible] izbora, slobodan povratak izbjeglica, sloboda [illegible]

Rezultati su takvi da je Dayton doveden u [illegible] traženi rješenje [illegible] revizija Sporazuma.

● **Šta je realnije?**

ĆENGIĆ: [illegible] BiH. S druge strane, ako kreatori Dejtonskog [illegible] IFOR [illegible] aparatom civilnih funkcija [illegible] realno očekivati [illegible] destrukcije konsolidirana od šoka vojnog udara NATO-a i potpisa [illegible] opravdanje suspendira [illegible] na drugu stranu i vršenjem pritiska na bošnjačku stranu na sličnim sastancima s BiH odustati od onoga što mu je garantirano u Daytonu [illegible] subjektom.

● **Mogu li se time objasniti diktat američke administracije upućeni bošnjačkom političkom vrhu ovih dana?**

ĆENGIĆ: Američka vanjska politika uvijek je vezana uz višesmjernim. Mi ovdje teško [illegible] američki od [illegible] izborima. Američki predsjednici i po godinu [illegible] da ne bi napravili grešku pred izbore [illegible] rezultati koje je ostvarila SDA, s druge strane, nisu primljeni sa oduševljenjem preko Okeana. Ovdje se očekivalo dvije [illegible] bošnjačke stranke, koje bi se [illegible] pred savezničima [illegible] fundamentalizmu. Valja provesti princip demonopolizacije državnih institucija koje su uspostavljene tokom rata, uglavnom zahvaljujući Bošnjacima, među ostalim i Armije, koja je ba-

[illegible] svojih diktata. Ona naravno bosnjacke [illegible]

● Zašto se posebno, izgleda, samo usmeno, a ne i pismeno, insistira na iranskoj vezi?

ĆENGIĆ: [illegible]

[illegible] ra.

● Šta smatrate ipak najvažnijim zadatkom civilnog dijela Daytona?

ĆENGIĆ: [illegible]

● Da li u ovome momentu postoji nešto što je posebno važno za BiH.

ĆENGIĆ: Svakako. To je Brčko. [illegible]

● U posljednjih skoro dva mjeseca Vaše ime je često u medijima. Traži se Vaša smjena sa položaja zamjenika ministra odbrane Federacije. Šta su, po Vašem mišljenju, razlozi te smjene?

ĆENGIĆ: [illegible]

[illegible] potpisnik.

● Kako mislite da će se taj spor oko Vas riješiti?

ĆENGIĆ: [illegible]

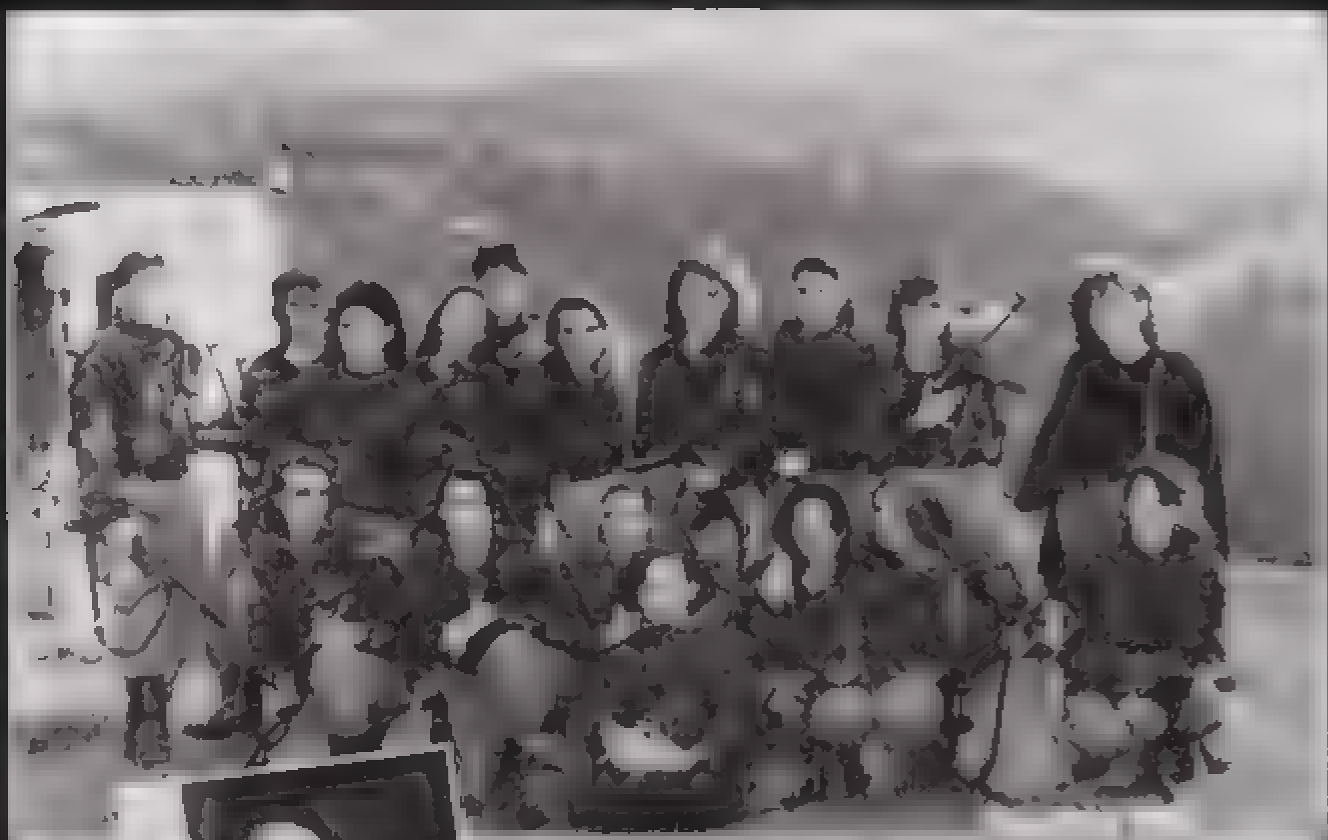
● Ipak, ne smatrate li Vaš eventualni odlazak iz odbrane zabrinjavajućim?

ĆENGIĆ: [illegible] tum. Ja sam sretan zbog toga. Kakve će ciljeve imati vojska u čijoj izgradnji je meni zabra- [illegible]

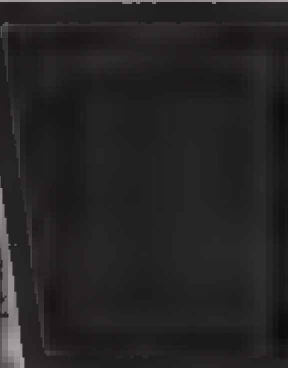
13. novembar 1996. *Ljiljan*

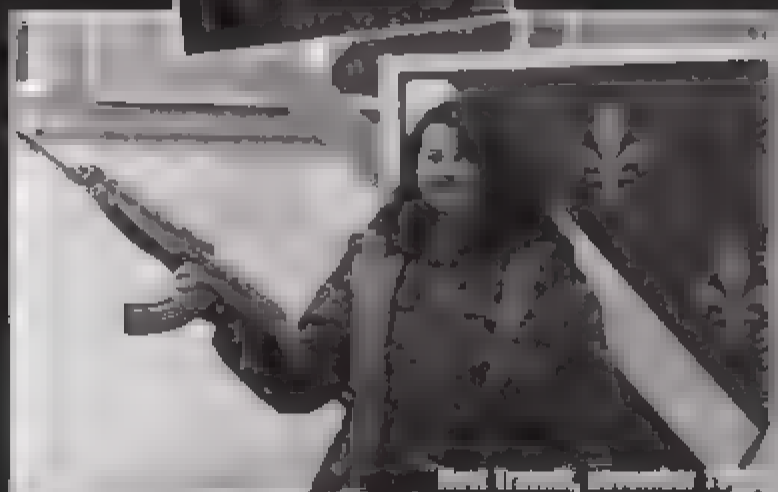

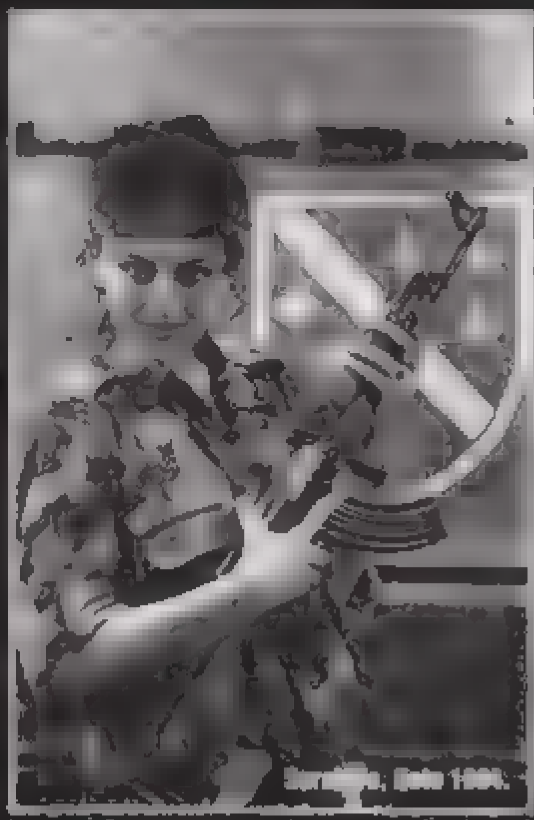
Žene dobrovoljci u Armiji BiH

[illegible]

[illegible], komandant [illegible] brigade

Slavića Šočur, jedan od najboljih tenkista Armije BiH

Sanel ŠARGANOVIĆ, komandant 501. Brdske brigade

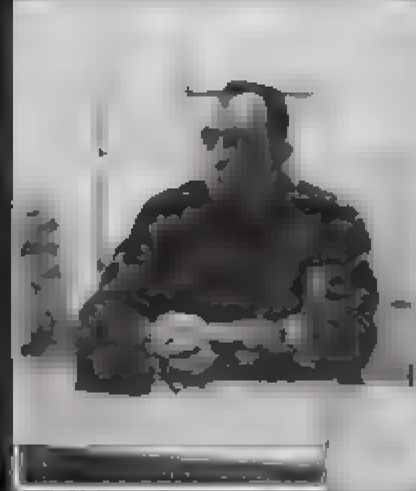

ČETNICI NEMAJU SANSE

[illegible]

Mirsad Sedić, komandant 511. slavne Bužimske brigade

[illegible]

Rahmetli Goran Čičić, komandant diverzantsko - izviđačkog voda, Gornji Vakuf

Mustafa Cenovac, komandant OG 7. Jug (Tešanj)

Esad Pelko , komandant Druge viteške "Drvar"

Nezim Halilović Muderiz, komandant 4. muslimanske brigade

Nedžad Ajnadžić, komandant 1. Korpusa

Ismet Hodžić Mudurović, kom. 4. mot. br. Doboja

Rasmir Mirković Rus, komandant "LASTA"

Rahmetli Senahid Salić Bolo, komandant Olovske brigade

Rahmetli Enver Šehović, komandant 1. Viteške motorizovane brigade

Hodžić Enes, poginuo u odbrani Jajca

Postrojavanje jedinica 7. korpusa na Ravnom Rostovu, avgust 1994.

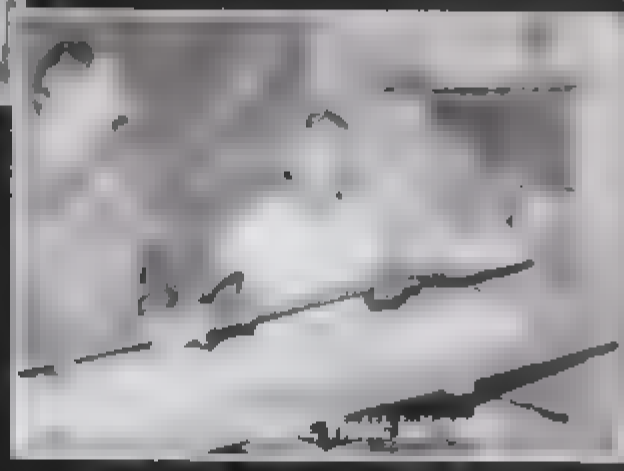

Vlašić, zima 1995.

2/2. četa Zvorničke brigade

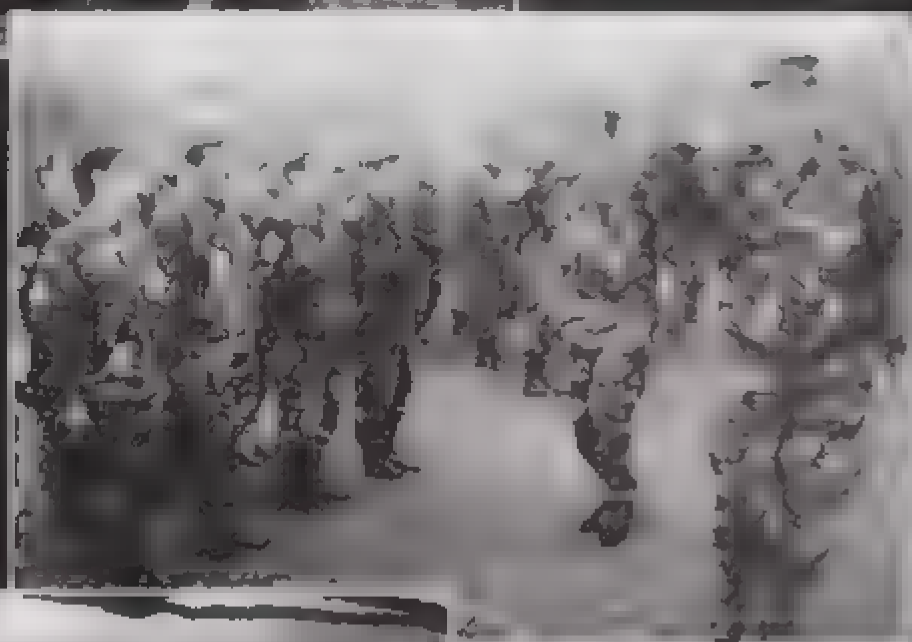
"Drinski zmajevi", Zvornik.

3. Sekovićki samostalni bataljon, borbe kod Olova.

Borci 211. Slavne brigade, Stolac

General Nazim Šadić i brigadir Salo Malkić na smotri kalesijskih boraca

Zadnja kuća, Zvornik

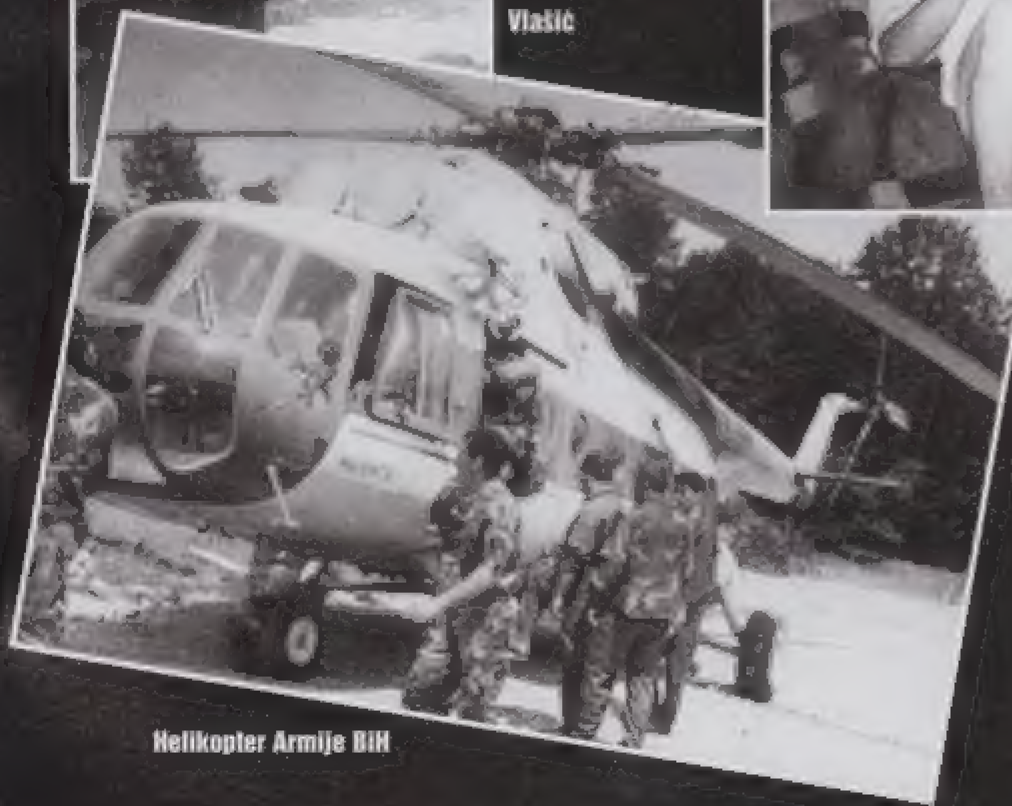
Smotra RV i PVO Armije BiH u Zenici

Vlašić

Helikopterski transport ranjenika sa Treskavice, ljeto 1995. godine

Helikopter Armije BiH

Planiranje akcije

Teočak

Turbe, septembar 1995.godine

Žetva, Sapna 1994. godine

Stari Vitez

Mostar

Stupni Do

Ratna bolnica na Igmanu

Teočak 1994. godina

Fotografije - arhiv Ljiljana